

ISSN 2075-8790

Учредители журнала:
Управление Делами
Президента Республики
Казахстан

Медицинский центр
Управления Делами
Президента Республики
Казахстан

Главный редактор –
д.м.н., член-корр. НАН РК
профессор Бенберин В.В.

Заместитель главного редактора -
д.м.н., профессор Сарсебеков Е.К.

Ответственный секретарь–
Жумаева Г.Ш.

Журнал зарегистрирован
Министерством информации РК
4 января 2002 года
Регистрационный номер-2582-Ж

Адрес редакции:

г. Нур-Султан, ул. Достык, 20,
БЦ Санкт-Петербург, офис 501
тел:+7 (7172)27-33-82
e-mail:vestnik_2002@mail.ru,
Веб-сайт: www.heraldmed.org

Реквизиты:

Акмолинский филиал
АО Казкоммерцбанк г. Астана.
БИККЗКОКЗКХ
РНН62030000517
ИИК№КZ679261501119357001
БИН080240012523

Подписной индекс: 75229

Мнение авторов может не совпадать с
мнением редакции.

Редакция оставляет за собой право в
отказе публикацииматериалов в случае
несоблюдения правил оформления.
Ответственность за достоверность
информации, содержащейся в рекламных
материалах, несут рекламодатели

**Қазақстан Республикасы
Президенті Іс Басқармасы
Медициналық орталығының**

ЖАРШЫСЫ

Әр тоқсандық ғылыми-практикалық журналы

**шілде - қыркүйек
3(76) 2019
июль - сентябрь**

Ежеквартальный научно-практический журнал

**ВЕСТНИК
Медицинского центра
Управления Делами Президента
Республики Казахстан**

*Журнал 2002 ж. бастап шыға бастаған
Жылына 4 рет шығады
Журнал издаётся с 2002 г.
Выходит 4 раза в год*

Редакционная коллегия:

Абдуллина Г.К.
Бакенова Р.А., д.м.н.
Джусипов А.К., д.м.н., профессор
Джолдасбекова А.У., д.м.н.
Енсебаев Е.Ж., д.м.н., профессор
Карабаева Р.Ж., д.м.н.
Мустафин А.Х., д.м.н., профессор
Нарманова О.Ж., д.м.н.
Танбаева Г.З., д.м.н., профессор
Шаназаров Н.А., д.м.н., профессор

Редакционный совет:

Бектаева Р.Р., д.м.н., профессор
Досмагамбетова Р.С., д.м.н., профессор
Жумадилов Ж.Ш., д.м.н., профессор
Кветной И.М., д.м.н., профессор (РФ)
Разумов А.Н., д.м.н., профессор, академик РАН (РФ)
Турова Е.А., д.м.н., профессор (РФ)
Хавинсон В.Х., профессор, член-корр. РАМН
Гашимова У.Ф., д.б.н. (Азербайджан)
Шарманов Т.Ш., д.м.н., профессор, академик НАН РК

Журналдың тақырыптық бағыты: медицина ғылымдарының жетістіктерін жариялау, қазіргі заманғы технологияларды қолдану тәжірибесі, ресми құжаттар, ерекше мақалалар, ғылыми шолу, тақырыптық басылымдар

Тематическая направленность журнала: освещение достижений медицинской науки, опыт применения современных технологий, официальные документы, оригинальные статьи, научные обзоры, тематические выпуски

Қазақ, орыс, ағылшын тілдеріндегі мақалалар жарияланған
Опубликованы статьи на казахском, русском, английском языках

«QARLYGASH-2019»
I ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯСЫ
I МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
«QARLYGASH-2019»
I INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE
«QARLYGASH-2019»

Құрметті әріптестер мен қонақтар! Мен Сіздермен «QARLYGASH - 2019» I Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияда кездескеніме қуаныштымын. Сіздерді жаңа оқу жылымен құттықтап, жетістіктерге жетулеріңізге тілектеспін!

Современная дошкольная педагогика-это синтез классики и инновации, культуры и образованности. Мир стремительно меняется. Глобализация всех сфер жизни ускоряет внедрение инновационных подходов в практику требует инвестиции в человеческий капитал. Общество нуждается в человеке, владеющем навыками эффективной коммуникации, критического и креативного мышления, сотрудничества и работы в команде.

«Основы мышления, умственные и творческие способности, новые навыки формируются в самом раннем детстве», сказал Елбасы. С учетом научных исследований об активном развитии мозга ребенка с рождения и до 6 лет, во многих развитых странах уделяется особое внимание именно дошкольному периоду и формированию

основ навыков и компетенций 4К.

Произошла смена вектора на удовлетворение потребностей Ребенка, комфортности и безопасности жизни в детском саду, стимулирования Его успешности. Соответственно, определилась главная тенденция в реализации модели 4К - ведущие ценности и компетенции современного Педагога.

Президент Республики Казахстан Токаев Касым-Жомарт Кемелович в Послании народу Казахстана отметил, что в эпоху глобализации и интенсивного развития новых технологий изменились требования к человеческому капиталу. Качественное образование сегодня - путь к успеху и главный инструмент развития экономики. Ключ к этому - качественное, доступное и современное образование.

В свете цифровизации и для внедрения современных (новых) информационно-коммуникативных технологий необходим и интенсивный процесс технического оснащения детских садов. И это, очередной вектор, развития дошкольных организаций. При этом важно не только открыть малышам, их педагогам новые возможности для достижения педагогических целей, но и избежать рисков, связанных с цифровыми технологиями. Информационные и электронные технологии могут стать инструментами онлайн обучения на рабочем месте и для самих педагогов.

В системе Медицинского центра Управления Делами Президента Республики Казахстан уже без малого 10 лет функционирует РГП «Детский сад «Қарлығаш», которое имеет в своем составе три детских сада. Созданные за эти годы условия удовлетворяют потребностям современного Ребенка, менеджмент соответствует требованиям государства и семьи. В рамках реализации Послания Первого Президента Н.А. Назарбаева, по инициативе Медицинского центра Управления Делами Президента Республики Казахстан, Предприятие транслировало свой накопленный за этот период передовой опыт, в т.ч. и по реализации модели 4К посредством организации и проведения в этом году столичного и республиканского семинаров. Предприятие открыто для диалога, сотрудничества

и готово в дальнейшем предоставить имеющиеся ресурсы в качестве площадки для Министерства образования и науки Республики Казахстан по вопросам реализации стратегических целей Министерства в сфере дошкольного образования.

Бүгінгі мектепке дейінгі білім беруге арналған осы конференция Сіздердің педагогикалық жұмыстарыңызда пайдасын тигізеді деп ойлаймын.

Сіздерге жемісті, сәтті күн тілеймін!

Цой А.В.
Руководитель Медицинского центра
Управления Делами Президента
Республики Казахстан

**«QARLYGASH-2019» I ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫНЫҢ МАТЕРИАЛДАРЫ
МАТЕРИАЛЫ I МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ «QARLYGASH-2019»
PROCEEDINGS OF THE I INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE «QARLYGASH-2019»**

ОБРАЗОВАНИЕ КАК ПРИОРИТЕТ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ

М.В. ПЁНКЯ

LINGVO CENTER международный языковой центр

Ювяскюля, Финляндия

Успех системы образования Финляндии основан на культурных решениях, которые обеспечивают высокое качество образования каждый день.

В Финляндии образование высоко ценится, и её жители твердо верят в важность образования как основного фактора успеха страны. Вера в образование и силу знаний все еще являются частью самовосприятия и национального самосознания. Кроме того, считается, что образование является основным способом решения проблем, создаваемых глобализацией. Такие принципы реализуются не только в базовом образовании, но и на других уровнях образования.

В Финляндии дети идут в школу с семи лет. Согласно национальной традиции детям дают время и пространство для роста и развития. Финская система образования использует в своих интересах чувствительные периоды развития и побуждает детей мыслить самостоятельно и быть креативным.

Шестилетние дети посещают заведения дошкольного образования (в центрах дневного пребывания или школах), где их готовят к школе, развивают социальные навыки и здоровую самооценку.

Целью образования является поддержка развития ребенка как личности и как члена общества, а также получения важных знаний и навыков. Базовое знание предоставляет всем детям одинаковые возможности для дальнейшего обучения и является бесплатным. Все используемые в обучение инструменты, учебники и материалы также предоставляются

ученикам бесплатно.

Например, в Финляндии дошкольное воспитание единственный уровень образования, за который жителям страны приходится платить.

Сумма зависит не от престижности детского сада или его расположения, а от уровня дохода родителей и от количества детей в семье.

Дошкольное образование в Финляндии необязательное, поэтому семья может вообще отказаться от частного детского сада и решить воспитывать своего ребенка самостоятельно до семилетнего возраста.

Иногда в дошкольных учреждениях не хватает мест для всех желающих, поэтому муниципалитеты стимулируют, чтобы ребенок оставался в семье и не посещал детский сад. В таком случае, родителям выплачивают ежемесячное пособие.

Сколько должно быть детей в группе, каждое учреждение решает само. Строгих указаний на этот счет нет, главное, чтобы было соблюдено условие: на одного воспитателя должно приходиться не больше 4 детей до трех лет и максимум 7 детей, если они старше трех лет. Так что 3-4 воспитателя в одной группе.

Государство берет полностью на себя ответственность за воспитание и развитие детей, т.е. руководитель является только координатором и несет ответственность только за тех детей, которые посещают его детский сад, а все остальные вопросы решают муниципалитеты.

Достаточно хорошо выстроена система управления дошкольного образования.

ИГРА И ОБУЧЕНИЕ В ДОШКОЛЬНОМ ВОЗРАСТЕ

Е.Е. КРАВЦОВА

Институт изучения детства, семьи и воспитания РАО
г.Москва, Российская Федерация

Не для кого не секрет, что игра является ведущей, и, следовательно, главной деятельностью детей дошкольного возраста. Однако в последние десятилетия и учеными, и практиками отмечается, что современные дети разучились играть, что негативно сказывается на развитии их творческих способностей, на умении подчиняться правилам, на психологической готовности к школьному обучению. Чтобы преодолеть «игровой кризис», который охватил многие страны мира, надо с самого начала разобраться, что такое игра и как отличить игру от неигры.

В рассказе Осеевой «Честное слово» мальчик стоит один вечером в парке на посту, так как он часовой и ему доверили охранять склад. Он плачет, ему страшно, он хочет домой, но не уходит, так как дал честное слово.

Вроде бы ребенок играет, однако если следовать логике Л.С. Выготского, то мальчик из рассказа не играет, так как у него нет вообра-

жаемой ситуации. По мнению, Л.С. Выготского, воображаемая ситуация - это пространство между оптическим (реальным) и смысловым полем. Иными словами, играющий ребенок или взрослый должен одновременно находиться в двух позициях – внутри игры и вне ее.

У мальчика из рассказа «Честное слово» произошло «склеивание» двух позиций – позиции себя как реального мальчика и ролевой позиции часового. Он утерял первую позицию и именно поэтому и не может убежать домой и ситуация разрешается тогда, когда находится реальный военный, который освобождает ребенка от несения службы.

«Двупозиционность» игры позволяет решить проблему взаимосвязи игры и обучения. Введение воображаемой ситуации в содержание обучения обеспечит обучение, адекватное психологическим особенностям детей дошкольного возраста.

УДК 373

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ФИНЛЯНДИИ

Е.Ф.МАРКОВА

LINGVO CENTER международный языковой центр
Финляндия

Программа дошкольного образования Финляндии была обновлена 19.12.2018 года в соответствии с изменениями в законе. Дошкольные учреждения обновили свои программы и ввели их в использование в августе 2019 года. Базовые принципы программы дошкольного образования – это нормы, которых обязаны придерживаться все дошкольные заведения страны. Программа претерпела обновления в связи с изменениями в окружающей среде и обществе в целом.

Основные принципы системы дошкольного образования Финляндии:

У ребенка есть право на получение качественного дошкольного образования. Внимательное отношение к интересам ребенка, создание рабочего окружения вместе с ребенком, задействование органов чувств, проявление за-

боты, предоставление возможности для игры и обучения - основные моменты, влияющие на гармоничное развитие ребенка. Программа обозначает условия равных возможностей для каждого ребенка, независимо от его места жительства. Дошкольное образование поддерживает развитие ребенка и открывает путь к дальнейшему обучению. Дошкольный возраст – это время интенсивного развития и обучения ребенка. Все, что происходит с ребенком в это время, имеет прямое влияние на его будущее, в том числе на обучение в школе.

Педагогически ориентированное дошкольное образование. Время в саду – это совокупность воспитания, обучения и ухода за ребенком. Важно уметь принимать во внимание прошлый опыт ребенка, его интересы и умения. Мнение ребенка учитывается при составле-

нии программы обучения, ее осуществлении и оценки результатов.

Для каждого ребенка индивидуальный план развития. Он составляется совместно с родителями и ребенком. В плане хорошо описаны потребности ребенка, его сильные стороны и потенциал. Индивидуальный план – это то, как учитывается индивидуальность ребенка в период посещения детского сада.

Право играть, изучать, участвовать. С помощью педагогических приемов необходимо давать ребенку возможность изучать мир, используя его индивидуальные интересы и умения, что способствует желанию изучать еще больше. При необходимости, ребенку должна быть обеспечена поддержка. В группе каждый ребенок может выразить свое мнение. Задача воспитателя – сделать так, чтобы ребенок был услышан и понят. Ребенок может сам выбирать, во что играть.

Совместная работа воспитателей и родителей как общая цель. У родителей и членов семьи есть возможность участвовать в составлении плана работы с ребенком в детском саду. Это создает круг доверия между семьей и дошкольным учреждением.

Развитие многосторонних навыков и уме-

ний. Навыки, необходимые человеку в современном мире и которым ребенок обучается в саду, и затем, в школе: умение мыслить и обучаться, многофункциональная грамотность, получение информации разными способами, умение заботиться о себе, навыки повседневной жизни, культурные навыки, навыки взаимодействия с другими людьми, умение выражать себя, участие, вовлеченность и способность влиять на окружение. Хорошее дошкольное образование дает детям основу для дальнейшего развития этих умений.

Развитие культуры взаимодействия с ребенком. Работа воспитателей и методы воспитания должны лучшим образом поддерживать ребенка в его развитии. В случае необходимости любую ситуацию можно обсудить с заведующей дошкольного заведения.

Оценка работы на многих уровнях. Развитие программы дошкольного образования происходит с помощью ее систематической оценки. Важно отслеживать осуществление работы согласно индивидуальному плану развития ребенка. Это происходит совместно с родителями как минимум раз в год. С помощью оценки работы системы выявляются ее сильные стороны, а также потребность в дальнейшем развитии.

ИНТЕРАКТИВНЫЕ ОБУЧАЮЩИЕ СИСТЕМЫ КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ КОМПОНЕНТ КУРСА ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ ПЕДАГОГОВ

Р.Л. ЛУКЬЯНЕЦ
Edusoft Ltd.

Современный цифровой мир образовательных технологий, включающий, компьютеры, гаджеты, интеллектуальные и онлайн сервисы, предъявляет к профессиональным компетенциям педагогов учебных учреждений все новые более жесткие требования. В этой связи овладение и эффективное использование учителями новейших интерактивных обучающих систем становится весьма актуальной задачей.

Проблему нехватки высокопрофессиональных педагогов возможно успешно решать путём внедрения инновационных мультимедийных технологий и передовых методик при организации курсов повышения квалификации без отрыва от основной деятельности.

Одними из важнейших целей и задач, которые можно эффективно решать путём вне-

дрения интерактивных обучающих технологий, являются обеспечение максимально гибкого графика учебного курса, лучшая экономическая эффективность и возможность улучшать профессиональные навыки педагогов параллельно с основной работой.

В докладе приводятся различные примеры использования интеллектуальных обучающих технологий в рамках курсов повышения квалификации педагогов по различным дисциплинам, а также краткий анализ и выводы об их успешности. В частности, речь идёт о комбинированном курсе повышения квалификации учителей дошкольных учреждений, а также об эффективности внедрения дистанционного курса по изучению английского языка учителями предметниками.

В заключении приводятся практические советы и рекомендации по организации эффективных курсов повышения квалификации с использованием современных мультимедийных интерактивных обучающих методик и технологий. Представляемый материал может быть

интересен и полезен, как для руководителей в сфере образования, так и для рядовых педагогов, ориентированных на непрерывный профессиональный рост и развитие своих навыков и компетенций.

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В УСЛОВИЯХ РЕАЛИЗАЦИИ ЗАДАЧ МОДЕЛИ 4К

Г.К.АБДУЛЛИНА

Медицинский центр Управления Делами Президента Республики Казахстан,
г.Нур-Султан, Республика Казахстан

Аннотация. Основным трендом в дошкольном образовании является развитие и социализация ребенка с раннего возраста. В данной статье рассказывается о новых тенденциях дошкольного образования, ориентированные на новый социальный и экономический эффект.

Ключевые слова: стратегические задачи, система дошкольного образования, реализация модели 4К

Түйіндеме. 4К МОДЕЛІНІҢ МІНДЕТТЕРІН ІСКЕ АСЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДЫҢ ҚАЗІРГІ ДАМУ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ. Г.К.Абдуллина. Мектепке дейінгі білім берудегі негізгі тренд баланы ерте жастан бастап дамыту және әлеуметтендіру болып табылады. Бұл мақалада жаңа әлеуметтік және экономикалық әсерге бағытталған мектепке дейінгі білім берудің жаңа үрдістері туралы айтылады.

Түйін сөздер: стратегиялық міндеттер, мектепке дейінгі білім беру жүйесі, 4К моделін іске асыру

Summary. MODERN TENDENCIES OF DEVELOPMENT OF PRESCHOOL ORGANIZATIONS IN THE CONDITIONS OF REALIZATION OF TASKS OF MODEL 4K. G.K.Abdullina. The main trend in preschool education is the development and socialization of the child from an early age. This article describes the new trends in preschool education, focused on a new social and economic effect.

Keywords: strategic objectives, preschool education system, implementation of the 4K model

Мир стремительно меняется. Глобализация всех сфер жизни ускоряет внедрение инновационных подходов в практику и требует инвестиции в человеческий капитал. В интегрированной динамичной среде современного мирового рынка системы образования (в том числе и дошкольное образование) должны непрерывно совершенствоваться и адаптироваться к изменяющимся условиям. Сегодня общество нуждается в человеке, владеющем навыками эффективной коммуникации, критического и креативного мышления, сотрудничества и работы в команде.

В своем Послании народу Казахстана от 5 октября 2018 года Первый Президент страны Н.А. Назарбаев обозначил основные стратегические задачи для системы дошкольного образования страны:

1. кардинально повысить качество дошкольного образования;

2. сместить акцент развития детей дошкольного возраста в сторону модели 4К: раз-

вития креативности, критического мышления, коммуникабельности и умения работать в команде. Как ключевых навыков и компетенций человека XXI века.

«Основы мышления, умственные и творческие способности, новые навыки формируются в самом раннем детстве» - сказал Елбасы [1].

Навыки 4К – это мировой тренд, который активно обсуждается на всех международных диалоговых площадках по дошкольному образованию, и поддерживается внедрением лучших технологий/подходов и методик на практике, как уже существующие требования к дошкольной организации, работающей в современных реалиях жизни. С учетом научных исследований об активном развитии мозга ребенка с рождения и до 6 лет, во многих развитых странах уделяется особое внимание именно дошкольному периоду и формированию основ навыков и компетенций 4К.

К примеру, в Италии это всемирно извест-

ные Реджио-подходы, как одно из самых перспективных направлений раннего развития детей. В Канаде, Эстонии – методика погружения в целевой язык, дающая возможность раннего и активного развития коммуникативных навыков. В Японии-раннее развитие ребенка. Многие страны используют сингапурские технологии, направленные на развитие креативности и формирование навыков работы в команде. В Израиле, Японии, Великобритании, Корее, Австралии, Индии, странах Евросоюза введены государственные программы по развитию современных ключевых компетенций. И везде основной приоритет дошкольного образования-комфорт для Ребенка!

В мировом дошкольном сообществе назрело новое понимание дошкольного образования. В Казахстане «дошкольники» пересматривают видение ребенка в условиях детского сада и портрет «нового» педагога, изучают современные подходы к организации процесса дошкольного образования.

Международный опыт показывает, что высокое качество дошкольного образования там, где педагогика делает акцент на мощный потенциал ребенка к познанию и его способность приобретать знания. Основным трендом сегодня в дошкольном образовании является развитие и социализация ребенка с раннего возраста, приобретение и развитие у него необходимых первых жизненных навыков, навыков общения и мотивации к дальнейшему познанию такого интересного окружающего его мира. Произошла смена вектора на удовлетворение потребностей Ребенка «Хочу все знать!», комфортности и безопасности его жизни в детском саду, стимулирования успешности. Делается акцент на формирование у ребенка мотивации к школьному обучению и развитие креативности, коммуникабельности, умения критически мыслить и работать в команде.

Важным является поддержка ребенка, ведомого жаждой к пониманию, стремящегося к исследованию мира и всего, что его окружает, мотивированного желанием придавать значение получаемому опыту.

Абсолютно очевидно, что для этого необходимо изменить действующий процесс обучения, изучить способы поощрения, поддержания этого процесса. Обучение должно быть постоянно на протяжении всего дня, дети могут получать знания из всего, что их окружает, а не только через обучение на занятии. Такой подход удов-

летворяет и потребность ребенка в движении, снижая тем самым риск развития гиподинамии.

Соответственно, педагоги дошкольных организаций должны создать атмосферу, способствующую поддержке интереса детей, не ограничивать во времени и пространстве, уважать интересы и увлечения детей, стимулируя и мотивируя их естественную потребность все познать. Важны условия, в которых поддерживаются природные способности и развиваются чувства каждого ребенка, его способности творить, изображать и выразить свои эмоции.

Важные качества процесса обучения в модели 4К - изобретательность и креативность, порой непредсказуемость. Результатом такого подхода в образовании станет желание ребенка обучаться. Опыт стран с высоким уровнем образования, показал, что успешным процесс обучения является не по достигнутым результатам, предусмотренным стандартами, а успешен тот процесс, который выстроен на индивидуальном подходе к развитию и обучению ребенка, поддерживаемый интересом самого ребенка к процессу познания окружающего его мира. Результативен тот процесс, когда педагог - мудрый взрослый, стимулирующий и направляющий ребенка к дальнейшему познанию.

Таким образом определяется важная тенденция в реализации модели 4К в дошкольном образовании - Педагог новой формации, его компетенции и ведущие ценности.

Он осуществляет открытость процесса обучения: желание анализировать собственный опыт, ставить перед собой сложные вопросы, искать доказательства, критически оценивать полученные результаты, экспериментировать, давать оценку качеству полученных навыков и знаний, умений у детей и у себя. Он - активный участник процесса обучения ребенка, не ограниченный использованием стандартных технологий и методов [2]. Дети ведь непосредственны, и познавать могут только то, что им действительно интересно. Детям интересно исследовать предмет или явление со всех сторон. Значит, нужно применять методики, способствующие развитию у детей умения вести дискуссию, объяснять свои маленькие открытия, проговаривать увиденное, делать умозаключения и т.д. При таком подходе, педагог планирует свои действия каждый раз заново, исходя из развития конкретного ребенка и группы детей (это намного интереснее, чем делать из года в год одно и то же). И здесь немаловажную роль

играет интеграция разных видов детской деятельности.

Следующим вектором развития дошкольных организаций и формирования модели 4К является изменение методической работы, ее целей и задач на современном этапе, отражающие специфику изменений к организации воспитательно-образовательного процесса. Необходимы пересмотр, разработка и оснащение методической базы, соответствующей реализации задач по развитию навыков 4К у детей. Наряду с лучшими традиционными технологиями обучения, важным является поиск, изучение и внедрение цифровых технологий. При этом, в основе всех изменений лежит грамотное объединение важных составляющих дошкольного образования (физическое и психическое здоровье ребенка, развитие интеллекта и нравственных ценностей). Требуется изменение подходов и отношения к потребностям педагогов, создания иных условий их труда, пересмотра планирования как стратегии процесса развития ребенка.

Пересмотреть квалификационные требования, методы обучения, систему оплаты труда воспитателей и других работников детских садов, предусмотреть стимулирующие меры, оградить от непредвиденных проверок и несвойственных функций также поручил Нурсултан Абишевич в своем Послании народу, тем самым в очередной раз обращая внимание на важность дошкольного образования [1].

Необходимо отметить, что во многих странах изменения в дошкольном образовании в свете реализации модели 4К касаются не только самих технологий, как таковых. Внедряются новые проекты зданий дошкольных организаций образования, меняется в целом их архитектура. Все пространство детского сада (холлы, коридоры, лестничные марши) используется как «третий воспитатель» ребенка. (Пример Реджио-сады в Италии, частные центры в Чехии и Румынии, «Замок детства» в России (Москва), государственные сады в Эстонии (Таллин, Нарва)).

В свете цифровизации и для внедрения современных (новых) информационно-коммуникативных технологий необходим и интенсивный процесс технического оснащения детских садов. И это, очередной вектор, развития дошкольных организаций. При этом важно не только открыть малышам, их педагогам новые возможности для достижения педагогических

целей, но и избежать рисков, связанных с цифровыми технологиями. Информационные и электронные технологии должны быть инструментами онлайн обучения на рабочем месте и для самих педагогов.

Следующий тренд в рамках реализации модели 4К это-дошкольная медицина, как важная тенденция эпохи цифровизации. На здоровье нации как главном приоритете государства также сделал акцент Елбасы в своем вышеуказанном Послании (а здоровье, как известно, закладывается в утробе матери, основы физического и психического здоровья формируются в дошкольном возрасте). Всем нужно понимать и принять необходимость трансформации качественного медицинского сопровождения в дошкольное образование.

Требуют ответа и решения вопросы: как сейчас развивается мозг малыша, не овладевшего речевыми навыками, но уже активно пользующегося современными гаджетами. Какие мыслительные операции происходят в его мозге? Как минимизировать гиподинамию? Как не навредить ребенку, обучая цифровым технологиям? Какие программы обучения нужно применять, ну и, чему теперь учить студентов, как готовить их к работе с современными детьми?

Сфере дошкольного образования в рамках реализации задач по развитию 4К необходимы новые будущие профессии. Одновременно с этим, развитие дошкольных организаций и реализация модели 4К требует знаний и навыков современного управления организацией. Нынешний руководитель дошкольной организации - это эффективный менеджер, умеющий определять стратегию развития своей организации, имеющий навыки стратегического планирования и реализации планов, и, ориентированный на результат.

Модернизация учебных программ для студентов педагогических и медицинских ВУЗов, повышение качества их обучения, подготовка кадрового ресурса дошкольных организаций, готового к реализации задач модели 4К и актуализация нормативно-правового обеспечения - основа реализации задач по развитию модели 4К.

Современная дошкольная педагогика - это синтез классики и инновации, культуры и образованности.

Очевидно, что внедрение прогрессивных методов и технологий обучения требует культурной и профессиональной трансформации педагогических кадров, изменения условий,

мотивирующие действующие кадры к изменениям, и условия, привлекательные для молодых кадров.

На смену опытным педагогическим и медицинским работникам, получившим хороший «советский» опыт воспитания, обучения и оздоровления детей дошкольного возраста, должны прийти молодые креативные педагогические и медицинские кадры.

Говоря о кадрах, уместно отметить следующую тенденцию современного дошкольного образования в рамках реализации модели — 4К-это использование социальных медиа. Facebook, Twitter, Instagram прочно вошли в нашу жизнь. Блоги, подкасты, социальные закладки и даже Youtube - можно и нужно использовать как средство обратной связи работника и его руководителя, воспитателя и родителя. Возможно также создание системы поддержки дошкольных организаций нового формата с возможностью доступа к информации о развитии модели 4К в той или иной дошкольной организации, для обмена опытом педагогов-новаторов, обеспечивая их профессиональный рост.

Поиск и освоение инноваций, применение новых технологий, методик должны способствовать повышению качества дошкольного образования, и его результативности. Соответственно, необходимо осуществлять мониторинг индивидуального развития ребенка, развития

педагога и дошкольной организации. Для этого следует определить технологии и методики мониторинга, ввести систему оценки качества дошкольного образования. Стереотипные подходы оценивания качества услуг дошкольного образования изжили себя. Введение новой системы оценки качества дошкольного образования изменит роль государственных органов, инспектирующих вопросы дошкольного образования и дошкольной медицины. Потребуется их объединение в интересах формирования и развития здоровой и гармоничной личности ребенка [3].

Таковы, на мой взгляд новые тенденции дошкольного образования, ориентированные на новый социальный и экономический эффект.

ЛИТЕРАТУРА

1. *Послание Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева народу Казахстана от 5 октября 2018 г.*
2. *Программа развития дошкольного образования в системе Медицинского Центра Управления Делами Президента Республики Казахстан на 2019 – 2021 годы от 18 февраля 2019 года.*
3. *Программа развития РГП «Детский сад «Қарлығаш» МЦ УДП РК на 2017-2021 годы от 13 сентября 2016 года.*

УДК 373.24

ЭЙДЕТИКА – УНИКАЛЬНАЯ ИГРОВАЯ МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ ОБРАЗНОГО МЫШЛЕНИЯ ДОШКОЛЬНИКА

А.М.КАСЫМКАНОВА
РГП Детский сад «Қарлығаш МЦ УДП РК»
г. Нур-Султан, Республика Казахстан

Аннотация. В статье рассматриваются педагогические возможности и эффективность изучения и применения метода эйдетики в системе дошкольного обучения, для развития образного мышления и образной памяти дошкольников на занятиях английского языка.

Ключевые слова: инновационные технологии, метод эйдетики, развитие образной памяти

Түйіндеме. ЭЙДЕТИКА - МЕКТЕПKE ДЕЙІНГІ БАЛАНЫҢ БЕЙНЕЛІ ОЙЛАУЫН ДАМЫТУДЫҢ БІРЕГЕЙ ОЙЫН ӘДІСТЕМЕСІ. А.М.Қасымқанова. Мақалада мектепке дейінгі жастағы балаларға ағылшын тілін оқыту барысында эйдетика әдісін енгізудің және дамытудың педагогикалық мүмкіндіктері және тиімділігі қарастырылады.

Түйін сөздер: инновациялық технологиялар, эйдетика әдісі, бейнелі жадыны дамыту

Summary. EIDETICS – A UNIQUE PLAYING METHODS OF DEVELOPMENT OF FIGURATIVE THINKING OF THE PRESCHOOL CHILD. А.М. Kasymkanova. The article is devoted to the study of the role of pedagogical opportunities and effectiveness of studying and applying of eidetic method in the

system of preschool education, for the development of creative thinking and shape memory at English lessons.

Keywords: innovative technologies, eidetic method, shape memory development

ВВЕДЕНИЕ

Значение памяти в жизни человека очень велико. Память создает, сохраняет и обогащает наши знания, умения, навыки, без чего невозможны ни успешное учение, ни плодотворная деятельность [1].

В настоящее время мы сталкиваемся с тем, что объем информации с каждым днем возрастает. В этом потоке очень сложно ориентироваться. Люди все чаще не могут быстро концентрировать свое внимание, запоминать нужное и отсеивать второстепенное. Бытует мнение – хорошая память либо есть, либо ее нет. Но это не так. Память - это функция мозга, мозг тоже надо тренировать, как и ноги, руки, органы дыхания. Людей, которые не могут, что-то запомнить нет, есть люди, которым не объяснили, как это сделать [2].

Известно, что память разделяется на память правого полушария и левого. Левое полушарие воспринимает и запоминает слова. Правое полушарие – картинки. Левое полушарие логически раскладывает все по порядку, и это занимает достаточно времени, правое полушарие – быстрое, оно схватывает картину моментально. Эти возможности правого полушария есть у каждого человека, но обычно мы ими не пользуемся, в результате эти способности разрушаются и теряются [3].

Японский профессор и новатор в области раннего развития правого полушария мозга ребенка Макото Шичида, считает, что у детей до 6 лет доминирует правое полушарие мозга. Интенсивное развитие в раннем возрасте правого полушария мозга посредством зрительных образов, стимулирует становление у ребенка способности к интуиции, фотографической памяти, моментальному счету, изучению языков [3].

Из всех видов памяти – моторной, эмоциональной, образной и словесно-логической, особое внимание в этой статье уделяется образной памяти. Дошкольный период по своей природе очень чувствителен к развитию образной памяти, который необходимо вовремя использовать. Ведь с возрастом эти способности утрачиваются.

В настоящее время в детской психологии и педагогике, проблема развития образной памяти у детей является одной из актуальных и обсуждаемых, поскольку образная память обе-

спечивает адаптацию личности ребенка, за счёт подсознательной переработки поступающей информации.

Образная память включает в себя зрительную, осязательную, обонятельную, вкусовую, слуховую память. Ни у одного человека все виды памяти не могут быть развиты на одинаково высоком уровне. Кто-то великолепно запоминает, у другого, абсолютный слух, третий - отлично разбирается в запахе духов или вина [2].

При одноразовом прослушивании информации человек сможет воспроизвести лишь 10% из нее. Если он прочитает ее, цифра увеличится до 30%, но, если соединить зрительную и слуховую память, результат возрастет до 50%. Что же будет, если задействовать все остальные органы чувств?

Методика образной памяти заключается в том, чтобы научиться работать двумя полушариями одновременно, тогда люди смогут воспринимать мир всеми органами чувств [2].

ЦЕЛЬ

Раскрыть важность внедрения игрового метода эйдетики в дошкольное обучение английскому языку для раскрытия резервов памяти и языковых способностей детей.

В настоящее время эйдетика может представлять научный интерес, а также иметь практическую значимость для развития памяти детей. Методы обучения, которые предлагает эйдетика, опираются на образное мышление ребенка, соответствуют законам природы. В этой связи, одна из наиболее ярких актуальных проблем современного образования – воздействие информационного стресса на здоровье детей. Одним из ее решений может стать обучение детей умению грамотно обрабатывать информацию. И здесь не обойтись без развития памяти. Для того чтобы правильно пользоваться своей памятью, использовать свои природные резервы, необходимо освоить методы эйдетики [4].

Что же оно обозначает слово «эйдетика»? Эйдетика (от греческого «эйдос» - образ) – это уникальная игровая методика развития образного мышления, которая позволяет воспринимать большие объемы информации с эффективным запоминанием. Особенности нашей памяти и работы нашего мозга заключается в том, что любая информация запоминается нами

в виде «эйдосов». Человек освоивший методы эйдетики, практически не имеет границ своей памяти [4].

Термин эйдетика был введен сербским ученым Виктором Урбанчичем в 1907 году. Дальнейшее развитие и оформление в качестве методики эйдетики получила в 1920 годах как результат исследований немецкого ученого в марбургской психологической школе Эриком Йеншем и его единомышленниками. В России с середины 20 до середины 30 гг., ученые, психологи, психиатры с большим интересом и вниманием изучали эйдетические идеи марбургской психологической школы. Наиболее крупные специалисты в вопросах эйдетики были П.П.Блонский, Л.С.Выготский, А.Р.Лурия [5].

Эйдетика, способствуя гармоничному развитию обоих полушарий, делает более гармоничным и самого ребенка. Он становится более работоспособным, лучше учится, его память и способность концентрировать внимание возрастают. Восприятие мира и окружающих у ребенка становится более позитивным, а психика устойчивее. Улучшаются взаимоотношения ребенка с окружающими [6].

Еще одно важное преимущество эйдетического обучения – ребенок учится радостно. Радость обучения, также как и радость труда, делает ребенка более здоровым. Объясняется это тем, что когда человек находится в состоянии радостного, позитивного напряжения, в его организме вырабатывается природный стимулятор эндорфин, который способствует повышению иммунитета и работоспособности [4].

МЕТОДЫ И МАТЕРИАЛЫ

Эйдетика – это относительно новое направление в обучении дошкольников, основанное на образном, творческом, ассоциативном мышлении и воображении. Обучение детей дошкольного возраста английскому языку предполагает внедрение и применение новых образовательных технологий и методов, в целом требует творческого отношения педагога к процессу обучения. Миссия педагога нашего детского сада - сделать изучение английского языка легким, понятным, разнообразным и эффективным.

Для продуктивного обучения детей английскому языку в детском саду «Қарлығаш» ведется работа по внедрению элементов метода Эйдетики. Методика помогает легко запомнить цифры, названия тематических карточек, стихотворения и рифмовки.

Суть методики состоит в том, что дети с помощью педагога учатся устанавливать ассоциативную

связь между несвязанными на первый взгляд вещами. Чем ярче, смешнее, интереснее будет ассоциация, тем легче будет запомнить информацию. Когда в процесс запоминания включается творчество, он становится интересным и легким [6].

Заниматься по этому методу можно с детьми разного возраста, важнейшее условие – эмпатия, доверительное общение детей с педагогом и радостное настроение во время обучения [4].

Эйдетика помогает и во взрослом возрасте запоминать необходимую информацию, не прибегая к помощи записной книжки или напоминания в телефоне. В отличие от информации, заученной наизусть, информация, усвоенная методом эйдетики запоминается надолго и легко воспроизводится при желании [6].

Систематическое применение на занятиях занимательных дидактических игр и упражнений метода эйдетики увеличивает продуктивность образной памяти в дошкольном возрасте:

1. Игра «Меморгу»

Возьмите 10 пар карточек. Разделите их на 2 одинаковые стопки. Первую стопку 10 штук разложите перед собой в горизонтальную последовательность, картинками вверх. Запомните расположение карточек. Не меняя местами, переверните их картинками вниз. Возьмите вторую стопку карточек и хорошо перемешайте их. Вспомните, где пара каждой карточки и положите ее рядом, картинкой вверх.

Переверните первую стопку карточек картинками вверх. Если вы все правильно сделали, пары совпадут.

Совет: При запоминании не зубрите последовательность картинок, а мысленно соедините все картинки между собой в интересную, динамичную историю.

2. Игра «Начни сначала»

В игру можно играть самостоятельно или 2-5 человек. Приготовьте 7-15 штук непарных карточек. Возьмите 1 карточку, назовите ее вслух и переверните картинкой вниз. Второй игрок берет вторую карточку, повторяет вслух первую карточку, называет свою, затем перевернув картинкой вниз, кладет на первую. Третий игрок берет третью карточку, повторяет вслух первую и вторую, называет свою карточку и кладет на стопку картинкой вниз. И так играют все игроки. Кто забудет порядок карточек, выбывает из игры.

Совет: Начиная с первой взятой карточки, мысленно связываем все картинки в историю.

Несмотря на кажущуюся простоту, игра отлично тренирует память и внимание. Если не соединять картинки в историю, через несколько повторений вы не сможете вспомнить картинки. Магического в этом ничего нет, напротив все объясняется очень просто: объем нашей оперативной памяти ограничен, и, если не применять методы для запоминания мы в лучшем случае запоминаем от 5 до 9 объектов.

3. Игра «Бардак на столе»

В игру можно играть от 2-5 человек. Приготовьте любое количество карточек. Разложите карточки в беспорядке – не должно быть ни рядов, ни столбцов. Игроки в течении одной минуты запоминают расположение карточек. Не меняя расположения карточки переворачиваются вниз картинками. Игроки по очереди называют карточку и проверяют себя. Правильно угаданные карточки игроки берут себе, а неправильно названные остаются открытыми на своих местах. Выигрывает игрок, набравший больше всего карточек.

Совет: Карточки легче запоминать, увязывая с интерьером комнаты или предметами в этой комнате, напротив которых он находятся. Можно связать карточки в логическую цепочку.

4. «Сочини свою сказку»

Дайте ребенку 3 картинки и попросите составить сказку, рассказ, чтобы в ней встречались изображенные предметы. Для детей постарше можно использовать 5-7 карточек.

5. «Что исчезло?»

Разложите на столе перед ребенком карточки, внимательно рассмотрите с ним рисунки. Затем попросите малыша отвернуться, а вы в это время уберете одну карточку и измените расположение остальных. Когда ребенок повернется, ему предстоит узнать, какая карточка исчезла.

6. «Исследователи» (Игры на развитие зрительного восприятия)

Рассмотрите с ребенком какой-либо предмет, например, чашку. Но смотреть надо как исследователи, то есть, проговаривая как можно больше внешних характеристик, цвет, форму, материал, рисунок, надписи, и так далее.

7. «Сыщик»

Загадайте какой-либо предмет, который находится в вашем с ребенком поле зрения. Пусть ребенок попробует отгадать, задавая наводящие вопросы. Чтобы ребенок лучше понял правила игры, можно поменяться с ним ролями: пусть сначала он сам загадает предмет, а вы будете задавать вопросы.

8. «Что так звучит»? (Игры на развитие слухового восприятия)

Покажите по очереди предметы и музыкальные инструменты, которые могут издавать звуки и спрячьте их в коробку. Издавайте звук одним из предметов и попросите малыша назвать, какой предмет так звучит.

9. «Звуки вокруг нас»

Сядьте удобнее, закройте глаза и 10-15 минут слушайте с малышом все звуки вокруг вас.

10. «Кто в домике живет?»

Возьмите коробку – это будет домик. Положите в нее карточки с изображениями животных. Попросите сказать, кто в домике живет. При этом Вам нужно издавать звукоподражательные звуки животных.

11. Угадай аромат (Игры, развивающие восприятие запахов)

Разложите в коробочки пахнущие продукты: кофе, фрукты. Попросите ребенка по запаху угадать, что в коробочке. Можно найти два одинаковых запаха. Описать запах.

12. Упражнения на все виды восприятия

Выложите перед малышом три карточки. Назовите их, опишите их: как выглядит, какие звуки издает, какой на ощупь, какой на вкус, как движется. Таким образом, дети запоминают образ предмета. Переверните карточки картинками вниз и попросите его вспомнить, что где нарисовано.

13. «Запомни слова» (Упражнения на развитие памяти)

Выберите ряд слов для запоминания и попросите ребенка сочинить из них рассказ так, чтобы слова в нем стояли в предложенном порядке. Рассказ может быть не логичным и фантастическим: здесь важно дать полную свободу фантазии.

14. «Запомни движение»

Дети обычно очень любят танцевать, поэтому они с радостью будут разучивать с вами новые движения и связки. Для лучшего запоминания к ним можно придумать ассоциации.

15. «Запомни фигуры» (на развитие зрительной памяти)

Повторяем с детьми геометрические фигуры. Убедившись, что ребёнок знает их, рисуем на доске 5 геометрических фигур (круг, квадрат, прямоугольник, треугольник, овал). Ребёнок должен внимательно посмотреть и запомнить их. Через 7-8 секунд стираем с доски все геометрические фигуры и просим ребёнка назвать и нарисовать все фигуры, которые он запомнил в

той же последовательности. Высокий уровень – ребёнок по памяти рисует все 5 геометрических фигур в той же последовательности; средний – 4, в разнорядной; низкий – 3.

16. «Узнавание фигур» (на развитие произвольной, образной памяти)

Используем наглядный материал, для данной методики в течение 10 сек. показываем ребёнку рисунок (А - девять различных фигур) с установкой запомнить предъявляемые фигуры. Затем рисунок убираем, а ребёнку немедленно предъявляется рисунок (Б), где все виденные схематические фигуры из рисунка (А) разбросаны среди других двадцати пяти фигур. В рисунке (Б) ребёнок должен найти первые девять фигур. Высокий уровень – ребёнок без ошибок показывает 9-8 фигур; средний – 7-5; низкий 4 и т.д.

17. «Весёлые картинки» (Изучение кратковременной памяти)

Набор карточек со словами, достаточно хорошо знакомый детям. На одних карточках помещается 2 слова, на других – от 3 до 7 слов (всего 27): 1) лампа, санки; 2) книга, мясо, лодка; 3) волк, стул, молоко, бумага; 4) нос, вода, ботинки, дом, лопата; 5) подарок, мел, диван, птица, машина, забор; 6) мороз, дерево, кукла, парта, день, картина, погода.

Ребёнку предъявляем сначала карточки с двумя словами, мы прочитываем вслух слова на карточках (слова после этого убираются) и сразу ребёнок воспроизводит слова вслух. Таким путем выясняются возможности детей старшего дошкольного возраста удерживать в памяти 2, 3, 4, 5 и 7 слов при их одноразовом предъявлении. Каждое слово – это один балл. Всего 27 слов. Высокий уровень: 27-25 баллов; средний уровень: 24-17 баллов; низкий уровень – 16 баллов.

18. «Восстанови рисунок по памяти» (Определение объёма зрительной памяти)

Один большой лист, разлинованный в клетку бумаги и маленькие листы по количеству участников с таким же количеством клеток, как и большой. На большом листе зачеркнуто несколько клеток в разных местах. Смысл задания заключается в том, что ребёнок в течение минуты должен запомнить, какие именно клетки зачеркнуты на большом листе, и после того, как большой лист убирается, зачеркнуть на своих листочках те же самые клетки. Высокий уровень – все 6 клеточек; средний – 5 и 4; низкий 3.

19. «Особенности зрительной памяти»

Взять девять картинок (изображенные на таблице предметы, вырезаются и наклеиваются

на картон). Перед ребёнком кладем 9 картинок. Даем инструкцию: «Посмотри, как расположены картинки». Затем картинки убираются, и ребёнку предлагается следующая инструкция: «Возьми картинки и положи их, так как они лежали в самом начале». Высокий уровень – ребёнок все картинки положил, так как они и лежали; средний – 1-2 ошибки; низкий 3-4 ошибки.

20. «Весёлые рисунки» (Определить объём образной памяти)

Картинка с изображением предмета, лист бумаги, карандаши и фломастеры. Ребёнку показывается картинка с предметом. Педагог задает вопрос: «Это что»? Задание педагога: «Посмотри и запомни, что на картинке изображено»? Через тридцать секунд картинка убирается, а ребёнок должен нарисовать что запомнил. Высокий уровень – точно изображён предоставленный предмет; средний – не точно; низкий – отказался или не нарисовал. Для развития образной памяти необходимо совершенствовать познавательную деятельность детей, развивать их речь, формировать мыслительные операции, анализ и синтез, сравнение, абстракцию.

21. Смешной рассказ

Если нужно запомнить несколько слов, не связанных между собой логически, можно попробовать сочинить короткий, смешной рассказ, включив в него все эти слова. Причем если необходимо запомнить слова в определенном порядке их следует включать в рассказ. Чем более нелепой получится история, тем лучше.

22. Пиктограммы

Если необходимо запомнить стихотворение, к каждой его строчке или предложению, нужно нарисовать маленькую картинку или значок, передающий всю суть запоминаемой информации. Таким образом, получится ряд рисунков-пиктограмм, связанных ассоциативно со стихотворением. При взгляде на эту схему, будет легче воспроизводить стих.

Эта техника подходит не только для стихотворений, но и для запоминания рассказов.

23. Перевод

Чтобы запомнить слова можно использовать ассоциации по звучанию. Для начала нужно подумать, на какое слово или слова из родного языка похоже иностранное слово. Дальше этот «перевод» нужно ассоциативно связать с действительным переводом. Нарисовать мысленно или на бумаге картинку, отражающие суть ассоциации.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Эйдетика как методика запоминания предполагает игровую, шуточную, легкую форму обучения. Запоминая, таким образом, детям не нужно прилагать значительные умственные усилия для того, чтобы заставить себя выучить что-либо. Вплетая запоминаемую информацию в процесс собственного творчества, ребенок делает ее своей. Они будто бы не запоминают, а продуцируют ее [4].

Обучение дошкольников английскому языку с помощью метода эйдетики, может стать отличной основой и прекрасной подготовкой к школе и взрослой жизни, позволит дошкольникам стать в будущем уверенными, самостоятельными и творческими учениками в школе, с развитым критическим мышлением и образной памятью. Именно эти качества очень важны и при адаптации в школе, и в будущей социальной жизни.

УДК 373.24

ЛИТЕРАТУРА

1. Выготский Л.С. *Лекции по психологии*. СПб «Союз» 1999г. – 142 с.
2. Выготский Л.С. *Память и ее развитие в детском возрасте*. М., 1979. 305 с.
3. Белинова Н.В., Белова Ю.О., «Обучение и развитие детей раннего возраста по методике Макото Шичиды», - Журнал «Практика управления в ДОУ» 2017, № 1, с.18.
4. Ковалева Е.А. *Презентация мастер-класса: «Использование приемов эйдетики в познавательном - речевом развитии дошкольников. Инфо урок. Дошкольное образование*.
5. Лурия А.Р. *Нейропсихология памяти*. М., Педагогика. 1974. 150 с.
6. Морозова Ю.В. *Особенности развития образной памяти у детей дошкольного возраста//Молодой ученый*. – 2016. - №23.2. – стр.85-89.

БАЛАБАҚША МЕН ОТБАСЫ ҒЫНТЫМАҚТАСТЫҒЫНЫҢ МӘНІ

Б.Ш. БАЙЖҰМАНОВА

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университеті
Нұр-Сұлтан қ-сы, Қазақстан Республикасы

Түйіндеме. Мақалада мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеудегі отбасының алатын орны, сонымен қатар бала тәрбиесінде, баланың қоғамда қалыптасуында отбасы мен балабақшаның өзара тығыз байланыста жұмыс жасауының маңыздылығы көрсетіледі.

Түйін сөздер: отбасы тәрбиесі, ата-ана мен бала қарым-қатынасы, әлеуметтік дамытушы орта

Аннотация. СУТЬ СОТРУДНИЧЕСТВА ДЕТСКОГО САДА И СЕМЬИ. Б.Ш. Байжуманова. В статье рассматривается, роль семьи в воспитании детей дошкольного возраста, также важность тесного взаимодействия семьи и детского сада в воспитании ребенка, формировании ребенка в обществе.

Ключевые слова: семейное воспитание, взаимоотношения родителей и детей, социально-развивающая среда

Summary. THE ESSENCE OF COOPERATION OF KINDERGARTEN AND FAMILY. B.Sh. Baizhumanova. The article considers the role of the family in the upbringing of preschool children, as well as the importance of close interaction of the family and kindergarten in the upbringing of the child, the formation of the child in society.

Keywords: family education, relations between parents and children, social and developing environment

Мектеп жасына дейінгі баланы толыққанды тәрбиелеу отбасы мен балабақшаның тығыз ынтымақтастығы кезінде ғана мүмкін болады. Ата-аналардың балаларға тәрбие беру міндеті ҚР Конституциясында, ал балалардың отбасындағы құқығы – бала құқықтары туралы конвенцияда белгіленген. Отбасы – баланың

жан-жақты дамуының негізі болатын тәрбие институты. Отбасының балаға тәрбие берушілік қызметінің мақсаты – баланың жасын, жеке ерекшелігін, психологиялық дамуын ескере отырып жарасымды жетілген ұрпақ тәрбиелеу [1].

Адамзат тарихында өсіп келе жатқан

ұрпақты тәрбиелеуде екі бағыт қалыптасқан: отбасылық және қоғамдық. Ертеден-ақ келе жатқан өзекті де даулы мәселе – тұлғаның қалыптасуына үлкен әсерін тигізетін отбасы ма, әлде қоғамдық тәрбие ме?

«Мектепке дейінгі балалық шақ» - жеке тұлғаның денсаулығы және дамуы қалыптасатын адам өміріндегі ерекше кезең. Бұл кезеңде бала айналасындағы ересек адамдарға (ата-ана, педагог) тәуелді болады. Осы жаста дұрыс көрсетілмеген күтім, әлеуметтік, эмоциялық мәселелер келешекте қиындықтарға әкеліп соқтырады. Сондықтан баланың дамуына отбасында да, балабақшада да бірдей жағдай жасауы керек.

Сонымен қатар қазіргі кездегі ғылым отбасы тәрбиесін тіпті жоғары дәрежедегі балабақша мен мектеп тәрбиесі алмастыра алмайтынын айтады. Бала тәрбиесіне қолайлы жағдай жасау, үйлесімді тұлғаны қалыптастыру үшін балабақша мен отбасы арасындағы қарым-қатынасты нығайту және дамыту керек.

Әрбір мектепке дейінгі мекеме балаға тәрбие беріп қана қоймайды, сонымен қатар, ата-аналарға бала тәрбиесі жөнінде кеңес береді. Мектепке дейінгі мекеменің педагогі тек балалардың тәрбиешісі ғана емес, ол ата-ананың бала тәрбиесіндегі серіктесі деп те айтуға болады.

Адамның қалыпты өмір сүруі үшін оған ең алдымен қарым-қатынас керек. Қарым-қатынас сипаты біздің өмірлік бағытымыздың белгісі. Ал баланың ата-анамен қарым-қатынасының дұрыс жолға қойылуы оның бүкіл өмірлік сипатын білдіреді. Сондықтан отбасы мен балабақшадағы қарым-қатынастың дұрыс жолға қойылуы – екі институттың ынтымақтыстығын талап етеді. Отбасындағы ата-ана мен баланың қарым-қатынас нәтижесінде адамгершілік, эстетикалық, дене тәрбиесінің алғашқы үлгілері қалыптасады. Ал әке мен шеше – баланың алғашқы тәрбиешілері. Ата-аналар бала бақытының шынайы бағбаны болуы тиіс. Бала бақыты – білімде. «Білім – бір құрал. Білімі көп адам құралы сай ұста сықылды, не жасаса да келістіріп жасайды» - дейді Ахмет Байтұрсынұлы.

Бала мен ата-ана арасындағы қарым-қатынас стильдері әртүрлі болып келеді, мысалы, қатал ата-аналар, түсіністікпен қарайтын ата-аналар, автономды ата-аналар, еркіндік сипатта қатынасқа түсетін ата-аналар, өзара келісіп шешім қабылдайтын ата-аналар, бірден әрекетке көшетін ата-аналар, жағдайға қарай

әрекет ететін ата-аналар, балалары үшін шешім қабылдап, әрекет ететін ата-аналар болып келеді.

Ата-ана қарым-қатынасының типі мен оның құрылымдық компоненттерінің сәйкестігі, тек ата-ананың тұлғалық ерекшеліктерімен ғана емес, сонымен қатар бала жасымен де анықталады. Баланың әр даму кезеңінде: келеңсіз және оң жақтары секілді өзіндік ерекшеліктерге ие болатынын көпшілік мойындайды (Л.С. Выготский, Д.Б. Эльконин). Алайда, ата-ана мен бала қарым-қатынасы, бала дамуы уақытында, әлі де бізге таныс емес мазмұнсыз анықталған кезеңдер тізбегінен өтетіні анық. Тек кейбір зерттеушілер (О.А. Карабанова, И.С. Кон, Г.Г. Филиппова) ата-ана қарым-қатынасының өзгеруіне бала жасы әсер етуші негізгі факторлардың бірі болып табылатындығын көрсетеді.

Олай болса, балаға деген толыққанды қатынас тек ата-ана тарапынан ғана емес, мектепке дейінгі мекеме қызметкерлерімен де ұштасып жатса, нұр үстіне нұр болар еді.

Осыған орай, біз балабақша мен ата-ана ынтымақтастығының негізгі бағыттарын көрсете кетейік:

- педагогикалық және психологиялық сауаттылықты жетілдіру;
- іс-әрекеттің түрлі формалары (ұйымдастырылған оқу іс-әрекеттеріне қатысу, әртүрлі тәрбие шаралары) және қосымша қызмет көрсету;
- балалардың шығармашылық жоспарларын іске асыруға жағдай жасау;
- қалыптастыру мен дамыту мәселелері бойынша тәжірибе алмасу;
- әлеуметтік дамытушы орта қалыптастыруға көмек көрсету.

Бұл міндетті орындау тек балабақшаның емес, отбасының да игі ісі.

Балабақша мен отбасы жүргізілген тәлім-тәрбие сабақтаса, ұштаса жүргізілгенде ғана мақсатымыз нәтижелі болмақ. Отбасы тәрбиесіндегі ең маңызды мақсаттардың бірі – айналаны тану, сезіну, қабылдау, түсіне қарай тандау, әсерлей білу, өзіне мақсат қоя білуге баулу. Өмірдегі, өнердегі, табиғаттағы тамаша көріністерден жан азығын алып әсерлене білуге үйрету. Білімге, білуге, құштарлыққа, әсемдікке, талғампаздыққа тәрбиелей отырып, баланы болашақ білім ордасы – мектепке дайындау [2].

Бүгінгі таңда болып жатқан өміріңіздегі өзгерістерге байланысты ұстаздар мен ата-аналардың бала тәрбиелеудегі жауапкершілігі

арта түсуде. Балаларды оқыту мен тәрбиелеуде отбасының басым рөлін мойындай бірлесе жұмыс атқару керек. Бала психикасы үйдегі көрген-білген, естіген мәліметтермен толығады. Әрбір ұстаз ата-аналармен қарым-қатынас жасауда түрлі тәсілдерді, қазіргі жаңа технологияларды пайдалана отырып, ата-ананың қызығушылығын арттыру мақсатында жұмыс атқарса, ата-ананың балабақшаға, тәрбиешіге деген көзқарасы өзгерер еді. Шынын айту керек, қазіргі кезде көптеген ата-аналар тәрбиешінің кәсіби іс-әрекетіне сыни көзқараспен қарап, мін айтуға дайын келеді.

Ата-аналармен жүргізілетін жұмыс түрлерін қалай ұйымдастыруға болады? Ол үшін психологтар, тәрбиешілер ата-аналармен жақынырақ танысып, отбасының әлеуметтік жағдайын, отбасы мүшелерінің бала тәрбиелеудегі рөлін анықтау үшін ата-аналардың ұсыныс-пікірлерін, ойын бөлісу мақсатында сауалнамалар, анкеталық сұрақтар алуға болады. Сонымен бірге жыл бойғы жүргізілетін жұмыс түрлерін ата-аналармен бірлесе отырып жасаған тиімді, себебі ата-аналар заман талабына сай өзекті мәселелерді, отбасы тәрбиесіне байланысты тақырыптарды өздері ұсына алады. Сонымен қатар ата-аналардың ұсыныс-пікірлерімен санаса отырып, ата-аналарға арналған әңгімелер мен лекциялар, консультациялар, сұрақ-жауап кештері, тәрбие жұмысын алмасу жөніндегі конференциялар, психологиялық тренинг-сабақтар, ата-аналарды педагогикалық әдебиеттермен таныстыру әдіс-тәсілдері қарастырылады.

Отбасы мен балабақша арасындағы байланысты күшейтіп, мақсатқа бағыттылықта жұмыс жүргізу, ұйымдастырылатын мерекелік іс-шараларға, ата-аналарға және топ жиналыстарына ата-аналарды тартудың қажеттілігі: балаларда іс-әрекетті таңдаудың үлкен мүмкіндігі болады, балалар маңызды жетістіктерге жете алады; балалар еліктеудің жаңа үлгісін алады; ересектер тәрбиешінің жұмысымен жақын танысып, оны бағалай біледі [3].

Баланы бірлесе тәрбиелеудің жағымды жақтары өте көп. Бірақ бұл өздігінен бола салмайды, ол педагогтың күнделікті тынбай еңбек етуінің нәтижесі, баланың өмірін және жеке іс-әрекетін дұрыс ұйымдастыру балабақша мекемелері мен отбасы бірігіп жұмыс жасауын қажет етеді.

Отбасы және балабақша – бұл біздің болашағымызды қалайтын, екі қоғамдық ин-

ститут. Олардың тәрбиелеу функциясы әртүрлі, бірақ олардың өзара байланысы баланы жан-жақты дамыту үшін өте маңызды болып табылады.

Бірақ көбінесе отбасы мен балабақшаның өзара түсінушілігіне бір-бірін есту мен түсінуге такт, шыдамдылық жетіспейді. Олардың арасындағы түсініспеушілік балаға жүк түсіреді. Көп ата-аналар баланың тамақтануына ғана көңіл бөліп, балабақшаны ата-аналары жұмыста болғанда қарап отыратын орын деп есептейді.

Ата-аналар мен тәрбиешінің арасындағы жақсы орнатылған қарым-қатынас балаға жаңа мағлұматтың тиімді жетуіне үлкен әсер етеді. Бүлдіршіннің үйдегі әрекетінің анализі оның топтағы әрекетінің анализімен және ұжымдағы әрекеті анализімен толықтырып отыруы керек. Тәрбиеші баланың үйдегі өміріндегі әрекетінің ерекшеліктерін білмей, оның әрекет ету манерасын түзете алмайды. Жақсы ата-ана әрқашанда өзінің баласының өміріне толық қызығушылық таныту керек және баласы үшін білім алу мен тәрбиелеу үдерісіндегі ойларымен тәрбиешімен бөлісу керек.

Мектепке дейінгі баланы толық қанды тәрбиелеу отбасы мен балабақшаның бірге әсер етуі жағдайында жүзеге асады. Балабақша мен отбасы арасындағы диалог тәрбиешінің баланың жетістіктерімен, оның жақсы қасиеттерімен, оның қабілеті мен күшіне сенетінін көрсету негізінде қаланады. Және педагог, осында жағымды рөлде тәрбиелеуде тең құқылы серіктес ретінде қабылданып, оның кеңестерін тыңдай отырып, оған сенім артады.

Ата-аналар тәрбиешілердің көмекшілері және пікірлесі болуы үшін оларды балабақша өміріне араластырып, барлық болып жатқан оқиғалардан хабардар ету керек [4].

Тәрбиеленушінің отбасы мен балабақшаның заманауи серіктестігінің моделі тұлғааралық қарым-қатынастың үдерісі ретінде қабылданып, бала тәрбиесіндегі ата-аналардың өзіндік көзқарастары мен бағдарларына саналы қарауларын қалыптастыру нәтижесі болып табылады.

Заманауи зерттеулерде серіктестік өзара тиімді конструктивті әрекеттестік ретінде түсініліп, «ортақ мақсаттармен, құндылықтармен, ерікті және ұзақ мерзімдік қарым-қатынаспен, сонымен қатар нәтижесі үшін тараптардың жауапкершілігін мойындаумен» сипатталады.

Балабақша жұмысының нәтижелілігі көбінесе мектепке дейінгі мекеме қызметкерлері мен ата-аналардың арасындағы конструктивті өзара әрекеттерімен және өзара түсінушіліктеріне байланысты болады.

Серіктестік отбасының өзара әрекеттесу үрдісіне белсенді қатысуына септігін тигізеді, бірақ, бұл белсенділік тек белгілі бір іс-әрекетте ғана жергілікті сипатқа ие болады.

Ата-аналар мен педагогтердің өзара әрекеттесу идеясын негізге ала отырып, серіктестік қатынас орнату балалардың тәрбиесін күшейту, біріккен қызығушылық атмосферасын құру және ата-аналардың тәрбиелеу шеберлігін күшейту болып табылады. Бұл өзгеру идеясы әртүрлі терминдерде көрінеді: даму, өсу, өзектендіру, интеграция және ол жалпы «қандай да бәрі мойындаған құндылықтарда, тұлғадағы «Мен» жаңа тәжірибе негізінде және жаңа тәжірибеге дайындығымен оны қабылдау реинтеграцияда көрініс табады» (А.Ф. Бондаренко).

Ата-аналар мен педагогтердің өзара әрекеттесу үлгісінің құрылуы мектепке дейінгі мекемелердегі білім беру үдерісінің келесі міндеттерінің шешімін табуға мүмкіндік береді:

- ата-аналардың тәрбиелеу мүмкіндігін күшейту;
- мектепке дейінгі мекеменің білім беру үдерісіне ата-аналардың қатысуына көңілдерін аудару;
- білім беру бағдарламаларын жүзеге асыру үшін отбасының тәрбиелеудегі тәжірибелерін қолдану;
- өзара әрекеттестікке қатысушылардың барлығының іс-әрекет және оны түрлендіру мен өзгерту арқылы тұлғалық баюына мүмкіндік туғызу [5].

Балабақша мен ата-аналардың өзара қарым-қатынасы үлгісіне көрсетілген іс-әрекет сипаты:

- отбасының әлеуметтік сипатының мәлімет банкасын қалыптастыру;
- отбасын зерттеу бағдарламасын құру (оның құрылымын, психологиялық ахуалын, отбасылық қарым-қатынас принципін, өмірлік стилін, әкесінің және шешесінің әлеуметтік статусын, үйдегі педагогикалық жүйенің ерекшеліктері);
- мектепке дейінгі мекеменің өмірлік іс-әрекетіне ата-ананың қатысу қажеттілігін зерттеу (сауалнама арқылы);
- ата-аналармен қарым-қатынас бөлмесін жабдықтау;

- тәрбиеленушілердің отбасыларына (ата-ана, ата-әже) арналған ашық есіктер күнін жүйелі түрде өткізу;

- қызығушылықтарына қарай отбасылық клубтар құру [6].

Әлеуметтік ынтымақтастық үлгісі келесі нәтижеге жетуді жүзеге асыруға мүмкіндік береді:

- балаға балабақшада отбасылық жағдайға максималды жақын эмоционалды-психологиялық жағымды атмосфера тудыру;
- ата-аналар мен педагогтерде бірлескен құндылыққа жету бағыты;
- эмоционалды бір-бірін қолдау, жайлылық, өзара түсінушілік атмосферасы, қызығушылықтың бірлестігі;
- мектепке дейінгі мекеменің ұйымдастыру іс-әрекетіне ата-ананың қатысуы;
- мектепке дейінгі мекеменің ұйымдастыру іс-әрекетін қадағалауға ата-аналардың қатысуы;
- «Ұйымдаспаған балалардың» ерте және мектепке дейінгі үлкен жастағы ата-аналардың мекемемен ынтымақтастығы [7].

Қазіргі таңда мектепке дейінгі білім беру саласының өзгеруі тек оның сапасын көтеруге бағытталып отыр. Оған мектепке дейінгі білім беру мекемелері мен отбасының бірлесе, ынтымақтаса жұмыс жасауы жақсы әсерін тигізеді. Мектепке дейінгі білім беру мекеме педагогы мен ата-аналардың баланың мектепке дейінгі балалық шағы бойы бірлесе іс-әрекет етуі және балабақша мен отбасын білім беру аймағында біртұтас деп қарастырғанда ғана оңтайлы нәтижеге қол жеткізуге болады.

Қорыта айтқанда, балабақша тәрбиешісі мен ата-ана арасындағы серіктестік, ынтымақтастық, сенімді, жағымды қатынас – бүлдіршіндердің толыққанды дамуының кепілі деп айтуға болады.

ӘДЕБИЕТ

1. ҚР «Білім туралы» Заңы (27 шілде 2007 жыл).
2. Отбасы және балабақша журналы, №5 – 2014 ж.
3. Республикалық педагогикалық журнал. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту журналы, № 6 – 2014 жыл.
4. Антонова Т.И., Волкова Е.П., Мишина Н.А. Проблемы и поиск современных форм сотрудничества педагогов детского сада с семьей ребенка // Дошкольное воспитание.- 2008. № 6, С. 10-12.

5. Агавелян М.Г., Данилова Е.Ю., Чечулина О.Г. *Взаимодействие педагогов ДОУ с родителями*. – М., 2009.

6. Доронова Т. *Взаимодействие дошкольного учреждения с родителями*. // *Дошкольное*

воспитание. - 2004. - №1.

7. Евдокимова Е.С., Додокина Н.В., Кудрявцева Е.А. *«Детский сад и семья: Методика работы с родителями»*. Пособие для педагогов и родителей - М.: Мозаика - Синтез, 2012.

УДК 373.82:372

КӘСІБИ ІС-ӘРЕКЕТ ЖӘНЕ ТӘРБИЕШІ ТҮЛҒАСЫ

Н.Ж.БОЛАТБЕКОВА, А.Т. АЯЗБАЕВА

Еуразия гуманитарлық институты
Нұр-Сұлтан қ-сы, Қазақстан Республикасы

Түйіндеме. Мақалада мектепке дейінгі мекеме тәрбиешісінің кәсіби іс-әрекеті мен тұлғалық ерекшеліктерінің маңыздылығы жан-жақты қарастырылған. Сонымен бірге, тәрбиеші тұлғасының арнайы қасиеттері мен сапалары сөз болады.

Түйін сөздер: кәсіби іс-әрекет, мектеп жасына дейінгі білім беру мен тәрбие, тәрбиеші тұлғасы

Аннотация. ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ И ЛИЧНОСТЬ ВОСПИТАТЕЛЯ. Н.Ж.Болатбекова, А.Т. Аязбаева. В статье подробно рассмотрена важность профессиональной деятельности и личностных особенностей воспитателя дошкольного учреждения. Кроме того, речь идет о специальных качествах и качествах личности воспитателя.

Ключевые слова: профессиональная деятельность, дошкольное образование и воспитание, личность воспитателя

Summary. PROFESSIONAL ACTIVITY AND PERSONALITY OF TEACHER. N.Zh.Bolatbekova, A.T.Ayazbayeva. The article considers in detail the importance of professional activity and personal characteristics of preschool teacher. In addition, we are talking about the special qualities and qualities of the personality of the teacher.

Keywords: professional activities, pre-school education and upbringing, the personality of the teacher

Адам баласына шыр етіп дүниеге келген сәби кезінен бастап берілетін тәлім-тәрбиенің маңызы өте зор. Баланың тұлға болып қалыптасуына отбасының тәрбиесі аздық етеді. Бұл орайда бала тәрбиесінде мектепке дейінгі мекеменің орны ерекше. Зерттеулер көрсеткендей, мектепке дейінгі кезең - бала өмірінің ең бақытты сәті ғана емес, сонымен қатар адамзат дамуының ешкім түсініп болмайтын ең бір ауқымды әлеуеті. Олардың әлеуетін жетілдіретін мектепке дейінгі тәрбие мен білім берудің сапасы көп жағдайларда педагогтердің біліктілігінің жоғары болуына байланысты болып келеді.

Бала тәрбиесінде тәрбиеші жан-жақты жетілген білімді, әдістемелік шығармашылық иесі, халықтық дәстүр, әдет-ғұрыппен, салт-сана ерекшеліктерін, әлеуметтік қарым-қатынастар түрлерін кәсіби түрде меңгеруі тиіс, әсіресе осы кәсіби біліктілік дағдыларын шыңдау олардың тәжірибе жинақтауының ең басты негізі болып табылады. Педагогтің кәсіби біліктілігі өз

кезегінде оның жеке педагогикалық мәдениетін көрсететін өлшем. Оған әрбір маманның жеке мәдени деңгейі, адамгершілігі, таным түсінігі, тәрбиесі, ізденімпаздығы, зерттеушілігі т.б жатады. Олар жаңалықтың жаршысы ретінде оқытудың тәсілдерін, озық тәжірибелерін сараптап, үнемі шығармашылық ізденіс үстінде болуы талап етіледі. Сөзіміздің дәлелі ретінде Ш. Амонашвилидің мына пікірі еске түседі «Тәрбиеші бұл - өзге адамның дамып жетілуін өз жауапкершілігіне алатын кәсіби адам» [1].

Бүгінгі уақыттағы тәрбиеші тұлғасы қандай болуы керек? Бұл сұраққа жауап бермес бұрын мамандықтың маңыздылығын анықтап алайық. Тәрбиешінің еңбек әрекетіндегі негізгі объектісі – баланы тәрбиелеу мен оқыту болып табылады. Тәрбиеші - баланың рухани, психикалық, физикалық дамуымен айналысуы керек. Міне осы себептерге байланысты балабақша тәрбиешісі бүгінгі уақыттағы ең маңызды және жауапкершілікті талап ететін мамандық.

Ол мектепке дейінгі бала тұлғасының үйлесімді дамуына ықпал ету үшін – педагогикалық қызметті тиімді ұйымдастыра алу керек. Тәрбиеші-педагог алдына қойылған барлық міндеттерді табысты іске асыру үшін оның шынайы кәсіби шеберлігі болуы тиіс. Оның тіпті жоғары білімі бола тұра балаға деген жүрек жылуы болмаса, оның бұл мамандықтың хас шебері болады дегенге сенім жоқ.

Қазіргі білім беру жүйесі тәрбиешінің алдына қойылған міндеттерді жүзеге асыру үшін оған белгілі бір функцияларды орындай алуын міндеттейді:

1. Коммуникативтік – ынталандырушы функция педагогтің балалармен үйлесімді қарым-қатынас орната білуі, оларға деген сүйіспеншілікпен мейірімді қарым-қатынас ұстану. Балабақша тәрбиешісінің кәсіби сапасы – балаға деген жан жүрегінің жылуы, қамқорлық, мейірімділік, сүйіспеншілік. Бұл сапалар тек балалармен ғана емес сондай-ақ ата-аналармен, әріптестерімен де қарым- қатынаста маңызды орын алады.

2. Диагностикалық функция әр баланың жас және жеке тұлғалық ерекшелігін және тәрбие деңгейінің ерекшеліктерін ескерумен өзара байланысты. Бала бақша тәрбиешісінің кәсіби сапаларының бірі – балалардың жас ерекшелігі психологиясын терең білуі. Балалардың адамгершілік, психикалық, физикалық даму деңгейлерін ажырата алмаған тәрбиеші балабақшада жұмыс істей алмайды. Нағыз кәсіби тәрбиеші өз тобындағы әр баланың тұлғалық мінез-бітістерін жақсы білуі керек. Сонымен бірге, тобындағы баланың жай-күйін бақылауда ұстау үшін оның ата-анасымен танысу, тұрмыстық жағдайларынан хабардар болу, отбасындағы атмосфераны білу маңызды болып табылады.

3. Бағдарлы - болжау функциясы балабақша тәрбиешісінің білім беру және дамыту жұмыстарын жоспарлау сияқты кәсіби қасиеттерін болжайды. Бұдан басқа, МДҰ қызметкерінің кәсіби мүдделеріне және өз қызметіне шығармашылықпен қарауларына мүмкіндік береді.

4. Конструктивтік - жобалау функциясы оқу-тәрбие сағаттарын және дамыту ойындарын ұйымдастыру барысындағы тәрбиешінің кәсіби сапаларын айқындайды.

5. Ұйымдастырушылық функция ең күрделі болып саналады, осы арқылы тәрбиеші өзінің тұлғалық мінез ерекшеліктерімен

қасиеттерін көрсете алады. Өз мамандығын сүйетін тәрбиеші ғана бала бойындағы игі қасиеттерді оятып, олардың дүниетанымын кеңейтуде басты орын алады. Тәрбиеші баламен қарым - қатынаста ақпаратты құрылымдық жүйемен балалардың жаңа білім, ептілік, дағдыларды меңгеруі үшін түрлі іс-әрекеттерді ұйымдастырады.

6. Зерттеушілік қызметі тәрбиеші үзіліссіз өзін-өзі жетілдірумен айналысу керек, тәлім алушы балаларына үлгі болу үшін кәсіби қызығушылықтарын дамытуы тиіс.

Міне, тәрбиеші мамандығының маңыздылығы осы жағдайлармен анықталады. Қазіргі тәрбиеші білікті, бәсекеге қабілетті, шығармашылық жағынан белсенді, мектепке дейінгі ұйым жағдайында даму үстіндегі әдістемелікті меңгерген адам болуы міндетті. Осы салада зерттеулер жүргізіп жүрген Ж.А.Жүсіпова педагог-тәрбиеші тұлғасының арнайы қасиеттері мен сапаларын келесі түрлерге бөледі:

- әрекетшілдік сапа (жауапкершілік, ар, намыс, еңбексүйгіштік, нақтылық);

- рефлексивті сапа (ұқыптылық, тиянақтылық, өзіне сын көзімен қарау, білімпаздық);

- коммуникативтік сапа (шыншылдық, сенімділік, ұстамдылық, талап қоя білушілік, міндеттілік);

- эмпатиялық сапа (өзін түсіну, қайырымдылық, өзгелерді түсіну, қайғыға ортақтаса білу қабілеттілігі) [2].

Балабақша тәрбиешісі - арнайы дайындығы бар және педагогикалық іс-әрекетпен кәсіби айналысатын тұлға. Оның негізгі міндеті – мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту, тәрбиелеу, дамыту, қалыптастыру үдерісін ұйымдастыру, кәсіби даярлығын үнемі жетілдіріп отыру.

Осыған орай, қазіргі таңда балабақша тәрбиешілеріне келесі бірыңғай әдістемелік талаптар қойылады: педагогикалық және психологиялық деңгейін көтеру; оқыту мен тәрбиелеудің ең соңғы жаңа педагогикалық технологияларын зерттеп меңгеру және оны өзінің кәсіптік жұмысында қолдана білу; өз білімін көтеруге, шығармашылықпен жұмыс атқаруға ынталандыру; балалардың жетістіктері мониторингісін жасау және оны диагностикалаудың қазіргі тәсілдерін меңгеріп, қолдана білу; авторлық бағдарламалар, оқу құралдарын, мақалалық ізденістер жасауға ұмтылдыру; тәрбиешінің педагогикалық-

кәсіптік оң көзқарастарының және құндылықтарының қалыптасуына жағдай туғызу.

Балабақша тәрбиешісі - бұл қай кезде де ең алдымен кәсіби деңгейі жоғары, интеллектуалдық, шығармашылық әлеуеті мол тұлға. Ол оқытудың жаңа технологияларын өмірге енгізуге дайын, оқу-тәрбие ісіне шынайы жанашырлық танытатын қоғамның ең озық бөлігінің бірі деп есептеледі [3].

Тәрбиешілердің білімділігі, мәдениеттілігі, шеберлігі, қабілеттілігі, балалармен қарым-қатынасы, жеке басының дамуына төмендегідей нақты талаптар қойылады:

1. Тәрбиеші болатын адам өзінің мінезін, жүріс-тұрысын жөнге салып, ұйымдастыра білуі.

2. Арнаулы білім-дағдыны меңгеруі.

3. Баламен сөйлесе білуі, көзқарасымен, ыммен де өз ойын түсіндіруі.

4. Жұмысты ұйымдастыра білетін, тиісті жерінде әзілдесіп, көңілді болып, орынды жерде ашулана алатын болуы.

5. Тәрбиешінің әрбір қимылы жүріс-тұрысының өзі балаларға өнеге, тәлім-тәрбие берерліктей болуы тиіс.

Жаңа заман тәрбиешісі – бұл сауатты маман, бағдарламаны және әдістемелік шараларды анықтай алатын білімді адам. Бұл бала және оның ата-анасымен тіл табыса білетін, қиын ситуациядан шыға білетін жақсы психолог болумен қатар, бірлесіп еңбек етуге, кез келген кезде көмек беруге даяр тұратын маман. Ол үнемі ізденіс үстінде өз білімін жетілдіріп отыратын, жаңа әдіс жолдарын пайдалануға құштар және жақсы жетілген педагогикалық тәжірибені өз ісіне енгізе білетін шебер маман болуы қажет [4].

Біз ата-аналармен бірге балаларды тәрбиелей отыра еліміздің болашағын құрамыз. Әр бала жылулықты, қайырымдылықты, еркелетуді күтеді. Егер бұндай сезім болмаса, жан жылулығын сезінбеген ортада тәрбиеленсе жас сәби жүрегі сол қатал қайырымсыз болып дамиды.

Заманауи тәрбиеші балаларды сүйеді, балаға психологиялық қамқорлық жасайды, баланың ойнауына, еңбек және білім алуына жағдай туғызады, баланың дамып жетілуіне ат салысады. Өз білімін көтерумен шұғылданады, білімін жетілдіреді.

Сонымен бірге, түрлі қиын жағдайларға кездескенде тапқырлық көрсете алу керек. Баланың көзін жеткізетін іс-әрекет, тәсіл, ұтымды әдіс тауып, шеберлік көрсете білу. Өз сезімін, ішкі

жан-дүниесін басқарып, ұжыммен қарым-қатынас үстінде ерік-жігерін икемділікпен іске асыру. Балаларға суық, ызалы, ашуланшақ тәрбиешілерге қарағанда, әзілді түсінетін, жайма-шуақ, шыншыл, өмірге шаттана қарайтын тәрбиешілер ұнайды. Тәрбиешінің жұмысқа шат көңілмен, ширақ қарауы балаларды сергітіп, жұмысқа жұмылдыра түседі. К.Д.Ушинский: «...тәрбиеші өзін өткен мен болашақтың арасында тірі дәнекермін, шындық пен жақсылықтың құдіретті жауынгерімін деп біледі және ол өз ісінің сырт қарағанда қарапайым екендігін, бірақ тарихтың ұлы істерінің бірі екендігін, бұл істен көптеген ұрпақтар нәр алатынын түсіндіреді» - деп жазды [5].

Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу мамандығы бойынша тәрбиеші мамандығына даярлауда болашақ маманның кәсіби жеке тұлғасына аса мән беріледі.

Балабақша тәрбиешісі бойында болуы керек тұлғалық сапалар:

- Ең басты сапа жоғарыда атап өткендей балаға деген жан жылуының болуы, оларға деген сүйіспеншілік сезімінің басым болуы. Егер тәрбиеші балаларды ұнатпаса, олармен жұмыс істегісі келмесе, оның педагогикалық құзыреттілігі туралы сөз қозғаудың да қажеті болмайды.

- Адамгершілік. Бұл сапа осы мамандық өкілдері үшін өте маңызды. Балаға дер кезінде қолдау жасап, көмек көрсету, оған басқа балалармен қарым-қатынас жасауға байланысты мәселелерді шешуге көмектесу керек. Балабақшаға баратын баланың тұлғалық өсуін, жаңа білім мен дағдыларды алуға деген ынта жігерін оята алуы тиіс.

- Төзімділік. Тәрбиеші өз балаларына шыдамды болуға міндетті. Педагог сабақ кезінде балаларға дауыс көтеретін жағдайларға жол бермеуі керек.

- Педагогикалық такт және әділдік. Балалармен қарым-қатынас және жалпыадамзаттық нормаларын сақтауын болжайды. Сонымен қатар, кәсіби тәрбиеші әр баланың жеке қасиеттерін, оның психологиялық ерекшеліктерін ескереді.

Педагог қызметі өзінің қызметі мен мазмұны бойынша көп қырлы. Ол әртүрлі кәсіби білімдерді меңгеруді көздейді. Бұл іскерліктер шартты түрде гностикалық, конструктивтік, коммуникативтік, ұйымдастырушылық және арнайы болып бөлінеді.

Гностикалық іскерлік – баланың жас және жеке ерекшелігін, тұлғалық мінез

бітістерін, құрбыларымен өзара қарым-қатынас ерекшелігін және эмоциялық – еріктік сапалары ерекшелігін меңгере алатын ептіліктер жиынтығы. Сонымен бірге әріптестерімен өзара педагогикалық тәжірибе алмасуды және отбасылық мәселелерді тиімді меңгере алуы жатады.

Конструктивтік іскерліктер - балаларға білім мен тәрбие беруде білім беру жұмысының перспективаларын ескере отырып педагогикалық үдерісті жобалау. Педагог білім беру процесінің материалдық жабдықталуын жобалайды (ойындар, сабақтар үшін жабдықтарды жасау, балалар мен олардың ата-аналарының және т.б. көркем шығармашылық көрмелерін ұйымдастыру). Конструктивтік іскерліктер жұмысты жоспарлауда, тәрбие-білім беру жұмысының конспектілерін, сценарийлерді, мерекелерді, бос уақытты ұйымдастыруда іске асырылады.

Коммуникативтік іскерліктер - жеке және барлық топ балаларымен, тәрбиеленушілердің ата-аналарымен, жұмыс бойынша әріптестерімен, мектепке дейінгі мекеме әкімшілігімен педагогикалық мақсатқа сай қарым-қатынас орнату кезінде көрінеді.

Ұйымдастырушылық іскерліктер – тәрбиеленушілермен, ата-аналармен, әріптестермен өзара қызметтік іс-әрекеттер барысында байқалады.

Арнайы іскерліктер (шығармашыл) – ән айту, билеу, өлең оқу (жазу), тоқу, ойыншықтар жасау, қуыршақ театрын көрсету (сахналау) және т.б.

Сонымен бірге, педагогтің маңызды қасиеттері еңбекқорлық, жұмысқа қабілеттілік, тәртіптілік, жауапкершілік, мақсат қоя білу, оған қол жеткізу жолдарын таңдау, ұйымшылдық, табандылық, өзінің кәсіби деңгейін жүйелі және жоспарлы түрде көтеру, өз еңбегінің сапасын үнемі арттыруға ұмтылу және т.б. болып табылады.

Бірқатар жеке сипаттамаларда тәрбиелеу-білім беру процесінде қолайлы қарым-қатынас жасаудың кәсіби маңызды алғышарттарына айналатын сапаны атап өткен жөн. Осы қасиеттердің қатарында шыдамдылық, жауапкершілік, міндеттілік, объективтілік, адамдарға құрмет, оптимизм, эмоционалдық тепе-теңдік, қарым-қатынас қажеттілігі, тәрбиеленушілердің өміріне қызығушылық, тілектестік, ұстамдылық, қайырымдылық және т.б.

Барлық заманауи зерттеушілер балаларға деген сүйіспеншілікті тәрбиешінің маңызды

тұлғалық және кәсіби белгісі деп санауы керек, онсыз тиімді педагогикалық іс-әрекет мүмкін емес.

Қазіргі балалар белсенді, өзін-өзі танытуда бір-біріне ұқсамайды, отбасында өмір сүру мен тәрбиелеудің әр түрлі жағдайлары бар. Осының барлығы педагогтің жеке тұлғасына белгілі бір талаптар қояды. Қазіргі талаптарға сай болу үшін тәрбиеші:

- белсенді (балаларды белсенділік танытуда қолдау);

- өзгеріске қабілетті - тез өзгертін әлем мен өзгерген балалар мен олардың ата-аналарына ілесу үшін;

- жеке - тұлғалық ерекшелігіне баса назар аудару, мінез-құлқын тиімді меңгере алуы, сөйлеу мәнері;

- құзіреттілік – өз білімін жетілдіруге деген ұмтылыс, мамандыққа деген ізденімпаздық көзқарас.

Сонымен бірге, мектепке дейінгі жалпы білім беретін ұйым тәрбиешісінің педагогикалық еңбек құралы да маңызды орын алады. Оның ең бастысы – дауыс екпіні (дауыс қаттылығы, интонациясы, мәнерлілігі), ым-ишара (педагогикалық техника) – бұл педагогтің тәрбиеленушілерге жеке әсер ету қабілеттері.

Педагог нақты жағдайға байланысты балалармен қарым-қатынастың дұрыс түсінігін және стилін таңдай білуі керек. Педагогикалық техниканы меңгеру ең жақсы нәтижелерге қол жеткізуге аз күш жұмсауға мүмкіндік береді.

МДҰ-дағы тәрбие процесінің маңызды құрамдас бөліктерінің бірі әр баланың толыққанды жеке ресурстарын анықтау және дамыту үшін жағдай жасау болып табылады. Мектепке дейінгі білім берудегі соңғы өзгерістер бұған баса назар аударады, яғни әрбір педагогтің жұмысы жалпы мәдениетті қалыптастыруға, дене, интеллектуалдық және жеке қасиеттерін дамытуға, әлеуметтік табыстылықты, мектеп жасына дейінгі балалардың денсаулығын сақтау мен нығайтуды қамтамасыз ететін оқу қызметінің алғышарттарын қалыптастыруға бағытталуы тиіс. МДҰ-ның жұмысы балалардың негізгі бағыттары бойынша жас және жеке ерекшеліктерін ескере отырып, жан-жақты дамуын қамтамасыз етуі тиіс. Негізгі мақсаты - баланың жеке басын дамыту.

Топтағы әр тәрбиеші мінез-құлықтың белгілі бір моделін тасымалдаушы болып табылады. Балалар күн сайын тәрбиешінің сөйлеу мәнерін, дауыс екпінін естиді, мінез құлықтық

реацияларын бақылайды, көреді және өзін өзі осылай ұстау керек екен, бұл қалыпты жағдай деп есептейді. Әсіресе кіші топтың балалары тәрбиешінің іс-әрекетін қатесіз қабылдайды, бойына сіңіреді. Кейбір топтың балалары – тәрбиеші мінез құлқының айнасы екендігін байқап жүрміз.

Міне, балабақша тәрбиешісінің бала тәрбиесінде маңызды рөлін осы бір қарапайым жағдайдан-ақ аңғаруға болады. Топтың психологиялық ахуалы, баланың балабақшаға деген қатынасы тәрбиешіге байланысты. Кейбір бала балабақшаға қуана барады, тәрбиешімен қарым-қатынасқа түсу, оның жылы жүзін көру бала үшін қуаныш болып есептеледі. Сондықтан да ата-аналардың көпшілігі балабақшаны таңдай отырып, бірінші кезекте тәрбиешімен танысып, оның құндылығын, балаларға деген көзқарасын, кәсіби деңгейіне де мән беріп жататыны белгілі. Әрине, ата-аналардың барлық талаптарын қанағаттандыратын тәрбиешіні табу мүмкін емес, бірақ идеалға жақын табуға болады. Ата-аналар тұрғысынан тамаша тәрбиешінің портреті қалай көрінеді?

Біріншіден, тәрбиеші балалармен тіл табыса білуі керек. Ол баланың қызығушылығы мен қажеттіліктерін сондай-ақ қандай өзекті мәселесі бар екенін білуі керек. Балалардың көпшілігі толық сөйлей алмайтын кезеңде келіп түсетіндіктен бір нәрсе сұрауға бата алмайды немесе қалай жеткізетінін білмей қиналады. Өйткені үйде анасы оның қажеттіліктерін сөзсіз-ақ түсіне білетін. Сондықтан да тәрбиеші бала аздаған қиыншылықта ұялмай келіп тәрбиешіден көмек сұрайтындай байланыс орнату керек.

Екіншіден, тәрбиеші балаға қамқорлық жасай білуі керек. Жақсы тәрбиешінің балалары уақытымен тамақтанады, жуынады, киінеді, үсті-басы үнемі реттеулі жүреді және пайдалы танымдық іспен шұғылданып отырады.

Үшіншіден, тәрбиеші кәсіби маман болу керек, яғни білім беру мен тәрбиелеудің әртүрлі әдістерін меңгеру керек. Білім беру мен

тәрбиелеуде жаңашыл маман болып, балаларды бағыттау керек.

Төртіншіден, тәрбиеші ата-аналармен қарым-қатынас жасай білуі, жанжалдарды шеше білуі, әр түрлі пікірлер мен тілектерге құлақ асуы керек. Бірде-бір сұрақ жауапсыз қалдырылмауы тиіс. Тәрбиеші әр баланы тәрбиелеу бойынша ұсыныстар беруі тиіс.

Міне, тәрбиеші мамандығы күрделі және жауапты. Сондықтан да ата-аналар тәрбиешінің идеалына сүйене отырып, өз баласына лайықты нұсқаны таңдай алады.

Мақаламызды түйіндей келе, қай заманда, қандай қоғамда болсын алдымызда тұрған зор міндеттердің бірі – болашақ ұрпақ тәрбиелеу. Ондағы басты тұлға - мектепке дейінгі мекеме тәрбиешісі. Мектепке дейінгі мекемедегі білім беру мен тәрбие үдерісінде адамның рухани бейнесі моралдық және рухани құндылықтардан тұратын оның мәдени игіліктері мен тәрбиесі, өзін-өзі тәрбиелеуі негізінде, яғни, адам бейнесін қалыптастыру үдерісін өңдеудің әсері арқылы жетіледі. Бұл жағдайда білімділікпен қатар кәсіби маман бойында тұлғалық қасиеттердің қалыптасып дамуы да аса маңызды саналады.

ӘДЕБИЕТ

1. Амонашвили Ш.А. *Размышления о гуманной педагогике.* – М., 1996.
2. Жүсіпова Ж.А. *Педагогикалық шеберлік; Оқулық.* – Алматы: Экономика, 2011. – 316 б.
3. Жұмабекова Ф.Н. *Мектепке дейінгі білім мазмұнын жаңартудың педагогикалық негіздері. (арнайы курс бағдарламасы).* Күлтегін баспасы. Астана. 2009 - 32 б.
4. Дронова Т.Н., Арзанбаева Б.О. т.б. *«Қайнар» - мектепке дейінгі балаларды балабақша жағдайында оқыту, тәрбиелеу және дамыту бағдарламасы.* Алматы, Просвещение - Қазақстан, 2007.
5. Ушинский К.Д. *Собр. Сочинение. Т-1.* – М., 1951. – с. 661.

УДК 373.24

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ МАЗМҰНЫН ЖАҢАРТУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ. (АРНАЙЫ КУРС БАҒДАРЛАМАСЫ)

ЖҰМАБЕКОВА Ф.Н.

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Нұр-Сұлтан қ-сы, Қазақстан Республикасы

Түйіндеме. Мақалада мектепке дейінгі ұйымдарда инновациялық технологияларды пайдалану мүмкіндіктері ашып көрсетілген. Инновациялық технологияларды енгізу арқылы балалардың қабілетін ашып, дамытуға болады.

Түйін сөздер: инновациялық технологиялар, дербес оқыту технологиясы, педагогикалық инновациялар

Аннотация. ПРИОРИТЕТЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ. Ф.Н. Жумабекова. В статье раскрыты возможности использования инновационных технологий в дошкольных организациях. Внедрение инновационных технологий позволяет раскрыть и развить способности детей.

Ключевые слова: инновационные технологии, технологии автономного обучения, педагогические инновации

Summary. PRIORITIES FOR THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN PRESCHOOL INSTITUTIONS. F.N.Zhumabekova. The article reveals the possibility of using innovative technologies in preschool organizations. Introduction of innovative technologies allows to open and develop abilities of children.

Keywords: innovative technologies, Autonomous learning technologies, pedagogical innovations

Елбасы Н.Назарбаев «Қазақстан-2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағытында «Бүкіл әлемдегі сияқты, Қазақстан мектепке дейінгі білім берудің жаңа әдістеріне көшу керек. Қазіргі кезге дейін қол жеткен табыстарды сын көзбен бағалай отырып саралауды, оның негізінде мектепке дейінгі педагогика теориясы мен практикасына нақты өзгерістер енгізуді, білім мазмұнын жаңаша құруды, балалардың әлеуетін дамытатын білім беруді инновациялық технология тұрғысында ұйымдастыруды талап етеді», – деп атап көрсетті [1].

Қазіргі кезде егемен елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне енуге бағыт алуда. Бұл оқу-тәрбие үрдісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты болып отыр. Себебі, білім беру парадигмасы өзгерді, білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болуда. Келер ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде педагогтердің инновациялық іс-әрекетінің ғылыми - педагогикалық негіздерін меңгеруі маңызды мәселелердің бірі. Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттық мәліметтер ағыны күшейген заманда ақыл-ой мүмкіндігін қалыптастырып, адамның қабілетін, талантын дамыту білім беру ұйымдарының басты міндеті болып отыр. Ол бүгінгі білім беру кеңістігіндегі ауадай қажет жаңару педагогтердің қажымас ізденімпаздығы мен шығармашылық жемісімен келмек. Сондықтан да әрбір студенттің, оқушының, тәрбиеленушілердің қабілетіне қарай білім беруді, оны дербестікке, ізденімпаздыққа,

шығармашылыққа тәрбиелеуді жүзеге асыратын жаңартылған инновациялық технологияларды меңгеруге үлкен бетбұрыс жасалуы қажет. Өйткені мемлекеттік білім беру стандарты деңгейінде оқу үдерісін ұйымдастыру жаңа инновацияларды енгізуді міндеттейді. Білім беру саласы қызметкерлерінің алдына қойылып отырған міндеттердің бірі – оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және қазіргі заманғы инновациялық технологияларды меңгеру. Қазіргі таңда оқытушылар, мұғалімдер инновациялық технология және интерактивті әдістерді тиімді пайдалана отырып оқу үдерісінің сапалы әрі қызықты өтуіне ықпалын тигізуде.

Келер ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беру үшін инновациялық іс-әрекеттің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеру маңызды болып табылады. Инновациялық үдерістерді зерттеу барысында жүйенің бір жағдайдан екінші жаңа жағдайға көшуі және жаңалықты енгізу үдерісіне басшылық жасау мәселелерін алыс және жақын шетел ғалымдары: К.Ангеловский, М.В.Кларин, В.Я.Ляудис, М.М.Поташник, С.Д.Поляков, Т.И.Шамова, О.Г.Хомерики, Н.Р.Юсуфбекова, В.И.Загвязинский, П.И.Пидкасистый, Н.И.Лапин, А.И.Пригожин, Ю.Н.Кулюткин, А.К.Маркова, Н.Д.Никандров, Я.А.Пономарев, В.А.Сластенин, Л.С.Подымова, Л.Н.Фридман т.б. өз еңбектерінде қарастырған [2].

Қазақстан Республикасында білім беру саласындағы педагогикалық инновация мен оқытудың жаңа технологиясын: Н.Н.Нұрахметов, Ш.Т.Таубаева,

С.Н.Лактионова, Е.З.Батталханов,
Қ.Қ.Қадашева, Т.О.Балықбаев, Ж.А.Қараев,
Г.К.Нұрғалиева, К.Бұзаубақова,
С.Д.Мұқанова, Н.И.Хван, Л.Е.Румянцева,
М.М.Мұқаметқалиқызы, Ф.Н.Жұмабекова т.б.
педагог-ғалымдар зерттеген [3].

Соңғы жылдары осы саладағы жұмыстардың көлемі арта түсіп, жалпы педагогикалық инновацияға, оның ішінде инновациялық білім беру үдерістеріне қатысты бірқатар аспектілер зерттеле бастады, бірақ мектепке дейінгі ұйымдардағы инновация мәселесі әлі де жан-жақты зерттеуді қажет етеді. Бүгінгі таңда мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбиеші педагогтердің инновациялық технологияларды пайдалануы аса өзекті мәселе болып қалып отыр. Қазіргі жаңартылған қоғам білім беру ұйымдарына мамандардың біліктілігін арттыру мәселесін жетілдіруді талап етеді. Инновациялық іс-әрекет – педагогикалық еңбектің өнімділігін сапалы өзгертетін оқыту мен тәрбиелеудің жаңа үлгілері мен әдістерін құру үдерісі болып табылады.

Қазіргі таңда бұл үдерісті жүзеге асырудың мақсаты: мектепке дейінгі білім беру мазмұнын жаңарту, балабақшалардың оқу-тәрбие үдерісіне заманауи білім беру бағдарламалары мен инновациялық технологияларды тиімді пайдалануға жағдай жасау.

Міндеттері:

- инновациялық технологияларды дұрыс таңдау және оны тәжірибеде қолдана білу, баланың дұрыс дамып қалыптасуы үшін ыңғайлы жағдай жасау және әдіс-тәсілдерді тиімді пайдалану;

- мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының педагогтерінің кәсіби шеберлігін арттыруда, кәсіби құзіреттілікті дамытуда инновациялық технологияларды пайдалану;

- қазіргі кезеңдегі білім беру жағдайында педагогтерге ғылыми теориялық әдістемелік көмек көрсету, өзара тәжірибе алмасу;

- мектепке дейінгі ұйымдарда инновациялық технологияларды пайдалану арқылы озық іс-тәжірибе насихаттау және әдістемелік көмекші құралдар дайындау;

- сәйкесінше қандай жаңалық енгізу туралы іздену, таңдау жасау, бұдан кейін тәрбиешілермен арнайы мамандардан шығармашылық топ құру, әр топ мүшелерінің жұмыстарын үйлестіру, саралап таңдау жасау және осы мәселе төңірегінде тұрақты, жүйелі тәжірибелік жұмыстарды жан-

жақты дайындықпен тәжірибеге енгізуге баса назар аудару.

Бұл мақсат, міндеттерді жүзеге асыруда мектепке дейінгі ұйымдарда инновациялық технологияларды тәжірибеге енгізудің тиімділігі қандай болмақ:

1. Мектепке дейінгі ұйымдардағы тәрбиеші педагогтердің кәсіби біліктілігі мен құзіреттілігін арттыруға ықпал етеді.

2. Әр түрлі деңгейдегі сайыстарға қатысуға ынта-ықыласы пайда болып, өзінің кәсіби шеберлігін шыңдауға мүмкіндік туындайды.

3. Инновациялық технологияларды тәжірибеге енгізуге белсенділігі артады, нақты шешім қабылдай алады және оны жүзеге асырудың жолдарын қарастырады.

4. Қазіргі таңдағы жаңа инновациялық технологияларды меңгеру және оны тәжірибеде пайдалану деңгейі артады.

5. Мектепке дейінгі оқыту мен тәрбиелеудің сапасы арттырылады.

6. Тәрбиеші-педагогтің шығармашылық қабілеті, ізденісі артады.

7. Өз қызметін әріптестерінің қызметімен салыстырады, оның тиімділігін бірізді талаптар бойынша жан-жақты бағалауға үйренеді.

8. Ұжымдық талдау жасауға, ұжымдық еңбек нәтижесіне бірлесе жетуге, өз жұмысын жүйелі, тиімді ұйымдастыруға, өзінің кәсіби қасиеттерін өзіндік бағалау мен өзіндік тануға көшуге, өзіне және басқаларға талап қоя білуге үйренеді.

9. Өз қызметіне деген қызығушылығы, ынта-ықыласы арттырылып, бәсекеге қабілетті маман болып қалыптасады.

Инновациялық технологияларды тәжірибеге енгізудің тиімділігін арттыруда Нұр-Сұлтан қаласындағы балабақшаларда жоғарғы деңгейдегі жақсы материалдық жағдай жасалып, инновациялық технологиялар тәжірибеге енгізілуде. Атап айтқанда: «Қарлығаш», №7 «Аққу», №22 «Әлем», № 26 «Үміт», №27 «Балауса», №37 «Арман», №38 «Шаттық», №45 «Самұрық», № 46 «Самал», №54 «Нұр-ай», №56 «Береке», № 58 «Өркен», №63 «Әсем-ай», № 64 «Асыл бөбек», № 67 «Шұғыла», № 70 «Құлыншақ», №75 «Балалық шақ», №76 «Әдемі», №77 «Қошақан», №80 «Ботақана», №83 «Жансая», №84 «Каусар», №85«Мейіржан», «№86 Зияткер», № 87 «Қадыр», №88 «Баян сұлу», №89 «Қыз Жібек», № 90 «Еркежан», №93 «Айгөлек», №95 «Ал-

маты» т.б. балабақшаларда STEAM зертханалар, (робототехника негіздері, мини-роботтар, 3D-құрылғы, «инновациялық конструкторлар: Magfjmeers Waverplay т.б); SMART орталықтар, мультимедиялық орталықтар; «Арттерапия орталықтары», «Интерактивті құм орталығы»; «Лекотека», «Дансаулық орталықтары», «Сенсорлық бөлмелер» мен «Тұзды үңгір» т.б. зертханалар жабдықталған.

Қала көлемінде тәжірибеге енгізілген инновациялық технологиялардың түрлері:

- STEAM технология;
- SMART орталығы;
- GREEN – STUDIO (аква және гидропоника жүйесі, вертикалды клумбалар);
- Эко – гумандық технология;
- Жеті ойыншық - рухани дамыту орталығы;
- Ізгілік педагогикасы;
- Реджио Эмилия педагогикасы;
- М. Монтессори технологиясы;
- Асық терапиясы;
- Арттерапия;
- Жобалау технологиясы;
- Зерттеу іс-әрекеті;
- Ойын технологиясы;
- Шығармашылық технологиясы (ТРИЗ);
- Интеллект және менталдық карта;
- Мнемо технология;
- Ақпараттық-коммуникативтік технологиясы;
- Денсаулық сақтау технологиясы;
- Проблемалы оқыту технологиясы;
- Түзету технологиясы;
- Дамыта оқыту технологиясы;
- «Ерекше жағдайды қажет ететін балаларға инклюзивті білім беру»;
- «Үштұғырлы тіл дамыту»;
- «Көркемдік-эстетикалық бағыт: Эбру, дәстүрден тыс сурет салу, музыка терапия, Ертегі терапиясы» т.б.

Тәй-тәй технологиясы т.б. балабақшалардың тәжірибесінде тиімді пайдалануда.

Аталған инновациялық технологиялардың түрлерін балабақшада пайдалануда ең алдымен оның түрлерін нақтылап алу және оны тәжірибеге енгізуді жүзеге асырудың тиімді жолдарын айқындап алу қажет. Ол үшін инновациялық технологияны таңдау: әдебиеттермен танысу, аталған технология туралы нақты мәліметтер жинақтап, талдау жасау, оның көкейкестілігі мен мүмкіндік баламаларын мектепке дейінгі

ұйымның қызметінің негізгі бағытына сәйкестендіре қарастыру. Педагог мамандардың кәсіби әлеуеті мен құзіреттілігіне сәйкестендіру. Инновациялық технологияны оқу тәрбие үдерісіне енгізуге арналған бағдарлама дайындау және инновацияны тәжірибеде пайдалануға жағдай жасау көзделеді. Сондай-ақ, мектепке дейінгі ұйымдарда инновациялық білім беруді басқару ұжымның шығармашылықпен жұмыс жүргізуіне тікелей байланысты және оған төмендегідей жағдай жасалу қажет:

- ұжымдағы жағымды, ынтымақты, береке-бірлікпен еңбек ету, достық жағдайдағы ахуалды қалыптастыру;
- көшбасшыларды таңдау және оларға қолдау көрсету;
- балабақшаның «бет бейнесін», беделін сақтауға атсалысу;
- міндеттерді шешу барысында дәстүрден тыс әдіс-тәсілдерді қолдану;
- педагогтердің тәртібі мен мінез-құлқындағы, ойлауындағы ерекшеліктерді және жеке дара қабілеттерін де ескеру;
- ұжымның тыныс-тіршілігінде эмоционалды көңіл-күй туындату және дүниені оптимистік тұрғыдан түйсінуге дағдыландыру;
- өзін қоршаған ортадағы кеңістіктің эстетикалық талаптарға сай болуын қадағалау;
- шығармашылықпен еңбек ететін тұлғаға «жетістікке жетуге» жағдай жасау;
- қалыптасқан жағдайды сақтау;
- ұжымдағы тәртіптің сақталуына ықпал ету;
- барлық іс-әрекет барысында дәлдік және уақытты дұрыс үнемдей білуге дағдылану;
- өзінің тарапына айтылған сынды дұрыс түсініп, қабылдай білу және одан нәтиже шығару;
- барлық уақытта ұжымдық іс-әрекетке қолдау көрсету, өзінің үлесін қосу және белсенді түрде араласу;
- бастаған ісін соңына дейін жеткізу, бәсекеге қабілетті болуға бейімделу;
- әр уақытта ойы, сөзі, іс-әрекетінің дұрыс болуына баса назар аудару [4].

Инновациялық технологияларды басым бағыттары:

Біріншіден, жаңалықтың ерекшелік сипатының болуы.

Екіншіден, инновациялық қызметке толық берілген, соның ықпалындағы педагогтер, олардың жалпы және нақты жаңалықтарға

қатынасы, әлсіз, мықты жақтары, сол сияқты қорқыныш пен күдіктері инновацияның әр түрлі бағытта, әр түрлі дәрежеде дамуына мүмкіндік береді.

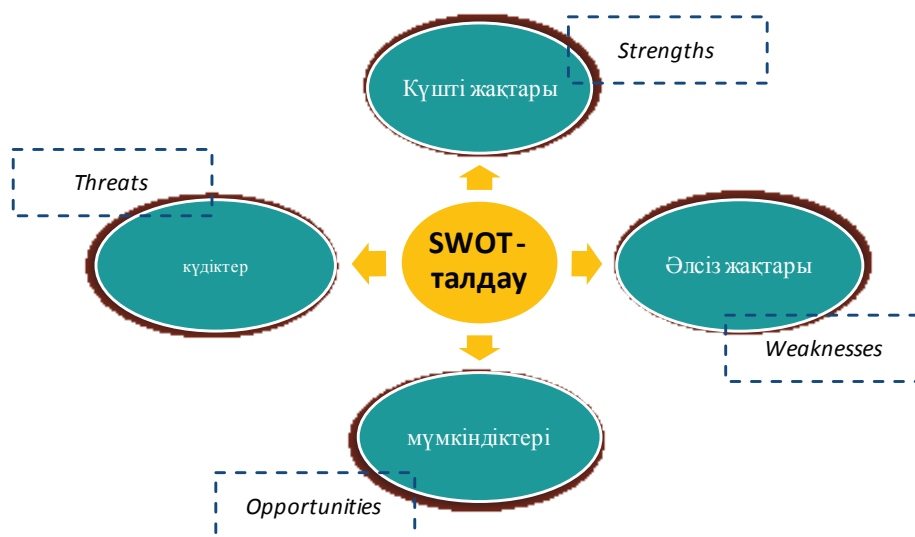
Үшіншіден, жағдай және жаңалық шарты. Бұл үш элемент инновацияны іске асыруда жоспарлау мен басқару үдерістерінде тұтастықты көрсетеді. Жоспарлау - жүйелі істің құралы. Аталған факторлардың әр түрлі сипаттамалары инновацияның қаншалықты сатылы іске асырылғандығын және ол қиындықтардың табиғатын ашады. Инновацияның жемісті іске асуының тағы бір мүмкіндігі - барлық қосарлы факторларға көңіл аударылып, кешенді талдау жасауды қамтамасыз етуге де байланысты болады [4].

Инновациялық технологияларды жүзеге асыру жолдары: алдымен мектепке дейінгі ұйымдардың стратегиялық даму бағдарламасына енгізу, толықтырулар жа-

сау. Интернет-ресурстарды тиімді пайдалану және балабақшаның әкімшілік сайты жүйелеу қажет. Әдістемелік жұмыстарды инновациялық бағытта ұйымдастыру: оқу-тәрбие жұмыстарының нәтижелеріне тұсаукесер жасау: шығармашылық шеберлік, әдістемелік жұмыстар сайысы, шығармашылық портфолио, балалар портфолиосы, ата-аналар ынтымақтастығы т.б.

Нәтижелерді анықтау: белгіленген нысан бойынша анықталған өлшемдер мен көрсеткіштерге сәйкес мониторинг жүргізу, алынған мәліметтерді саралау, талдау алдыңғы мәліметтермен салыстыру арқылы мүмкін болатын болжамдарды ұсыну, нәтижені талдау, қорытынды жасау. Инновациялық технологияларды күнделікті тәжірибеге енгізу: тәрбиеші педагогтердің озық іс-тәжірибесін тарату, насихаттау, ата-аналар қауымын инновациямен таныстыру және іс-әрекетке қатыстыру көзделеді [5].

Инновациялық технологияларды пайдалану мүмкіндіктері

Сурет 1 - Инновациялық технологияларды пайдаланудың басым бағыттары

1 кесте - Инновациялық технологияларды пайдаланудың күшті және әлсіз жақтары

№	Күшті жақтары	Әлсіз жақтары
1	Мектепке дейінгі ұйымдардың материалдық базасының жақсы деңгейге көтерілгендігі	Инновациялық технологияларды пайдаланудағы нормативтік-құқықтық құжаттармен қамтамасыз етудің және педагогтердің кәсіби сауаттылығының жеткіліксіздігі
2	Балабақшаның даму стратегиясына сәйкес арнайы кабинеттердің жабықталуы: тұзды шахта, робототехника, интеллектум, сенсорлық кабинет, экологиялық зертханалар т.б.	Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұны бойынша ұйымдастырылған оқу қызметінде инновациялық технологияларды үйлестіру қажеттілігі, кез келген тақырыпқа ауысып, өздерінің бағыттарын өзгерте беретіндігі
3	Кластерлер бағыттары бойынша жыл бойында өткізілген іс-шаралардың сапасы арта бастағандығы	Перспективтік жоспар, циклограмма жазуда шығармашылық ізденіс және инновациялық технологияларды енгізудегі бірізді жүйе қалыптастыру қажеттілігі
4	Инновациялық технологияларды тиімді пайдалануға бағыт алғандығы	Сандық жүйеге көшудегі ерекшеліктердің ескерілуі төмен
5	Педагог тәрбиешілердің кәсіби құзіреттілігін арттыруда шеберлік сыныптардың тиімділігі	Онлайн режиміндегі жұмыстарды жетілдіру және сандық жүйеге көшуге қатысты ресурстарды қарастыру қажеттігі
	Күдіктер мен кедергілер	Мүмкіндіктер
1	Педагог мамандардың кәсіби құзіреттілігінің жеткіліксіздігі	Инновациялық технологияларды пайдалануда педагог мамандардың біліктілігін арттыруға жағдай жасалады
2	Ақпараттық техникалық құралдардың сай болмауы	Мектепке дейінгі ұйымдарға арналған оқу құралы, ОӘК-дер дайындалуы
3	Инновациялық басқару менеджментінің дұрыс жолға қойылмауы	Инновациялық технологияларды оқып-үйрену, талдау, тәжірибеге енгізудегі халықаралық деңгейдегі білім беру ұйымдарымен байланыс орнатылуы
4	Инновациялық технологияларды жүзеге асырудағы үйлестіру жұмыстарының төмендігі және арнайы жеке қаржыландыру мәселесінің жеткіліксіздігі	Мектепке дейінгі ұйымдарда мамандардың бәсекеге қабілеттілігін арттырады

Сызба кестеде ұсынылып отырған жетістіктер мен кемшіліктерді саралай отырып, күдіктер мен кедергілерді ескере келіп мектепке дейінгі ұйымдарда инновациялық технологияларды пайдаланудың төмендегідей басымдықтарына тоқталамыз.

Біріншіден, өздігінен білім ала жүріп, кәсіби тұрғыдан коммуникативті қарым-қатынасын қалыптастырып, оны өз тәжірибесінде әр түрлі туындаған мәселелерді шешуде тиімді қолдану арқылы өзгермелі өмірге еркін бейімделе білу және қоршаған әлеуметтік ортадан, өмірден өзінің орнын таба білуге дағдыландырады.

Екіншіден, өздігінен сыни тұрғыдан ой-

лану және іс-әрекетіне сын тұрғысынан қарай алуы, қазіргі шынайы болып жатқан мәселені жаңа технологияларды қолдану арқылы тиімді шеше білуге, оны көре білуге, жаңа идеялар туындатуы, шығармашылық тұрғыдан ойлануға ықпал етеді.

Үшіншіден, креативтілік қабілеттерін дамытуға ықпал етіп, ақпараттармен сауатты түрде жұмыс жасай алуға үйренеді (белгіленген мәселеге сәйкес фактілер жинақтай білу, талдау жасау, оның болжамын құру, қажетті жағдайда талдау, тарату, салыстыру, статистикалық мәліметтермен дәлелдеу, заңдылықтарын білу, нақты қорытынды жасай алу және оны жаңа

туындаған мәселені шешуге пайдалана алу).

Төртіншіден, кез-келген әлеуметтік ұйымдар мен топтар ортасында қарым-қатынас орната білуге, әр салада бірлесіп шешім қабылдауға және ұжыммен бірге жұмыс жасауға дайын болады, бірлескен еңбек нәтижесіне жетуге ұмтылдырады.

Бесіншіден, өзінің жеке қасиеттерін есепке ала отырып, басқалардың инновациялық тәжірибесін өзгерту, жетілдіру, қабылдау қабілетін арттыруы, жаңа ғылыми идеялар мен басқалардың тәжірибесінен хабардар бола отырып, өз жұмысының нәтижесін ұғынуы, жаңа ғылыми зерттеулер, олардың әдістемелік жүзеге асырылуын үздіксіз тәжірибеге енгізе біледі.

Алтыншыдан, педагогикалық инновацияның жаңа әдістері мен тәсілдерін өз бетінше тәжірибеде пайдалана алуы мен педагогикалық кертартпалықпен, догмамен, артта қалушылықпен белсенді күрес жүргізе біледі.

Жетіншіден, педагогикалық еңбектің тиімділігі, оқу-тәрбие үдерісіне қатысушылардың педагогикалық талаптары мен бағыттарының бірлігі артады; тәрбиеші-педагогтің беделі көтеріледі. Балалардың іс-әрекетті дербес орындауы, өмірлік дағды қалыптастыруы және қарапайым ойлауға үйренуі, оқу-тәрбие үдерісінде зерттеу тәсілінің педагогикалық қызмет үлгісіндегі ашылулары қамтамасыз етіледі [6].

Ойымызды қорытындылай келе, инновациялық технологияларды мектепке дейінгі ұйымдарда пайдалану дербес оқыту технологиясы ретінде оқу-тәрбие үдерісінде ғылымның негіздерін игерту үшін ізгілік, адамгершілік қасиеттерді қалыптастыра отырып, жеке тұлғаның әлеуметтік-психологиялық жауапкершілігін арттырады. Тәрбиеші педагогтердің білім, білік сапасын арттыру және жаңа инновациялық технология түрлерін таңдай білу, одан шығатын нәтижеге қол жеткізу әрбір маманның кәсіби біліктілігіне тікелей байланысты. Инновациялық технологияларды енгізу жүйелі әрі мақсатты түрде жүргізілгенде ғана жетістікке жетуге болады. Инновациялық технологияларды енгізу білім беру ұйымдарының материалдық-техникалық базасының бүгінгі

күннің талаптарына сай болғанда және педагог мамандардың әлеуетіне, біліктілік деңгейіне де қатысты. Қазіргі жас ұрпақтың саналы да сапалы білім алуының бірден-бір шарты - білім ұйымдарындағы білім беру үдерісіне жаңа инновациялық технологияларды жүйелі, тиімді енгізе білуге байланысты екендігі түсінікті. Сондықтан, ғылыми-техникалық өркендеуден қалыспай, жаңа педагогикалық инновацияларды дер кезінде қабылдап, өңдеп, нәтижелі пайдалана білу – әрбір педагогтің негізгі міндеті болып табылады. Біздің ойымызша, оқу орындарында инновациялық басқару жүйесін енгізіп, оны тиімді жүзеге асыруда әрбір педагогтің шығармашылық ізденісі негізінде өзі білмейтін мәселені шешуге қызығушылығының, ынта-ықыласының болуы және инновациялық технологияларды шығармашылықпен тәжірибеде пайдалануға дағдыланғаны маңызды деп ой түйіндейміз.

ӘДЕБИЕТ

1. ҚР Президентінің «Қазақстан-2050» стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауы. – Астана, 2012
2. Селевко Г.К. *Современные образовательные технологии.* – М. 1988.
3. Мұқаметқали М. *Мұғалімдерді кәсіби педагогикалық инновациялық іс-әрекетке даярлау жолдары* - Өскемен, 2004.
4. Жұмабекова Ф.Н. *Болашақ мамандардың жаңаша ойлауын қалыптастыруда инновациялық технологияларды пайдалану. «Инновациялық ойшыл мамандарды кәсіби даярлау тұрғысындағы ҚР стратегиясы» «атты республикалық ғылыми тәжірибелік конференция материалдары.* Алматы, 2013. -99-102 б.
5. Нағымжанова Қ.М. *Инновациялық креативті технологиялар.* - Өскемен, 2005.
6. Жұмабекова Ф.Н. *«Қазіргі мектепке дейінгі және бастауыш білім беру: теориясы, әдістемесі және тәжірибесі» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары (Алматы қ., 28 сәуір 2017 ж.)* 248-251 б.

УДК 373.211.24

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУДІҢ САПАСЫН КӨТЕРУДІҢ БАСЫМДЫҚТАРЫ

Ф.Н.ЖҰМАБЕКОВА, А.И.ОМАРБЕКОВА

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университеті

Нұр-Сұлтан қ-сы, Қазақстан Республикасы

Түйіндеме. Аталған мақалада мектепке дейінгі білім берудің сапасын көтерудің басым бағыттары баяндалған. Білім беру стандарттары мен оқу бағдарламаларын тәжірибеге енгізудің жолдары, тәрбиеші педагогтердің және мамандардың кәсіби біліктілігін арттыруды қамтамасыз етудің мүмкіндіктері қарастырылған. Осы жұмыстарды ұйымдастыру барысында педагогтің ата-аналармен жүргізілетін іс-шаралары және басқару жүйесіндегі педагогикалық менеджментті жетілдіру жолдары мен педагогикалық үдерісті ұйымдастыруға қойылатын талаптар көрсетілген.

Түйін сөздер: мектепке дейінгі тәрбие, білім беру сапасы, педагогикалық үдеріс, бағдарлама, оқу-әдістемелік кешендер

Аннотация. ПРИОРИТЕТЫ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ. Ф.Н.Жумабекова, А.И.Омарбекова. В данной статье изложены приоритеты повышения качества дошкольного образования. Рассмотрены способы внедрения образовательных стандартов и учебных планов на практике, возможности профессионального развития педагогов и специалистов. Организация этих работ отражает действия учителя с родителями и пути совершенствования педагогического менеджмента в системе управления и организации педагогического процесса.

Ключевые слова: дошкольное образование, качество образования, педагогический процесс, программа, учебно-методические комплексы

Summary. PRIORITIES IMPROVE THE QUALITY OF PRESCHOOL EDUCATION. F.N.Zhumabekova, A.I.Omarbekova. This article sets out the priorities for improving the quality of preschool education. The methods of introducing educational standards and curricula in practice, the possibilities of professional development of teachers and specialists are considered. The organization of these works reflects the teacher's actions with parents and ways to improve pedagogical management in the management system and organization of the pedagogical process.

Keywords: preschool education, the quality of education, the pedagogical process, software, teaching and methodological complexes

Қай заманда болмасын адамзат баласының алдында тұратын ұлы мақсат-мұраттарының ең негізгісі - өзінің өмірін, тәжірибесін жалғастыратын салауатты, саналы ұрпақ тәрбиелеу. Себебі, ұрпақ тәрбиесі келешегімізді берік ететін басты фактор болып саналады.

2016-2019 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының білім және ғылымды дамытудың Мемлекеттік бағдарламасында мектепке дейінгі білім берудің маңыздылығы нақты көрсетілген [1].

Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Менің арманым да, мұратым да Қазақстан халқын бақытқа жеткізу» атты еңбегінде қазақтардың қайталанбас, этикалық, психологиялық әлемінің әлі де жете зерттелмей, зерделенбей жатқан тылсым дүние екендігін атап көрсетуі педагог-

ғалымдар қауымына өткен тарихымызға көз жібере отырып, ұлттық құндылықтарымызды жаңаша зерделеп, озық тұстарын бүгінгі күн қажетіне пайдалануды жүктейді [2].

Білім беру және ғылым саласына елеулі өзгерістер енгізіліп жатқан қазіргі кезеңде мектепке дейінгі ұйымдарда білім мазмұнын жаңарту, баланың жеке басын дамыту, жас ұрпаққа білім беру мен тәрбиелеуді жаңа сапалық деңгейге көтеру міндеті бүгінгі күннің кезек күттірмейтін көкейкесті мәселесі. Мектепке дейінгі тәрбие мен білім беру үздіксіз білім беру жүйесінің алғашқы сатысы ретінде өзгермелі өмірге табысты бейімделуге қабілетті жас ұрпақты қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасайды. Ғалымдардың көпжылдық зерттеулері адам интеллектісінің, тұлғалық,

әлеуметтік және эмоционалдық дамуында мектепке дейінгі жас кезеңінің маңызды болып табылатындығын дәлелдеп берді. Қазіргі кезде егемен еліміздің білім саласы әлемдік білім беру кеңістігіне ену және нәтижеге бағдарланған білім мен тәрбие беруді жүзеге асыру сияқты жауапкершілігі мол үлкен өзгерістерге бағыт алып отыр.

Қоғам жағдайында болып отырған түбегейлі өзгерістер еліміздің білім беру саласындағы көптеген міндеттерін тарихи, мәдени, әлеуметтік тұрғыдан қайта қарауды қажет етеді. Әсіресе тәрбие салаларында жүргізіліп жатқан реформалар мен ғаламдық талаптардың біртіндеп ене бастауы да жас ұрпақты өзгермелі қоғамға әлеуметтендірудегі уақыт талабымен бірге келген игілікті мақсат. Бұл мақсат, міндеттердің тұтастықта іске асырылуы ең алдымен мектепке дейінгі білім беруді дамытуды талап етеді және оның сапасын арттыруға тікелей байланысты болмақ.

Қазақстандық ғалым п.ғ.д, профессор А.Қ.Құсайынов: «білім беру сапасын үш жағдайды ескере отырып жақсартуға болады» деп қорытынды жасайды. Ол жағдайлар:

- білім беру жүйесінің қарастырылып отырған кездегі нақты жағдайын, жетістіктері мен кемшіліктерін анықтап алу;

- оқыту нәтижелерін жақсарту үшін қандай жұмыстар атқару қажеттігін анықтау;

- әр елдің орта білім беру жүйесінің ерекшелігін, даму жолы мен жағдайын, тарихын, мәдениетін, саясаты мен құрылымын ескере отырып атқарылуы қажетті іс-шаралар кластерін дайындап іске асыруды атап көрсеткен [3].

Мектепке дейінгі білім берудің сапасын арттыруда шешімін күтіп тұрған қадау-қадау, арналы маңызды мәселелер мен басым бағыттарына тоқталамыз.

Қазіргі уақытта білім мазмұнын өзгермелі әлеуметтік жағдайларға сәйкестендіруге байланысты білім беру сапасын көтеру мақсатында оны жетілдіру жұмысы жүргізілуде. Стандартты қайта өңдеп, жетілдірудің қажеттілігінің басты ғылыми әлеуметтік негіздемесі - демократияландыру, ізгілендіру және интеграциялау негізінде Қазақстандағы үздіксіз білім беру деңгейін әлемдік деңгейге неғұрлым жақындату болып табылады.

Бұл стандарт баланың мектепке дейінгі тәрбиесі мен білім алуының жалпы мазмұнын айқындап, меншіктік жағынан, типтік жағынан

әр түрлі мектепке дейінгі ұйымдарда берілетін бірыңғай міндетті білім деңгейін, көлемін, балаға қойылатын талаптарды бір жүйеге келтіріп, олардың стандарттық міндеттілігін заңдастыруда оң қадам болып табылды. Ол республикада мектепке дейінгі балалар ұйымдарының жұмыстарына, жаңашыл ізденістерге белсенді қозғау сала алды, оларға әлеуметтік-педагогикалық негіздеме бола алды.

Біріншіден, білім беру стандарттары мен оқу бағдарламаларын тәжірибеге енгізудің тиімді жолдарын қарастыру қажет. Ол үшін: мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартының жаңашылдық сипаттарын айқындап алу, үлгілік оқу жоспарының өзгерістерін нақтылау қажет. Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын терең түсініп, білім беру салалары бойынша оқу қызметін ұйымдастырудың әдістемесін жетік меңгеруге әрекет ету керек.

Қазақстан Республикасы Мемлекеттік жалпы міндетті білім беру стандарты. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту 2016 оқу жылынан бастап тәжірибеге енгізіле бастады. Аталған стандартқа сәйкес мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуға арналған бағдарламалар, оқу-әдістемелік кешендері жарық көрді. Мемлекеттік жалпы міндетті білім беру стандартында білім мазмұнын анықтайтын пәндер базистік оқу жоспарында белгіленді. Базистік оқу жоспарларының салыстырмалы көрсеткіштерінен білім мазмұнын беруде сағат сандарындағы өзгерістер мен білім мазмұнын тақырыптық принципте жинақтап ұсынылуы жағынан өзгерістер енгізілген [4].

Оқу жоспары әрқайсысын оқытуға жіберілетін уақыты белгіленген оқу пәндерінің жиынтығы, бір жағынан оқу жоспары білім мазмұнына сай, білім беру ұйымдарына бағдар болатын, білім мазмұнындағы артықшылықтарды бекітеді, екіншіден, олардың жүзеге асуына ықпал жасайды.

Бұл бағдарламаның негізін құрайтын идеялар:

- бағдарламаның мазмұны кіріктіру, бірізділік, жүйелілік, сабақтастық ұстанымдарына және мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың тәрбиелік, дамытушылық, оқыту міндеттерінің бірлігі негізінде құрылған;

- балалардың мектепке психологиялық және арнайы даярлығын қамтамасыз етеді, бағдарламаның мақсатына жетуде барлық субъектілердің ынтымақтастығы мен бірлескен шығармашылығының сақталуын қарастырады;

- педагогтер ұйымдастыратын іс-шаралар мен оқу қызметін өткізуде 3-6 жастағы балалардың белсенділігі, дербестігі, шығармашылық қабілеттері, танымдық қызығушылығы, құрдастарымен және ересектермен қарым-қатынас біліктерін дамытуға ерекше мән береді.

Екіншіден, мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуға арналған жаңартылған оқу-әдістемелік кешендерді (ОӘК) тәжірибеде тиімді пайдалануға баса назар аудару қажет. Қолданыстағы бағдарламалардың мақсатын, міндеттерін, мазмұнын, әдістері мен формаларын, құралдарын жаңартып, жүйелей отырып тәжірибеде пайдалану тиімді болмақ. Болашақта ОӘК-дің электрондық нұсқалары, яғни ақпараттық коммуникативті желілер арқылы ақпараттандыру, онлайн режиміндегі тәжірибе алмасу, жаңа оқу бағдарламалардың зерделенуін ұйымдастыру және оларды оқу үдерісіне енгізу туралы тың ұсыныстар беру, ынтымақтастық педагогикасы негізінде өзін-өзі басқару жөніндегі жұмыстарды жетілдіру, оқу-тәрбие үдерісінің жақсаруына және еңбекті ұйымдастыруға, өзара тексеру және өзара көмектің тиімді нысандарын кеңінен қолдануға көңіл бөлу қажет. Оқу-әдістемелік кешендерді жетілдіру бағытында күнтізбелік жоспарлар мен оқу қызметінің жоспарларын сәйкестендіру және оның әдістемелік мүмкіндіктерін шығармашылықпен дамыту керек.

Қазіргі таңда баланы дамыту мен тәрбиелеудегі әлемдік озық тәжірибеге негізделіп жасалған баланың жеке ерекшеліктерін, қабілетін, дарыны мен талантын ашуға және оны жан-жақты дамытуға баса назар аударып, жаңа заман баласын қалыптастырып, дамыту үшін, тұлғаның ішкі дүниесі мен оның қыр-сырын анықтап, мүмкіншіліктері мен қабілетінің дамуына жағдай туғызу қажет. Жаңа заман баласы - бүгінгі қазақ қоғамының ұлттық қазынасы. Баланың қабілетін қаншалықты ерте ашып, дамытса, оның нәтижесі де соншалықты жемісті болмақ.

Педагог ОӘК-ді пайдалану арқылы балаларға берілетін білім, білік, дағдыларды меңгерудің формалары мен өзара ынтымақтастық жүйесін қалыптастырып «тәрбиеші – ОӘК - тәрбиеленуші» арасындағы өзара қызығушылықты, шығармашылықты дамытуға, жауапкершілікті сезінуге жағдай жасайды [5].

Үшіншіден, тәрбиеші педагогтердің және

мамандардың кәсіби біліктілігін арттыруды қамтамасыз ету, үздік, жаңашыл тәжірибемен және оның идеяларын шығармашылықпен пайдалануға ден қою қажет. Мектепке дейінгі тәрбие мен білім берудің сапасын арттыру тікелей балабақшада жұмыс жасайтын мамандарға байланысты. Тәрбиелеу мен оқытудың сапасын арттырудағы тәрбиеші педагогтердің рөлі қандай? Өкінішке орай бүгінгі таңда Қазақстандағы мектепке дейінгі ұйымдардағы тәрбиеші педагогтердің 65% арнаулы мамандығы жоқ, мектепке дейінгі педагогикаға қатысы жоқ мамандар. Мектепке дейінгі тәрбие мамандарының мәртебесін көтеруге баса назар аудару қажет. Кездейсоқ келген мамандар жұмыс жасауда, балабақша меңгерушілері де, әкімшілік басқаруда осындай көріністер белең алған. Астана қаласының өзінде мектепке дейінгі тәрбиеге арнаулы мамандар дайындайтын оқу орындары жоқтың қасы.

Шет елдерде мұндай үрдіс байқалмайды, негізінен онда кем дегенде арнаулы бакалавр дәрежесіндегі мамандар тұрақты түрде жұмыс жасайтын болса, Ұлыбритания, Франция, Италия мемлекетінде балабақшада тек қана осы сала бойынша магистр дипломы бар мамандар қызмет етеді. Сондықтан, оны шешудің жолдарының бірі қазіргі кезек күттірмейтін көкейкесті мәселе ол мектепке дейінгі тәрбиенің арнаулы мамандарын даярлауды жедел қолға алу (бакалавр және магистр) үшін Астана жағдайында педагог мамандар даярлайтын педагогикалық университет ашып барлық педагогикалық мамандықтардың оқуына жағдай жасалса, колледждерді сол университеттің бөлімшесі ретінде бастап, әрі қарай екі жылдық жоғары біліммен жалғасын тауып жатса, маманның да білімнің де сапасы арта түсері анық [5].

Қазақстан Республикасының жоғары оқу орындары алдына әлеуметтік-этикалық, экономикалық және ұйымдастыру-басқарушылық, кәсіби құзіретті, сауатты мамандарды даярлау міндеті қойылып отыр. Педагог мамандардың кәсіби іс-әрекетінің өзіндік ерекшеліктері бар. Мұның өзі оларды жаңа ғылыми-педагогикалық идеяларды шығармашылықпен қабылдай алатын, оқыту теориясы мен әдістемесін, кәсіби-педагогикалық құзіреттіліктің жоғары деңгейін игерген маман ретінде даярлау мәселесін тудырады. Осыған сәйкес мектепке дейінгі тәрбиелеу

мен білім беруді: бакалавр – магистр – PhD докторы мамандарды үш деңгейлі даярлауға көңіл бөлу қажет. Қазіргі жағдайда мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбиелеу мен білім беру сапасын арттыру үшін тәрбиеші педагогтердің мәртебесін көтеру және еңбек ақысын көбейту және моральдық тұрғыдан марапаттау қажет.

Қазіргі кезеңде жұмыс жасап отырған тәрбиеші педагогтердің біліктілігін арттыруды қолға алу, арнайы 72 сағаттық курстар, 360 немесе 500 сағаттық қайта даярлау курстарын өткізуді ұйымдастыру. Біліктілік санаттарын көтеру мәселесін де қайта қарау, бір жүйеге келтіру қажет, педагогтердің озық іс-тәжірибесін таратудың, аттестаттаудың тиімді жүйесін жасау, қағазбастылықты азайту қажет. Ол үшін білім басқармасында осы сала бойынша арнаулы мектепке дейінгі бөлімде білімді, білікті мамандармен қамтамасыз ету және әр ауданға белгіленген әдіскер мамандар штаттары болуы керек. Олар әдістемелік бағытта көмек беруге, мамандардың кәсіби деңгейін көтеруге қызмет етуі керек.

Төртіншіден, білім сапасын бағалау жүйесін жетілдіруде мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбиеші педагогтердің біліктілігіне баса назар аударылуы қажет. (базалық білімі, санаты, инновациялық әдістер мен технологияларды меңгеруі, ғылыми және әдістемелік белсенділігі, біліктілікті арттыру жүйелілігі). Тәрбиешінің ұйымдастырылған оқу қызметін ұйымдастыруы (оқу және әдістемелік материалдардың) пән бағдарламасына, ғылымның қазіргі замандағы күйіне, білім беру бағдарламасының мақсаттарына сәйкестігі, педагогикалық үрдіс барысында бақылау мен бағалауды жүргізу формалары мен технологияларының тиімді ұйымдастыра білуі маңызды болмақ. Ресурстардың тиімді пайдаланылуы (сабақтарда техникалық құралдарды, кітапханалық ресурстарды, оқу-зертханалық жабдықтарды қолдану). Білім беру сапасы бірыңғай критерийге бағынбайтын синтетикалық ұғым болғандықтан, сапаны бағалау жүйесі де көп критерийлі болу керек. Әр критерий білім беру сапасын тек белгілі бір жағынан ғана көрсете алады, сондықтан сапа туралы қорытындыны білім берудің негізгі элементтерін жүйе ретінде сипаттайтын көрсеткіштер негізінде жасауға болады.

Бесіншіден, рухани-адамгершілік құндылықтарға баса назар аударылуы. Сондай-ақ, балабақша мен отбасының арасында педагогикалық ынтымақтастықты сақтау отбасындағы бала тәрбиесіне баса назар аудару

қажет және отбасымен жүргізілетін жұмыстарды жетілдіру. Атап айтқанда, отбасының қызметін: әлеуметтендіру (қатарға қосу), әлеуметтік-экономикалық, педагогикалық-психологиялық қолдау, отбасының материалдық жағдайы, отбасындағы жағымды психологиялық ахуал қалыптастыру, отбасының жалпы мәдениеті, тосын жағдайдағы қызметіне көңіл бөлу қажет [5].

Жас ата-аналарға арналған кеңестер, аудиовизуалды құралдар дайындалып шығарылса, бағдарламалардағы ата-аналарға арналған арнайы бөлімдерді толықтыру, жетілдіруде «аналар, әкелер мектебін», «әжелер мен аталар мектебін» құру, өз үлгі-өнегелерін жас отбасыларына насихаттап, үйретуге баса назар аударылса. Осы жұмыстарды ұйымдастыру барысында педагог ата-аналармен төмендегідей іс-шараларды жүргізеді:

- әке мен аналарға ерте нәрестелік кезеңдегі тәрбиені дұрыс ұйымдастыруға бағыт береді;

- ата-ананың бала тәрбиесіндегі беделінің маңызын және жеке үлгі-өнеге көрсетудің рөлін, өзара қарым-қатынастың мәнін түсіндіреді;

- баланы өзіне-өзі қызмет етуге жаттықтыру, әдет-дағды қалыптастыру және оны ұйымдастырудағы отбасының рөлін анықтап көрсетеді;

- мадақтау, мақтау және жазалау әдіс-тәсілдерін сауатты қолдана білу жолдарын бірлесе отырып қарастырады;

- ата-аналарының тәрбиеде жіберген қателерінің себеп-салдарынан мәлімет береді, айғақтар мен дәлелдер келтіру арқылы дұрыс тәрбиенің мәнін ашып көрсетеді және сендіреді;

- балаларды еңбек етуге тәрбиелеп, кәсіп таңдауына байланысты ақыл-кеңестер ұйымдастыру, олардың қабілеттерін дамытуға көмектеседі оның тиімді жолдарын түсіндіріп, нұсқау береді;

- оқу, еңбек, ойын, демалыс және бос уақытын дұрыс пайдалануды ұйымдастыруға кеңестер береді;

- мектепке даярлау және мектепке дейінгі ұйымдардағы тәрбие жұмыстарына кеңес береді;

- баланы құқықтық, дене тәрбиесі, эстетикалық, экологиялық, экономикалық жақтан отбасында тәрбиелеу қажеттігіне көз жеткізу және оның жолдарын көрсетеді т.б.

Балабақша мен отбасының өзара ынтымақтастығын орнату, «бала-балабақшаға келгенде тәрбиешінің баласы, ата-ана үйіне

алып кеткенде отбасының баласы» деген қағиданы ұстанып, тәрбиеші педагогтің жұмыстарына психологиялық, әміршілдік тұрғыдан ата-ана тарапынан қысым жасалмау керек, ол сіздің балаңыздың көңіл күйіне әсер етіп, күні бойындағы педагогтің жұмысына да кедергі келтіретінін ұмытпаңыздар. Ал педагогтер өзінің парызы мен қарызын орындауға міндетті.

Алтыншыдан, ғылыми-зерттеу жұмыстарының жеткілікті деңгейде жолға қойылуы. Баланың туғаннан бастап, мектепке дейінгі және мектеп жасындағы даму кезеңдеріндегі ұйымдастырылған тәрбие үдерісі адамның табиғатына тән болмысын қалыптастыруды көздейді. Әсем гүл мен жасыл мәуелі бәйтерек арасынан сәйкессіздік көре алмаймыз. Өйткені екеуі де жасыл өсімдік және тіршілік иесі. Адам тарапынан жасалатын қамқорлық арқасында олардың әсемдігі арта түседі, Ал осы әрекет нәтижесі адамның өзін қалыптастырады, яғни тәрбиелейді. Осы тұрғыдан қарағанда баланың бойындағы құндылық қасиеттер негізі табиғаттың әсемдігінен нәр алатын сияқты. Табиғат – адамның бойына қуат, көңіліне шабыт, сезіміне ләззат шапағатын ұялататын сұлулық пен әсемдік әлемі. Адам – табиғаттың бір бөлшегі әрі ғажайып туындысы. Адамның табиғатсыз өмір сүруі мүмкін емес. Себебі, адам өзіне керекті, қоректі заттардың бәрін табиғаттан алады. Сондықтан баланың тұлға ретінде дамуы мен қалыптасуы оның табиғаты қалыптастырған өзіндік болмысымен тікелей байланысты.

Жетіншіден, басқару жүйесіндегі педагогикалық менеджментті жетілдіру. Менеджменттің қызметтерімен және прогресивті идеялармен, инновациялармен танысу арқылы педагогикалық тәлімгерлікті ұйымдастыру. Еңбек жолын жаңа бастаған жас мамандарға, жалпы тәрбиеші педагогтер қауымына семинарлар, тренингтер, шеберлік сыныптары, конференциялар өткізу және алдыңғы қатарлы озық тәжірибені насихаттауға көңіл бөлу керек. Заманауи қоғамға тәрбиеші-орындаушы емес, тәрбиеші-зерттеуші, арнайы жоғары білімді, бастамашы нағыз педагог әрі психолог маман болуы қажет.

Педагогтердің кәсіби құзіреттілігін өз іс-әрекетінің сапасына жауапкершілікпен қарауы, балабақша қызметкерлерінің біліктілігін арттырудың тиімді жүйесін жасау керек. Мектепке дейінгі ұйымның тәрбиешісі балалардың

мектепте болашақта табысты оқуы мен бәсекеге қабілетті тұлға ретінде қалыптасуы мен дамуына ықпал етеді.

Ұсынылған білім мазмұнын іске асыруда педагогикалық үдерісті ұйымдастыруға, заттық-дамытушы ортаға, отбасы тәрбиесін ұйымдастыруға және мектепке дейінгі жастағы балалармен жүргізілетін педагогикалық үдерісті ұйымдастыруға қойылатын жалпы талаптарға тоқталамыз:

- педагогикалық үдеріс баланың жас ерекшеліктерін, талаптары мен қызығушылықтарын есепке ала отырып негізгі құзыреттіліктерді қалыптастыруды қамтамасыз ететін құзыреттілік тәсілдері негізінде ұйымдастырылады;

- педагогикалық үдеріс білім беру салалары арқылы жүзеге асырылады;

- педагогикалық үдеріс оның инновациялығы мен тұтастығын қамтамасыз ететін ұйымдастырудың жеке, шағын топтық және топтық түрлерінің үйлесімді байланысының негізінде құрылады;

- педагогикалық үдеріс қарым-қатынас, ойын, ізденіс-эксперименталдық әрекеттің, еңбек, үлкендермен және құрбыларымен ынтымақтастығы негізінде ұйымдастырылады;

- педагогикалық үдеріс пәнаралық, қызметаралық, өзара әрекеттестік сипатта болады, оның әр қатысушысының өзін-өзі танытуына және өзін-өзі нақтылауына қолайлы мүмкіндік туғызады;

Педагогикалық үдеріс тәрбиешінің бағыттаушы рөлін қарастырады және келесі қызметтерді іске асыруды көздейді:

- болжау, жобалау және педагогикалық үдерісті құру;

- педагогикалық қызметтің нәтижесін объективті диагностикалау;

- ғылым мен тәжірибе арасындағы сабақтастықты жүзеге асыру.

Педагогикалық үдеріс әр баланың даму деңгейі мен өзекті жағдайы туралы ақпарат алуды қамтамасыз ететін және оның дамуының жеке траекториясын жасайтын психологиялық-педагогикалық диагностика негіздерінде құрылады. Ойымызды қорытындалай келе, мемлекеттік стандартты жетілдіру оның мақсат, міндеттерін, әдіс-тәсілдері мен құралдарына өзгерістер енгізу білім мазмұнын жаңартуға негіз болмақ [5].

Сегізіншіден, материалдық-техникалық базаны жақсартудың қолға алынуы. Мектеп-

ке дейінгі ұйымдардың материалдық базасы жақсы жабдықталғандығы, мемлекеттік стандарт, оқу бағдарламалары мен оқу іс-әрекетін ұйымдастыруға арналған оқу-әдістемелік құралдардың толық қамтамасыз етілуі, электронды құралдар, интерактивті тақталар және инновациялық технологияларды пайдалану мәселелерінің өз деңгейінде жолға қойылуын қамтамасыз ету қажеттілігі туындайды.

Тоғызыншыдан, ерекше жағдайды қажет ететін балаларды мектепке дейінгі ұйымдарға қамту мәселесі де назардан тыс қалмауы шарт, бүгінде инклюзивті білім беру жағдайында тәрбиелеу мен білім беру 9,1% ғана қамтылған. Мұндай ұйымдардағы арнаулы мамандар: дефектолог, логопед, психолог т.б мамандар жетіспейді. Тәрбиешінің көмекшісіне күні бойына жүретіндіктен, кез келген адам жұмыс жасауға келісе бермейді, топта күтуші болмағандықтан тәрбиешінің жұмысына екінші жұмыс кедергі келтіреді, соған сәйкес олардың да еңбек ақысын көтеру керек, сонда ғана оған қызметке адамдар келетін болады. Топтағы балалар саны белгіленген талаптардан көп, 25-30 баланың орнына 40-45 бала әр топта (бұл көрсеткіш шет елдерде: Францияда – 11, Жапонияда – 15, Европа елдерінде – 14 баладан аспайды). Бүгінгі күні шешімін таппай отырған мәселе балабақшалардағы мамандардың тұрақты жұмыс жасай алмауында [5].

Ойымызды қорытындылай келе, мектепке дейінгі ұйымдардың педагогикалық ұжымы жаңалыққа жаршы болуды, кәсіби деңгейін, бала тәрбиесінің озық үлгілерін үйренуді басты назарда ұстануы қажет. Инновациялық технологияларды тәжірибеде пайдаланудың

жолдарын жетік меңгеруі шарт. Қазіргі таңдағы жаңа педагогикалық технологияларды меңгеру және оны тәжірибеде пайдалану деңгейі көтеріліп, мектепке дейінгі білім берудің сапасы арттырылады. Тәрбиеші педагогтің шығармашылығын арттыра түсуімен қатар өз қызметін әріптестерінің қызметімен салыстыра отырып, оның тиімділігін бір ізді талаптар бойынша жан-жақты бағалауға үйренуі маңызды. Ұжымдық талдау жасауға өз жұмысын жүйелі тиімді ұйымдастыруға, өзінің кәсіби қасиеттерін өзіндік бағалау мен өзіндік тануға көшуге, өзіне және басқаларға талап қоя білуге үйреніп, өз қызметіне деген қызығушылығы, ынта-ықыласы артып, бәсекеге қабілетті маман болып қалыптасуға міндетті деп ой тұжырымдаймыз.

ӘДЕБИЕТ

1. 2016-2019 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының білім және ғылымды дамытудың Мемлекеттік бағдарламасы. Астана, 2016.

2. Н.Ә.Назарбаев. «Менің арманым да, мұратым да Қазақстан халқын бақытқа жеткізу». // *Парасат*. - 2000. - №6. - С. 1-11 б.

3. А.Қ.Құсайынов. *Орта білім беру жүйесіндегі дағдарыс: шығу жолдары*. Алматы. Ронда. 2016. - 63 б.

4. *Қазақстан Республикасы мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты*. Астана. 2016.

5. Ф.Н.Жұмабекова. *Мектепке дейінгі білім беру мазмұнын жаңартудың педагогикалық-әдіснамалық негіздері*. Монография. Астана, Сарыарқа баспасы. 2012. - 284 б.

УДК 373.24

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ МЕКЕМЕДЕ ОЙЫН АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ҰСАҚ МОТОРИКАСЫН ДАМЫТУ

Ж.А.ЗУЛКАРНАЕВА, С.С. МАЖИТОВА

Ш.Уалиханов атындағы Көкшетау мемлекеттік университеті
Көкшетау қ-сы, Қазақстан Республикасы

Түйіндеме. Мақалада мектепке дейінгі мекемелерде ойын арқылы балалардың ұсақ моторикасын дамытудың жолдары арқылы білім беру мен тәрбие ісінің маңыздылығы көрсетілген. Сонымен бірге мектеп жасына дейінгі бала тәрбиесі үшін осындай жаттығулардың тиімділігін жеткізеді.

Түйін сөздер: ойын, логикалық ойлау, мектеп жасына дейінгі білім беру мен тәрбие

Аннотация. РАЗВИТИЕ МЕЛКОЙ МОТОРИКИ ДЕТЕЙ ЧЕРЕЗ ИГРУ В ДОШКОЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ. Ж.А.Зулкарнаева, С.С.Мажитова. В статье подчеркивается важность образования

и воспитания в дошкольном образовании через развитие мелкой моторики у детей. В то же время это обеспечивает эффективность подобных упражнений для воспитания дошкольников.

Ключевые слова: игра, логическое мышление, дошкольное образование и воспитание

Summary: THE DEVELOPMENT OF FINE MOTOR SKILLS OF CHILDREN THROUGH PLAY IN PRESCHOOL. Zh.A.Zulkarnayeva, S.S.Mazhitova. The article emphasizes the importance of education and upbringing in preschool education through the development of fine motor skills in children. At the same time, this ensures the effectiveness of such exercises for educating preschoolers.

Keywords: game, logical thinking, pre-school education and upbringing

Тәуелсіз мемлекетіміздің ертеңі ұрпақтың рухани байлығы, мәдениеті, саналы ұлттың ойлау қабілеті мен біліміне, іскерлігіне байланысты. Осы орайда егеменді еліміздің білім беру жүйесінде әлемдік деңгейге жету үшін жасалынып жатқан талпыныстар оқытудың әр түрлі тәсілдерін қолдана отырып, терең білімді, ізденімпаз, барлық іс-әрекетінде шығармашылық ұстанатын, сол тұрғыда өз болмысын таныта алатын жеке тұлға тәрбиелеу ісіне ерекше мән берілуде. Білім алу балалардың ойлауын дамытудың міндетті шарты болып табылады. Ойлау әрекеттерінің қалыптасуы мен жетілуі ойлаудың негізін құрайды.

Баланың психикалық дамуының әрбір кезеңі оның іс-әрекетінің негізгі, жетекші түрімен сипатталады. Мысалы, мектеп жасына дейінгі балалық шақта ойын іс-әрекеті жетекші болады. Бұл жастағы балалар үйреніп, тіпті шама-шарқынша еңбек етіп жүрсе де, олардың бүкіл болмысын анықтайтын шынайы стихия әр түрлі ойындар болып табылады. Алты-жеті жасар бала мектеп табалдырығын аттасымен-ақ оқушы болады. Оның өмірінде ойын әлі маңызды орын алғанымен осы уақыттан бастап, ол біртіндеп басымдылығын жоғалта бастайды. Бастауыш сынып оқушысының жетекші іс-әрекеті оның мінез-құлық түрткілерін (мотивтерінің түрлері) елеулі түрде өзгертетін, оның танымдық және адамгершілік күштерін дамытудың жаңа көздерін ашатын оқу болып табылады. Бала қандай білімді игеріп, оларды қалай пайдалана білетіндігі оның қандай ойлау іс-әрекеттерін игеру сыртқы бағдарлау іс-әрекеттерін игеру мен бойға дарытудың жалпы заңы бойынша өтеді. Осы сыртқы іс-әрекеттердің қандай және оларды бойға дарытудың қалай өтетіндігіне байланысты баланың қалыптасып келе жатқан ойлау іс-әрекеттері, не бейнелер іс-әрекеттері формасын, не сөзбен сан сияқты белгілер, іс-әрекеттер формасын қабылдайды [1].

Мектепке дейінгі естиярлар мен ересектердің ойлауының көрнекі схемалық сипаты олардың іс-әрекеттерінің көптеген

ерекшеліктерінен көрінеді. Осындай көріністердің бірі бала суретінің схемалық, онда негізінен бейнеленетін заттардың негізгі бөліктерінің байланысы көрсетіледі, дара белгілері болмайды.

Мұндай түр жүйелі түрде сурет салуға үйретілмеген балаға тән. Балалар ойлауының схемасының екінші көрінісі – олардың түрлі кейіптегі схемалық бейнелерді өте оңай да тез түсініп, оларды табысты пайдалануы. Мысалы, мектеп жасына дейінгі балалар 5 жастан бастап бір рет түсіндірген соң бөлменің жоспары деген не екенін ұғына алады және жоспардағы белгіге қарай отырып бөлменің ішінде жасырылған затты тауып алады. Олар заттардың схемалық бейнелерін таниды, картаға ұқсас схемалар т.б пайдаланылады. Осыған ұқсас тапсырмаларды дұрыс шеше білу бейнелері негізінде, пайымдаудан белгілерді пайдаланылатын пайымдауға яғни дерексіз, логикалық ойлауға көшуді қажет етеді.

Бұл уақытта бала бір затты белгілеуге өзге бір заттың суреттің сөзінің көмегімен оның орнын ауыстыруға болатындығын түсіне бастайды. Логикалық ойлау кейінірек бейнелі ойлаудың негізінде қалыптасады. Ауқымы кеңірек мәселелерді шешуге мүмкіндік береді.

Бейнелі ойлау мектепке дейінгі баланың өмір жағдайлары мен іс-әрекетіне, ойында, сурет салуда, құрастыруда төңірегіндегілермен қарым-қатынас жасауға оның алдында пайда болатын міндеттерге жоғары дәрежеде сәйкес келеді. Міне сондықтан да мектепке дейінгі шақтағы бала бейнелерге негізделген, үйренуге берілген келеді. Барлық осы жағдайларды есепке алу мектеп жасына дейінгі балалардың бейнелі ойлауын дамытуға ерекше назар салуды қажет етеді. Дерексіз логикаға ойлауға келсек, оның қалыптасуын баланың ғылыми білімдердің кейбір негіздерімен таныстыру қажет болғанда пайдалану керек [2].

Балалардың ұсақ моторикасын дамыту қазіргі заманда ең өзекті мәселе болып табылады. Балалардың психикасы мен бас миының

іс-әрекетін зерттеген кезде ғалымдар оларға қол функцияларының үлкен ықпал тигізетінін атап өтті. Баланың қалай дамып келе жатқанын көрсететін, оның интеллектуалдық қабілетін айғақтайтын дәл ұсақ қол моторикасы екені белгілі.

Мақсатымыз әр түрлі іс-әрекеттер арқылы мектепке дейінгі кіші жастағы балалардың ұсақ моторикасымен қол үйлесімдігін дамыту:

- қол мен көздің үйлесімділігін және дәлдігін жетілдіру;
- қолдың икемділігін дамыту;
- қолдың бұлшықеттері мен саусақтарының ұсақ моторикасын дамыту;
- тілдік функциясының дамуына көмектесу болып табылады.

Әр түрлі заттарды қолданғанда қолдың ұсақ моторикасымен икемділігін жаттықтыру. Ұсақ моторикасын дамыта отырып, адамның ішкі ағзасына ықпал етеміз. Баланың сөйлеу тілін жетілдіруде саусақтарды жаттықтыра отырып бас миының жұмыс істеу қабілетіне күшті ықпал етеміз. Балалардың тіл дамуы саусақтың қозғалуына байланысты, саусақтың қозғалуы баланың жасына сай болуы керек, балалардың тіл дамуы жіңішке қол арқылы дамиды. Ұсақ моторикасы баланың дамуына, оқуына өте маңызды. Мектепке дейінгі мекемеде жазу емес, жазуға дайындықтың маңызы зор. Қол моторикасын арттыруға арналған ойындар мен жаттығулар баланың тілінің дамуына да әсерін тигізеді. Тіл дамыту жұмысы қол арқылы жүруі тиіс. Сонда ғана – неғұрлым үлкен жаттығу болады. Саусақ жаттығулары қарапайымнан күрделіге ойысады. Егер оларды жинақтасақ: қолға арналған гимнастика, саусақ гимнастикасы, саусақ ойындары мен жаттығулары, саусақ ойын тренингі, массаждар. Саусақ гимнастикасын күн сайын 3-5 минуттан жеке және топпен өткізуге болады. Егер бала қимылдарды өз бетімен орындауда қиналса онда ол жаттығуды жеке сабаққа қалдырып, пысықтауға болады. Жаттығу нәтижесінде бала саусақ қимылдарын өз бетімен және жеңіл орындайды. Ойын қимылдары әрдайым қызықты да, тартымды болуы шарт, баланы мезі қылмауы керек. Мысалы: саусақ ойындары мен жаттығуларын орындату үшін әр түрлі тәсілдер қолданылады. Саусақ қозғалыстары әртүрлі қысқа ырғақты тақпақтарымен айтылады. Ол отырып ойнайтын саусақ ойындары.

Мысалы: «Орындық». Бұл жаттығу:

Аяғы мен арқасын

Отыратын жасадық

Міне болды қызық

Дайын болды орындық

(Сол алақан тік жоғары қарайды. Оның астыңғы аяғына жұдырық қойылады. Бас бармақ өзіне қарайды. Бала жаттығуды тез орындаса қолды кезекпен ауыстырып отыруға болады)

«Үстел»

Аяғын біз санасақ

Төртеу екен үстелдің

Беті оның алақан

Астындағы жұдырық

(Сол қолын жұдырық, Жұдырық үстінде алақан. Бала тез орындаса қолды ауыстырып отыруға болады)

«Көзілдірік»

Апамыз көзілдірік киді

Мәз болып немересін көрді

(Оң және сол қолдың үлкен саусақтары басқа саусақтармен сақина жасайды. Екі сақинаны екі жақ көзге әкелесің) [3]

Ұлы педагог В.А.Сухомлинскийдің сөзімен айтқанда: «Ойынсыз ақыл-ойдың қалыпты дамуы да жоқ және болуы да мүмкін емес. Ойын дүниеге қарай ашылған үлкен жарық терезе іспетті, ойын арқылы баланың рухани сезімі жасампаз өмірімен ұштасып, өзі қоршаған орта туралы түсінік алады». Ойынның қандай түрі болмасын, ол баланың ойлау, есте сақтау, есту, және де белсенді дамуына тигізер пайдасы мол. Баланың саусақтарының қимылы немесе ұсақ моториканың жақсы жетіліп дамуы, ол мидың және тілдің жетілуімен тікелей байланысты. Саусақпен жұмыс жүргізгенде балаларға көмек көрсетіп отыру қажет, себебі саусақтары икемсіз болады. Ұсақ моториканы дамыту барысында біз осы нәтижеге жетеміз:

- Сөйлеу тілі жетіледі.

- Қимыл қозғалыс қабілеті артады.

- Икемділігі арта түседі.

- Логикалық ойлау қабілеті дамиды.

- Танымдық деңгей артады.

Ойындар арқылы, біз балалармен қарым-қатынасты нығайтып баланың ойынға, оқуға деген ынтасын көтереміз. Бала ыммен, ишаратпен сабақтан алған әсерін, көргенін, естігенін айтып беруге тырысады. Осының бәрі де, баламен әр түрлі ойын ойнап, моторикасын дамытқанның нәтижесі,- деп ойлаймын.

Көрнекті ғалым – Мария Монтессори:

«жұмыс жасамас бұрын баланы үйретудің амалын табу, қайталама жаттығулар арқылы қозғалыстар дайындау қажет» - деп айтқан. «Бала затты алғанда жаман қылық жасағанын байқаса, өзін жеке қателік жасадым деген сезімге бой алдырады, сонымен қоса баланың алғашқы әсерімен немесе ойы - өте анық және күшті» екенін естен шығармау керек деп жазған болатын. Міне, сондықтан да шығармашылық процестен, өзі жасаған істен, әр жұмысты немесе әр қимылды жоғары қызығушылықпен жасауға үйретемін. Бұдан әрі де түрлі қызметке деген қызығушылықты қалыптастыратын ұсақ қол және жалпы моториканы дамытуға септігін тигізетін жаңа әдістемелік қабылдаулар іздестіру жұмысын жалғастыруға ниеттімін. Мектепке дейінгі шақта ойын іс-әрекеттің басты түріне айналады. Алайда бұл қазіргі баланың әдетте көп уақытының өзіне қызықты ойындармен өткізетіндігінен емес, ойын баланың психикасында сапалы өзгерістер туғызатындығынан болады. Мектеп жасына дейінгі бала ойын іс-әрекетінде заттарды ажыратып қана қоймай, сонымен қатар өзіне қандай да бір рөлді алады да, сол рөлге сәйкес іс-әрекет жасай бастайды. Балаға ойын іс-әрекеті процесінде адамдар арасындағы қарым-қатынастар, олардың пробаларымен міндеттері біртіндеп ашыла түседі. Ойын арқылы балалар үлкендердің қоғамдық өмірімен таныса отырып адамдардың қоғамдық функциясымен олардың арасындағы қарым-қатынас ережелерін түсінуге де араласады [4].

Баланың жеке басының дамуына ойынның өз ықпалы бар. Ойын арқылы бала ересек адамдардың мінез-құлқы және қарым-қатынасымен танысады, ал бұлардың бәрі

оның өз мінез-құлқының үлгісі болады, өз құрдастарымен қарым-қатынас жасауға қабілетті қасиет болып саналатын араласа білудің негізгі дағдыларына ие болады. Ойын баланы еліктіре және оның өзіне алған рөліндегі ережелерді орындауға итермелей отырып, сезімнің және мінез-құлықтың ерікті жігерді реттеудің дамуына себепші болады. Ойын іс-әрекеті ішінде оқу ісі де қалыптаса бастайды, кейінірек ол бала іс-әрекетінің басты түріне айналады. Оқу ісін ересек адам енгізеді, бірақ ол тікелей ойыннан пайда болады. Бірақ, мектеп жасына дейінгі бала ойнай жүріп оқи бастайды. Ол оқуға белгілі бір ережелері бар рөлді ойынның ерекше түрі ретінде қарайды. Әйтсе де осы ережелерді орындап жүріп қарапайым оқу әрекетін меңгеріп жүргенін баланың өзі де аңғармайды. Үлкендердің оқуға көзқарасы ойынға көзқарастан бүтіндей өзгеше. Үлкендер баланың оқуға көзқарасын ақырындап байқаусыз қалыптастырады. Яғни баланы ойната отырып, өз әрекетін басқарып, танымдық деңгейін жан-жақты дамытуға мүмкіндік жасайды.

ӘДЕБИЕТ

1. *Дидактика. №2,3. Оқу әдістемелік кешені. Дидактикалық ойындар. Алматы: Қарлығаш, 2008.*
2. *Сансызбайқызы М., Рысбайқызы Б., «Ойна да ойлан». Алматы, 2006.*
3. *Игры. Энциклопедия. Москва. Росмен, 2001.*
4. *«Бала мен балабақша» журналдары. №2-2008, №1,6-2009. Алматы.*

УДК 373.24

СОВРЕМЕННЫЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

Ж.И.НАМАЗБАЕВА

«Центр психологической поддержки развития университета» КазНПУ им. Абая
г.Алматы, Республика Казахстан

Аннотация. В статье рассматриваются современные психологические проблемы развития детей дошкольного возраста и пути их решения.

Ключевые слова: психологическая служба, духовно-практический опыт, психолого-педагогический отбор

Түйіндеме. МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ДАМЫТУДЫҢ ЗАМАНАУИ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ. Ж.И.Намазбаева. Мақалада мектепке дейінгі жастағы балалардың дамуының қазіргі заманғы психологиялық мәселелері және оларды шешу жолдары қарастырылады.

Түйін сөздер: психологиялық қызмет, рухани-практикалық тәжірибе, психологиялық-педагогикалық іріктеу

Summary. MODERN PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN AND WAYS OF THEIR SOLUTION. Zh.I.Namazbayeva. The article considers modern psychological problems of preschool children development and ways of their solution.

Keywords: psychological service, spiritual and practical experience, psychological and pedagogical selection

В настоящее время образовательный процесс дошкольных учреждений Казахстана в основном направлен на формирование знаний и умений детей. Нам не в должной мере интересуется развитие личности ребенка.

Воспитатели, методисты, которые изучают и оценивают личностные свойства детей, испытывают значительные трудности из-за отсутствия психологических знаний и умений, что не позволяет им осуществлять свое стремление познать внутренний психологический мир дошкольников.

Выходом из этой проблемной ситуации на наш взгляд является создание в каждом детском учреждении полноценной психологической службы. Именно она призвана (наряду с решением других задач) систематически диагностировать изменения психологических состояний детей, определять адекватные инновационные психотехнологии оказания психологической помощи.

Кроме того, для ликвидации психологической (а порой и педагогической) безграмотности воспитателей, методистов, родителей, крайне необходимо систематически организовывать различные формы повышения психологической компетентности. Но, к сожалению, даже после прохождения курсовой подготовки по психологии, слушатели не могут или, возможно не желают, применять в своей деятельности новые психотехнологии.

Следует помнить, что личностно-профессиональный рост любого человека возможен только при самообразовании, творческом подходе к собственной профессии [1].

Какие причины приводят порой к безынициативности сотрудников и родителей детского учреждения. Что необходимо понять и принять нам всем?

• Главное это понимание и осознание факта времени – осуществлять психолого- педагогический процесс, социальное взаимодействие с детьми по-новому.

• Освободиться от стереотипов.

• Систематически повышать общую и личностно-профессиональную компетентность на основе новых достижений психологической науки и практики.

• Мы должны действительно признать, что каждый человек является неповторимым и уникальным. Уметь искренне и открыто, правдиво показывать окружающим в каждодневном обучении это собственное открытие.

• Личность есть высшая ценность в любом обществе. Принятие данного феномена и вера в эту философию жизнепрживания не позволяет нам манипулировать собой и другими и осуществлять прямое вторжение, грубое вмешательство в психику маленького человека.

В жизни не специально, а от незнания множества психологических своеобразий ребенка, мы являемся причиной каждодневных детских психологических травм! Они накапливаются, вызывая у детей нарушение психологического здоровья. Медицинская наука отмечает, что от 30 до 40% хронических заболеваний детей имеют психогенную основу. Кроме того, известно, что нарушение психологического здоровья напрямую связано с успешностью детей как в игровой, так и в учебной деятельности [2].

В НИИ психологии КазНПУ им. Абая сотрудники на протяжении 3-х лет изучали психологическое здоровье детей и молодежи. Не останавливаясь подробно на научном аппарате исследования, подчеркнем - у 40% испытуемых были выявлены значительные изменения свойств личности, которые являются показателями нарушения их психологического здоровья. Это повышенная тревожность, страхи, двигательное беспокойство, снижение работоспособности, быстрая утомляемость, нарушение сна и другое. Но

наиболее значимыми показателями нашего исследования было нарушение общения [3].

Между тем, именно диалог и взаимодействие через него культур всегда являются главными факторами развития человеческого потенциала. Эти данные нами получены при разработке проекта на кафедре ЮНЕСКО по педагогике КазНПУ им. Абая (руководитель профессор Селютин Г.Я.). В исследовании были раскрыты межличностные отношения людей, роль уважительного диалога в развитии личности, определен научный аспект соотношения психики-культуры [4].

Педагогическая деятельность в 21 веке – это деятельность которая учит и обеспечивает отношения между людьми при передаче духовно-практического опыта от поколения к поколению. Это и есть один из методологических путей успешной реализации программы «Рухани жаңғыру» [5].

Таким образом, мы можем сделать вывод, что роль воспитателей и методистов в настоящее время многофункциональна. Они обучают, воспитывают, помогают, организуют, исследуют, диагностируют. И это все осуществляется в единстве и носит творческий характер.

- Воспитатель от воздействия на ребенка должен научиться взаимодействовать. Только в таком случае диалог будет источником личностного роста обоих участников процесса.

Итак, другим путем изменения в учебно-воспитательном процессе в дошкольных учреждениях в 21 веке является перевод его на уровень межличностных отношений. Далее, воспитатель обязан иметь высокую чувствительность (сензитивность). Это способность чувствовать внутренний мир другого человека, понимать, знать индивидуально-психологические особенности каждого ребенка. Базовыми основами сензитивности является необходимость самопознания. Если задать каждому из нас вопрос - знаем ли мы себя и познаем ли Себя постоянно. Мы не сможем утвердительно на это ответить. Ведь глубина и точность характеристик самопознания дают человеку уверенность в собственных силах и дают шанс для повышения качества своей жизни и окружающих, для личностно-профессионального роста [6].

В настоящее время особое внимание уделяется развитию инновационного потенциала образования. По сути это разработка и введение в образовательных учреждениях различных

новшеств (новые содержания обучения, воспитания, управления, новых средств, новых способов работы и т.д.).

Если мы говорим о главных аспектах образования в 21 веке – человеческом факторе, об уникальности личности, его внутреннем мире, то, не останавливаясь на уровнях, критериях, типах, видах инноваций, скажем лишь, что они обозначают обновление, изменения, возобновление.

Что же происходит в нашем образовании в связи с этим? Мы активно совершенствуем научно-педагогическую (не всегда удачно, особенно научную), учебно-методическую (не всегда грамотно), организационную (не известно по каким критериям), финансово-экономическую (воспитатели, педагоги, методисты иногда далеки от этого изменения), материальную (с большим опозданием), правовую и т.д.

Но мы еще медленнее обновляемся сами как личности, как профессионалы. А ведь любое новое дело требует прежде всего изменения сознания самих людей. И здесь не обойтись без психологической науки и практики!

Бесперывно изменяющийся мир предъявляет все большие и большие требования как к личности, так и к обществу в целом.

И вот у некоторых наступает профессиональное выгорание, пропадает интерес к работе, порой нарастает раздражение и агрессия. Исследования сотрудников НИИ психологии показали, что агрессия детей и учащихся напрямую связана с уровнем агрессии у воспитателей и педагогов. Значит не только детям, а всем субъектам образования необходима социально-психологическая помощь.

Необходимо разработать систему комплексной, интегративной модели профилактики, сопровождения, поддержки, психологической помощи всем субъектам образования!!!

Подчеркнем, что в модели главными функциональными обязанностями всех субъектов это – быть на стороне ребенка, т.е. функции защитные и охранные! Значит вся система взаимоотношений ребенок-взрослый требует максимальной психологизации. Понимание детей, любовь и уважение к нему, терпение нацелены на создание благоприятных условий для полноценной жизнедеятельности и полноценного психологического развития малышей.

Позвольте кратко остановиться еще на одной психологической проблеме детского развития.

Речь идет об информационно-психологической безопасности детей.

Взаимодействие информационной среды и психики имеет качественные и негативные особенности. С одной стороны, информация выступает как мощное средство всестороннего познания мира, прогрессивного формирования личности. Но в то же время, информационное пространство представляет серьезную опасность для естественного психосоматического функционирования и развития личности детей. Причем новейшие инновации цифровые технологии стремительно растут и расширяются, а уровень информационной культуры как у взрослых, так и у детей на крайне низком уровне. На лицо усиление угрозы негативного воздействия на сознательные и бессознательные компоненты личности. Психолого-научные исследования в этом направлении очень скудны.

Поэтому этот огромный пласт психолого-педагогического отбора, систематизации, контроля, индивидуализации, психодиагностики использования информационных технологий, особенно на уровне дошкольного образования, требует неотложного научного обеспечения с целью создания информационно-психологической безопасности развития личности детей.

Выполнение этих задач требует Государственной поддержки. Наш Центр готов подключиться к разработке этих основных социальных проблем общества.

Теперь о проблемах семьи и детства.

Наше Государство довольно ответственно и чутко относится к социально-правовым, материальным вопросам семьи и детства. Но это, в ряде случаев привело, к сожалению, к тому, что наблюдаются тенденции, когда родители оказались социальными изживенцами и всю тяжелую ношу формирования личности своих детей передали дошкольным учреждениям и школам.

Понятно, что родители любят безусловной, безмерной любовью своих детей. Но гиперопека, порой меняется на гипоопеку. Родители должны понимать – что они несут социальную ответственность за воспитание своих детей совместно с образовательными учреждениями.

Таким образом, в выше названной модели центральное место должна занять семья. Однако, родители должны учиться воспитывать своих детей через повышения общего культурного и психологического уровня личности. Заметим, что дети растут, меняются, а многие родители

не меняют ни форм, ни методов, ни путей отношения к ним [7]. И эта пагубная социальная семейная ситуация переходит из поколения в поколение. И здесь есть главный путь решения этих проблем.

- Использование в семье, в дошкольных учреждениях истории, истоков этносистемы семьи, района, города, страны. Эта лучшая прививка нравственно-духовного формирования личности детей. Национальные традиции, лучшие факты генетического древа семьи, дружба, уважение, любовь в семье – живой образец этнокультурного, нравственно-духовного формирования маленьких граждан. Порой, мы видим, что у детей дефицит ласки, особенно телесной, эмоциональный дискомфорт, отсутствие ласкового слова, поощрения, похвалы. А ведь именно чувство защищенности ребенка и уверенность в том, что его по-настоящему любят, ценят, верят, являются крепким ядром против трудностей, неуверенности, неудач, горя в жизни. Взаимное бережное отношение родителей к авторитету «папа-мама» формирует у детишек чувство гордости, уверенности за себя, за свою семью и этот факел у них в сердце всегда греет и светит всю их жизнь [8].

В данном сообщении не представляется возможным раскрыть все особенности психологического здоровья личности детей, лишь напомним его основные показатели. Это - позитивный образ «Я», по-другому самопринятие самого себя, к самопознанию, стремление к саморазвитию, к изменению в самореализации.

Итак, основы психологического здоровья дошкольников конечно же заключается в семье. Семья – это источник социального опыта ребенка. Воспитатели вместе с семьей должны обеспечить дошкольникам интеллектуальную, мотивационную, эмоционально-волевою готовность к обучению в школе.

Важной психологической проблемой является вопрос управления дошкольным учреждением. Назовем лишь основные его задачи:

- обеспечение благоприятного климата в коллективе;
- владение средствами и способами общения;
- приобретение знаний по психологии управления, социальной психологии, психологии конфликтов и др.

Так же, как и во всех звеньях образовательной сферы использование инновационных технологий приобрело особую значимость в ДОО.

- Во-первых, психолого-педагогическим технологиям применяемых в ДОУ следует учитывать основные требования:

- Воспитательный процесс должен основываться на определенной научной основе (теоретической, концептуальной);

- Технологии должны быть целостными, логичными. Элементы инновационных психотехнологий взаимосвязанными;

- Педагогическому коллективу обеспечивается возможность ставить цели, планировать учебно-воспитательный процесс, по ходу работы осуществлять коррекцию тех или иных моментов; Они должны быть одинаково эффективны не зависимо от личности педагога, т.е. воспроизводимы.

С нашей точки зрения особое внимание следует уделить следующим видам технологий.

- Личностно-ориентированным технологиям, ориентированным на каждую отдельную личность.

- Здоровьесберегающие, в которых особенно важным является развитие психологического здоровья.

Белым пятном дошкольного образования является недостаточное количество научных исследований по этнопсихологии. Здесь мы видим в первую очередь изъяны в подготовке педагогических кадров. Естественно, внедрение в дошкольную педагогику и психологию новых научно-практических, психолого-педагогических учебных программ значительно помогли бы снять эти вопросы. В качестве примера приведем такие дисциплины: «Этнопсихологическая практика дошкольного образования», «Психология современного детства», «Этнопсихология межличностных отношений в семье» и др.

Время показало, что никакие изменения в образовании не реализуемы в должной степени, пока не изменятся психология и сознание людей, поэтому психологическая наука и практика в настоящее время играет ключевую роль.

Воспитатель, учитель, педагог вуза только тогда может оправдать социальные ожидания, если его личность, общая и профессиональная культура развиваются опережающими темпами по отношению к культуре основной массы населения.

В настоящее время, это известно всем, наблюдается ряд недостатков в подготовке педагогических кадров. Назовем основные из них:

Во-первых, в самой процедуре прогнозирования подготовки педкадров.

Во-вторых, в самом процессе подготовке кадров к профессиональной деятельности в период педагогической практики.

В-третьих, в разработке содержания, инновационных форм, – методов психолого-педагогической подготовки педагогов и др.

Между тем, требования к личности современного учителя возрастают и расширяются.

В-четвертых, следует назвать отсутствие необходимой гибкой системы психолого-педагогической подготовки учителя.

В-пятых, слабая гармонизация фундаментной и практической подготовки учителей, в том числе дошкольных педагогов.

Эти недостатки значительно тормозят модернизацию образования.

В-шестых, беглый анализ фактического состояния личностно-профессиональных качеств современных учителей показывает низкую степень компонентов психологической подготовки. В науке довольно неоднозначно, порой противоречиво дается сущностная характеристика их психологической подготовки к педагогической деятельности. Есть достаточно много и не плохих исследований в советской, зарубежной, отечественной науке о функциях учителя. Но интегративных исследований, в которых дается целостный взгляд на проблему крайне мало.

В 21 веке обобщенной функцией педагогической деятельности в обществе – это создание условий для развития и саморазвития личности дошкольников и школьников.

Каков же главный путь достижения, осуществления этих целей? Его можно достичь только через организацию взаимодействия. Это не простое взаимодействие, это сотрудничество, сотворчество воспитателя, учителя – дошкольника, ученика, а также детей между собой. В таком взаимодействии происходит развитие личности и детей, и педагогов. Воспитатель, педагог -это специалист по развитию личности другого человека. И мы все должны глубоко осознать эту неопровержимую истину психологической подготовки педагогов. Это осознание главный регулятор профессионального становления его личности.

Успешное решение названных проблем имеет планетарное значение, т.к. образование, построенное на приоритете личности и создании благоприятных условий, формирует человека самодостаточного, творческого, позитивного, этнокультурного. Деятельность и по-

ступки таких граждан направлены на защиту мировых и этнокультурных ценностей и общей цивилизации.

Все это обеспечивает устойчивое развитие Казахстанского общества.

ЛИТЕРАТУРА

1. Фрейдджер Р., Фейдимен Дж. Теории личности и личностный рост. М: ОЛМА ПРЕСС, 2004.

2. Намазбаева Ж.Ы., Исабекова Т.Ш., Қосшығұлова А.С. «Тұлғаның депрессиялық жағдайының профилактикасы мен психокоррекциясы» / Алматы, 2017.

3. Намазбаева Ж.И., Садыкова А.Б. Экспериментальное исследование психологического здоровья учащихся молодежи. Журнал «Психология обучения» (импакт-фактор 0,073), 2011.

4. Намазбаева Ж.И., Садыкова А.Б. Психологические аспекты национального воспитания современной молодежи // Журнал «Психология обучения» вып. №08, 2012.

5. Намазбаева Ж.И. «Психологические аспекты реализации идей «Рухани жаңғыру» для реализации поликультурной личности в педагогическом вузе. / Алматы, 2018.

6. Балыкбаев Т.О., Ильясова И.И., Нагибина Н.Л., Намазбаева Ж.И. «Новые направления в исследовании типологии и стилей самореализации личности» / Алматы, 2018.

7. «Профилактика и коррекция психологических проблем у детей дошкольного возраста» образовательная программа. www.imaton.ru.

8. Мәңгілік Ел. 2 глава учебного пособия – Алматы: - изд-во «Ұлағат», 2015.

УДК 373.24

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ӨЗАРА ЖАҒЫМДЫ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСЫ

М.Т. МӘМБЕТӘЛІ

№ 70 «Құлыншақ» балабақшасы
Нұр-Сұлтан қ-сы, Қазақстан Республикасы

Түйіндеме. Мақалада баланың айналасындағылармен қарым-қатынасының дұрыс жолға қойылуының маңызы көрсетілген. Баланы тұлға етіп қалыптастыруда дұрыс қарым-қатынастың алатын орны бар.

Түйін сөздер: психологиялық атмосфера, балалардың өзара қарым-қатынасы, эмоционалдық және интеллектуалдық көріністер

Аннотация. БЛАГОПРИЯТНЫЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА. М.Т. Мамбетали. В статье рассматривается важность правильного взаимоотношения детей дошкольного возраста с окружающими. В формировании ребенка как личность правильное взаимоотношение имеет определенную роль.

Ключевые слова: психологическая атмосфера, взаимоотношения детей, эмоциональные и интеллектуальные проявления

Summary. A FAVORABLE RELATIONSHIP OF CHILDREN OF PRESCHOOL AGE. M.T. Mambetalı. The article discusses the importance of the correct relationship of preschool children with others. In the formation of the child as a person the right relationship has a role.

Keywords: psychological atmosphere, child relationships, emotional and intellectual manifestations

Адамның қалыпты өмір сүруі үшін оған ең алдымен қарым-қатынас керек. Қарым-қатынас сипаты біздің өмірлік бағытымызды анықтайды. Ал баланың айналасындағылармен (ата-анамен, ересектермен, педагогтермен, құрбылармен, тіпті, бейтаныс адамдармен)

қарым қатынасының дұрыс жолға қойылуы оның бүкіл өмірлік сипатын білдіреді.

Мектеп жасына дейінгі балалар үшін қарым-қатынас жағымды психологиялық климатта құрылуы маңызды. Балабақшаға келген бала көп уақытын өз құрбыларымен өткізеді, топта бала-

лар өзара байланысты болады, бірлесіп оқу-білім әрекеттерін орындайды. Олай болса, баланың топтағы өзара қарым-қатынасының маңызы зор. Баланың толыққанды жан-жақты дамуына әсер ететін негізгі факторлардың бірі – топтағы балалардың өзара қарым-қатынас жағдайы, топтағы психологиялық ахуал (климат).

Ғылыми әдебиеттерде психологиялық климат мағынасын бере алатын бірнеше әртүрлі терминдер қолданылады: «эмоционалды-психологиялық ахуал», «адамгершілік-психологиялық ахуал», «психологиялық икемдеу», «әлеуметтік-психологиялық жағдай» және басқалары. Н.П. Аникеева психологиялық ахуалды «ұжымның эмоционалды-психологиялық күйі, ұжым мүшелерінің тұлғалық және іскерлік қарым-қатынастарының эмоционалды деңгейінен көрінетін, олардың құндылыққа бағыттылығы, адамгершілік нормалары мен қызығушылықтарымен анықталады» деп түсінеді. Психологиялық ахуалдың мәні ұжымда орнатылған өзара қатынастарының эмоционалды-психологиялық бояуға еніп, ұжым мүшелерінің құндылыққа бағдарлануы, адамгершілік нормаларымен және қызығушылықтарымен анықталады. Әр тұлғаның белсенділік деңгейін, сонымен қатар тұлғаға ұжымның әсер ету деңгейін және осы ұжымда тұлғаның қаншалықты эмоционалды сау екенділігімен анықталады. Ұжымның психологиялық ахуалы қарым-қатынас процесінде қалыптасып, көрінеді, осыған байланысты топтық қажеттіліктер пайда болады, сонымен қатар тұлғааралық пен топтық қақтығыс туындайды және шешімін табады. Сонымен қатар адамдар арасында жасырын қарым-қатынастар пайда болады: жарысулар немесе құпия бәсекелестік, жолдастық топтасулар немесе сыбайластықтар, қатты қысым немесе саналы тәртіп.

Топтағы жағымды психологиялық атмосфера келесі параметрлермен қалыптасады:

- бір-біріне деген гуманистік қатынас;
- топқа қанағаттану сезімі;
- эмоционалды қосылу – ұжымда болған жағдайға уайымдау;
 - тұрақты оң көңіл-күй;
 - шешім қабылдауда және өз ойын айтқанда тұлғаның белсенділігі мен еркі;
 - қорғалу кезіндегі адамға деген агрессияның мүлдем болмауы және көмек беруге дайындығы;
- еңбекке қабілеттілік – топты жағымды

мотивацияға және топтық мобильділікке белсендіру;

- жігерлілік – топтың әр мүшесінің жеке белсенділігі мен еркін тұлғалық «Мен» көрсету.

Психологиялық ахуал ұжымдық өмірде негізгі екі функцияны атқарады:

Тұлғаның ұжымдағы көңіл-күйін анықтайды.

Бірлескен жұмыстың өнімділігін арттырады.

Топтық психологиялық ахуал топтың психикалық күйін, осы топтағы өмірлік іс-әрекеттің ерекшелігімен келісімділікті ұсыну керек. Бұл ерекше эмоционалды және интеллектуалды қарым-қатынас, көңіл-күй, сезім, топ мүшелерінің ойы, психологиялық ахуалдың жеке элементтері болып табылады. Топтың психикалық күйі әртүрлі саналы деңгейімен сипатталады. Топтың психологиялық ахуал мәселесіне көңіл аударғанда, ахуалға әсер ететін факторды қарастыру маңызды болып саналады. Топтың ахуалына әсер етіп тұрған факторды тауып алып, сол факторға әсер ету арқылы пайда болуын түзетуге болады. Психологиялық ахуал кез-келген топта әртүрлі көптеген әсер етулерден пайда болады. Глобалды макроорта: қоғамдағы жағдай, экономикалық, мәдени, саяси және басқада жағдайлар жиынтығы. Экономикадағы, саяси тұрақтылық қоғамдық өмірдегі мүшелердің әлеуметтік және психологиялық оң күйін қамтамасыз етеді және қосымша психологиялық ахуалға әсерін тигізеді.

Топтың әлеуметтік-психологиялық ахуалы осы топтың психикалық жағдайын, өзіндік шартталған өмірлік іс-әрекет ерекшеліктерін көрсетеді. Бағдар, қатынас, көңіл-күйлер, сезімдер, топ мүшелерінің пікірлері, әлеуметтік-психологиялық ахуалдың барлық жеке элементтері – бұл өзіндік эмоционалдық және интеллектуалдық көріністер болып табылады. Ал бұл көріністер әлеуметтік-психологиялық бейімделу негізі болып табылады [1].

Жергілікті макроорта, яғни ұйымдар, оның құрамына сыныптық ұйым (мысалы: мектеп, балабақша). Физикалық микроклимат, оқытудың санитарлы-гигиеналық жағдайы. Ыстық, қапырық, нашар жарықтануы, үнемі шулар ашушандылықты жоғарылату көзі және сыныптағы психологиялық ахуалға жанама әсер етуші болып табылады. Керісінше жақсы жабдықталған жұмыс орыны, жағымды санитарлы-гигиеналық жағдай жалпы іс-әрекеттен қанағаттануы жоғарылап, жағымды

психологиялық ахуалдың қалыптасуына әсер етеді. Осы орайда айта кеткен жөн: балабақшадағы балалар бөлмесінің ахуалы да балалардың өзара қарым-қатынасына ықпал ету мүмкін.

Балалар тобындағы өзара қарым-қатынастың жағымды әрі оңтайлы болуын тәрбиеші басқарады. Балалардың жеке даралық психологиялық мінез-құлықтарын ескере отырып, топта жағымды климаттағы тәртіп-ереже орнатуы қажет. Топта орын алатын балалар арасындағы өзара қарым-қатынастағы келеңсіздіктерді конструктивті-позитивті тұрғыда басқару керек болады [2]. Үнемі баланың жан дүниесіне оңтайлы әсер ете отырып шешу, балада жақсы ой қалдыру топта әдетке айналады. Позитивтілік пен жағымды климат балалардың өзара қарым-қатынас құру технологиясына әсер етеді. Сондықтан тәрбиеші балалардың өзара қарым-қатынасының дұрыс құрылуына жағдай жасап отыруы қажет.

Мектеп жасына дейінгі балалар да шынайы немесе қиялдық қорғанысты жоғалтуды өте ұшқыр бастан өткізеді. Олар үшін өте маңызды нәрсе: ересектерге ұнау, олардың мақтауын иелену және т.б. ал өзіндік «Менінің» құндылығын төмендетумен байланысты жағдайларға тән нәрсе: ата-анасының, тәрбиешісінің күтулерін, үміттерін ақтамау. Осыдан келіп, өзінің денсаулығы немесе өмірі үшін қорқыныш сезімі эмоционалды стрестің туындауы мүмкін.

Кейбір кездерде балабарлықталпыныстарына қарамастан, құрбылары түсінбейтін күрделі жағдайларға тап болады. Бала неғұрлым ересек болса, құрбыларының қатынасы соғұрлым маңызды және олардың өзіне деген мазактарын, көңіл бөлмеушіліктерін өте ауыр қабылдайды. Әсіресе, мұндай жағдайларда басқа топтан ауысып келген бала болуы мүмкін. Бала жаңа әлеуметтік ортада жағымды бейімделе алмаса, балаға бұл өте ауыр тиеді.

Белсенділік көңіл-күйі адам ғұмырын ұзартады әрі тәннің ауруға қарсылық қуатын күшейтеді. Ал соңғы жылдары, көңіл күй мен денсаулық арасында өзара байланыс болатындығын ғалымдар тағы бір тұрғыдан растады. Олардың көрсетуінше, егер адам жыл бойы жабығып, торығып жүретін болса, онда қан құрамындағы холестерин шамасы артады және адам тәнінің ауырсыну түйсігі ұлғаяды. Сондықтан балалардың белсенділігін олардың өзара қарым-қатынасы арқылы, өзара бірлесіп әрекеттесу арқылы күшейтіп отыруға болады.

Баланың оқу-тәрбие міндеттерін меңгере

алмауы, құрбыларымен өзара жағымды қарым-қатынастың болмауы, кейде баланың тәрбиешімен қарым-қатынасының дұрыс болмауы да әсер етуі мүмкін. Педагогті түсіне алмауына немесе одан қорқуына немесе көңіл аудармауына байланысты бала тәртіп талаптарына нашар бейімделеді [3].

Мектепке дейінгі мекемедегі педагогикалық ұжымдағы тұлға аралық қарым-қатынастар мен өзара әрекеттесулер сипаты да балалардың өзара қарым-қатынасына әсер етуі ықтимал. Ұжымдағы педагогтердің өзара жағымды қатынасы, келісімді бірлескен әрекеттері, өзара жақындасулары әлеуметтік-психологиялық ахуалдың негізін құрап, ұжымда бірлескен іс-әрекеттің жемісті болуына және баланың жан-жақты тұлғалық дамуына әсерін тигізеді, не кедергі болады.

Мектепке дейінгі білім беру мекемесіндегі педагогикалық ұжымда жағымды психологиялық ахуалды қалыптастыру үшін педагогтер арасындағы конструктивті өзара қатынасқа әсер ететін тұлғалық қасиеттер мен сапаларды қалыптастыру және басқарудың бірізділігі мен мақсатқа бағытталған әдістері арқылы қамтамасыз етіледі.

Педагогикалық ұжымдағы әлеуметтік-психологиялық ахуалы ұжымдағы көңіл-күй мен қоғамдық пікір, эмоциялық күш-қуат пен өзара қатынастың деңгейін ондағы қалыптасқан әлеуметтік-психологиялық ахуалмен айқындалады. Ұжымдағы психологиялық ахуалдың мазмұндық сипатын адамдардың өзара қарым-қатынасы, олардың көңіл-күйі, хал-жайы, бірлесе атқарған жұмыс үрдісіне көңілі толуы айқындайтын болғандықтан психологиялық ахуалды сипаттауда эмоциялық бағаның маңызы зор. Жағымды әлеуметтік-психологиялық ахуал қалыптасқан педагогикалық ұжым қолайлы моральдық-психологиялық ахуалмен, жылы шырайлылықпен, парыз бен жауапкершілікті құрметтеу мен өзара талапшылдықпен, сергектікпен ерекшеленеді. Яғни балабақша мен ата-ана байланысы сенімді тұрғыда құрылу керек [4].

Ерте және мектепке дейінгі кезеңде балалардың психологиялық денсаулығына кері әсер ететін жағдайлар: қорғанысты жоғалту немесе болмауы; жауласқандық, қатаң, эмоционалды жылылық жоқ отбасы; жақсы күтім жасай алмайтын, жақын адамын жоғалтқан немесе үйлесімділік жоқ отбасы; шектен тыс қатал талап қоюшы отбасы; отбасында жаңа мүшенің пайда болуы; қарама-қайшылықты тәрбие немесе оның типінің өзгеруі; отбасынан алшақтануға байланы-

сты қорғаныстың болмауы: бөтен отбасында немесе балалар мекемесінде тәрбиелену [5].

Отбасындағы бірнеше рет қайталанған күрделі жағдайлар және одан тыс жағымсыз жағдайлар да балада эмоционалды күйзелістің туындауына әсер етеді. Ал баладағы эмоционалды стресс оның әлеуметтік ортаға, балалармен өзара қарым-қатынаста, топқа бейімделуінің психологиялық механизмдерінің бұзылуы жайлы белгілер береді.

Ғалымдар мынаны байқаған: егер адам өзінде бардың бәріне разы болса, мысалы, жанашыр жұбайының болғанына, белгілі табысқа жеткендігіне, тіпті өзінің тірі жүргендігі сынды болмыстың өзіне де разылық сезіммен қарай алатын болса, бұндай разылық сезім иммунитеттік қуатты арттырып, қан қысымын төмендетіп, тұтас тәннің қалпына келу қарқынын тездетеді [6].

Ал мектеп жасына дейінгі балалар мұндай қанағаттанушылықты өздігінен көре алмайды, баланың бойындағы қабілеттіліктерді тәрбиеші үнемі бағалап, балаға үнемі мақтау мен ілтипаттылықпен қолдау көрсетіп отырса, баланың өзіне сенімділігі артып, олардың биологиялық, соматикалық, психикалық саулықты қалпына келуіне себеп бола алады. Психологиялық денсаулықты жақсартудың негізгі ем-шарасы ретінде реабилитацияны (ге-қайта, ability-қабілеттер), яғни бұрынғы қабілеттіліктерді қайта қалпына келтіруге баса назар аудару қажет. Бұл тәрбиеші мен атананың өзара үйлесімді әрекеттесуінің негізінде реабилитацияны ғана емес, необилитация (нео-жаңа, ability-қабілеттер) - өзіндік өсу мен сапалы жаңа қабілеттердің дамуы арқылы жаңа, жақсырақ дамыған тұлғаны қалыптастыру жүзеге асады [7].

УДК 373.291

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НАПРАВЛЕННЫХ НА ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ

О.С. БАЛЮК

КГКП «Ясли - сад «Берёзка»

г.Шахтинск, Республика Казахстан

Аннотация. Перед педагогом ставятся задачи направленные на повышение качества содержания дошкольного воспитания и обучения, которые он решает через активное внедрение инновационных технологий в педагогический процесс.

Для достижения положительных результатов невозможно использовать только одну форму технологии, самым оптимальным вариантом является использование разнообразных форм технологий.

Корыта айтқанда, баланың күйінің оң әсерлі болып қалыптасуына тәрбиешінің шартсыз бағасыз қабылдаулары, толыққанды тұлға ретінде балаға көңіл бөлуі септігін тигізеді. Баланың ер жетуіне байланысты қарым-қатынасының талаптары да өзгере бастайды. Баланың іс-әрекеттеріне, жетістіктеріне, мінезіне, қасиеттеріне үнемі қолдау көрсету арқылы тұлғалық қалыптасуына баса назар аудару негізінде баланың өзге балалармен қарым қатынасының маңызын түсіне білуге үйрету керек.

ӘДЕБИЕТ

1. Налчаджян А.А. *Психология адаптация: механизмы и стратегий*. 2-е Изд-во М.: Эксмо, 2010. - 368 с. (40с.)
2. Ядов В.А. *Саморегуляция и прогнозирование социального прведения личности: Диспозиционная концепция*. Монография – М.: ЦСПиМ, 2013- 376с. (13 с.)
3. *Отбасы және балабақша журналы №5 – 2014ж.* (25 с.)
4. Евдокимова Е.С., Додокина Н.В., Кудрявцева Е.А. *«Детский сад и семья: Методика работы с родителями»*. Пособие для педагогов и родителей - М.: Мозаика - Синтез, 2012. (113 с.)
5. Урунтаева Г.А. *Дошкольная психология: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. Заведений*. - 5-е изд., стереотип. - М.:Издательский центр «Академия», 2001. - 336 с. (182 с.)
6. Аверченко Л. К. *Управление общением*. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 216 с. (194 с.)
7. Агавелян М.Г., Данилова Е.Ю., Чечулина О.Г. *Взаимодействие педагогов ДОУ с родителями*. - М.: ТЦ Сфера, 2009. - 128с. (Библиотека журнала «Воспитатель ДОУ»). (7 с.)

Ключевые слова: инновационная технология, повышение качества образования, методики

Түйіндеме. БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУҒА БАҒЫТТАЛҒАН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ. О.С.Балук. Педагогтің алдына мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұнының сапасын арттыруға бағытталған міндеттер қойылады, оларды педагогикалық процеске инновациялық технологияларды белсенді енгізу арқылы шешеді.

Оң нәтижелерге қол жеткізу үшін технологиялардың тек бір түрін ғана пайдалану мүмкін емес, ең оңтайлы нұсқа технологиялардың түрлі нысандарын пайдалану болып табылады.

Түйін сөздер: инновациялық технология, білім сапасын арттыру, әдістеме

Summary. THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES AIMED AT IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION. O.S.Baluk. The teacher is tasked with improving the quality of the content of pre-school education and training, which he solves through the active introduction of innovative technologies in the pedagogical process.

To the achieve positive results, it is impossible to use only one form of technology, the most optimal option is to use a variety of forms of technology.

Keywords: innovative technology, improving the quality of education, methods

В современном обществе уделяют много внимания качеству образования. Качество нужно для процветания образования, сохранения ценностей и идеалов. Современный мир и современное образование изменяется, поэтому следует пересмотреть и переоценить взгляды на педагогический процесс.

Качественное образование определяет не только достижения детей и педагогов, но и осознанное овладение детьми культурных, моральных норм, приобретённый социальный опыт, фундаментальные знания и способности, умение применять полученные знания для решения практических задач.

Хорошее качество образования каждый видит по-своему:

Дети: пойти в школу, получить хорошие знания, чтобы после окончания школы можно было поступить в высшее учебное заведение; определиться с будущей профессией, достигнуть успехов в жизни, в профессии, поставленных целей.

Родители: каждый ребёнок нашел свое место в жизни, добился уважения в социуме; когда педагог профессионал своего дела и умеет заинтересовать детей.

Педагоги: подготовить ребенка к школе не только умственно, но и нравственно, духовно; научить детей самостоятельно мыслить, анализировать, уметь работать в паре и группе; находит новые пути подачи материала, учитывая возрастные и индивидуальные особенности детей; педагог ставит реальные цели, знает, как их достичь и ощущает душевный комфорт от результатов работы.

Качество образования включает в себя возможности педагогического коллектива и воспитанников, средства образовательного процесса, образовательные технологии, используемые педагогами в работе, управление образовательными системами и процессами.

Рассмотрим один из путей повышения качества образования через применения инновационных технологий.

В этом учебном году педагоги нашего детского сада «Берёзка» изучили опыт других педагогов, адаптировали и разработали краткосрочные проекты. Внедрили в практику опыт таких методик: Никитиных [1], Монтессори [2], Сергея и Екатерины Железновых [3], «Добрые сказки» Лопатина А. А. и Скребцова М. В. [4], Тони Бьюзан [5], Воскобовича [6], Система Эльконина-Давыдова [7], Эйдетики [8].

Педагоги отобрали из методик часть, соответствующую условиям обучения и воспитания программы. Весь материал, проект подобран и построен с учетом возрастных особенностей дошкольников, при этом строится на научности и объективности.

Внедрение этих методик позволит:

- совершенствовать, развить речь детей;
- овладеть своим телом;
- стимулировать детскую фантазию через музыку;
- обучать дошкольников в игровых ситуациях и через добрые сказки;
- решать одновременно несколько задач, изучать цифры и буквы, узнавать и запоминать цвета, форму, формировать мелкую моторику, психические процессы;

- включить в работу групповые формы обучения, которые опираются на добывание знаний детьми, в умении дискутировать. В результате дети могут отстоять, доказать свою точку зрения;

- научить мыслить образами, держать в памяти огромный объём необходимой информации, упорядочить полученную информацию, воспроизводя получаемую информацию с помощью образных знаков, символов.

Инновационные методики были изучены не только воспитателями нашего детского сада, но и специалистами:

- учителям английского и казахского языков была предложена методика Ховарда Гарднера [9], которая направлена на ведение организованной учебной деятельности исключительно на казахском и английском языках и направлена на индивидуальные особенности детей, также учитель казахского языка активно использует в работе с детьми 5-6 лет латиницу;

- музыкальный руководитель внедрила в практику методику последователей великой танцовщицы Айседоры Дункан - Свободный танец Айседоры Дункан. Это направление учит детей понимать классическую музыку и самовыражаться в свободном движении;

- воспитатель по физической культуре внедряет формы работы методики Китаева и Трунова, которая направлена на физическое развитие малышей. Свои знания воспитатель по физической культуре применяет на детях, посещающих первую младшую группу. В этой работе активными участниками являются не только дети, но и их родители, так как каждый родитель заинтересован вырастить здоровым и физически крепким своего ребенка [10];

- смехотерапию включила в свою работу психолог и направила её на педагогов. Выбранные формы и приемы работы психолога по этому направлению помогают педагогам детского сада получать «заряд», подъём настроения, юмор помогает разрядить обстановку [11];

- логопед в своей практике использует одно из средств развития интеллектуально – творческих способностей детей, разработанное авторами ТРИЗ – круги Луллия, напольные игры [12]. Применяя этот игровой метод, логопед не только работает над развитием грамматического строя, связной речи, постановки и автоматизации звуков, но и помогает поддерживать интерес к изучаемому материалу.

Воспитатели, специалисты, работающие с детьми 5-6 лет применяют элементы системы В.И.Жохова [13].

В учебном процессе задействованы не только дети, но и педагоги, родители, руководители образовательного учреждения, то плюсы методики следует рассматривать с каждой из сторон.

Для дошкольников. Всестороннее и гармоничное развитие подрастающей личности за счёт комбинации умственной и физической активности (причём на каждом занятии они представлены почти в равных частях, так как педагог проводит, не только одну традиционную физкультминутку, но и зарядку для глаз, для ума, пальчиковую, кинезеологическую гимнастику, а в некоторых случаях эти виды активности могут даже дублироваться).

Дошкольник учится работать индивидуально, в паре и в коллективе.

Работа в дружном и положительно настроенном детском коллективе. Стимуляция желания к открытию нового и интересного для себя.

Для родителей. Укрепление иммунитета и улучшение общего здоровья (физического, психологического, эмоционального).

Эффективность образовательного процесса.

Родители замечают, что дети стали проявлять интерес к окружающему миру, дети спрашивают родителей о тех явлениях, предметах, которые они изучали в группе, найти разгадку малышу очень интересно самому, пройти самостоятельно своеобразный квест.

Для педагога. Перспектива профессионального развития.

Для руководства дошкольной организации. Гарантированно успешный результат учебно-воспитательной работы. Инициатива малышей в активном проявлении своих знаний, умений и навыков в конкурсах, олимпиадах и смотрах. Возможность публичного представления занятия в любое время.

Цель современного качественного образования будет достигнута, в том случае, когда ребёнок будет вести безопасный и здоровый образ жизни, с умом выбирать своё будущее и осознавать себя личностью, живущей в обществе. Такой человек сможет нестандартно и критически мыслить, совершать поступки, за которые будет нести ответственность.

ЛИТЕРАТУРА

1. Б.П. Никитин, Л.А. Никитина «Резервы здоровья наших детей», М.: ФиС, 1990.
2. Монтессори М. Помоги мне сделать это самому. - М. 2000.
3. С. Железнов, Е. Железнова «Методические рекомендации по развитию музыкальных способностей детей 2-5 лет. Русские потешки и считалки с нотами и картинками», М.: Гном-Пресс, 2000.
4. Лопатина А. А. и Скребцова М. В. «Краски рассказывают сказки», М.: Философская Книга, 2014
5. Бьюзен Тони. «10 способов быть общительным», М.: Попурри, 2012.
6. Воскобович, В. В., Харьков, Т. Г. Игровая

технология интеллектуально-творческого развития детей дошкольного возраста 3-7 лет «Сказочные лабиринты игры» / В. В. Воскобович, Т. Г. Харьков. -М., 2007.

7. Асмолов А. Г. Вперед к Д. Б. Эльконину: неклассическая психология будущего / А. Г. Асмолов // Вопр. психологии. – 2004.

8. Игорь Матюгин. «Как запоминать цифры. Великий секрет Шерлока Холмса, или 18 эффективных способов запоминания цифр», М.: Рипол Классик, 2001.

9. <https://mother-and-baby.ru/govard-gardner-i-ego-razvivayushhaya-metodika.html>

10. https://puzkarapuz.ru/content/for_teacher/metodiki_razvitiya/metodika_kitaeva_i_trunova/

УДК 373.24

ОТБАСЫ ЖӘНЕ БАЛА АРАСЫНДАҒЫ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ

Ж.А.ЗУЛКАРНАЕВА, С.С.МАЖИТОВА

Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау мемлекеттік университеті
Көкшетау қ-сы, Қазақстан Республикасы

Түйіндеме. Мақалада баланың азамат болып өсуінде отбасы тәрбиесінің орны көрсетілген. Отбасынан алған тәрбиені, қоғамдық тәрбиенің ең тиімді деген жүйесі де алмастыра алмайды.

Түйін сөздер: отбасы тәрбиесі, бала тәрбиелеу, қоғамдық тәрбие

Аннотация. СОТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ СЕМЬЕЙ И ДЕТЬМИ. Ж.А.Зулкарнаева, С.С.Мажитова. В статье отражена роль воспитания в семье в формировании ребенка гражданином. Воспитание семьи не может заменить и самой эффективной системой общественного воспитания.

Ключевые слова: семейное воспитание, воспитание детей, общественное воспитание

Summary. COOPERATION BETWEEN FAMILY AND CHILDREN. Zh.A.Zulkarnayeva, S.S.Mazhitova. The article reflects the role of education in the family in the formation of a child by a citizen. Family education cannot replace the most effective system of social education.

Keywords: family education, children education, public education

Бала тәрбиесі – мемлекеттің аса маңызды міндеттерінің бірі. Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев өзінің Жолдауларында егемен еліміздің азаматарын қалыптастыруда тәрбие жұмыстарының ерекше рөлі барын баса айтып келеді. Қай халық болмасын үмітін ең алдымен өзінің ұрпағымен тікелей байланыстырады [1].

Отбасы – адам үшін ең жақын әлеуметтік орта. Белгілі дәстүрлердің, жағымды өнегелердің мұралар мен салт-дәстүрлердің сақтаушысы. Отбасында бала алғаш рет өмірмен, қоршаған ортамен танысып, мінез құлық нормаларын игереді. Баланың азамат болып өсуінің негізі болып табылады.

Отбасының басты қызметі баланы тәрбиелеу. Отбасы тәрбиесі – бұл жалпы тәрбиенің ең басты бөлігі. Ал, «тәрбие» деген сөз араб тілінен аударғанда «көктету, өсіру, жетілдіру» деген ұғымды береді. Яғни, сәбидің болашағы осы алған тәрбиесіне тікелей қатысты болары хақ. Осы жөнінде ақын әрі педагог Мағжан Жұмабаев «Тәрбиеден мақсұт – адамды һәм сол адамның ұлтын, асса, барлық адамзат дүниесін бақытты қылу. Ұлт мүшесі әрбір адам бақытты болса, ұлт бақытты, адамзат дүниесінің мүшесі әрбір ұлт бақытты болса, адамзат дүниесі бақытты. Қысқасын айтқанда, тәрбиеден мақсұт – адам деген атты құр

жала қылып жапсырмай, шын мағынасымен адам қылып шығару» - дейді. Демек, баланы тәрбиелеудегі мақсат – оны жан-жақты кемелдендіріп, қоғамға пайдасы тиетін азамат етіп қалыптастыру [2].

Баланың жеке тұлғасының қалыптасуында қарым-қатынастың үш түрін бөліп қарастыруға болады: өзіне деген қатынасы, басқаларға деген және заттық әлемге деген қарым-қатынасы. Отбасындағы ата-ана мен бала арасындағы қарым-қатынас мәселесін В.С.Мухина мен Л.А.Венгер де ғылыми тұрғыдан зерттеді. Олар отбасында дұрыс ұйымдастырылған қарым-қатынас пен тәрбие үрдісі нәтижесінде мектеп жасына дейінгі бала өздігінен дербес түрлі әрекеттер (киім кию, жуыну, тамақтану т.б.) орындағандарымен, ата-ана тарапынан көрсетілген эмоционалды қарым-қатынасты әлі де болса аса қажет етеді деп тұжырымдайды. В.С.Мухинаның айтуынша адамдар арасындағы қарым-қатынастар барысында балада әр түрлі тәртіп формалары қалыптасады. Бұл жерде бала үшін ең бастысы – ата-ана тарапынан ұйымдастырылған жағымды қатынас. Ата-ана сенімі мен махаббаты балада оптимизм, жақсы, үлгілі болуға деген тілекті қалыптастырады [3].

Баланы дұрыс, толыққанды азамат етіп тәрбиелеу үшін ынтымақтастық қарым-қатынастың керек екені белгілі. Осы қарым-қатынас түрін дамыту жолдарына баса көңіл бөлген жөн. Біздің бұл көзқарасымыз халықтық тәрбиенің басты қағидаларының ғылыми педагогикамен байланысын қарастырған С.Қалиевтің тұжырымдамасымен қабысып жатыр.

Халық педагогикасында тәрбие ісі баланың жас ерекшелігін ескере жүргізуді талап ете отырып: «Ұлына бес жасқа дейін патшадай қара, он бес жасқа дейін қосшыңдай сана, он бес жастан асқан соң ақылшы досыңдай бағала»- делінген. Осылайша, баланы еркін тәрбиелеудің, көмекшім деп үмітпен қараудың, ақылшым деп санаудың өзі ғылыми педагогиканың ынтымақтастық заңдылықтарымен байланысады.

Заманымыздың заңғар жазушысы М.Әуезовтің «Ел боламын десең, бесіңді түзе» деген нақыл сөзінің мәні тереңде жатыр, яғни, болашақ тізгінін ұстар, елінің ертеңі болар, халқының үмітін ақтай білетін дені сау, білімді де саналы жас ұрпақты өсіру талабынан туындап отыр.

Ата-ана - отбасының негізгі діндегі, бастапқы дәнекері. Дәстүрлі қазақ отбасында ата-ананың қадірі ерекше әспеттелген. Мектеп, ата-ана, ұстаз болып бірігіп, сапалы білімді, саналы тәрбиелі, салауатты ұрпақ тәрбиелеу.

Адамның өміріндегі ең қуанышты қызық дәурені осы отбасынан басталады. Бала өмірінің алғашқы күнінен бастап ата-ана өздерінің негізгі борыштарын – тәрбие жұмысын атқаруға кіріседі. Отбасының ең негізгі қызметі ұрпақ жалғастыру болса, екінші кезекте сол ұрпағына дұрыс тәрбие беру қызметі тұрады.

Дана қазақ ұрпаққа тәрбие беру жолында еш аянып қалған емес. Ең алдымен, дүниеге қыз келсін, ұл келсін қуана қарсы алып, сол шаттығымен жақындарын шақырып, ақ дастархан жайып бөліскен. Шілдехана, тұсаукесер, сүндет той сияқты мерекелерді бірінен соң бірін жасап, әдет-ғұрыптарды орындап отырған. Ер баланың тәрбиесін әкесі не үлкен ағалары жауапкершілікке алса, қыз баланың әдепті, иманды, ибалы болып өсуін анасы мен әжесі немесе әпкелері қадағалаған. Оның іс тігіп, тағам дайындай білуін, ұқыпты болуын әрдайым санасына құйып, үйретіп отырған. Ер баланың келешекте нағыз ер азамат болуы, елін қорғап, адал қызмет етуі үшін әкесі жанын салып үйретуге тырысқан. Ат құлағында ойнайтын, қамшы өрудің шебері болатындай етіп тәрбиелеген. Ылғи ұл-қызының санасына кішіпейіл, қанағатшыл, қамқор, ізетті бол деп жалықпай айта берген. Үлкеннің алдынан кесіп өтпеуді ұқтырған. Бұл біздің халқымыздың жазу-сызу әлі дұрыс дами қоймаған дәуірлерден бері келе жатқан даналығы. Өскелең ұрпақтың иманды болуына баса назар аударып, Құдайдың құлы, Пайғамбардың үмбеті екенін есіне салып отырған. Оған бір ғана дәлел, баланың өмірге келгенде арнайылап молдаға азан шақыртып ат қойдыруы. Сонан соң әр жұма сайын мешітке алып барып, Алланың үйін көрсетуі, құлшылық жасатуының өзі тәлім-тәрбиенің қайнар көзі болып саналады. Мұның барлығы ұрпағының болашақта бақытты өмір кешуіне апарар жол деп түсінген. Егер бала отбасында лайықты тәрбие көрсе, келешекте ата-анасын бағып-қағатын, бақытқа бөлейтін, әке-шеше қария болған шағында далада қалдырмайтын парасатты ұл-қыз болатыны ақиқат. Бұл ата-ананың қол жеткізген армандарының бірі болып табылады. «Не ексең, соны орасың» дегендей, отбасы, ошақ қасында сәби қандай тәрбие көрсе, оның алдағы өмірі сондай болмақ [4].

Отбасындағы тәрбиелік қызметі бұл - отбасының аса маңызды қызметінің бірі болып табылады. Себебі, отбасынан алған тәрбиені, қоғамдық тәрбиенің ең тиімді деген жүйесі де алмастыра алмайды. Оның негізі баланы өмірге келтіру ғана емес, мәселе оған әлеуметтік-мәдени ортаның құндылығын қабылдаттыру, үлкен ұрпақтың тәжірибесін жас ұрпаққа жеткізу, бойына сіңіру, яғни дүниеге келулеріне себеп болған балаларын, өздерін қоршаған ортаға және адамзатқа, өз қоғамына пайдалы мүше етіп жеткізу. Ата-ананың, отбасының басқа да мүшелерінің, әсіресе естияр ұрпақтың беделі, өмір сүру тәжірибесі, жүріс-тұрысы, өз міндеттерін мүлтіксіз атқаруы, бір-біріне құрметі - бәрі де үлкен тәрбие мектебі. Отбасынан тыс та тәрбие бар. «Ұлың өссе, ұлы жақсымен, қызың өссе, қызы жақсымен ауылдас, көршілес бол» дейді халқымыз. Мұның да үлкен тәрбиелік мәні бар. Жас күнінен бастап балалардың қабілетін танып, соған сәйкес тәрбие, бағыт-бағдар берудің маңызы айрықша. Балалардың ақыл-ой, еңбек қабілетін іске асыруы отбасында қалыптасады. Бұл балаға да, отбасының естияр мүшелеріне де тікелей қатысты. Ата-ана балаларына жақсы тәрбие беру жөнінде қоғам алдында жауапкер. Отбасы - қоғамның бастапқы ұясы. Ол әлеуметтік, қоғамдық дамуда маңызды рөл атқаратын құрылымның негізі. Қазақтың ұлы ақыны Абай отбасындағы баланы тәрбиелеуде ата-аналар тарапынан жол берілетін кемшіліктерді ескерте отырып, отбасы тәрбиесін ұйымдастыруда кеңестер береді. Нақтырақ айтатын болсақ, Абай өзінің 10-сөзінде: «Әуелі балаңды өзің алдайсың: эне, оны берем, міне, мұны берем деп, баста балаңды алдағаныңа мээ боласың. Соңында балаң алдамшы болса, кімнен көресің?» деп балаларына теріс тәрбие беретін ата-аналарды сынайды. Отбасындағы бала тәрбиесі бойынша әлеуметтік педагогикалық тұрғыда ата-аналардың мақсат міндеттері туралы баяндай отырып, отбасында қолданылып жүрген салт-дәстүрлер мен ырымдарды, ағартушылардың көзқарастары тәрбие туралы, әлеуметтік мәселерді шешудің қазіргі заманда қалыптасқан тәрбиелік құралдарды қолдана білу ретінде қолданудың мүмкіндігін көрсету болып табылады. Отбасы өзінің отбасылық және демографиялық құрылымы арқылы әлеуметтік-тарихи дамуға өзіндік ықпалын тигізеді. Сонымен, отбасы әлеуметтік инсти-

тут ретінде адамзат тарихында маңызды рөл атқарады. Бала өскен сайын, оның тәрбиесі де күрделеніп, оған қойылатын талаптар да күшейе түседі. Ақыл-ойының дамуы, ұнамды мінез-құлқын қалыптастыру ең негізгі міндетке айналады. Оның негізі отбасында мектепке дейінгі жаста қаланады. Өйткені, ол балаға берілетін тәрбие және әлеуметтік мәселелердің тууына әкеп соқтыратын осыдан туындап жатады. Адам баласы қасиетті борыштарын - үлкендерге құрмет, кішілерге мейірімділік, сондай-ақ адамгершілік және отансүйгіштік сезімдерін ананың құшағында, әкенің қара шаңырағында табады. Отбасы – сүйіспеншіліктің, инабаттылықтың, бастау бұлағы. Олай болса отбасының мәні зор [5].

Атақты «Абай» эпопеясында халқымыздың осыған орайлас қадірлі дәстүрін танытатын мынадай бір тағылымды эпизод бар. «...Семей қаласында үш жыл оқып, жайлаудағы әке үйіне күн кешкіре жеткен, 13 жасар шәкірт бала – Абай аттан түскен бетте, амандасу үшін, шешеге қарай жүреді. Сонда ақылды да байсалды ана Ұлжан: «Әй балам, анда әкендер тұр, әкеңе барып, сәлем бер!» – дейді. Бір сәтке балалық сезім жеңіп, қателік жіберіп алғанын түсінген жас Абай кілт бұрылып, ортасында әкесі Құнанбай бар шеткерірек тұрған оқшау топқа қарай адымдай жөнеледі». Ұлы жазушы Мұхтар Әуезов мұны халықтың жүрекке жылы осындай тамаша дәстүрінен хабардар ету үшін ғана емес, оның тәрбиелік зор маңызын жоғары бағалағандықтан да келтіріп отырғаны анық [6].

«Адамзаттың бір қызығы бала деген, баланы медресеге біл деп бердім, қызмет қылсын, шен алсын деп бермедім деп», - Абай Құнанбайұлы айтқандай, адам ұрпағымен қымбат, адам баласының ең қызығы, бақытты, ұрпағының жалғасы.

Қазақ отбасында өз баласын мейірімділікке, имандылыққа баулып өсірген. Үнемі жанұясында осылай тәрбие көрген бала ақырында, өздігінен тіл алғыш, адал, тиянақты, ұқыпты болып шыға келеді.

Тәрбие басы әдептілік деп білген ата-ана әуелі баласына өздерін сыйлап-құрметтеуді, өзгелерге, әсіресе үлкендерге, сыпайылық танытуды, ешкімді мұқатпауды үйреткен. Сонымен қатар, балаларының ер-азамат болып, халқына еңбек етулерін басты міндет етіп қойған.

Бүгінгі ұл – ертеңгі әке, ол әкеге қарап өседі. Бүгінгі қыз – ол ана, ол шешеге қарап өсіп, бой түзейді. Балаға білім, тәрбие беруде

басты тұлға ұстаз болса, оны жалғастырушы, демеуші – ата-ана. Баланы өмірге бейімдеуде мектеп, ұстаз және ата-ананың орны бөлек. Қоғамның алғашқы ұйытқысы отбасында бала үлкендермен араласады. Жас шыбық иілгіш болса, жас адам да сондай, жақсыға да жаманға да бірдей бейімделгіш.

Қорытындылай келе, ғалым Әбу Насыр Әл Фарабидің «Адамға ең бірінші білім емес, тәрбие берілуі керек, тәрбиесіз берілген білім адамзаттың қас жауы, ол келешекте оның бар өміріне апат әкеледі», деген даналық сөздерінде үлкен мән жатқанын баса айтқымыз келеді [7]. Отбасы – ата-ана мектеп үштік ұғымы біріккенде сапалы білім мен саналы тәрбие болады.

УДК 373.291

THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES AIMED AT IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION

O.S.BALUK
«Garden «Berezka»
Shakhtinsk, Kazakhstan

Summary. The teacher is tasked with improving the quality of the content of preschool education and training, which he solves through the active introduction of innovative technologies in the pedagogical process.

To the achieve positive results, it is impossible to use only one form of technology, the most optimal option is to use a variety of forms of technology.

Keywords: innovative technology, improving the quality of education, methods

Түйіндемe. БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУҒА БАҒЫТТАЛҒАН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ. О.С.Балук. Педагогтің алдына мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұнының сапасын арттыруға бағытталған міндеттер қойылады, оларды педагогикалық процеске инновациялық технологияларды белсенді енгізу арқылы шешеді.

Оң нәтижелерге қол жеткізу үшін технологиялардың тек бір түрін ғана пайдалану мүмкін емес, ең оңтайлы нұсқа технологиялардың түрлі нысандарын пайдалану болып табылады.

Түйін сөздер: инновациялық технология, білім сапасын арттыру, әдістеме

Аннотация. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НАПРАВЛЕННЫХ НА ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ. О.С.Балук. Перед педагогом ставятся задачи направленные на повышение качества содержания дошкольного воспитания и обучения, которые он решает через активное внедрение инновационных технологий в педагогический процесс.

Для достижения положительных результатов невозможно использовать только одну форму технологии, самым оптимальным вариантом является использование разнообразных форм технологий.

Ключевые слова: инновационная технология, повышение качества образования, методики

In modern society, much attention is paid to the quality of education. Quality is necessary for the prosperity of education, preservation of values and

ӘДЕБИЕТ

1. Назарбаев Н.Ә. «Қазақстан – 2030». Ел президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. Алматы: Білім, 1997, 176 б.

2. Мағжан Жұмабаев шығармалары. Алматы, 1986.

3. Мухина В.С. Детская психология. - М., 1985, 272с.

4. Жарықбаев Қ.Б. «Ұлттық психологияны оқыту – ұлтшылдық емес» - Қазақ әдебиеті, 1 – қыркүйек, 2000 ж.

5. Әлімбаев М. Халық - газет тәлімгер. А., Рауан, 1998.

6. Жылқыбаева А.Ш. Салт-дәстүрлердің тілдегі көрінісі. Өскемен, 2004.

7. Әл-Фараби. Философиялық трактаттар. Алматы, 1973.

ideals. The modern world and modern education is changing, so it is necessary to reconsider and re-evaluate views on the pedagogical process.

Quality education determines not only the achievements of children and teachers, but also the conscious mastery of children's cultural, moral norms, acquired social experience, fundamental knowledge and abilities, the ability to apply the knowledge to solve practical problems.

Everyone sees good quality of education in their own way:

Children: go to school, get good knowledge, so that after graduation you can go to higher education; decide on your future profession, achieve success in life, in the profession, goals.

Parents: every child has found his place in life, achieved respect in society; when the teacher is a professional and knows how to interest children.

Teachers: prepare the child for school not only mentally, but also morally, spiritually; teach children to think independently, analyze, be able to work in pairs and groups; finds new ways of presenting material, taking into account the age and individual characteristics of children; the teacher sets real goals, knows how to achieve them and feels peace of mind from the results of work.

The quality of education includes the capabilities of the teaching staff and pupils, means of the educational process, educational technologies used by teachers in their work, management of educational systems and processes.

Consider one of the ways to improve the quality of education through the use of innovative technologies.

This academic year teachers of our kindergarten "Berezka" studied experience of other teachers, adapted and developed short-term projects. Put into practice the experience of such techniques: Nikitin [1], Montessori [2], Sergey and Catherine teach a child [3], "a Good tale", A. Lopatina and M. Skrebtsova A. V. [4], Tony Buzan [5], Voskobovich [6], the System of Elkonin-Davydov [7], Eidetics [8].

Teachers selected from the methods of the part corresponding to the conditions of training and education of the program. All the material, the project is selected and built taking into account the age characteristics of preschoolers, while being based on scientific and objectivity.

The introduction of these techniques will allow:

- improve, develop children's speech;
- master your body;
- stimulate children's imagination through music;

- to teach preschool children in play situations and using good stories;

- solve several tasks at the same time, learn numbers and letters, learn and remember colors, shape, form fine motor skills, mental processes;

- to include in the work of group forms of education, which are based on the acquisition of knowledge by children, in the ability to discuss. As a result, children can defend, prove their point of view;

- to teach to think in images, to keep in memory a huge amount of necessary information, to organize the received information, reproducing the received information by means of figurative signs, symbols.

Innovative methods were studied not only by teachers of our kindergarten, but also by specialists:

- teachers of English and Kazakh languages were offered Howard Gardner's method [9], which is aimed at conducting organized educational activities exclusively in the Kazakh and English languages and is aimed at the individual characteristics of children, also the teacher of the Kazakh language actively uses the Latin alphabet in working with children 5-6 years old;

- the music Director introduced the technique of the followers of the great dancer Isadora Duncan-Free dance Isadora Duncan. This direction teaches children to understand classical music and Express themselves in free movement;

- the teacher of physical culture introducing forms of work techniques of Kitaev and Trunova, which focuses on physical development of kids. Their knowledge of physical education teacher applies to children attending the first younger group. In this work, active participants are not only children, but also their parents, as each parent is interested in raising a healthy and physically strong child [10];

- the psychologist included laughter therapy in her work and directed it to teachers. The chosen forms and methods of work of the psychologist in this direction help kindergarten teachers to get a "charge", a lift of mood, humor helps to defuse the situation [11];

- speech therapist in his practice uses one of the means of development of intellectual and creative abilities of children, developed by the authors of TRIZ-circles Lulli, outdoor games [12]. Applying this game method, the speech therapist not only works on the development of grammatical system, coherent speech, staging and automation of sounds, but also helps to maintain interest in the studied material.

Educators, specialists working with children 5-6 years old use the elements of the system VI zhokhov [13].

Not only children, but also teachers, parents, heads of educational institution are involved in educational process, pluses of a technique should be considered from each of the parties.

For preschoolers. Comprehensive and harmonious development of the younger person by the combinations of mental and physical activity (and in each lesson they are presented in almost equal parts, as the teacher gives, are not only one of traditional physical activities and training, but exercises for the eyes, mind, finger, kineziologicheskuyu gymnastics, and in some cases these types of activity can even be duplicated).

Preschooler learns to work individually, in pairs and in a team.

Work in a friendly and positive-minded children's team. Stimulation of the desire to discover new and interesting things for yourself.

For parents. Strengthen immunity and improve overall health (physical, psychological, emotional).

The effectiveness of the educational process.

Parents notice that children began to show interest in the world around them, children ask parents about the phenomena, subjects which they studied in the group, to find a solution to the baby very curious to go on their own kind of quest.

For teachers. The prospect of professional development.

To guide pre-school organizations. Guaranteed successful result of educational work. Initiative of kids in active manifestation of the knowledge, abilities and skills in competitions, Olympiads and shows. Possibility of public presentation of the lesson at any time.

The goal of modern quality education will

be achieved when the child will lead a safe and healthy lifestyle, wisely choose their future and realize themselves as a person living in society. Such a person will be able to think outside the box and critically, to do things for which he will be responsible.

LITERATURE

1. Б.П. Никитин, Л.А. Никитина «Резервы здоровья наших детей», М.: ФиС, 1990.

2. Монтессори М. Помоги мне сделать это самому. - М. 2000.

3. С. Железнов, Е. Железнова «Методические рекомендации по развитию музыкальных способностей детей 2-5 лет. Русские потешки и считалки с нотами и картинками», М.: Гном-Пресс, 2000.

4. Лопатина А. А. и Скребецова М. В. «Краски рассказывают сказки», М.: Философская Книга, 2014

5. Бьюзен Тони. «10 способов быть общительным», М.: Попурри, 2012.

6. Воскобович, В. В., Харько, Т. Г. Игровая технология интеллектуально-творческого развития детей дошкольного возраста 3-7 лет «Сказочные лабиринты игры» / В. В. Воскобович, Т. Г. Харько. -М., 2007.

7. Асмолов А. Г. Вперед к Д. Б. Эльконину: неклассическая психология будущего / А. Г. Асмолов // Вопр. психологии. – 2004.

8. Игорь Матюгин. «Как запоминать цифры. Великий секрет Шерлока Холмса, или 18 эффективных способов запоминания цифр», М.: Рипол Классик, 2001.

9. <https://mother-and-baby.ru/govardgardner-i-ego-razvivayushhaya-metodika.html>

10. https://puzkarapuz.ru/content/for_teacher/metodiki_razvitiya/metodika_kitaeva_i_trunova/

УДК 37:001.12.18

БАЛАБАҚШАДАҒЫ БІЛІМ БЕРУ МЕН ТӘРБИЕ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ХАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАСЫНЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Н.Т.НЫҒЫМАНОВА, Н.Ж.БОЛАТБЕКОВА
Еуразия гуманитарлық институты
Нұр-Сұлтан қ-сы, Қазақстан Республикасы

Түйіндеме. Мақалада халық педагогикасы арқылы білім беру мен тәрбие ісінің маңыздылығы көрсетілген. Сонымен бірге мектеп жасына дейінгі бала тәрбиесі үшін халық педагогикасының тиімділігін жеткізеді.

Түйін сөздер: халық педагогикасы, мектеп жасына дейінгі білім беру мен тәрбие

Аннотация. РОЛЬ НАРОДНОЙ ПЕДАГОГИКИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ И ВОСПИТАНИЯ В ДЕТСКОМ САДУ. Н.Т.Ныгыманова, Н.Ж.Болатбекова. В статье отражена значимость образования и воспитания через народную педагогика. Вместе с тем, обеспечивает эффективность народной педагогика для воспитания детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: народная педагогика, дошкольное образование и воспитание

Summary: THE ROLE OF FOLK PEDAGOGY IN THE SYSTEM OF EDUCATION AND UPBRINGING IN KINDERGARTEN. N.T.Nugumanova, N.Zh.Bolatbekova. The article reflects the importance of education and upbringing through folk pedagogy. At the same time, it ensures the effectiveness of folk pedagogy for the education of preschool children.

Keywords: folk pedagogy, pre-school education and upbringing

Тұңғыш Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев-тың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты бағдарламалық мақаласында ел дамуының жарқын үлгісі туралы, болашақ тәрбиесі туралы тоқталып: «Жаңғыру атаулы бұрынғыдай тарихи тәжірибе мен ұлттық дәстүрлерге шектен қарамауға тиіс. Керісінше, замана сынынан сүрінбей өткен озық дәстүрлерді табысты жаңғырудың маңызды алғышарттарына айналдыра білу қажет. Егер жаңғыру елдің ұлттық-рухани тамырынан нәр ала алмаса, ол адасуға бастайды.»... және ...«Ұлттық салт-дәстүрлеріміз, тіліміз бен музыкамыз, әдебиетіміз, жоралғыларымыз, бір сөзбен айтқанда ұлттық рухымыз бойымызда мәңгі калуға тиіс» делінген [1].

Мектеп жасына дейінгі балалардың мемлекеттік міндетті білім беру стандартының жобасында: «Мектепке дейінгі білім беру – Қазақстан Республикасының жалпы білім беру жүйесінің құрылымдық бөлімі ретінде маңызды роль атқарады, себебі оның шегінде баланың табиғилық сапалары мен ерекшеліктері анықталып, олардың даму жағдайлары қамтамасыз етіледі...» деп көрсетілген [2].

Мектепке дейінгі кезеңдегі тәрбие - адам қалыптасуының алғашқы да ең маңызды баспалдағы болса, бүлдіршіндеріміздің бойында рухани-патриоттық сана-сезімді қалыптастыру бағыты бойынша тәрбие беруде осы мәселені басты назарда ұстау керек деп есептейміз.

Қарастырылған ғылыми мәселенің қазіргі кездегі бағаланауын балабақшадағы білім беру мен тәрбие беру жүйесіндегі халық педагогикасының маңыздылығы зор екендігінен байқауға болады. Еліміздің болашағы – жас ұрпақты тәрбиелеуде бірінші бесік - отбасы, ата-ана тәрбиесі болса, екінші бесік - білім беру мекемесі.

Сондықтан да Республика көлемінде мектеп жасына дейінгі балаларды дамыту мәселелеріне арналған Жұмабекова Ф.Н. [3], Сыздық Р.М. [4], Баймұратова Б.Б. [5], Меңжанова А.К. [6] және т.б ғылыми-зерттеу жұмыстары бар.

Балабақшадағы тәрбие бала табиғатына ерекше әсер етіп, оған өмір бойы өшпестей із қалдырады. Заман талабына лайық тәрбие мен білім беру жұмысын кешенді ұйымдастыру жаңа технологияларды, идеялар мен шығармашылық, инновациялық жаңашылдықты қажет етеді. Жас ұрпаққа білім беруді жетілдіру мәселесі толассыз күн сайын өзгеріп тұрған әлеммен бірге жүрері анық. Балабақшада берілетін тәрбие – барлық тәрбиенің бастамасы, әрі жан-жақты тәрбие мен дамыту ісінің түпкі негізін қалайтын орын. Бала бойынан жақсы икемділігі мен мүмкіндіктер аша отырып, олардан жеке тұлға қалыптастыруда маңызы зор.

Сондықтан да басқа халықтар сияқты қазақ елінің де ұрпақ тәрбиелеуде мол тәжірибесі, жиған-тергені, озық ойлары мен өзіндік ерекшеліктері бар. Осындай мол мұраның «дәнегін мәпелеп екпейінше» жастарды ізгілік пен парасаттылыққа тәрбиелеу мүмкін емес.

Халықтың жазбаша жазылмаған, бірақ ұрпақ есінде мәңгілікке сақталып, бір ұрпақтан бір ұрпаққа ауызша жалғасып келген нақыл-өсиет, өнеге қағида болып таралып келген тәлім-тәрбие тағылымының бай мұрасы халықтық педагогика екені белгілі.

Халық педагогикасы – халықтардың ғасырлар бойы тәрбиелеу тәсілдеріне негізделген бай тәрбиесінің жиынтығы.

Сондай-ақ, халықтық тәрбие түрлерін жас бүлдіршіндердің бойына сіңіртіп ілім, білік дағдыларын дамыту, сөйтіп дене еңбегіне де, ой еңбегіне де қабілетті, жан-жақты жетілген азамат етіп шығару. Ол басқа тәрбиелермен қатар

жүргізіліп, балалардың қайрат-жігерін, ақыл-ойын халықтың өнер туындылары негізінде оқытып, тәрбиелеу арқылы іске асырылады.

Қазіргі кезеңде мектепке дейінгі тәрбие мен білім беру жүйесінің жаңаруына, жан-жақты жетілген, ұлттық сана-сезімі, ұлттық психологиялық нышандары қалыптасқан, рухани байлығы дамыған, ғылым мен практика жетістіктерінен хабары бар ертеңгі азаматты тәрбиелеу – отбасы, балабақша және мектептің үздіксіз жүзеге асыратын міндеттері екені баршаға аян.

Ол бала денсаулығы мен денесінің жетілуі жөніндегі қамқорлық ақыл-ой мен еңбекке дайындық, саналы адамгершілік-эстетикалық тұрғыда бағыттау, мінез-құлықты реттеу, өзін-өзі тәрбиелеу мен қайта тәрбиелеу, яғни тұлға қалыптастырудың бүкіл жетекші бағыттарын қамтиды. Халықтық педагогикада бала дүниетанымын қалыптастырудың және оның ақыл-ойын дамытудың бастау кезі ретінде ең алдымен оның қоғамға, қоршаған дүниеге «Арманы жоқ жас - қанатсыз қарлығаш» - дейді халық. Халық ұрпақты ақыл-ойды өздігінен жетілдіруге үндейтін терең және танымдық процестер жиынтығы екендігін дұрыс болжайды.

Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінің басты міндеті – балаларға тек белгілі бір білім беріп қана қоймай, сонымен бірге оларда адамзаттық позицияларды, құндылық бағдарды қалыптастыратын дүниетанымды қалыптастыру. Дүниетанымды қалыптастыру өсіп келе жатқан жас ұрпақты тәрбиелеудің, қиындықты жеңе білуде дайын болуға тәрбиелеудің қажетті шарты болып табылады. Бүгінгі нарықтық заманда дүниетаным мәселесі – білім берудің ең жоғарғы мақсаттарының бірі болып отыр. Еркін елдің ертеңгі кемеңгерлерін ұлттық игіліктер мен адамзаттың мәдени мұраларының сабақтастығын сақтап, олардың дүниетанымының жан-жақты болуына жағдай жасау – кезек күттірмейтін мәселе.

Қазіргі білім берудің мақсаты білім, білік, дағдымен қаруландыру ғана емес, солардың негізінде дербес, өзгермелі қоғамда лайықты өмір сүріп, жұмыс жасай алатын, әлеуметтік және кәсіби біліктілікке – ақпаратты өзі іздеп тауып, ұтымды пайдалана алатын, жан-жақты дамыған білімді, өз ісіне және өзгенің ісіне әділ баға бере алатын жеке тұлғаны қалыптастыруды талап етіп отыр. Қазақстан Республикасындағы

2015 жылға дейінгі білім беруді дамытудың тұжырымдамасында, 2011-2020 жылға дейінгі білім беруді дамытудың мемлекеттік бағдарламасында білім берудің негізгі міндеті – білімдік шоғырланудан нәтижеге бағытталған құзыреттілік тұрғыға көшу деп көрсетілген. Бұл межелі міндет мектепке дейінгі ұйымға дейінгі кезеңнен басталып, жаңа бағыттары қарастырылуда.

Мектепке дейінгі ұйымға дейінгі білім жаңа мазмұнмен байытылып, мектепке дейінгі ұйымға дейінгі баланың қабілеттерін дамыту, оның бойында түйінді құзыреттіліктерді қалыптастыру міндетін шешуге бағытталған. Қазіргі әлемдік өркениетте экономикалық жағдайға сәйкес білімдік мақсаттарды стандарттау, білім берудің бағыты тұлғаның құзыретін жалпы дамыту және жеке жағдайда түйінді құзыреттілігін қалыптастырудың қажеттілігі айқындалып отыр.

Халық тәрбиешілері үйрену, оқуды адам бүкіл жаңаны ерекше қабылдағыш балалық шақтан бастаса, мақсатқа лайықты болатындығына, алынған білімі өмір бойына игілікті қызмет ететіндігіне тәжірибеде көз жеткізді. Баланың ақылын тәрбиелеу оның танымдық қабілеттерін жан-жақты дамыту, әртүрлі түсінулердің кеңдігі мен сезімталдығын, байқағыштықты, естің түрлерін жаттықтыруды, ойдың елестетуін ынталандыруды талап етеді. Мысалы: жұмбақтар халық педагогикасында осы талапты жүзеге асырудың аса құнды дидактикалық материалы болып табылады. Олар баланың ойлауын дамытуға ықпал жасайды.

Мектепке дейінгі білім беру мекемелері – халықтық жалпы білім беру жүйесіндегі бірінші және ең жауапты орын. Халық шығармаларымен танысу баланың сезімін және тілін байытады, қоршаған ортаға қарым-қатынас қалыптастырады, баланың жан-жақты дамуында баға жетпес рөлге ие болады.

Ерте жастан-ақ балаға өз халқының ұлттық мәдени құндылықтарын құрметтеуді қалыптастыру, қарапайым ұлттық мәдени түсініктерді игерту керек. Халық шығармаларымен танысу баланың сезімін және тілін байытады, қоршаған ортаға қарым-қатынасты қалыптастырады, баланың жан-жақты дамуында баға жетпес рөлге ие болады. Балалық шақ – ұлттық мәдениеттің бастауына шынайы, үлкен қызығушылықпен, ойын, күлкі,

қуанышпен үңілу мүмкіндігі бар кезең. Мектепке дейінгі білім беру мекемесі – халық ағарту жүйесіндегі бірінші және ең жауапты буыны. Ана тілін меңгеру мектепке дейінгі балалық шақтың ең маңызды мәселесі. Әр халықтың өскелең ұрпақты тәрбиелеудегі өз ұлттық ерекшеліктері бар.

Әрбір халықтың рухани азығының қайнар бұлағы – оның халық педагогикасы, яғни ауыз әдебиеті мен ұлттық салт-дәстүрі болып табылады. Тән азығы мен жан азығының тепе-теңдігін сақтап, әсіресе, жан азығына баса көңіл бөлген халқымыз өміртануды түптеп, оның философиялық заңдылықтарын терең ұғынған. Жан азығынан мақұрым қалған адамның адамдық қасиеті жойылып, оның айуанға айналатынын ертеден ұғынған халқымыз жан азығын, ең әуелі, нәрестеге бесік жыры арқылы әуезді әуенмен беруден бастайды. Жас балдырған жеке сөздерді ұғына бастағандай-ақ оған жақсы мен жаманды ажыратып, түсіндіреді. Ол үшін тақпақ, санамақ, жанылтпаш, жұмбақ, мазақтама, мақал-мәтел үйретіп, баланың тілін ширатып ойын дамытады. Жас баланың нәресте, балдырған, бөбек кезіндегі адам болып қалыптасуы 2-5 жастың арасы десек, 6-10 жаста әдептілік негіздерін үйреніп, оның тектік қасиеттері қалыптасады. Адам өмірінің «адам бесігі» - балабақша мен мектептің есігін ашқан балдырған жарығы мол жаңаша өмірді танып, адами асыл қасиеттерді қастерлеп, өмір заңдылықтарын үйрене береді.

Балалардың бойында ізеттілікті қалыптастыруда халықтық педагогиканың озық дәстүрлерінен туындаған ережелерді үнемі үйрету, олардың рухани өмірінің бағытына айналдыру нақтылы іс-әрекетпен шешіледі.

Балабақшадағы білім беру мен тәрбие беру жүйесіндегі халық педагогикасының маңыздылығын айқындайтын халық педагогикасының құрамды бөліктері қазақтың ұлттық ойындар, мақал-мәтелдер, жұмбақтар, ертегілер т.б. ерте заманнан бастап, жасөспірімдердің ой-өрісін, зеректігін анықтау үшін тәрбие құралы ретінде қолданылып келе жатқандығы белгілі. Тереңірек қарастыратын болсақ, олардың бірі - ұлттық ойындар. Қазақ халқының өмір кешкен тарихында ұлттық ойындардың көптеген түрлері балалық, жеткіншектік, жасөспірімдік сияқтағы балалар тәрбиесінде пайдаланылады. Ойын тек көңіл көтеру, шаттандыру ғана емес, ол өзінше ерек-

ше қазақ халқының әлеуметтік өміріне байланысты тәрбиелік мағынасы зор жеке адамның дамуына, жетілуіне әсер етуші фактор.

Ұлттық ойындардың мектеп жасына дейінгі балаларға лайықтары «Көкпар», «Орамал алу», «Тақия жасыру», «Алтын қақпа», «Ақ серек - Көк серек», «Айгөлек», «Ақ сандық – Көк сандық», «Ақ сүйек» баланың көзін жұмғызып алаңдағы ағаш ішіне сүйекті лақтырып жіберіп, іздеу т.б. ойындар ойнату арқылы баланы тапқырлыққа, жылдамдыққа, шапшаңдыққа, икемділікке, батылдылыққа үйрету іске асырылады. Яғни, таңертеңгі қабылдау кезінен кешке баланың үйге қайтуына дейінгі уақыт аралығындағы күн тәртібіне сәйкес дене тәрбиесі күні бойғы тәрбие түрлерімен біртұтас сабақтас жүргізіледі.

Балабақша балалары болашақ иесі болғандықтан дүниежүзілік мәдениетті танытын, өзінің төл мәдениетін білетін, сыйлайтын, рухани дүниесі бай, саналы ойлайтын деңгейі жоғары білікті болуы міндетті.

Ата-бабаларымыздың ғасырлар бойы жинақтаған тәжірибесін, мәдениетін жасөспірімдер бойында саналы сіңіріп, қоршаған ортадағы қарым-қатынасын, мінез-құлқын, өмірге деген көзқарасын, бағытын дұрыс қалыптастыру тәрбиеге байланысты.

Демек ойын баланың көңілін өсіріп, бойын сергітіп қана қоймай, оның өмір құбылыстары жайлы таным-түсінігіне де әсер етеді. Балалар ойын арқылы тез тіл табысып жақсы ұғысады, бірінен-бірі ептілікті үйренеді. Ойын үстінде дене қимылы арқылы өзінің денсаулығын нығайтады.

Халқымыз ойындарға тек балаларды алдандыру, ойнату әдісі деп қарамай, жас ерекшеліктеріне сай олардың көзқарастарының, мінез-құлқының қалыптасу құралы деп те ерекше бағалаған.

Халықтық ойындар мен ойыншықтар бала тәрбиесінде елеулі орын алады. «Ақсерек пен көксерек», «Алтыбақан» сияқты ойындармен бірге «Көкпар», «Аударыспақ» тәрізді спорттық сайыстар дене тәрбиесінің асыл арқауы. Жас қыздар қуыршақ ойынын кейде күрделендіріп «Қуыршақ театры» сияқты сюжетте құрып ойнайтын. Әсіресе қыз баланың үй ішінің тіршілігіне үйренуі осы қуыршақ ойындарынан басталады. Ертеде ойыншықтарды, көбінесе балалардың өздері жасап, өз талғамы, өз еңбек, өз өнері арқылы іске бейімділігін, ойын дамытып отырған.

Қазір бізге жеткен ұлт ойындарымыз: тоғызқұмалақ, қуыршақ, асық ойындары. Қазақтың көне жыр – дастандарында ұлттық ойындар балаларды тәрбиелеуде ерекше орын алғандығы айқын көрінеді. Мәселен, «Қобыланды», «Алпамыс», «Ер Тарғын» сияқты эпостық жырларда елін сүйген батырлардың, жұртшылық сүйіспеншілігіне бөленген ер жігіттердің ең алдымен ұлттық ойындарда сайысқа түсіп, одан кейін көп кісі қатысқан ойынауықтарда өздерінің мергендік, палуандық, шабандоздық шеберліктерін көрсеткендіктері айтылады. «Домбырамен күй шерту», «Аттың құлағында ойнау», «Аударыспақ», «Күлкі ойыны», «Балалар ойыны», «Ақ сүйек», «Тоғызқұмалақ», «Жұмбақ айтыс», «Асық ойнау» өте ерте заманда пайда болып, біздің ата-бабаларымыздың ұлттық ойындарының ғасырлар бойы өмір сүргендігін айқын көрсетеді. Балалардың жиі ойнайтын «Ақсүйек» ойыны байқағыштыққа, қырағылыққа, батылдыққа, ептілікке, шапшандыққа баулиды.

Мақал-мәтелдер – халықтың ауызша ақындық шығармашылығының көп тараған ескерткіштері. Ғасырлар бойы халықтың әлеуметтік тарихи тәжірибесі туралы нақыл сөздер арқылы халықтың ой-пікірі, арманы, көзқарасы баяндалған. Қасиетті сөздерді қазақ халқы қастерлеп өнеге етіп, адамдардың өлең өрнектерімен ойластырып мақал-мәтелдерді үнемі пайдаланып келген. Мақал-мәтелдер халық өмірінің барлық жағынан қамтылған. Балалардың ана тілінде сөйлеу дағдысын қалыптастыруда мақал-мәтелдердің алатын орны ерекше. Мақал-мәтелдер халықтың жиі қолданатын тәрбие құралы. Қазақ халқының мысалдап, мәтелдеп, мақалдап сөйлейтін ұлттық, ерекшелігіне сәйкес оның мақал-мәтелдері де мол. Ауыздан - ауызға тарайтын бұл жанрды халық күн сайын толықтырып отырады.

Мақал-мәтел баланың тіл байлығын, сөздік қорын, ақылын, ой-өрісін, сөйлеу мәдениетін дамытады. Тегінде мақал-мәтелдерде халықтың даналығы, байқампаздығы, оның бала тәрбиесіндегі үлкен өмірлік тәжірибесі, болашаққа деген көзқарасы шеберлікпен беріліп отырады. Тәрбиенің қайнар көзі ретінде халықтық педагогиканың аумағы кеңейе түседі. Олар: ертегілер, жырлар, жаңылтпаштар, жұмбақтар, санамақтар, мазақтамалар, мақал-мәтелдік сөздер, ұлттық салттар мен дәстүрлері, халықтық ойындар мен ойыншықтар.

Жұмбақтар. Халық арасында жылдам айтылып келе жатқан жұмбақтардың саны көптеп саналады. Жұмбақ балалардың қиялын, танымдық іс-әрекетін, қабілетін дамытады. Оның жауабын табу үшін мазмұнын талдап ой елегінен өткізеді. Жұмбақтың тәрбиелік мәні өте зор. Жұмбақтар мен жұмбақ айтыстар баланың ойын, қиялын шарықтатып, қисындық пайымдау қабілетін дамытады, оны тапқырлыққа баулиды.

Жаңылтпаш. Жаңылтпаш сөз әдейі жаңылту үшін құрастырылады. Халықтық шығармалар ішінде баланы дұрыс та, айқын сөйлеуге үйрететін, тілін жаттықтыруға бейімдейтін - жанр. Балаларды жаңылтпаш арқылы сөздерді дұрыс сөйлеуге, жеке дыбыстарды алмастырмай дұрыс, шапшаң айтуға, тілде басқа сөздердің бұралып кетуіне, соның басын құрып, келістіріп айтуға үйретеді. Жаңылтпаштар баланың тілін ширатады. Жаңылтпаштың дүниетанымдық түрлері мен тәрбиелік нұсқалары әрі баланың тілін ширатып, әрі ой-өрісін кеңейтеді.

Ертегілер - халқымыздың тарихын, тұрмыс-салтын, әдет-ғұрпын білдіреді. Бала қиялын дамытып, жақсыдан үйреніп, жаманнан жиренуге шақырады. Ертегілердің мазмұнында халықтың тыныс-тіршілігі, әдет-ғұрыптары мен дәстүрлері, бақыт жолындағы күресі, адамдардың өзара қарым-қатынастары мен мінез-құлықтары, адамдардың еңбексүйгіштігі, өз халқына, Отанға, туып-өскен табиғатқа деген сүйіспеншіліктері бейнеленген. Т.Барласұлы ертегінің адам баласына тәлім-тәрбиелік, рухани маңызы жөнінде айта келіп: «Ертегі - рухани тәрбиенің мәні аса зор, көзіміз көріп, құлағымыз ести алмайтын, тек ақылмен ажыратып, жүрекпен ғана түйсіне алатын материалдық әлеммен бірге шегі жоқ рухани әлем болмысының біртұтас түсінікті баян етілген көрінісі», - деп анықтама береді. Ертегілер баланы қызықтырады, сөзді тыңдай білуге үйретеді, оның қиялын дамытып, жандүниесін, мінез-құлқын қалыптастырады, дарын нышандарын өрнектейді.

Аңыздар – ертегілер - елінің мұңын мұндап, жоғын жоқтайтын қаһарман өскелең ұрпаққа тәрбие ықпалын тигізеді.

Батырлар жыры - батырлық, ерлік, жауына мейлінше қатал, өз еліне мейірімді болуына тәрбиелейді.

Мазақтаманы халық балалардың бірін-бірі мінеуі, сынауы, шенеуі, әжуәлдеуі үшін

шығарған. Мазактама айтушы бала екінші баланың кемшілігін көзіне айтып ызаландырып, қажырын қайрайды. Күлкілі мазактамалармен әжуәлай отырып, адамгершілікке тәрбиелейді. Берілген іске жауапсыз қарап, шалағайлық жасаған балаға мазактама айту, баланың тез сергіп, ісіне қайта қарап, өз кемшілігін екшей бастайды. Ескертпені елеген баланың ынта-жігерін арттырып, оны мадақтау да керек. Мазактамалық, әзіл уытымен баланың басындағы кемшіліктерді көрсетіп, сергектікке тәрбиелейді, дегенмен, ертеде құрылған мазактамалардың анайы түрлері де болған, халықтың мәдениеті өскен сайын, ауыз әдебиетінің бұл түрі сыпайы сын, әдемі әзіл түрінде құрылып жүр.

Мазактаманың негізгі мақсаты – баланың мінін көрсетіп сынау, оны тәрбиелеу. Балалардың бір-бірінің арына тиіп, ызаландырып жасытуына жол бермей, оларға үлкендік, саналық кеңес беріп отыру керек.

Санамақтар баланың ойлау жүйесін жетілдіріп, оның сюжеті нұсқаларға тапқырлық танытуға құштар етеді, дүниетанымдық мәнде құрылған санамақтар балғын жастың тапқырлық қабілетін дамытуға септігін тигізеді.

Өтірік өлеңдер шынайы өмірге сәйкес келмейтін дәрежеде; әдемі әсерленіп шебер суреттеледі; өзгеше әсерлі өтірік өлеңдерді халық ықылас қойып, ұрпақтан-ұрпаққа жеткізеді. Балалар бақшасында өтірік өлеңдерді балдырғандарға оқып беріп, қиял-ғажайыптар, әсерлі салыстырулар туралы әңгіме тәсілі арқылы олардың ой-қиялдарын, дүниетанымын дамыту қажет. Әрине балдырғандар үшін өтірік өлеңдердің ең жеңіл де, қызықты деген шумақтарын таңдай білу тәрбиешінің міндеті.

Қолөнер – баланы ерте жастан еңбекке, еңбекті бағалауға, өнерді бағалауға үйретеді.

Ұлттық мерекелер мен тойлардың да тәрбиелік мәні зор. «Шілдехана тойы», «Тұсау кесер», «Атқа мінгізу», «Наурыз тойы» тағы басқа тойлар мен мерекелер баланы шаттыққа бөлейді. Тойдың болғанынан боладысы қызық деп, халық тойға дайындық кезінде балаларды өнерге ынталандырып, еңбекке баулиды, салтанатты салттарды қайта өткізу жолдарын

үйретеді. Әулеттік тағылымдар мен тәжірибелер бір атадан тараған әулеттік тұрмыстық әулеттік, әдептік өзгешеліктері болып табылады. Халықтық педагогика тәлім-тәрбиелік ой-пікірдің бастауы, халықтың рухани мұрасы.

Ұлт салт-дәстүрлердің тәлімдік мәні. Салт-дәстүр дегеніміз – халықтардың кәсібіне, сенім-нанымына, тіршілігіне байланысты қалыптасқан, ұрпақтан-ұрпаққа ауысып отыратын қоғамдық құбылыс. Ол отбасылық тәрбиеде қалыптасады. Жеке адам жаңа салтты ойлап шығара алмайды немесе бұрынғы қалыптасқан салтты жоғалта алмайды. Бүкіл халық, ел-жұрт уақыт озған сайын салт-дәстүрге жаңалық енгізіп, оны қоғамдық болмыс көріністеріне бейімдеп, өзгертіп отырады.

Осыған орай тәрбиешінің міндеті – оқыту мен тәрбиелеу арқылы енді бүршік жара бастаған балалар бойындағы дүниетанымдық қабілетін, адамгершілік сезімдерін негізге ала отырып, мәдени мінез-құлықтың қарапайым моральдық нормалары мен қағидаларын халық педагогикасы арқылы үйрету.

ӘДЕБИЕТ

1. *Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасы, 12 қараша 2017ж. <http://www.akorda.kz>*

2. *Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту. Негізгі Ережелер. ҚР МЖМБС. 001 – 2009. Астана.*

3. *Жұмабекова Ф.Н Мектепке дейінгі білім мазмұнын жаңартудың педагогикалық негіздері (арнайы курс бағдарламасы). Күлтегін баспасы. Астана, 2009 - 32 б.*

4. *Сыздық Р.М. Мектеп жасына дейінгі балалардың қызығушылығын қазақ халық педагогикасы негізі арқылы қалыптастыру әдістемесі. Алматы. АГУ. 2001- 35 б.*

5. *Баймұратова Б.Б. Тіл дамыту. Алматы. Kitap. 2005. -159 б.*

6. *Меңжанова А.К. Балаларды көркем шығарма туындылары арқылы адамгершілікке және еңбекке тәрбиелеу. Монография. Алматы. Рауан. 1991- 10б.*

УДК 371.485

СИНГАПУРЛЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ТЕХНОЛОГИЯЛАР

С.М.МУРАЛИМОВА

ҚР ПШБ Медициналық орталығының
«Қарлығаш» балабақшасы» РМК
Нұр-Сұлтан қ-сы, Қазақстан Республикасы

*«Баланы өз ісін жақсы көруге ғана емес, онымен бірге тұтасып,
оның екінші натурасына айналуға дейін, өз күшін бір нәрсені
меңгеруге жұмсауға, өз бетінше ойлауға,
өзін көрсетуге, бұғып жатқан қабілетін дамытуға,
өзінен төзімді адам шығаруға жұмыс істеуге үйрет»
Неміс педагогі - Адольф Дистервег*

Түйіндеме. Мақалада автор сингапурлық әдіс-тәсілдерді бала тәрбиесінде қоданылатын нағыз күшті инструмент ретінде қарастырады. Сингапурлық білім беру жүйесі қазіргі таңда көптеген елдерде қолданыла бастады.

Түйін сөздер: Сингапурлық әдіс, кооперативтік оқыту, білім беру технологиясы

Аннотация. СИНГАПУРСКИЕ МЕТОДИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ. С.М.Муралимова. В статье автор рассматривает сингапурские подходы как настоящий мощный инструмент, используемый в воспитании детей. Сингапурская система образования в настоящее время начала применяться во многих странах.

Ключевые слова: Сингапурский метод, кооперативное обучение, образовательные технологии

Summary. SINGAPORE METHODOLOGICAL TECHNOLOGIES. S.M.Muralimova. In the article the author considers the Singapore approaches as a real powerful tool used in the upbringing of children. Singapore's education system has now begun to be applied in many countries.

Keywords: Singapore method, cooperative learning, educational technologies

Қазіргі интерактивті заман мектепке дейінгі білім берудің түбегейлі мазмұнын өзгертуді талап етеді.

Педагогика - балаларға берген білімді бойларына сіңіру үшін білім берудің идеалды жүйесін қалыптастыру бойынша әруақытта жұмыс жасап келеді.

Оқытудың жаңа басым бағыттары - педагогтердің жаңа технологиялар мен әдістемелерді іздеп, білім беру мазмұнына енгізуді қажет етіп отыр.

Осы жағдайға байланысты білім беру әрекеті жеке тұлғаны индивид ретінде белсенділігін жетілдіру ғана емес, ұжымдық әрекеттің жұмысын белсендіру болып табылады. Бұндай әрекет педагог - бала, бала - бала, бала - ата-ана сияқты қарым-қатынасты қарастырады.

Бүгінгі күнде оқытудың түрлі әдістемелері мен тәсілдері бар. Пәнге, пәнаралық және жеке тұлғалық нәтиженің ерекшелігін көрсетуге бағытталатын стандарттар бар. Осыған байланысты оқытудың жан-жақты,

әмбебап (жеке тұлғалық, танымдық, реттеуші, коммуникативтік) тәрбиелеу-оқыту іс-әрекеттерінің барлығын жан-жақты қамтитын, бірдей қарастыратын әдістер мен әдістемелерге жолды ашу керек.

Егер әмбебап коммуникативтік оқу іс-әрекеттерін сөз ететін болсақ, әріптестік педагогика дегеніміз - Ш.А.Амонашвили, И.П.Волков, И.П.Иванов, Е.Н.Ильин, В.Ф.Шаталов сияқты авторлар: әріптестік оқу – жеке тұлғаның қалыптасуы гуманизм мен шығармашылықты ашу негізіндегі тәрбиелеу мен оқытудың жүйесі деп атап кеткен болатын. Сондықтан бұл әдіс-тәсілге болашақта перспективасы бар, сингапурлық әдіс-тәсілдерді қарастыруға болады. Жоғарыда айтылған педагог-новаторлар өз жұмыстарында ұжымдық шығармашылық іс-әрекет пен педагог мен баланың әріптестік қарым-қатынасын баса назарға алған [1].

Қазіргі таңда балалардың оқуға деген қызығушылығы төмендегенін педагогтер арасында көп талқылайды. Осыған орай қазіргі

ұсынатын сингапурлық әдіс-тәсілдерді нағыз күшті инструмент ретінде қарастырады. Соңғы жылдары сингапурлық білім беру жүйесі көптеген елдерде қолданыла бастады.

Сингапурлық әріптестер бұл әдістің бастауын Ресейден алғандарын, бірақ америкалық тәжірибеден өткізіп, Азия технологияларына бейімдегендерін жасырмайды. Орыс педагогтері кеңес үкіметі мен ресейдің Лев Выготский, Даниил Эльконин және Василий Давыдовтың әдістемелік құралдарына қатты ұқсайтындығын тілге тиек етеді.

Сингапурлық әдістің негізін салушы - орыс психологы Лев Выготскийдің кооперативтік оқытуы деп болжайды. Сонымен, кооперативтік оқытудың 5 базасы бар.

1. Позитивті қарым-қатынас. Топ, алдына қойған мақсаты біреу ғана, жетістікке бір команданың күшімен ғана жететін, бірыңғай бір бүтін болып жұмыс істеуге бағытталған топ.

2. Топтағы әркімнің жауапкершілігі. Жетістікке жетуде топтың әр мүшесінің жауаптылықты сезінуі.

3. Өзара байланыс.

4. Сөз арқылы қарым-қатынас жасауы.

5. Біртіндеп коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру, тыңдауға және ести білуге, түсінуге, көмектесуге үйретуі.

Бұл дағдылар коммуникативтікті күшейтіп, конфликтерді шешуге көмектеседі.

2013 жылдан бастап бұл әдісті Удмурт Республикасы, ал 2015 жылдан бастап Ресейдің Тюмень облысы өз тәжірибесінде қолдана бастады. Ал Татарстанда бұл әдісті үлгерімі нашар мектептер қолдана бастады. Олар нәтижесі 10 есе тиімді болып шыққанынан хабардар етеді. Сингапурлық әдістеме Халықаралық PISA, TIMSS зерттеулері көрсеткендей, мектептерде қалыс қалған оқушылармен жұмыс жүргізуде өте тиімді екендіктерін дәлелдеген.

2008 жылы «McKinsey» консалтинг компаниясы Сингапурлық мектеп жүйесіне әлемдегі ең ұтымды жүйе деп баға берді [2].

Сингапур әлемдегі ең жас оқытушылар корпусымен мақтана алады. (олардың орта жасы 40 жас) және олар 40 оқушы отыратын ең үлкен сыныптармен жұмыс істейді.

Бұл жүйенің ең тиімдісі 2018 жылғы 5 қазандағы Президенттің халыққа Жолдауындағы «Ойлау негіздері, ақыл-ой мен шығармашылық қабілеттер, жаңа дағдылар сонау бала кезден қалыптасады. Білім беру ісінде

4К моделіне: креативтілікті, сыни ойлауды, коммуникативтілікті дамытуға және командада жұмыс істей білуге басты назар аударылуда» деген іс-әрекетті толықтай іске асыруға мүмкіндік береді.

«Educare» консалтинг компаниясының (Сингапур) өкілдерінің айтуынша, бағдарлама 5 модульден тұрады:

1) ХХІ ғасырдағы білім беруді дамытудың тенденциясы;

2) балалардың сыни ойлауын дамыту;

3) проблемалық оқыту;

4) бірлескен топтық оқыту;

5) инновациялық педагогикалық ұжымды қалыптастыру.

Сингапур әдісінің ерекшеліктері

1. Құрастырып шығар!

Сингапурлық білім беру ұйымдарында балалардың коммуникативтік пен әріптестік дағдыларын дамытуға бағытталған сабақтарды (ҰОҚ) балабақшадан бастайды. Олар бірлескен жобаларды балабақша қабырғасынан үйренеді. Бүлдіршіндер бір-біріне сұрақ қойып, талдап, кейде өз шешімдерін дәлелдеу үшін педагогтермен сөз таластыруға дейін баруға үйретеді.

Сингапурлық жүйеде «Лего» конструкторы сияқты ҰОҚ түрлі элементтерден құралады. Оны «Құрылымдар» деп атайды. Әр құрылымның (оның 250 түрі бар) қатаң ережесі мен атаулары бар, оны бір бірімен кез келген сәтте байланыстыра алады. Келесі сабақта осы «құрылымдарды» басқаша түрде құрауы да мүмкін.

2. Сабақтың жоспары бойынша бас қатырма!

Сингапурлық алдыңғы қатарлы педагогикалық іс-тәжірибені алып, оқыту құрылымын жүйелендіріп, оны қолданудың алгоритмдерін жасады.

Бұл әдісте барлық іс-әрекет нақты берілген. Әрбір құрылымды бірінен соң бірін қолайлы жерінде қолдансаң болды, бәрі дайын. Тіпті уақыты да анық нақтыланған. Бірақ алгоритмнің бір талабы, сұрақтар анық, жауаптар қысқа болуы тиіс. Барлық қатысушы мен заттар сандармен немесе әріппен белгіленеді. Әдістің тіпті «Нөмірленген бастар» («Numbered Heads Together») атты құрылымы бар. Әр сабақта бала әртүрлі санмен немесе әріппен белгіленеді. Бірақ бұл әдісті кейбіреулер сингапурлық әдістің осал тұсы, нөмірге байланған деп те айтып жатады. Бұл әдісті математика сабағында

қолданған өте тиімді дейді.

Бұл әдіс балалардың психологиялық жағдайын жақсартуға, түрлі құрылымдарды қолдануда қауіпсіз ортаны құруға, академиялық мақсатты іске асыру мен классбилдинг (сыныпты біріктіру), тимбилдинг (командаларды біріктіру) сияқты көптеген істерде өте ұтымды.

3. Көмектесуге үйрен!

Сингапурлық әдіс-тәсілдер жалпы топтар мен топшаларда, жұппен, жобалық іс-әрекетте әріптестік қарым-қатынас жасау арқылы жұмыс істеуді негізге алады.

Топ 2-4-ке бөлінеді, әр топ жұмыс материалдарымен қамтамасыз етілген бір команда. Педагог сұрақ қояды, әр бала сұраққа жауап беріп, көршісіне көмектесуі тиіс, олар сонда ғана мұғалімнен жақсы баға алады. Көмектесу тек мұғалімнің көмегімен жасалады. Педагог бұл сәтте дискуссияның модераторы қызметін атқарады.

Педагог кез келген сәтте «Менің сұрағым көршің қалай жауап берді?» - деп сұрақ қоюы мүмкін, сондықтан әр бала аса зейінділікпен әрқайсысының жауабын тыңдап отыру керек. Балалар өзінше ойлап, жауап беріп, бір бірін толықтырып, түзете алады, талдау жасайды, пікір алмастыра алады. Әсіресе, ауызша сөйлеуі жақсарады.

4. Әріптесіңмен кеңес!

Сингапурлық әдістің негізі: балаларды үстелге отырғызудан басталады. Үстелдерге, яғни парталарға 4-4-тен бөлініп, педагог пен әріптесін көре алатындай, қарым қатынас жасай алатындай отырғызу, педагог ортада. Бұл әдіс үшін тақта алдындағы ақпарат көзі - мұғалім емес, маңыздысы сабақтың ортаңғы нүктесі – балалардың өздері болып табылады [3].

Топтар белгілі бір тапсырманы алып, өз ортасында яғни командасымен бірге орындайды. Белгі бойынша ұжым тез арада орындарын ауыстырып, араласып, (4 немесе 2-ден) топ құрайды. Сұрақ қойылып немесе жаңа тапсырма беріліп, белгілі бір уақытта белсенді түрде ақпараттармен, дағдылармен алмасады. Қолы бос бала мұндай топтарда болмайды. Педагогтің «Тоқта!» деген белгісі бойынша өзін-өзі білім жетілдіру тоқтатылып, жалпы қорытынды жасайды.

Сондықтан сабақты түрлендіріп, педагог жұп және тақ сандарға деп те бөлек-бөлек тапсырма беруге болады. Мысалы: «Қазір иықтас әріптестер сөйлейді. Енді қарама қарсы

әріптестерді тыңдайық» деген сияқты.

Топта тыныштық, барлығы тапсырма орындауда, олар өз жауаптарын кішкентай қағазға жазып, мұғалімнің нұсқауымен топ ішінде еркін қозғала алады, олар өз әріптесіне қарама-қарсы тұрып, қолдарын көтереді. Бұл тыныштық «Қол көтеру – хай файв» белгісі арқылы, өзіне назар аудартып, іс-әрекетті тоқтатып, тапсырманы айтуға дайын екендіктерін білдіреді. Олар бірі біріне жауаптарын айтып, басқа әріптес табуға әрі қарай кетеді. Солай олар аз уақытта бірнеше баламен ақпарат алмасып, үлгереді.

Бұл әдісте барлығы тең құқылы. Әрқайсысы қысқа жауап айтуы тиіс.

Сингапурлық әдістеме – бұл негізгі үш түрге бөлетін оқыту құрылымдарынан тұрады:

1) бала мен оқу құралдары арасындағы өзара әрекеттестікке негізделген құрылым;

2) бала мен бала арасындағы коммуникативтік және әріптестікті дамытуға арналған өзара әрекеттестікке негізделген құрылым;

3) баланың өзін-өзі бағалауы мен өз-өзіне сенімділігін көтеретін, оқу процесін қызықты ұйымдастыруға, әлеуметтік коммуникация мен әріптестікті дамытатын, өздігінен шешім шығаруға ықпал ететін құрылым.

Сингапур технологияларының сипаттамасы

Сингапурлық әдістеме тезистер мен формулалардан тұрады десе де болады. Сондықтан біздің жүйеге бейімдеуге 13 түрін алуға болады. Бірақ олардың түрлері бірнеше ондықтардан тұрады [4].

1. МЭНЭДЖ МЭТ – топты басқару, бірін қасына, бірін қарама-қарсы отырғызып, балаларды 4-тен топтарға бөлу.

2. ХАЙ ФАЙВ – балалардың назарын аудару үшін тапсырма бергенде, сабақ басталғанда қол көтеру тәсілі.

3. КЛОК БАДДИС - «уақытша дос», топ бойынша белгілі бір уақытта бір тапсырманы орындағаннан кейін, белгіден кейін олар алмасады.

4. ТЭК ОФ – ТАЧ ДАУН – «отырып-тұру» – топпен танысу және тапсырманы алу жүйесі. Қойылған сұраққа дұрыс жауап берілсе, балалар орындарынан тұрады, егер келіспесе отыра береді, яғни орнынан тұрмайды.

5. ДЖОТ ТОСТ – «ойды жазу» - тапсырманы қағазға жазып, қорытындыны сараптағаннан кейін оны оқу.

6. ТИК – ТЭК – ТОУ – балалардың сыни тұрғыдан ойлауын және креативті ойлауын дамытуға арналған тапсырма. Сөз сандарға ауыстырылуы мүмкін.

7. СТЕ ЗЕ КЛАСС – «топты араластыр» - балаларға өздерінің тізімдегі сұрақтарына ойлар мен жауаптар алу үшін топ ішінде еркін жүруге рұқсат беріледі. Соңында жалпы қорытынды шығарылады.

8. КОНЭРС – нұсқаларды өздерінің таңдауларына байланысты балаларды бұрыштарға бөлу.

9. СИМАЛТИНИУСС РАУНД ТЭЙБЛ – командадағы барлық бала тапсырманы орындап, соңында оны көршілеріне тексеруге береді.

10. КУИЗ-КУИЗ-ТРЭЙД – «сұрап-сұрап – карточкамен алмасайық» - балалар бірін-бірі тексеріп, өтілген материал бойынша бірі бірін үйретеді.

11. ТАЙМД ПЭА ШЭА – екі қатысушы белгілі уақытта тапсырма бойынша жауаптармен алмасады.

12. МИКС ПЭА ШЭА – кездейсоқ жұп құру арқылы музыка әуені арқылы топты араластыру, музыка тоқтағанда тақырыпты талдап, қысқа жауаптармен алмасады (РЕЛЛИ РОБИН).

13. МИКС ФРИЗ ГРУП – музыка арқылы балаларды араластыру, музыка тоқтағанда – балалар қозғалыссыз тұрып, топтарды құрады, топтағы балалар саны – қойылған сұрақтың жауабына қарай құрылады.

14. ТИМ ЧИР – көңілді жаттығу, көтеріңкі көңіл күй сыйлау, қатты айту, дем шығару, күлу, сілкіну.

Күтілетін нәтиже

Балалар үшін:

1.Топтағы барлық бала біруақытта сөйлеп, тыңдап, өзгенің қатесін түзеп, өзінің білімін

жетілдіріп, түзеп, толықтыра алады.

2. Бала «педагогтің» қызметін атқарғанда, өте белсенді бола алады.

3. Әріптестік, ұжымдық әрекеттері нығая түседі.

4. Бойындағы ұялшақтықтан айықтырып, қорқу сезімін төмендетеді.

5. Балалардың коммуникациялары мен сыни ойлаулары дамиды.

6. Әрбір бала іс-әрекеттің дәл ортасында болып, құрбылары және үлкендермен әріптестік қарым-қатынас жасап, оқуға деген ынтасы артады.

7. Балаларға ҰОҚ қызықты саяхат ретінде әсер етіп, көтеріңкі көңіл күй сыйлайды.

Педагогтер үшін:

1. Әрбір іс-әрекеті - алгоритмі қысқа әрі нұсқа берілген.

2. Жоспар құруға өте тиімді.

3. Модулдер арқылы әр іс-қимылдың мазмұны анық және түсінікті берілген.

4. Әр іс-қимылдың уақыты (минут, секунд) нақты берілген.

5. Педагог бұл іс-әрекетте тек бағыттаушы тұлға ретінде қатысады.

ӘДЕБИЕТ

1. <http://eduinspector.ru/2018/03/19/singapurskaya-metodika-obucheniya-sovetskoro-rossijskij-sled/>

2. <https://womanadvice.ru/singapurskaya-metodika-obucheniya-cto-eto-takoe>

3. http://www.e-osnova.ru/PDF/osnova_5_65_15041.pdf

4. <https://cyberleninka.ru/article/n/integratsiya-singapurskih-obuchayuschih-struktur-i-sovremennyh-pedagogicheskikh-tehnologiy-v-obrazovatelnoy-organizatsii>

УДК 371.486

ТЕАТРАНДЫРУ АРҚЫЛЫ БАЛА БОЙЫНДА 4К МОДЕЛІ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ

Н.А. НАБАТОВА

ҚР ПБ Медициналық орталығының

«Қарлығаш» балабақшасы» РМК

Нұр-Сұлтан қ-сы, Қазақстан Республикасы

Түйіндеме. Мақалада театрландыру әдістері арқылы мектеп жасына дейінгі бала бойында уақыт талабының құндылықтарын «4К жүйесі» немесе «икемді дағдыларды» дамыту жолдары

қарастырылған. Білім беру үрдісі балаларда сыни тұрғыдан ойлауды, шығармашылық, қарым-қатынас және топтық жұмысқа икемдерін дамытуға бағытталуы керектігі айтылған.

Түйін сөздер: 4К жүйесі, театрландырған қойылымдар, диалог құру

Аннотация. РАЗВИТИЕ У РЕБЕНКА НАВЫКОВ МОДЕЛИ 4К ЧЕРЕЗ ТЕАТРАЛИЗАЦИЮ.

Н.А.Набатова. В статье рассматриваются способы развития у дошкольников, самых востребованных временем «системы 4К» или «гибких навыков» с помощью приемов театрализации. Подчеркнуто, что образование должно быть сосредоточено на развитии у детей критического мышления, творчества, навыков общения и командной работы.

Ключевые слова: система 4К, театрализованные представления, создание диалога

Summary. DEVELOPMENT OF THE CHILD'S SKILLS MODEL 4K THROUGH THEATRICALITY.

N.A.Nabatova. The article discusses ways for preschoolers to develop the "4K system" or "flexible skills" most sought after by using theatricalization techniques. It was emphasized that education should be focused on the development of critical thinking, creativity, communication and teamwork in children.

Keywords: 4K system, theatrical performances, dialogue creation

20 жыл бұрын SMM маманы немесе ұялы қосымшаларды әзірлеуші деген мамандықтар туралы естімеген едік. Еңбек нарығы бірнеше жылдан кейін қандай талап қоятынын болжау қиын, бірақ талап-сұраныс сөзсіз өзгереді. Әлемде төртінші техникалық революция басталғаны белгілі, сондықтан уақыт талабына лайықты, заманауи адамның бойында келесі қасиеттер болуы тиіс:

- күрделі мәселелерді шешу;
- сыни ойлау;
- шығармашылық ойлау;
- адамдарды басқару;
- командада жұмыс істеу;
- басқа адамдардың эмоцияларын және өздерін тану;
- шешім қабылдау және клиентке бағдарлану;
- келіссөздер жүргізу;
- бір тапсырмадан екіншісіне тез ауысу [1].

Заман талабын ескере отырып бүгін біздің елде білім беру саласында «4К жүйесі» деп аталатын төрт негізгі дағдыларды дамытуға көңіл бөлінуде.

«4К жүйесі» ол:

- сыни ойлау;
- креативті ойлау (шығармашылдық);
- коммуникация (байланысқа түсе білу);
- серіктестік, өзгелермен ойын үйлестіру.

Жалпы айтқанда, бұл үйлесімді және бақытты тұлғаның белгілері.

ҚР ПБ МО «Қарлығаш» балабақшасында» баланың үйлесімді дамуына барлық жағдай жасалған. Және танымдық, өнер әлеміне қызығушылық, көрнекі, музыкалық, театрлық, шығармашылық қабілеттерін дамыту мақсатында Кәсіпорынның №1 нысанасының

басты бағыты ретінде «Театрландырылған іс-әрекетін ұйымдастыру арқылы балалардың көркем және эстетикалық дағдыларын дамыту» тақырыбы таңдап алынды. Аталған бағыт даму үшін бейімделген жаңа, заманауи, инновациялық орта, кеңістік ұйымдастырылды. «Шығармашылық - тәжірибелік ательесі» жұмыс жасайды, онда: «Ақ-қара», «Жарық және көлеңке», «Киіз басу», «Түрлі-түсті», «Тастанды материал» зоналары қамтылған. «Сенсорлы» бөлме, «STEAM» лаборатория, «Монтессори», SMART орталықтары балалардың қиял, ой, сыни, креативті ойлау дағдыларын дамытуда көп септігін тигізуде.

Енді осы 4К моделіне тоқталатын болсақ:

1. Сыни ойлау – бұл ақпараттар ағымын қабылдау мүмкіндігі, себеп-салдар байланысын көру, қорытынды жасау, сәтсіздікке ұшыраған жағдайда шешім табу үшін сәтсіздіктердің себептерін түсінуі.

2. Креативті, шығармашылық ойлау - сыни жағдайды әртүрлі бұрыштардан бағалауды, стандартты емес шешімдер қабылдауға және адамның өз жағдайларына сеніммен қарауға мүмкіндігі. Шығармашылығы дамыған тұлға - ол жасаушы, құрушы болады. Ол идеяларды шығарып, басқа адамдардың бастамаларын дамыта алады. Қиындықтарды жеңу ол үшін қызықты жолдар, амалдар іздейді.

3. Коммуникация, немесе әлеуметтілік - келіссөздер жүргізуге, қарым-қатынас жасауға, сұхбаттасушыны тыңдауға және олардың көзқарастарын білуге қабілетін өмірлік дағдыға айналдыру.

4. Командалық жұмыс коммуникациясымен тығыз байланысты, мақсатқа жету жолдарын анықтауға, рөлдерді таратуға және нәтижені бағалауға мүмкіндік береді.

Театрландыру арқылы бала бойында 4К моделі дағдыларын қалай дамытуға болады? - деген сұрақ туындайды. Театрландырған қойылымдар арқылы балалардың шығармашылығы, қиялы, актерлік шеберлігі дамиды, театрдың түрлерінің көмегімен әлеммен эстетикалық қарым-қатынасты қалыптастыру және көркемдік дамуы жетіледі. Білім беру қатынастарындағы барлық қатысушыларды (педагог-бала-ата-ана) өзара әрекеттесуін ұйымдастыруда бала негізгі бөлігі болып табылады. Балалардың тілі, сөйлеу мәдениеті мен дүниетанымы дамиды. Әлеуметтік және эмоционалдық дамуына жағдай жасалады, әр баланың жеке дара әртістік, шығармашылық қасиеттері ескеріле отырып, өзін қоршаған ортаға, адамдарға, құрбыларына, өзіне деген қарым - қатынас мәдениеті қалыптасады. Өздерін еркін сезінуіне, өз күшіне сене білуге көмектеседі [2].

Мектеп жасына дейінгі балалардың білімді, білікті, саналы болуында ойынның алатын орны ерекше, ал театр - ол ойын. Олар үшін ойын - оқу, ойын - еңбек, ойын - тәрбие. Ойын - баланың алдынан өмірдің есігін ашып, оның шығармашылық қабілетін оятып, танымдық қасиеттерін, зейінін, есте сақтау қабілетін, ауыз екі сөйлеу мәдениетін дамытады. Ойын - баланың өмірді танудағы алғашқы қадамы. Ойынның түрлері көп, ал көркем және эстетикалық дағдыларын дамытуда театрландырылған ойындардың маңызы зор. Театрлық іс-әрекетте ертегілерді пайдалана отырып баланың ой-өрісін дамыту, сонымен бірге тыңдай білуге, есте сақтау, түсіну, рөлге бөліп, қазақша әдемі сөйлей білу мәнерін арттырамыз. Балаларға театр, әртістік өнер, сахналау, қойылым, сахна туралы түсінік беріп қызығушылығын оятамыз. Көріністерді өзара сөйлесу дағдыларын дамыта отырып, тілді меңгеруіне деген сүйіспеншілікті арттырамыз. Театр әр балаға қуаныш, ұмытылмас әсер сыйлайды, оның көркемдік талғамын, еліктеуі мен қиялын дамытады [3]. Мысалы: киім кию бұрыштарында ұсынылған материалдардан театрландырылған көрініс үшін кішкентай балалар жаңа костюмдерді өздері құрастырып, оларды түрлі аксессуарлармен толықтырады, ертегі кітапшалар жасайды, өздері ертегі ойлап шығарады.

Әдетте адамның жеке басының қасиеттері бес жасқа дейін қалыптасады екен. Сондықтанда да баланың жан-жақты қалыптасуы үшін мек-

теп жасына дейінгі баланың бойына жақсы, жағымды қасиеттерді сіңіре білу керек. Бала әр нәрсеге құмар, қызыққыш, ол өзінің айналасында болып жатқан өзгерісті, тамаша құбылыстарды сезінуге тырысады. Балаларды адамгершілікке баулу, қиялын, есте сақтауын, шығармашылық қабілетін дамыту, ойдан әңгіме, ертегі шығарып айтуға дағдыландыру қажет.

Театрландырылған ойындар - ойын қойылымдары болып саналады, бұл жерде балаларға арналған көркемдік шығармаларды сахналық қоймаларға айналдырып, оларды кейіпкер ретінде қатыстырудың маңызы зор. Баланы сахнада кейіпкер ретінде ойната отырып, оның жеке тұлғасын жан-жақты дамыту. Оның бойында әдебиетке, мәдениетке, өнерге деген құштарлықты ояту. Бүлдіршіндер сахнада шағын рөлдерде ойнау арқылы байланыстыра сөйлеуге, әдемі киініп, жинақы жүруге, үлкендермен және өзге де балалармен тіл табыса білуге үйренеді. Диалог құру балалардың өз пікірін жеткізе білуге жетелейді. Театрландырылған ойындар балалардың ой-өрісін кеңейтеді, балаларды әңгімеге араласуға, спектакль туралы ата-аналарына, жолдастарына әңгімелеп беруге итермелейді. Бұның бәрі сөйлеу қабілетінің дамуына, диалог түрінде сөйлеп жеткізуге септігін тигізеді, байланыстырып сөйлеуге дағдыландыра отырып, шығарма барысын, мазмұнын ұғынуға, рөлдерді түсініп ойнауға үйретеді [2].

Мектепке дейінгі жасөспірім баланы тәрбиелеумен дамыту ісіне байланысты мақсаттарды шешуде сахна - театр ерекше рөл атқарады. Сахналандырылған ойындар желілі рөлдік ойындардан тек желілі ғана емес, сондай-ақ ойнау іс-әрекетінің сипатымен ерекшеленетіні айқындалған. Сахналандырылған ойындар ойын - қойылымдары болып саналады, өйткені олар әдеби шығармалар түрінде белгілі бір мазмұнға ие, сондықтан балалар кейіпкерлерді ойнайды. Онда нағыз театр өнеріндегідей айшықты құралдар көмегімен - дауыс ырғағы, бет әлпетінің өзгеруі, қол қимылдары, дене бітімінің жағдайы мен жүріс-тұрысы арқылы нақты бейнелер қалыптасады. Олардың қызығушылығын, тәрбиешінің ұсынысы бойынша және басқаруымен болатын сахналау ойындары арттырады [3].

Бала тек рөлді ойнап, кейіпкерге айналып қоймай, және де әр түрлі театрдың түрлерімен танысады. Театр түрлері баланың дүние та-

нымын қалыптастыруда үлкен рөл атқарады. Балалар әртістермен бірге күліп, бірге жылап отырып, өздерін мазалап жүрген көптеген мәселелердің шешімін табады. Дамуына үлкен ықпал ететін театр құпияларын айтатын болсақ - тілін дамытады, себебі балалардың қолдарының саусақтарының жетілуі мен орталық мидың тілдің дамуына жауапты бөлігіне әсер етеді. Ұжымдасып жұмыс істеу үрдісінде әрбір бала ұялшықтықтан ажырайды, өзіне берілген бейненің түр-тұлғасын, қимыл-қозғалысын өзгерте алады.

Пәнаралық байланыс - интеграция арқылы оқытудың дамытушылық, білім және тәрбие берушілік қызметі объективті түрде кеңейіп, дамып отырады. Ертегілер арқылы балалардың құзыреттілігін қалыптастырудың білім салалары бойынша нәтижесі келесідей болады.

Денсаулық білім саласы бойынша:

- сабақтың ұйымдастыру бөліміндегі аяқ-қол жаттығуларына ертегі кейіпкерлерінің жүрісін қолданады;

- негізгі қимыл жаттығуларында берілген қимылға сәйкес аңдар тапсырмалары орындалады.;

- эстафеталық ойындар сайысын өткізу ұйымдастырылады.

Қатынас білім саласы бойынша:

- ертегілердің мазмұнына қарай: тұрмыс-салт, хайуанаттар, қиял-ғажайып ертегілері болып бөлінетінін ажыратады;

- сюжеттік суреттер арқылы ертегі кейіпкерлеріне мінездеме береді және ертегі мазмұнын құрастырады;

- кейіпкерлендіретін ертегінің мазмұны мен мәтінін толық меңгереді.

Таным білім саласы бойынша:

- ертегінің кейіпкерлері денелерінің көлемін салыстырып, «үлкен», «кіші», «биік», «аласа», «оң-сол» деген ұғымдарды қалыптастырады;

- ертегі кейіпкерлерін түр-түстері бойынша сипаттайды;

- әртүрлі геометриялық денелер бойынша

ертегілер кейіпкерлерін құрастырады.

Шығармашылық білім саласы:

- жағымды немесе жағымсыз кейіпкерлерді жылы және суық түстермен сурет салу арқылы бейнелеп көрсетеді;

- мүсіндеу арқылы ермексаздан, ертегі кейіпкерлерін жапсырмалау арқылы театрландырылған көрініс дайындайды;

- музыка іс-әрекетінде ертегі кейіпкерлерінің көңіл-күйін, қимыл-қозғалысын ноталық дыбысталу арқылы қайталайды.

Әлеуметтік білім саласы:

- ертегілер мазмұны арқылы адамгершілікке, имандылыққа тәрбиеленеді;

- ертегі кейіпкерлерінің жан-жақты мінез-құлықтарын айыра біліп, жақсы мен жаман іс-әрекеттерді ажыратады;

- айналадағы қоғамдық өмір, өлі және тірі табиғат арасындағы байланысты ажыратады.

Қорыта келгенде, театр балалардың көркемдік қабілеттерін жетілдіріп қана қоймай олардың тұлға аралық қарым-қатынасқа, өнерге деген қызығушылықтарын арттырады. Сонымен бірге сахнаға бейімделген балалардың бойында өзіне деген сенім артып, алғашқы қол шапалақтауларды сезіне алады. Әртүрлі рөлдерді ойнаған, кейіпкердің жан дүниесін сезінген, түрлі эмоцияларды жеткізе білген, ұялшақтықты, ұяндықты жеңген бала келешек өмірінде де өз орнын таба білетіні сөзсіз. Ал осындай бақытқа жол ашу біздер, педагогтер үшін үлкен табыс [4].

ӘДЕБИЕТ

1. Б.Төтенаев. «Қазақтың ұлттық ойындары», Алматы «Қайнар» баспасы, 1994.

2. З.Әбілова. «Театр-тәрбиеошағы», «Этнопедагогика» - Алматы, 2007.

3. М.Ғабдуллин. «Қазақхалқыныңауыз әдебиеті» – Алматы, 2011.

4. Е. Данилова. «Что такое обучение 4К», 2019.

4 КАЧЕСТВА, КОТОРЫЕ ПРИНЕСУТ УСПЕХ РЕБЕНКУ ВО ВЗРОСЛОЙ ЖИЗНИ

М.Ю. ПОЛИЩУКОВА
РГП Детский сад «Қарлығаш»
Медицинского центра УДП РК
г. Нур-Султан, Республика Казахстан

Аннотация. В статье рассматривается модель «4К», которая поможет нашим подрастающим детям справляться с вызовами и задачами современного мира.

Ключевые слова: критическое мышление, креативность, коммуникативность, кооперация, компетенции

Түйіндеме. ЕРЕСЕК ӨМІРДЕ БАЛАҒА ТАБЫС ӘКЕЛЕТІН 4 САПА. М.Ю.Полищукова. Мақалада «4К» моделі қарастырылады, ол біздің өсіп келе жатқан балаларға қазіргі әлемнің қырлары мен міндеттерін шешуге көмектеседі.

Түйін сөздер: сыни ойлау, креативтілік, коммуникативтік, кооперация, құзыреттілік

Summary. 4 QUALITIES THAT WILL BRING SUCCESS TO THE CHILD IN ADULT LIFE. M.Y.Polishchukova. The article discusses the 4C model to help our young children to cope with the challenges and tasks of the modern world.

Keywords: critical thinking, creativity, communication, cooperation, competency

ВВЕДЕНИЕ

Все родители хотят, чтобы их дети во взрослой жизни стали успешными. А какой же он – успешный человек? Это человек, который достигает желаемого: он занимает высокое положение в обществе, имеет внушительное состояние и любимое дело. Такими людьми не рождаются, ими становятся. Как добиться недостижимых, на первый взгляд, жизненных высот и правильно расставить приоритеты? Как же и с какого возраста развивать ключевые компетенции, которые необходимы для успешного человека?

Результаты многочисленных психологических исследований показывают, что развивать набор качеств и навыков у человека, определяющих успешность в той или иной деятельности необходимо уже с детства, так как основы мышления, умственные и творческие способности, новые навыки формируются в самом раннем детстве.

Есть много научных исследований на тему успеха, подтверждающих, что врожденные способности, интеллект и наследственность играют далеко не главную роль в жизни. Экономист Джеймс Хекман подтвердил эту теорию: он доказал, что показатель IQ практически не влияет на успешность человека. А вот усердие, настой-

чивость и способность сотрудничать, креативно и критически мыслить напротив, имеют решающее значение [1].

Н.А.Назарбаев в своем послании народу Республики Казахстан от 5 октября 2018 г. отметил, что у детей с самого раннего детства необходимо развивать качества, которые помогут нашим детям соответствовать требованиям XXI века. И поэтому акцент в дошкольном образовании должен сместиться в сторону модели «4К»: развитие креативности, критического мышления, коммуникабельности и умения работать в команде. Эти 4 главных навыка, развитием которых надо заниматься сегодня, чтобы завтра наши дети преуспевали в жизни. Это развитие:

- критического мышления;
- креативности;
- коммуникативных навыков;
- кооперация (умение работать в команде)

[2].

МАТЕРИАЛЫ И МЕТОДЫ

Сегодня знания и даже навыки (как отдельные элементы) устаревают достаточно быстро, поэтому подход на основе компетенций является наиболее перспективным. Он позволяет стратегически видеть картину, обеспечивать высокую гибкость. Все перечисленные выше

компетенции или качества – это ресурсы, помогающие справляться с вызовами и задачами, которые предстоит решать нашим подрастающим детям.

СУТЬ МОДЕЛИ «4К»

1. КРИТИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ

Сегодня для успеха в работе недостаточно владеть знаниями или хорошо видеть свой «кусочек цепи». Необходимо переходить к мышлению, которое бы охватывало систему целиком, формировало эти системы из отдельных элементов и позволяло видеть то, как конкретные изменения влияют на совокупность ключевых процессов. Современная жизнь требует мышления высокого уровня, способности адаптироваться в широком спектре общественных и интеллектуальных ситуаций. Сейчас все более необходимо умение ориентироваться в потоках информации, чтобы не потонуть в них, сохранить ясность ума, способность анализировать, делать выводы и принимать рациональные решения. Критическое мышление – это системное мышление (в Давосских компетенциях есть еще такая формулировка: «комплексное решение проблем и когнитивная гибкость»).

Это особый вид мышления, фундамент которого нужно закладывать как можно раньше, ещё в дошкольный период. Это способность выносить суждения о том, насколько идея или действие соответствуют здравому смыслу или реальности, умение ставить под сомнение поступающую информацию, убеждения. Это сложный мыслительный процесс, который включает в себя получение ребёнком информации, обдуманное решение и формирование собственного отношения. Иначе говоря, критически мыслящий ребёнок всегда сможет объяснить, почему он согласен или не согласен с мнением собеседника, учитывая его логику. Он способен видеть многообразие жизни и окружающего мира, неоднозначность ответов, свободен от условностей [3].

Как развивать критическое мышление (рекомендации для взрослых)

Задавайте вопросы

Нужно чутко прислушиваться к тому, что говорит ребёнок и к каким выводам он приходит даже в мелочах. Для развития его критического мышления полезно задавать вопросы с такими формулировками: «Почему ты не согласен?», «Как ты думаешь?», «Почему ты так считаешь?», «Почему ты так решил?». Пусть

ваши вопросы вызывают у ребёнка желание подумать, поразмышлять, обсудить, высказаться, ставить новые вопросы, вырабатывать аргументы и доводы в защиту своего мнения и делать выводы.

Учите ребёнка рассуждать вслух

Наблюдайте вместе за природой: это очень логичная система, глядя на которую, ребёнок учится устанавливать причинно-следственные связи. Например, «Почему на асфальте лужи? - Потому что прошёл дождь», «Почему на лужах лёд? - Потому что температура понизилась, а вода стала льдом уже при нуле градусов». Очень важно, чтобы ребёнок понимал, какими могут быть даже отсроченные последствия его поступков. Например, он хочет съесть сразу две порции мороженого. Предложите ему порассуждать логически: «Если мы съедим всё мороженое сразу, может заболеть горло. Если горло заболит, мы не сможем поехать в гости. Есть ли смысл воздержаться и съесть порцию меньше желаемой?»

Стимулируйте познавательный интерес

В период с трёх до пяти лет дети - маленькие почемучки: они задают очень много вопросов. Важно, с одной стороны, поощрять их стремление найти ответ на вопрос. С другой стороны, нужно учитывать принцип золотой середины: не загружать ребёнка знаниями сложными понятиями, не отбить желание интересоваться, а замотивировать его на самостоятельный поиск ответа. Тем самым мы закладываем основу для формирования критического мышления. Само по себе это умение не разовьётся.

«Принцип 3D»

Чтобы составить максимально объективное мнение о чём-то, нужно собрать как можно больше информации. Для этого нужно задавать вопросы и понимать мотивы других людей. Полезно объяснять ребёнку, почему другие люди поступают так или иначе, чтобы он видел проблему во всех измерениях: «Когда ты ждал друга на остановке, а он не пришёл, тебе было обидно. Настолько, что ты отказался слушать его объяснения. Но только узнав и выслушав, по какой причине друг не пришёл на встречу, ты можешь сделать заключение и выводы, и впредь таких недоразумений не будет».

Не будьте всезнайкой

Не бойтесь признавать, что вы не всезнающий и прямо сейчас у вас нет ответа: «Я не знаю. Давай поищем ответ вместе?», «Не могу

сейчас ответить, спроси меня чуть попозже, а я пока подумаю».

Такой подход может быть несколько затруднительным для тех, кто воспитывался в консервативных семьях, где было принято принимать мнение старших за истину. В этом случае родителям следует воспринимать любопытство ребёнка как возможность научиться вместе с ним видеть мир во всем многообразии, стать ближе друг к другу, познать себя [4].

Играйте

Игры, предложенные ниже, не требуют никакой подготовки или специального инвентаря. С детьми можно играть в любое время:

«Анализируй это»: предложите ребёнку найти сходства и отличия предметов и явлений. Это учит и обобщать, видя главное, и обращать внимание на мелочи.

«Чем похожи»: пусть ребёнок порассуждает, что общего у апельсина и мяча, кошки и собаки, книги и телевизора.

«Четвёртый лишний»: из ряда понятий убрать одно и пояснить свой выбор. Например, в ряду «собака, волк, свинья, корова» лишний волк, потому что он - дикое животное, а все остальные - домашние.

«Найди половинку»: разрежьте пополам несколько картинок из журнала или открыток, предложите найти каждой половинке недостающую часть.

«Продолжи ряд»: вы называете несколько предметов, объединённых общим признаком, и предлагаете ребёнку продолжить, не называя это свойство. Например, «Платье, костюм, юбка...»

Благодаря таким играм ребёнок приобретает и развивает важные навыки: наблюдательность, способность к интерпретации, анализу, заключениям, а также способность давать оценки явлениям.

2. КРЕАТИВНОСТЬ

Креативный человек способен находить нестандартные решения, видеть ситуацию с различных сторон, выходить за рамки привычного и не следовать за стереотипами. Набор «креативных» компетенций обеспечивает способность не пасовать перед изменчивостью и динамичностью окружающей действительности. Когда старые привычные схемы, шаблоны, правила не работают, креативный человек не впадает в панику, а уверенно создает свой мир сам. Креативность - это умение увидеть обычные

вещи с неожиданного ракурса и найти оригинальное решение для типичной проблемы.

Сензитивным периодом для развития креативности является дошкольный возраст, а именно 3-7 лет. Именно этот возраст имеет богатейшие возможности для развития творческих способностей. Но, к сожалению, эти возможности с течением времени постепенно утрачиваются под влиянием воспитательных и учебных программ, поэтому необходимо как можно эффективнее использовать их в дошкольном возрасте, когда дети чрезвычайно любознательны, имеют огромное желание познавать окружающий мир.

Как развивать креативность у дошкольников:

Тренируем фантазию

Несмотря на то что фантазии считаются обычными выдумками, они положительно сказываются на развитии ребенка, являются источником вдохновения, радости. Важно поощрять фантазирование, но следить, чтобы ребенок не замыкался на своем выдуманном мире

Игры разные нужны

Развивающие игрушки могут стать хорошим помощником для стимуляции воображения. Например, конструкторы развивают пространственное мышление, головоломки – логику, а наборы для творчества – эстетический вкус, игры «в магазин», «в чаепитие», «в парикмахерскую» способствуют тренировке социальных навыков, так как дети учатся общаться друг с другом, договариваться и мирно решать споры, а кроме того, служат отличной тренировкой воображения. Дети моделируют игровую ситуацию, придумывают сюжет игры, решают, как персонаж должен поступить в том или ином случае.

Все ответы – правильные

Для того, чтобы простимулировать воображение ребенка, достаточно ввести в игру элементы развивающего обучения. Например, когда малыш строит домик из кубиков, можно спросить, кто бы мог в нем жить. Также можно предложить ребенку пофантазировать над какой-либо ситуацией, и с помощью наводящих вопросов помочь ему придумать историю. Полезны будут и задачи на логику – попросите ребенка объяснить, что общего у каких-либо предметов, или придумать как можно больше способов использования какого-нибудь простого предмета (карандаша, чашки, листка бумаги).

Существует множество готовых заданий, которые вы можете использовать для тренировки воображения своего ребенка, но это не мешает вам придумывать свои собственные – ведь вы как никто другой знаете, что будет интересно именно вашему ребенку.

При развитии креативности необходимо помнить ряд правил:

- не критиковать успехи ребенка: здесь нет неправильных ответов и ценна любая идея, которую подскажет фантазия;
- позволить ребенку самому найти решение. В случае необходимости можно мягко помочь ему, например, задать наводящие вопросы, но избегайте подсказок и готовых ответов;
- при первых признаках скуки лучше переключить его внимание на другую игру;
- у малыша должна быть возможность выбирать вид деятельности. Не нужно заставлять его заниматься решением логических задач, если он хочет порисовать;
- поощряйте любопытство: самостоятельный поиск ответов на вопросы способствует развитию воображения [5].

3. КОММУНИКАТИВНЫЕ НАВЫКИ

На сегодняшний день практически исчезли временные и пространственные барьеры и ограничения для контактов и взаимодействий, что предоставляет огромное количество новых возможностей. Но требует от нас всех готовности к общению с самыми разными людьми. Умение договориться, аргументированно отстаивать свою точку зрения, установить контакт для продолжения дружбы или сотрудничества – минимальный набор коммуникативных компетенций, фундамент которых закладывается в дошкольный период.

Успешное общение складывается из нескольких факторов:

Желание общаться. Без мотивации эффективное общение невозможно. Без него не будет никакого прогресса. Если взрослый человек может себя мотивировать самостоятельно, то ребенок этого пока делать не умеет. Если ребенок не проявляет интереса к общению с ровесниками, это может быть вызвано одной из двух причин:

физиологические причины: нарушение функций головного мозга;

психологические причины: проблемы в семье, неудачный опыт общения с ровесниками, то есть эмоциональные травмы.

Способность слышать и слушать собесед-

ника. Важно испытывать интерес к другим людям и понимать их сообщения.

Эмоциональное взаимодействие. Без сочувствия и сопереживания эффективное общение невозможно.

Если у ребенка развиты все три составляющие, можно говорить о том, что у него развиты коммуникативные навыки.

Как развивать коммуникативные навыки у дошкольников

Чтобы развить коммуникативные навыки у дошкольников взрослым необходимо:

Регулярно разговаривать с ребенком. Если ребенок не очень общителен, нужно в первую очередь провоцировать его на диалог, задавать открытые вопросы, поощрять длительные размышления.

Читать вместе. Не имеет значения, что вы будете читать. Но желательно, чтобы в книге было много диалогов. Даже если ваш ребенок выбирает одни и те же книги каждую ночь, он развивает лучшее понимание персонажей, сюжета и используемых слов.

Спрашивать мнение. Эффективное общение требует умения размышлять о своих чувствах. Поэтому попросите ребенка взвешивать ежедневные решения.

Играть в игры. Они позволяют детям не только социализироваться, а также проявлять лидерские способности, творческое воображение и умение работать в коллективе.

Игры и упражнения на развитие коммуникативных навыков:

«Закончи историю»

Это упражнение поможет не только развить коммуникативные навыки у детей, но и поднимет им настроение. Начните рассказ и предложите ребенку закончить его. Данное упражнение пусть и не основано на диалоге, однако научит выражать мысли, причем связно, логически. Так ребенок научится размышлять и делать выводы

«Что происходит на картинке?»

Это одно из тех упражнений, которые позволяют грамотно выражать свои мысли, структурировать рассказ и быть хорошим собеседником. Попросите ребенка объяснить, что он видит на картинке. Поощряйте его описывать цвета, людей, декорации и каждую деталь, которую он видит. У старших детей спросите, что, по их мнению, могло произойти до сцены, и что, по их мнению, произойдет позже.

«Угадывание эмоций»

Возьмите сказку или историю с эмоциональным содержанием. Начните читать ее ребенку. Задавайте подобные вопросы:

Почему главный герой рассердился?

Что чувствует сейчас этот персонаж? Почему?

Повышение эмоционального интеллекта научит вашего ребенка считывать эмоции других людей и реагировать соответственно. Лучшие собеседники – именно те, которые понимают чувства других.

«Импровизация»

Это упражнение замечательно для детей всех возрастов. Выберите тему, с которой ваш ребенок знаком или просто любит, и попросите его рассказывать о ней 2 минуты. После этого усложните задачу: выберите другую тему и увеличьте время до 3 минут.

«Ролевая игра»

Составьте карты с различными видами деятельности. Ориентируйтесь на возраст ребенка. Карты могут включать:

- игру с другом, где надо поделиться игрушкой;
- спор с другом;
- быть педагогом;

Показывайте карты. Пусть ваш ребенок изображает то, что находится на карточке. Это поможет ему научиться смотреть на ситуацию с других точек зрения, а также понимать людей [6].

4. КООПЕРАЦИЯ

Большинство действительно интересных задач таковы, что решать их в одиночку практически невозможно, слишком много информации, слишком быстро надо находить решения. Но умение быть командным игроком, работать на общий результат, понимать свою роль и то, каков мой вклад в общее дело, – довольно сложный навык, фундамент которого также закладывается в дошкольном детстве с помощью игр.

Игры, которые научат детей дружить

Игра «Буря»

Эта игра помогает детям сплотиться, почувствовать то, что чувствуют другие участники; вызывает ощущение, как после бури, которая прошла, и никто не пострадал.

Ход игры: Итак, все собрались, можно начинать. Потрите ладони, извлекая звук, похожий на начинающийся дождь. Участники вслед за вами должны повторять это движение. Затем щелкаете

пальцами, демонстрируя, что дождь усиливается. Участники повторяют за вами.

Дождь льет все сильнее и сильнее – похлопываете ладонями по коленям. К нему присоединяется гром, который создается потопыванием ног.

И, наконец, наступает пик бури – все вместе сильно топают ногами.

После этого буря начинает стихать, и нужно каждое действие проделать в обратном порядке: топот ног, похлопыванием ладонями по коленям, щелканьем пальцев и, в завершение, потирание рук.

Сообщите, что буря прошла, и вы можете продолжить играть.

Игра «Центр круга»

Ход игры: Встаньте все в круг. Пусть каждый поднимет правую руку и протянет указательный палец вверх. Затем, закрыв глаза, опускайте руки, стараются соединиться указательными пальцами в центре круга. Открыв глаза, проверьте, где ваши пальцы. Игра продолжается до тех пор, пока всем пальцам не удастся соединиться в одной точке.

Игра «Радуга»

Ход игры: Каждый участник загадывает какой-либо цвет радуги. По вашей команде все выкрикивают название задуманного цвета. Вы даете команду снова и снова, пока все дети не придут к какому-то одному цвету. Задача участников – прислушиваться к тому, что выкрикивают другие, и стремиться прийти к единому ответу.

Игра «Передай ритм»

Ход игры: Сядьте в тесный круг на полу или на стульях, возьмите друг друга за руки. Начните игру, пожав руку своего соседа справа. Когда он почувствует пожатие, то должен передать его своему соседу справа. Так рукопожатие проходит слева направо по кругу, пока не вернется к вам. В первый раз ведите игру медленно и спокойно, с каждым раундом ускоряя темп. Можете предложить участникам играть с закрытыми глазами. В заключение участники сильно сжимают руки обоим своим соседям, после чего открывают глаза. Чтобы побудить детей к еще большей концентрации, можете усложнять со временем игру «многократными импульсами»: отправив рукопожатие, вслед за ним пошлите второе; одновременно отправляйте по рукопожатии в оба направления.

Игра «Подарок»

Ход игры: Предложите детям подумать над тем, что каждый из них может подарить команде, чтобы отношения между участниками стали более сплоченными, а взаимодействие – еще эф-

фективнее. Покажите пример, выступив первым: «Я дарю вам веселое настроение». Затем пусть каждый из участников сделает свой «подарок» команде [7].

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Незаменимым инструментом для развития у ребенка является пример взрослых. Если окружающие взрослые проявляют гибкость и способность договариваться, то и ребенок с легкостью освоит навыки успешной коммуникации. Вместе и с интересом решать задачи, играть в интеллектуальные игры, шахматы, дискутировать о проблемах мироздания или прочитанных книгах – основа развития системного мышления и креативности. Эти «4К» дадут ребенку перестраиваться в разные жизненные ситуации. Психологическая устойчивость, способность восстанавливаться, гибкость психики – основа успеха и счастья.

УДК 371.485

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ

А.К. КАРАБАЕВА

РГП «Детский сад «Қарлығаш»

Медицинского центра УДП РК

г.Нур-Султан Республики Казахстан

Аннотация. Для повышения качества методической работы в учреждениях дошкольного воспитания большое значение имеет изучение зарубежного опыта. В статье автор делится опытом, полученным работая с иностранными коллегами на примере дошкольного учреждения Румынии.

Ключевые слова: дошкольный возраст, изучение второго языка, зарубежный опыт

Түйіндеме. ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРИБЕ БІЛКІЛІКТІ АРТТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ. А.К.Карабаева. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мекемелеріндегі әдістемелік жұмыстың сапасын арттыру үшін шетелдік тәжірибені зерделеудің маңызы зор. Мақалада автор Румынияның мектепке дейінгі мекемесінің мысалында шетелдік әріптестермен жұмыс істеу тәжірибесімен бөліседі.

Түйін сөздер: мектепке дейінгі жас, екінші тілді үйрену, шетелдік тәжірибе

Summary. FOREIGN EXPERIENCE AS A TOOL FOR PROFESSIONAL DEVELOPMENT. A.K.Karabaeva. To improve the quality of methodological work in pre-school education is of great importance to study foreign experience. In the article the author shares the experience gained working with foreign colleagues on the example of preschool institutions in Romania.

Keywords: preschool age, learning a second language, foreign experience

ВВЕДЕНИЕ

Самым сложным в процессе взросления ребенка является дошкольный возраст. Уровень ответственности в данный период несоизмерим ни с чем, ведь помимо обеспечения физической безопасности, элементарных условий быта и ухода, родители несут ответственность за вну-

ЛИТЕРАТУРА

1. Лаврик О., Ткаченко И. Как помочь ребенку стать успешным? – Виват, 2017.
2. Послание Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева народу Казахстана. 5 октября 2018г., www.akorda.kz
3. Загашев И.О., Заур-Бек С.И., Муштавинская И.В. Учим детей мыслить критически. СПб.: Альянс «Дельта», 2013.
4. Агапов И.А. Учимся продуктивно мыслить. М.: Про-Пресс, 2014.
5. Гин С. Как развивать креативность у детей. Электронная библиотека, 2017.
6. Дубина Л. Развитие у детей коммуникативных способностей. 2005, №11.
7. Фопель Клаус. Создание команды. Психологические игры и упражнения. Перевод с немецкого – М.: Генезис, 2003.

треннее наполнение души. Закладывать фундамент развитой личности, навыки жизни в социуме также приходится до школы. И помощь родителям в виде хорошего детского сада, где созданы идеальные условия для развития ребенка, настоящая находка. Причем независимо от страны проживания. Ведь малыши, где бы

они ни жили, познают мир в первую очередь через игры [1].

К вопросу о двуязычии

Явления смешения языков наблюдаются давно, они значительно усиливаются в последние годы, так как процессы миграции населения планеты в целом становятся все интенсивнее. Овладение языковой системой перестраивает все основные психические процессы у ребенка; слово оказывается мощным фактором, качественно изменяющим психическую деятельность, совершенствующим новые формы внимания, памяти, воображения, мышления, а также деятельности (Л.С.Выготский, В.Н.Вагнер, И.А.Зимняя, А.Р.Лурия, А.А.Леонтьев, С.Н.Цейтлин и др.) [2].

Сейчас необычайно популярно учить маленьких детей иностранному языку, как правило, английскому. Согласно последним исследованиям британских ученых, раннее изучение второго языка способствует развитию той части мозга, которая ответственна за беглость речи. Этот эффект особенно заметен, - утверждают ученые, - если второй язык начать осваивать в возрасте до пяти лет. Исследования обнаружили, что у двуязычных людей образуется больше серого вещества в нижней части теменной области коры головного мозга. Чем позже начать освоение второго языка, тем менее проявляется эта особенность. Именно серое вещество мозга отвечает за анализ информации. Хотя «пластичность» серого вещества известна уже давно, процессы изменения вещества мозга под воздействием определенных воздействий до сих пор остаются плохо изученными. Новые результаты показывают, как изучение второго языка может влиять на структуру мозга, особенно в раннем возрасте [3].

По данным ряда исследователей, билингвов в мире больше, чем монолингвов. Известно, что около 70 % населения земного шара в той или иной степени владеют двумя или более языками [4].

Считается, что двуязычие положительно сказывается на развитии памяти, умении понимать, анализировать и обсуждать явления языка, сообразительности, быстроте реакции, математических навыках и логике. Полноценно развивающиеся билингвы, как правило, хорошо учатся и лучше других усваивают абстрактные науки, литературу и другие иностранные языки. На процесс обучения влияет возраст, в котором начато овладение вторым языком. В случаях,

когда ребенок овладевает двумя языками в возрасте до трех лет, он проходит две стадии (Н.В.Имедадзе): сначала ребенок смешивает 2 языка, потом начинает отделять их друг от друга. Уже около 3 лет ребенок начинает четко отделять один язык от другого. В конце третьего года жизни, а некоторые в 4 года перестают смешивать языки. Ребенок 4-5 лет стремится к контактам, его привлекает возможность рифмовать слова. Он стремится узнать, что означает то или иное слово и называет предметы. В 6 лет он активно использует язык в игре со сверстниками [4].

Зарубежный опыт как инструмент повышения квалификации

Уровень профессиональной компетентности педагогов во многом определяется особенностями организации и содержанием методической работы в детском саду. Для повышения качества методической работы большое значение имеет изучение зарубежного опыта. Это дает возможность приобрести новые навыки, дополнить и расширить собственные знания, повысить профессиональную мобильность, развивает готовность к выполнению широкого круга задач в рамках образовательной деятельности. Таким образом, в странах Европы в последние десятилетия накоплен значительный опыт подготовки высококвалифицированных работников и руководителей. Крупные предприятия отправляют на обучение и подготовку работников, разрабатывают собственные программы систематического обучения, дифференцированные по должностям и квалификации, организуют стажировки на собственной базе и на базе других предприятий, используют инновационные методы обучения и психологического сопровождения процесса обучения работников предприятия. Анализ международного опыта организации подготовки и переподготовки показывает, что в странах с развитой рыночной экономикой организации обучения и переподготовки и в целом обеспечению уровня квалификации работников уделяется самое серьезное внимание.

В последние годы стали широко распространяться такие методы организации учебной работы, как *secondment* и *shadowing*. Метод *secondment* заключается во временном направлении обучаемого на другое предприятие для ознакомления с новым функционалом, включения в него и овладения необходимыми навыками. Вместе с тем следует отметить, что западные исследователи не отождествляют

secondment со стажировкой или командировкой, полагая что суть сводится включению обучаемого в конкретную профессиональную среду в которой он получает возможность личного развития; приобретает уникальнейший опыт работы в различных проектах. В США и Европе это очень популярный метод, и в западных компаниях даже выстраиваются очереди работников на secondment [5].

Метод shadowing заключается в прикреплении соискателя должности, который называется «shadow» («тень») к опытному работнику, на один-три дня, чтобы оценить его потенциал и мотивацию к работе на конкретной фирме или в конкретной должности. Основной целью метода shadowing для прикрепляемого работника («тени») является оценка собственных возможностей и желаний работать в компании, однако, западные психологи полагают, что и работник, к которому прикрепляется «тень», оказывается в ситуации необходимости поддержания собственного реноме, что позволяет повысить его мотивированность и самоорганизованность, по-новому оценить свои возможности, продемонстрировать собственный авторитет и профессионализм. Не случайно, что в западных компаниях работники часто сами проявляют инициативу к тому, чтобы к ним приставили «тень». В целом же можно отметить, что методы secondment и shadowing в настоящее время также проникают и в японскую модель организации обучения, в западных странах же их используют в 71% крупных и средних компаний [6].

Особенности дошкольного образования Румынии

В Румынии дети могут начать ходить в детский сад уже с полутора лет, хотя его посещение и не является обязательным. Как и в наших садах детский сад делится на группы, в зависимости от возраста ребенка: Grupa Mică, для детей в возрасте от 3 до 4 лет, Grupa Mijlocie, для детей в возрасте от 4 до 5 лет, Grupa Mare, для детей в возрасте от 5 до 6 лет. Также существует Pregătire pentru școală (подготовительный класс), в котором дети в возрасте от 6 до 7 лет занимаются подготовкой к школе. Подготовительный класс есть далеко не во всех детских садах Румынии. Среди предметов, которые изучаются в детском садике, можно выделить иностранные языки (английский, немецкий или французский языки), танцы, плавание, теннис. Многие детские сады, это касается частных детских садов, осуществляют перевозку детей от дома до детского сада и об-

ратно. В каждой группе работает два воспитателя, а примерное количество детей в группе – от 10 до 15 детей. Хотя посещение детских садов является добровольным, большинство детей в возрасте от 3 до 6 лет посещают сады. Государственные дошкольные учреждения подготавливают малышей к социальной интеграции в школьную среду [4].

Министерством образования Румынии разработаны разнообразные программы и методики, которых должны придерживаться все детские сады. Некоторые дошкольные учебные заведения, придерживаясь основной программы, вносят свои изменения, стараясь с юного возраста привить ребенку любовь к тому или иному занятию. Так, например, в некоторых учебных заведениях учат сразу на нескольких языках.

В результате воспитания и обучения в детском саду ребенок учится:

- основам образовательного процесса;
- управлять своими эмоциями и придерживаться правил;
- быть частью коллектива, общаться с окружающими;
- принимать и анализировать свои ошибки;
- мыслить творчески;
- узнаёт, как построен мир.

Пространство детского сада организовано и адаптировано для безопасного пребывания: дети могут свободно перемещаться по всему детскому саду. Предусмотрено наличие стеллажей для книг и игрушек, столов с настольными играми, в том числе для занятий по предметам. Специально оборудованы уголки для игры с песком и водой, рисования, зона конструктивно-строительных игр, кукольный домик. Есть тихая зона, живой уголок, есть компьютеры, кинотеатр. Дети с удовольствием посещают спортивные секции карате и тенниса. Детей часто возят на тематические экскурсии.

Родительские собрания проходят индивидуально, родитель подходит в назначенное время, разговор проходит один на один. Это - интервью с педагогом. Родителям очень нравится помогать детскому саду в приобретении художественной литературы и дидактических материалов на казахском, русском, английском языках, оказывать поддержку и, конечно же, быть гостями детских праздников. Родители и детский сад дополняют друг друга.

Рисунок 1.

Из опыта работы

В Румынии, в городе Бухарест есть детский сад Kids Kingdom, «маленькое детское королевство», расположенное в тихом и благополучном районе Pipera, в уютной вилле, стоящей в окружении деревьев. Kids Kingdom посещают дети разных национальностей: казахи, русские, румыны, украинцы, туркмены, французы. Местное население называет Kids Kingdom «казахским детским садом», потому что он находится под патронатом посольства Казахстана в Румынии. Изучение казахского языка в других государствах – думаю явление весьма редкое. Представилась возможность помочь маленьким патриотам Казахстана поддерживать связь с Отчиной, читать книги на казахском языке, рассматривать карту Казахстана, называть главные города и достопримечательности. На традиционных национальных праздниках все дети разных национальностей дружно пели песни и рассказывали стихи на казахском языке. На праздновании Дня Независимости Республики Казахстан в Румынии малыши детского сада Kids Kingdom удивили гостей казахским национальным танцем «Жігіттер биі» и песней «Отаным» (рисунок 1.).

Доказано, что научиться говорить на иностранном языке легче всего в детском возрасте, когда процесс восприятия новых слов проходит в естественной среде, через игры, общение со сверстниками. Дети казахи в Румынии живут в двух культурах, но говорят на трех и более языках. Если раньше этому удивлялись и считали дополнительный язык приятным дополнением к набору умений и знаний, то теперь уважительно кивают головой и хвалят родителей. Развитие детей-билингвов несколько отличается от развития детей, говорящих на одном языке. Занятиями по английскому языку сегодня никого не удивишь. Язык Шекспира сейчас преподают

Рисунок 2.

почти во всех дошкольных организациях Казахстана.

Занятия в Kids Kingdom проводились на казахском, русском и английском языках с учетом пожеланий родителей. В процессе игры дети узнавали названия предметов, явлений, учились строить диалог, задавать и отвечать на несложные вопросы, пели песни и учили стихи с использованием мнемотаблиц и картинок и другие новые и проверенные методы обучения (рисунок 2.). Словарный запас пополнялся системно и качественно. В итоге воспитанники осваивали разговорную речь, узнавали азы грамматики нескольких языков. Дети бегло говорили на нескольких языках, не прибегая к переводу. Без видимых усилий, легко и лаконично запоминают все, что им показывают на занятиях и в режимных моментах. Самое интересное то, что на следующий день ребенок приходит и помнит все, что было на прошлом занятии, вплоть до речевых оборотов.

Сейчас мы наблюдаем, как мир становится разнообразнее и многоязычнее и дети в современном мире часто попадают в среду, где используется более одного языка. Многоязычие способствует развитию гибкости и активности мышления, всестороннему развитию, смекалки и логики, у таких ребят значительно выше потенциал интеллектуальных возможностей [5].

Тесно работая с иностранными коллегами, было приятно делиться с ними накопленным педагогическим опытом и учиться у них готовности к переменам, мобильности, способности к нестандартным действиям, самостоятельности в принятии решений. Это давало импульс к развитию и расширению пространства педагогического творчества. Современная жизнь диктует свои условия. Чтобы оставаться конкурентоспособным, не терять ценности на рынке труда и просто находиться «на волне» жизни,

необходимо быть активным участником педагогического процесса и постоянно совершенствовать свои знания.

ЛИТЕРАТУРА

1. Электронный ресурс. <https://works.doklad.ru/view/btG93vR9sV4/all.html>
2. Выготский Л.С. Мышление и речь / Под

ред. Г. Н. Шелогоурова, М. 1999 г.

3. Ужакина Ю.Б. «Тени» и «друзья»: методы обучения персонала, которых у вас пока нет. http://www.akkonty.ru/articles/articles_22.html.

4. Современные проблемы науки и образования. 2012. – № 3. [Электронный ресурс] Режим доступа: www.science-education.ru/103-6296

5. Казахстанская правда, 11.07.2017 г.

УДК 373.24

РАННЕЕ ВЫЯВЛЕНИЕ И ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ОДАРЕННЫХ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

М.Ж. КУРМАНБАЕВА

Центр развития одаренности и психологического сопровождения

«Астана дарыны»

г.Нур-султан, Республика Казахстан

Аннотация. Изучением раннего выявления одаренных детей дошкольного возраста в мировой науке занимались многие ученые. В данной статье подчеркивается важность бережного отношения к формирующейся личности учитывая возрастные особенности ребенка.

Ключевые слова: дошкольное детство, одаренные дети, психолого-педагогическое сопровождение, психоэмоциональная поддержка

Түйіндемe. МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ЖАСТАҒЫ ДАРЫНДЫ БАЛАЛАРДЫ ЕРТЕ АНЫҚТАУ ЖӘНЕ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚОЛДАУ. М.Ж. Құрманбаева. Әлемдік ғылымда мектеп жасына дейінгі дарынды балаларды ерте анықтауды зерттеумен көптеген ғалымдар айналысты. Бұл мақалада баланың жас ерекшеліктерін ескере отырып, қалыптасатын тұлғаға ұқыпты қарау маңыздылығын атап көрсетеді.

Түйін сөздер: мектепке дейінгі балалық шақ, дарынды балалар, психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу, психоэмоциялық қолдау

Summary. EARLY DETECTION AND PSYCHOLOGICAL SUPPORT OF GIFTED PRESCHOOL CHILDREN. M.Zh.Kurmanbayeva. The study of early detection of gifted children of preschool age in the world of science engaged in many scientists. This article emphasizes the importance of careful attitude to the emerging personality taking into account the age characteristics of the child.

Keywords: preschool childhood, gifted children, psychological and pedagogical support, psycho-emotional support

Успешность государства в развитии всех сфер общественной жизни в значительной мере зависят от интеллектуального потенциала подрастающего поколения, его творческой и инновационной мобильности. В Законе РК «Об образовании» (от 29.12.2014 г. статья 3) указано, что в образовательной системе важно «стимулирование образованности личности и развитие одаренности». Для вхождения Казахстана в число 50-ти наиболее конкурентоспособных стран мира, главой Республики Казахстан были определены стратегические направления развития образования, согласно которым наиболее важным в настоящее время становится создание

благоприятных условий для формирования высокообразованной, конкурентоспособной личности с этическим отношением к миру, творческим типом мышления, развитой мировоззренческой культурой, сохраняющей при этом свою уникальность, неповторимость, одаренность в различных сферах наук и искусства. Поэтому в реализации качественного преобразования воспитательного и образовательного процесса одним из актуальных проблем является развитие внутреннего потенциала и раннее выявление одаренности детей.

Дошкольное детство – благоприятный период для развития творческих способностей. Каждый ребенок имеет индивидуальные осо-

бенности и природные задатки, которые при благоприятных условиях проявляются в деятельности. Для развития одаренных детей окружающим взрослым необходимо создавать условия для психофизического развития и оздоровления, стимулирования познавательной активности, а также обеспечения психо-эмоциональной поддержки детей.

Вопросами раннего выявления одаренных детей дошкольного возраста в мировой науке занимались многие ученые начиная с Ф.Гальтона, А.Бине. В наше время изучению одаренности посвящены многие труды известных ученых психологов, педагогов, искусствоведов, генетиков, биологов. Это доказывает тот факт, что требуется комплексный подход для распознавания, развития и оказания необходимой поддержки юному дарованию. Необходимо бережное отношение к формирующейся личности учитывая возрастные особенности ребенка. Иначе в истории известны случаи, когда ближайшее окружение одаренных детей в погоне за известностью и славой, руководствуясь амбициями, доводило вундеркиндов до истощения и нервного срыва. В итоге одаренность затухала и даже были случаи личностной деградации [1].

Чтобы выявить одаренных детей важно использовать передовую научно-теоретическую методологическую основу, а также соблюдать здоровьесберегающие морально-этические, психо-физиологические и педагогические принципы для обеспечения благоприятных условий успешного развития, которые позволяют без ущерба для личности всесторонне развивать способности и творческий потенциал одаренного ребенка.

Одаренность ребенка наблюдается очень рано. Наиболее динамичным периодом его развития является период от 2 до 5 лет. В этом возрасте у детей формируется личностная основа и начинают проявляться интересы в различных сферах. При этом важно, чтобы детей окружали отзывчивые, позитивные и компетентные специалисты. Согласно мнению специалистов (В.Штерн, Э. И. Леонгард, А.М. Теплова, А. И. Савенкова, Э. Торренс, А. А. Венгер) одаренным детям свойственны масштабность восприятия и независимость в суждениях, любознательность и особая внимательность. У одаренных детей также обнаруживаются уникальные способности к запоминанию и воспроизведению. Наблюдается высокий уровень развития воображения

и мышления. По данным зарубежных психологов, одаренность зачастую начинает проявляться в раннем развитии речи [1-4].

Вместе с тем в поведении одаренных детей наблюдается повышенная чувствительность и гиперактивность, что проявляется в непреодолимой, произвольной тяге к различным видам деятельности и ребенок может показать инициативу и особую успешность в достаточно широком спектре детской активности. Увлечения могут быть одновременно обнаружены к природе, к искусствам, к науке, к технике, к спорту или к сфере социальной жизни. Из-за чего некоторые специалисты полагают, что одаренность сопровождается дефицитом внимания и является патологией развития. В отдельных случаях фактором, сдерживающим становление одаренности, несмотря на потенциальные способности, являются те или иные трудности развития ребенка: например, заикание, повышенная тревожность, отсутствие навыков конструктивного общения и т.п. Для одаренных детей характерны преувеличение страхов, поскольку они способны вообразить множество опасных последствий, а также чрезвычайно восприимчивы, эмоционально зависимы и нетерпеливы. Психолого-педагогическая сопровождение и психоэмоциональная поддержка родителей может снять эти барьеры. В итоге по одним признакам ребенок может считаться как одаренный, по другим - как отстающий в психическом развитии. Во всем этом наблюдается ярко выраженная диссинхрония, которая прямо влияет на личность в период ее становления и является источником многих проблем необычного ребенка. Поэтому одаренные дети далеко не всегда стремятся продемонстрировать свои достижения перед окружающими. Так, ребенок, сочиняющий стихи или рассказы, может скрывать свое увлечение.

Необходимо понять, что одаренность – это системное качество личности и является многогранным феноменом. Всестороннее проявление интереса и любознательности создает условия для формирования различных видов одаренности. По утверждению зарубежных исследователей, одаренность нужно считать многофакторным явлением (Ч.Спирмен, Дж.Гилфорд, Дж.Рензулли). Так Дж.Рензулли 1978 году определил, что одаренные люди обладают основными тремя характеристиками: высокая креативность (способность к творчеству), мотивация (высокая вовлеченность в задачу) и уровень

способностей (в том числе, интеллектуальных, выше среднего). Согласно одной из современных научных исследований (теория «множественности интеллекта» Говарда Гарднера), одаренность – это сумма многообразных способностей. Существуют различные виды интеллекта, каждый из которых важен по-своему и независим от других. Г. Гарднер выделил семь относительно независимых интеллектуальных компетенций:

Интеллект естествоиспытателя. Такой ребенок проявляет интерес к природе, природным явлениям, животным, растительности, демонстрирует способность понимать мир природы, различать, классифицировать признаки и свойства окружающей среды и т.д.

Телесно-кинестетический интеллект. Ребенок демонстрирует высокие спортивные результаты; удачно копирует жесты, мимику, манеры других; любит разбирать и вновь собирать предметы; трогает руками все, что видит; любит бегать, прыгать, бросаться; демонстрирует способность к ремеслу.

Музыкально-ритмический интеллект. Такие дети способны быстро запоминать мелодии песен, исполнять и сочинять музыку. Любят петь, бессознательно напевают про себя, ритмически постукивают по столу, занимаясь чем-нибудь

Визуально-пространственный интеллект. Эти дети хорошо рисуют, конструируют интересные трехмерные модели; при чтении больше информации получает из иллюстраций, а не слов. Также они способны воспринимать и создавать зрительно-пространственные композиции, манипулировать объектами в уме.

Лингвистической интеллект. У таких детей хорошая словесная память, они любят читать, имеют богатый лексический запас, любят сочинять. Наблюдаются ораторские навыки, основанные на чувствительности к смыслу слов и эффективной вербальной памяти.

Интраперсональный интеллект. Такие дети демонстрируют чувство независимости, силу воли. Они реально осознают свои плюсы и недостатки, умеют управлять собой и предпочитают работать в одиночестве. Им свойственно способность точно описывать свои чувства, учиться на собственных ошибках.

Интерперсональный интеллект или межличностный интеллект – способность замечать различать мотивацию и намерения других лю-

дей. Проявляется в общении со сверстниками в лидерстве. Такой ребенок любит играть с другими детьми и поучать их; умеет сопереживать, проявлять заботу о других; другие дети стремятся в его компанию.

Логически-математической интеллект. Способность исследовать категории, взаимоотношения структуры путем манипулирования объектами, символами, понятиями. Такие дети любят счет и работу с числами. Они любят решать логические задачи и головоломки, играть в шахматы. Хорошо мыслят на более абстрактном уровне по сравнению со своими сверстниками, умеют разбираться в причинно-следственных связях. Этот вид интеллекта развивается по мере взросления человека и с его способностями в математике. По мнению Г. Гарднера, все восемь видов интеллекта связаны между собой, но чем чаще человек использует тот или иной тип интеллекта, тем лучше развивается данный тип интеллекта. Помимо интеллекта многие ученые одаренность связывают с развитием творческого потенциала. Творческий потенциал заложен в ребенке с рождения и развивается по мере его взросления; его величина варьируется у разных детей в зависимости от их индивидуальных особенностей (А. М. Матюшкин) [4].

В решение проблемы одаренности казахстанские ученые значительную роль отводили становлению работы с одаренными детьми. В этом плане в казахстанской психологической науке выделяется деятельность видного ученого Жусупбека Аймаутова. Он сам являлся разносторонне одаренной личностью. Он известен как поэт-переводчик, лингвист, один из основоположников казахского романа, а также автор педагогических и психологических трудов. Ж. Аймаутов глубоко и основательно вел научные поиски и опубликовал работу «Психология и выбор профессии», в которой дается анализ одаренными детьми. «Способности к искусству не формируются в процессе жизни, обучения и деятельности. Человек появляется на свет с врожденными способностями к искусству» [5]. Один их выдающихся психологов Казахстана М. Муканов в своем труде «Выявление и развитие способностей у детей» (1960) особое внимание уделял квалификации и опыту психолога, который работает со способными детьми. В середине 60-годов XX в. возобновились исследования в таких областях психологии, как возрастная, практическая психология

и психодиагностика. В системе народного образования в Алма-Ате, подобно рассматривались проблемы подготовки профессиональных психологов к работе одаренными школьниками (А.Темирбеков, С.Балаубаев, М.Э.Кудайкулов). На сегодняшний день в Казахстане широко изучаются вопросы врожденных способностей детей, становления личности и психологического сопровождения одаренных детей (З.Жанабаев, Ж.О.Умбетова Х.Т.Шерьязданова) [5].

Для совершенствования системы работы с одаренными детьми 1996 г. был выпущен закон «О государственной поддержке и развитии школ для одаренных детей», на основании которого в республике была разработана государственная программа поддержки молодых талантов «Дарын» (1996). Согласно проекту концепции одаренности, разработанной в РНЦ «Дарын», главной целью обучения и воспитания является обеспечение условий для раскрытия и развития всех способностей и дарований с целью их последующей реализации в профессиональной деятельности. Но применительно к одаренным детям эта цель особенно значима. Следует подчеркнуть, что именно на этих детей общество в первую очередь возлагает надежду на решение актуальных проблем современной цивилизации. Таким образом, поддержать и развить индивидуальность ребенка, не растерять, не затормозить рост его способностей — это особо важная задача в развитии и обучении одаренных детей [5].

У дошкольников выделяют одарённость, проявляющуюся в отдельных областях деятельности, что проявляется достаточно рано и остается преобладающим на протяжении всей жизни. В ДОУ необходимо обеспечить своевременное выявление детей с предпосылками одаренности, проведения целенаправленной работы по сохранению и дальнейшему развитию их способностей, опираясь на собственную активность детей и объединённые усилия команды взрослых: психологов, педагогов, родителей, воспитателей на основе рефлексии собственных действий через мониторинг достижений детей.

Одаренность в дошкольном возрасте состоит из нескольких этапов:

I этап (2-3 года) в этот период ребенок получает первый сенсорный эффект.

II этап (3-4 года) проникает в действия, является представлением о исходных признаках

природных материалов, очень активный, имеет возможность разнообразить широкий спектр действий.

III этап (4-5 лет) позволяет объединить детей, способных для творческого поиска ребенка, дополнительных действий.

IV этап (5-6 лет) ребенок стремится к достижению положительных результатов.

V этап (6-7 лет) одаренность начинает признаваться самостоятельно [5].

Понимая, что одарённые и талантливые дети представляют собой интеллектуальный и творческий потенциал как основной ресурс развития государства в целом, в Казахстане осуществляется ряд мероприятий по оказанию организационной, психолого-педагогической и социально-экономической их поддержки на разных уровнях и в разных формах. Это детские фестивали, конкурсы, смотры, олимпиады.

На современном этапе в работе ЦРО и ПС «Астана дарыны» особое внимание уделяется раннему выявлению и развитию одаренных детей. Вошло в традицию проведение городского интеллектуального конкурса «Жұлдызды жол», конкурса рисунков «Ғажайып күз», а также городской интеллектуальной олимпиады «Знатоки сказок», ежегодно проводимых ЦРО и ПС «Астана дарыны» среди детей дошкольных организаций. Где в праздничной и благоприятной обстановке проводится выявление незаурядных способностей детей дошкольного возраста. Ребята с большой охотой и радостью участвуют на этих мероприятиях. Эти олимпиады и конкурсы как формы интеллектуальных соревнований, позволяют выявить не только определенные знания детей, но и умение применять их в новых нестандартных ситуациях, требующих творческого мышления. Вместе с тем эти мероприятия повышают рейтинг дошкольного образования в плане подготовки детей к обучению в школе, выявляя и развивая у детей творческие способности и интересы к интеллектуальной деятельности. На этих мероприятиях принимают участие почти все учреждения дошкольного образования (около 90 государственных детских садов) и воспитания города Нұр-Сұлтан, а количество участников достигает до 150 воспитанников.

Одним из таких ярких событий было проведение городского ток-шоу «В мире фантазий» в детском саду «Мерей». Целью мероприятия было - развитие познавательных процессов, навыков публичных выступлений через вовлече-

ние детей в различные интеллектуальные игры и содействие развитию творчества молодых педагогов – психологов. В ходе выполнения заданий были определены талантливые и одаренные дети, которых подготовили молодые педагоги-психологи.

Параллельно идет диагностика детей через применение методов контроля и экспертной оценки результатов работы детей. После диагностики и выявления одаренности у детей создаются возможности для развития способностей, вовлечения в кружки, студии, организованные в детских садах.

В развитии одаренных детей большое значение приобретает работа с родителями. Педагогами-психологами проводятся воспитательные мероприятия, в которых участвуют и вовлекаются в совместной деятельности с одаренным ребенком родители и воспитатели. Также организуются беседы, тренинги, индивидуальные консультации со специалистами дошкольных организаций. Поддержка и поощрение родителей талантливых детей осуществляется через вручение грамот и благодарственных писем на родительских собраниях.

УДК 373.24

И закончить свою статью мне хотелось бы словами великого педагога Ш.А. Амонашвили: «Если хочешь воспитать в детях смелость ума, интерес к серьезной интеллектуальной работе, самостоятельность как личностную черту, вселить в них радость сотворчества, то создавай им такие условия, чтобы искорки их мыслей образовывали царство мыслей, дай возможность им почувствовать себя в нём властелинами».

ЛИТЕРАТУРА

1. Драма одаренного ребенка и поиск собственного Я/ А. Миллер. - 2-е издание. - М.: Академический проект, 2003.
2. Бине А. Современные идеи о детях. - М., 1990.
3. Лейтес Н.С. Возрастная одаренность и индивидуальные различия. - М., 2005.
4. Матюшкин А.М. Загадки одаренности. - М., 2003.
5. Одаренные дети - будущее Казахстана /Дарынды балалар - Қазақстанның болашағы: энциклопедия / [рук. проекта и гл. ред. А. В. Бруй]. - Алматы: ТОО «Ред. энцикл. «Одаренные дети - будущее Казахстана», 2012-.33 с.

БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫН ЖАҢАРТУ ЖАҒДАЙЫНДА БАЛАБАҚШАҒА ЖОБАЛАУ ІС-ӘРЕКЕТІН ЕНГІЗУ

А.А. ТАУЕКЕЛОВА

ҚР ПІБ Медициналық орталығының
«Қарлығаш» балабақшасы» РМК
Нұр-Сұлтан қаласы, Қазақстан Республикасы

«Жастық еңбегін бағалау, жол аша білу үлкеннің міндеті,
бұл міндетті орындау үшін үлкеннің зор мәдениет иесі болу керек»

Е. Букетов

Түйіндеме. Балалардың жеке ерекшеліктері мен қызығушылықтарын, өздігінен шешім қабылдауын ескере отырып шығармашылық дамуы үшін жағдай жасау қажет. Мақалада балаларды осы бағытта дамыту үшін балабақшаға жобалау іс-әрекетін енгізудің жолы көрсетілген.

Түйін сөздер: жобалау іс-әрекеті, жобалау белгілері, жоба құрылымы

Аннотация. ВНЕДРЕНИЕ ПРОЕКТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ДЕТСКИЙ САД В УСЛОВИЯХ ОБНОВЛЕНИЯ СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ. А.А. Тауекелова. Для творческого развития детей необходимо создать условия с учетом индивидуальных особенностей и интересов, самостоятельного принятия решений. В статье отражены пути внедрения проектной деятельности в детский сад для развития детей в этом направлении.

Ключевые слова: проектная деятельность, признаки проектирования, структура проекта

Summary. IMPLEMENTATION OF PROJECT ACTIVITIES IN KINDERGARTEN IN TERMS OF UPDATING THE CONTENT OF EDUCATION. S.A. Tauekelova. For the creative development of children

it is necessary to create conditions taking into account individual characteristics and interests, independent decision-making. The article reflects the ways of implementation of project activities in kindergarten for the development of children in this direction.

Keywords: project activity, design features, project structure

Жобалау іс-әрекеті – ол тәрбиешінің арнайы ұйымдастырған, балалардың өздігінен шешім қабылдауын, және де өз таңдауы мен еңбегінің, шығармашылығының нәтижесіне өзін жауапты ететін іс-әрекеттер тобы.

Арнайы білімді қажет ететін айқын мәселелерге ынталандыру және жоба іс-әрекеті арқылы мәселенің шешімін қамтитын білімнің іс-жүзінде пайдалануы.

Негізгі мақсат: балалардың жеке ерекшеліктері мен қызығушылықтарын, өздігінен шешім қабылдауын ескере отырып шығармашылық дамуы үшін жағдай жасау.

Жобалау іс-әрекетінің әдісі – мәселені жете зерттеу арқылы, нақтылы нәтиже бере алатын, рәсімделген дидактикалық мақсатқа жету тәсілі. Жеке басқа бағытталған оқыту әдісі. Ол оқудың мазмұндық бөлігі мен тапсырма кешені арқылы шеберлік пен дағдыны дамытады. Ол оқытудың мазмұндық бөлігін тапсырма жиынтығы арқылы балалардың зерттеу іс-әрекетін болдыруға себепші, оқытылатын мағлұматтарды қандай да бір іс-әрекет немесе продукция ретінде алып шеберлік пен дағдыны дамытады [1].

Жобалау іс-әрекеті - біріккен оқу танымдық іс әрекеттің ортақ нәтижесіне бағытталған, ортақ мақсаты, қиыстырылған әдісі, іс-әрекет тәсілдері бар, балалардың шығармашылық және ойын іс-әрекеті.

Жобалау іс-әрекетінің түрлері

Монопәндік – білім саласындағы мәселелерді шешетін «Денсаулық» жобасы, пәнаралық – «Денсаулық», «Коммуникация», «Таным» сияқты бірнеше білім салаларының мәселесін шешетін жоба, яғни бір тақырыпты әр түрлі саладағы ұстаным бойынша қарастырамыз.

Жобалау іс-әрекетінің тақырыбы келесі талаптарға жауап береді:

- 5 оқыту салаларының мазмұнынан таңдалады, яғни мемлекеттік стандарттың талаптарына сай келуі керек;

- тақырып бағдарламадан тыс таңдалып, оқу жоспарының вариациялық бөлімімен сай келуі мүмкін;

- мектепке дейінгі жастағы балаларға жақын және түсінікті болуы тиіс;

- жақын даму аймағында орналасуы тиіс [2].

Жоба бір мәселені шешіп және оны қолданыста пайдалану үшін әр түрлі білім салаларынан мағлұматтарды ықпалдастыра алады.

Балалар біріншіден ойлауға, ал содан кейін әрекетке, іс-әрекетінің жоспарын құрып, келісімдерді бұзбай, келісілген мәмілелерден таймауға тырысады.

Балалар жобалау әрекеті кезінде ізденеді, деректерді жинақтап қорытады, табиғат құбылыстары туралы әр түрлі дерекнамалардан, кітаптар, кинофильмдер, интернеттен мағлұмат жинайды. Зерттеу, іздестірулер нәтижесі газет айдарлары, альбомдар, журналдар немесе аспаздық кітаптарда жинақталады. Журнал «Математика патшалығына саяхат», «Қызыл кітап» (сирек кездесетін және жойылып бара жатқан) өсімдік түрлері мен жануарлар, құстар.

Жобалаудың белгілері:

- қатысушылар құрамы (топ, шағын топ, жеке, отбасы, жуп);

- ұзақтығы (қысқа мерзімді – 1-2 немесе бірнеше сағат, 1-2 апта, орта мерзімді 1-3 ай, ұзақ – бір жылға дейін. Тәжірибеде мектепке дейінгі білім беруде жобаның орындалуы мектеп жасына дейінгі баланың психикалық дамуына, әсіресе берілген жобаға деген қызығушылық пен ықыластың тұрақтылығы;

- қызығушылық 1-2 сабақта немесе керісінше ата-аналардың қатысуымен жобаның жасалуына қарай ұзақ болуына байланысты.

Жоба құрылымы бойынша 3 кезеңге бөлінеді: дайындық, негізгі, қорытынды.

Дайындық (ұйымдастыру) кезеңінде тақырыбы, мақсаты, міндеті, мәселесі, уақыты және қоры анықталады. Жұмыстық жоспар жасалады, командалар құрылымы, жауапты адамдар тағайындалады.

Негізгі кезеңде – жобаның жүзеге асырылуы арасында өзгерістер енгізілуі де мүмкін. Бастысы - бағдарламаның дәл дұрыс орындалуы емес жұмыстың тиімділігі (жобаның мақсатқа жетуі).

Қорытынды кезеңде жобаны қорғау, рефлексия, қойылған мақсат тұрғысынан алынған нәтиженің бағалануы және түзетулері, қорытындылау.

Даму перспективаларын анықтау жобаның соңғы кезеңі – жобаны қорғау- әрқашан көріністі. Оған ата-аналармен кішкентай балаларды, жалпы қонақ шақыруға болады. Дәл осы кезеңде жоба эмоциялық тұрғыдан қыза түседі және осы кезде оның әлеуметтік маңыздылығын да арттыру керек. Не үшін, кім үшін жасалғанын және жалпы не үшін қажет екенін түсіндіру керек. Қорғау өте жарқын болуы керек, онда әрбір баланың, әр ата-ананың, әр мұғалімнің еңбегі көрінетіндей етіп ойластыру керек [3].

Жобаға қойылатын негізгі талаптар

- шешімін іздейтін мәселенің болуы;
- жоба бұл байсалды ойын;
- бала дербестігі;
- ата-ана мен баланың ортақ шығармашылығы;

білімді қолданыста пайдалану үшін мектеп жасына дейінгі балалармен өз ықыластарымен ұсынылған кішігірім жобалар алу қажет, сонымен қатар 3 нәрсеге көңіл аудару қажет:

- мектепке дейінгі баланың қызығушылығы;
- оның белсенділігі;
- оның дербестігі.

Жобалау әрекетінің принциптері

Тәрбиеші баланың серіктесі әрі оның өзі-өзі дамытудағы көмекшісі болып табылады.

Сырттай бақылайды, кеңесші әрі сарапшы. Аз айтып балалармен көп ізденеді.

Ақпарат көздерін тауып, ұсыныстар жасап отырады.

Нәтижелерді бағдарлайды.

Әр түрлі білім салаларының негізгі мағлұматтарын байланыстыра біледі.

Балалардың белсенді әрекетіне жағдай жасайды.

Деректерді көбірек білу емес, алынған нәтиже мен орындалуын бағалайды [4].

Жобалық іс-әрекет балабақшада зерттеушілікпен ұштасады, өйткені балалар тумасынан зерттеушілер, олар шаршамайды, ізденуге тырысады, аңғарғыш және әуес. Тек осы мүмкіншіліктерін жобалық іс-әрекетте қажет арнайы икемге пайдалану керек.

Издестіру (зерттеу) икемдер:

- идея таба білу;
- мәселенің ең жақсы шешімін таба білу;
- жетпей тұрған ақпаратты өз бетінше таба білу.

Ақпараттық икемдер:

- ата-анасы, тәрбиешісі және өз бетінше ақпаратты іздеу;
- керек ақпаратты бөлу;
- баланың күнделікті жасалған жұмыстарын ақпарат ретінде жинақтау;
- бақылау күнтізбесін жүргізу (суреттер, белгілер жинақтау).

Қарым-қатынастық икемдер:

- диалогқа қосыла білу (қарым-қатынастық);
- сұрақ қоя білу;
- өз ойын айта білу;
- кикілжің жайттардан шыға білу;
- іс-әрекет процесінде ынтымақтасу;
- достарына көмек беру және олардан да көмек қабылдай білу;
- сұхбат алу және т.б.;
- баға бере білу;
- өз іс-әрекетінің барысы мен нәтижесіне баға бере білу (дұрыс не бұрыс);

басқа балалардың іс-әрекетіне баға беру. Рефлексивті икемдер:

- шешіміне білімі аздау етіп тұрған тапсырманы пайымдай білу.

«Не үйрендім?», «Берілген тапсырманы шешу үшін не істеу керек?» деген сұрақтарға жауап беру;

мәселені түсіну.

Күтілетін нәтиже:

- мектеп жасына дейінгі бала оқыту субъектіне айналады;
- іс-әрекет мақсатын тәрбиешімен бірге бала өзі анықтайды;
- мәселені шешуде көбірек таңдай алады және оқу мен тәрбие процесіне белсенді қатысады;
- мүмкіншілігінің көптігі (тәжірибе жасап көреді, жаңа нәрселерді таниды);
- тапсырманы орындауда жауапкершілік жүктейді және уақытын бөліп пайдалана біледі;
- топтық жұмыстарда көбірек тәуелді болады;
- жобалық іс-әрекеттерді пайдалану мектепке дейінгі оқу мен тәрбие саласында көптеген тапсырмаларды шешеді;
- мектеп жасына дейінгі баланы орындаушы емес, іскер етіп тәрбиелеу мүмкіншілігін береді;
- әр бала өзіне ұнайтын іс-әрекет жасайды;
- әр бала өзін шығармашылық тұлға етіп көрсете алады.

ӘДЕБИЕТ

1. Білім беру ұйымдарының мектеп алды топтарының тәрбиешілеріне және мектеп алдысыныптарының педагогтеріне арналған әдістемелік құрал. Алматы «Бәбек» ҰҒПББСО, 2006.

2. «Балалардың тілін дамыту», Алматы,

Атамұра – 2002 жыл.

3. Қалиева Т. «Балалардың зерттеу қасиеттерін дамытудың негіздері» Алматы, 2001.

4. Журавлева В.Н. «Проектная деятельность старших дошкольников» Пособие /В.Н. Журавлева. – Волгоград: Учитель, 2011.-302с.

УДК 373.24

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ДАМУДАҒЫ ЖАПОНИЯНЫҢ ТӘЖІРИБЕСІ

А.О.ТӨЛЕГЕН

ҚР ПБ Медициналық орталығының

«Қарлығаш» балабақшасы» РМК

Нұр-Сұлтан қаласы, Қазақстан Республикасы

Түйіндеме. Мақалада автор мектеп жасына дейінгі балалардың тәрбиесінде жапондықтардың қолданатын әдіс-тәсілдерінің ерекшеліктеріне тоқталған.

Түйін сөздер: ерте даму әдістемесі, кайдзен принциптері, жапон педагогикасы

Аннотация. ОПЫТ ЯПОНИИ В РАЗВИТИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА. А.О.Толеген. В статье автор остановился на особенностях методов и приемов, применяемых японцами в воспитании детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: методика раннего развития, принципы кайдзена, японская педагогика

Summary. JAPAN'S EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN. A.O.Tolegen. In the article the author dwelt on the features of methods and techniques used by the Japanese in the education of preschool children.

Keywords: early development methodology, Kaizen principles, Japanese pedagogy

2014 жылы Токио қаласында өткен «Монтессори-Азия» атты халықаралық конференцияға қатыстым. Баланың қоғамда дамуы және тәрбиелеу жүйесі салт дәстүрге негізделген. Адамның жеке кеңістігін қадірлеу оларда қатаң сақталады. Балаларды тәрбиелеуде «икудзи» тәсілі пайдаланылады. Ол педагогикалық әдістердің жиынтығы. Бұл толығымен баланы оқытудағы және тәрбиелеудегі философиялық көзқарас. Жапон халқы тәрбиесінің кейбір тұстары қазақ халқының тәрбиесімен ұқсастығын байқалады. Жапондықтардың бала тәрбиелеудегі жақсы жақтарын өз тәжірибемде қалай пайдалануға болады деген ой мазалады.

Бала мен ана – біртұтас

Жапонияда ана деген сөз «амаэ» деп аталады. Ол «еркелету», «қолдаушы», «қорғаушы» деген мағынаны білдіреді. Жапон отбасында бала тәрбиесімен айналысу тікелей анасының міндеті. Бізде де баланың тәрбиесіне көбінесе

анасы міндетті. Балаларды балабақшаға алғаш қабылдаған кезде анасы баласының балабақшаға тез үйреніп кетуіне кейде өзінің кедергі келтіретіндігін түсінбей қалады (балабақшаға немесе тәрбиешіге, мамандарға сенбеу, баласын шектен тыс жақсы көргендіктен). Сондықтан шыдамдылық танытып, ата-аналарға бейімделу кезеңінің, физиологиялық ерекшеліктерден ақпараттар береміз. Бір апта көлемінде анасымен жарты күн (кейде 2-3 күн де жеткілікті) бірге жүруіне рұқсат беріледі. Анасының жағдайы жақсы болса, баласы да тез балабақшаға үйреніп, ортақ сенім қалыптасады. Бұл жердегі ерекшелік, балаларға сендер есейгендіктен балабақшаға келдіңдер, аналарыңды ренжітпедер деген бағытта жұмыстар жүргізіледі. Баланың сезіміне назар аудару, сезім арқылы балаға және анасына әсер ету (анаңды қатты қысып құшақтап ал кешке дейін жететіндей, анасы баласын алдамай қай уақытта келетінін айтады, баласының алдында

тізерлеп отыруға ұялмайды). Анасы мен баласы қиындықтан бірге өтеді (қосымша бейімделу проценті) [1].

Балалық шақ-бүкіл өмірдің бастамасы. Сондықтан, күнделікті өмір қажеттіліктерін үйде де балабақшада да атқара білудің өзіндік ерекшелігі бар. Жапондық отбасында балалары ыдысты жуып, бөлмені жинап анасына көмектеспейді. Үй жұмысының барлығын анасы өз мойнына алған. Егер анасы балаларынан көмек сұраса, ол өзінің басты ролі ана болу мен үй жайды тазалықта ұстай алмайды деп қабылданады. Бірақ, әйел адамның ана болу функциясы ерекше құрметтеледі. Ал, балабақшаларда үш жастан бастап балалар ыдысты жууға, үстелді жинауға, жеміс-жидектерді жууға, үтіктеуге үйренеді. Үйінде анасына көмектеспесе де дағдыларды балабақшада, мектептерде игереді (Мейірімді ата аналар клубы).

Ерте даму әдістемесі

Бұл елде ерте даму әдістемесі Масару Ибуканың «После трех уже поздно» кітабы шыққаннан бастап қызу талқыға түсіп, қызығушылық арта бастады. Кітаптың негізгі ойы, адами жеке тұлғаның негізі үшке дейінгі жаста қалыптасады, бұл кезде баланың қабылдауы мен оқуға деген ынтасы жоғары болады деген. Ибуканың әдістемесіндегі тәрбиенің мақсаты:

- үшке дейінгі жас аралығында балаға толығымен өзін қанағаттандыра алатындай жағдай жасау;
- баланың жаңаға табиғи қызығушылығын қоздыру үшін танымын ынталандыру;
- балада мінез бен күшті жеке тұлғаның негізін қалыптастыру;
- баланың шығармашылық күш-қуатының ашылуына әсер ету [2].

2017 жылы ЭКСПО қарсаңында «Айналайын» тобында МС атты бала ЭКСПО-ға қызығушылық танытып, жоба жасауға ұсыныс білдірді. Тәрбиешісі және мамандар оған қолдау көрсетті. Құрылыс жүріп жатқан жерге саяхат жасады. Нәтижесінде өте тамаша жоба жасалып, бүкіл Астана қаласы бойынша «Жас данышпан» сайысында бас жүлдені жеңіп алды. Бұл әрекет баланың бойында өзіне деген сенімін қалыптастырды, шығармашылық күш-қуатының ашылуына көмектесті. Тобындағы балалардың алдында алғаш презентациясын жасағанда топтағы балалардың бойында да ынталану сезімдері байқалды [3].

Жапон халқы өте еңбекқорлығымен бағаланады. Олардың құрметтейтін асы - күріш. Біз нанды қалай құрметтесек, күрішті

солай құрметтейді. Демалыс орындарында, балабақшаның бос жерлерінде күріш отырғызылған, ол күнделікті бапталып отырады. Балаларды жасынан күрішті өсірудің, оны баптаудың жолдарын балаға айтып түсіндіреді, оны табиғат жағдайында баламен бірге өсіріп көреді. Бұл еңбекті бағалаудың көрінісі. Әр тағам еңбектің нәтижесінде келетіндігін әрекет арқылы көрсету, дене арқылы сезіну.

Біздің балабақшада да балалар көктем келе көкөністерді өсіріп, жаз бойына оларды баптап күтіп, күзде оларды қуанышпен жинап алады. Балалар үшін бұл табиғатпен тікелей байланыс, қоршаған орта, көкөніс туралы ақпарат. Олардың шөбін жұлу, түбін қопсыту, суғару, қамқорлық көрсетудің алғы шарттары. Өздері әрекет жасап өсіргеннен кейін балалар оны ұмытпайды (балабақша бақшасынан суреттер).

Дәстүрлі тәрбие Жапонияда бала жасын үш кезеңге бөледі:

0-5жас аралығы «император» кезеңі (балаға еш тыйым салынбайды, ата анасынан тек «ол кір», «ол қауіпті», «бұл жаман» деген сөздерді ғана естиді, ата-анасы балаға дауыс көтермейді).

5-15жас аралығы «құл» кезеңі (қатаң тәртіп, баланың мінез құлқы ғана емес киген киімі де тәртіпке сай, балалар өздерін сабылықпен ұстап, мұғалімдерге құрметпен қарайды. Бұндағы қағида «Бөлінбе, барлығы сияқты бол»).

15 жастан кейінгі «тең» кезеңі (ересек адам ретінде қабылданады, өзіне, отбасына, мемлекетіне жауапкершілікпен қарау, қоғам қабылдаған барлық тәртіпке бағыну. Оқу орындарында барлық салт дәстүрлерді сақтау, демалыс кездерінде еркін киініп, жүріп тұруға немесе нағыз самурай дәстүрлерін сақтауға рұқсат етіледі) [4].

Айта кететін жағдай, бұндай тәрбие әдістемесі тек Жапон елінде ғана жұмыс жасайды. Өйткені бұл қағидаларды шалғайдағы ауылдардан бастап мегаполис қалаларындағылардың бәрі ұстанады. Сондықтанда жапон тәртіптілігі ерекше құрметті. Жапондықтар балаларға көп уағыз айтып мазаларын алмайды, қандай болу керек екенін, өз образдары арқылы көрсетеді, мысалы бала ойыншықты ұрып сындырып қойса, «сен оны ауыртып жатырсың» деп қана айтады.

Жапондықтар балаға қатты сөзбен әсер еткеннен, сезім арқылы әсер еткенді жөн санайды. Баланы белсендіру үшін оны еркіндікте ұстап өмірдің өзі оған айналып бетпе-бет келетіндей

жағдай жасағанда өзгеріске ұшырайтындығына сенеді. Балаға сезім арқылы әсер ету әсіресе СДВГ (зейінділіктің төмендігінен асқан белсенді балалар), ЗПР (психикалық дамуында тоқырауы бар балалар), РАС (аутистің спектрдің бұзылыстары) бар балалармен жұмыс жасауда көп көмегін тигізеді. Бұл балалар көбінесе сөздік қоры аз немесе сөйлеу тілі мүлдем болмайды. Қоршаған ортадағы адамдарды эмоционалды түрде сезіне білу арқылы қабылдайды. Өздерінің басқа балалардан өзгеше екенін де түсінеді. Ата-аналарының жаны тез жараланғыш болып келеді. Сезім арқылы түсінудің нәтижесінде көптеген балаларды әлеуметтендіріп, ата-аналарын өз күштеріне толық сене алатындай жағдайға жеткіздік. Сенімділік отбасының берекесін сақтауға, баланың бақытты өмір сүруіне жол ашты. Ата-ана ойының өзгеруі балаға деген көзқарасының өзгеруіне әкеледі.

«Кайдзен» және балалар

Қазіргі кезде көп ата-аналар баласының жалқаулығына шағымданады. Балалар өздері ойнаған ойыншықты да жинағысы келмейді. «Ойыншықтарыңды жина» - деген сөзді естігенде балалар уақыт созып, әр түрлі сылтаулар іздеп табады. Ал кайдзен жүйесін пайдаланғанда балаларға сылтауға уақыт болмай қалады. Кайдзен арқылы балаларды уақытты үнемдеуге, ұқыптылыққа үйретуге болады. Ең алдымен «Бір минут» ережесі қолданылады.

Ойыншықтардың тұратын сөресіне сол ойыншықтың суретін жапсыру.

Көліктер тұрағына машиналардың көлемін көрсетіп белгі орналастыру (үлкеннен кішіге қарай).

Ойынды жақсы игергеннен кейін, басқа қажеттіліктерге осы бағытын ауыстыру (нан салатын ыдыстың жоғары жағына бидайдың суретін жапсыру, қол жуғыштың жанына суды ұқыпты пайдалануға байланысты сурет, шам қосқыштың үстіне жарықты үнемдеуге байланысты сурет).

Уақытты қанша үнемдегенін айтып, мадақтау.

Кайдзен принциптері:

Ұқыптылық

Жүйелілік

Тазалық

Стандарттау (ережелер мен ұстанымдарды қалыптастыру)

Тәртіп [5].

Біраз уақыт өткен соң, баланың өзгерісін әрекетте байқайтын боласыз. Ең негізі отбасының барлық мүшелері осы ережені қатаң сақтау талап етіледі. Егер ережені сақтамаса, нәтиже болмайды. Қалыптасқан тәртіптен кейін баланың өзі де ұқыптылыққа үйреніп әр ісін жүйелі аз уақыт жұмсап орындауға үйренеді.

Жапон педагогикасының негізгі мақсаты - ұжымның мүшесін тәрбиелеу. Ұжымның мүддесі жеке адам мүддесінен жоғары. Сондықтан, баланы кішкентайынан қоғамға пайда келтіруге, қолыңнан шыққан заттың сапалы болуына жауапты болуға дағдыландырады. Әрине бұл тәрбиенің де жағымсыз жақтары бар, топтық сана болғанда өзіндік ойлау болмай қалады.

1990 жылы Жапонияда жаңа білім бағдарламасы жасалды. Бағдарламада әр бала өз алдына оның қабілетіне және мінезіне қарамастан құнды деп айтылды. Бағдарлама мына бағыттарда жұмыс жасай бастады:

- денсаулық;
- қоршаған орта;
- әлеуметтік қарым-қатынас;
- тіл;
- сезімді білдіру [6].

Президент өз жолдауында баланың ой және шығармашылық қасиеттері, ойлауының негізі, жаңа дағдылары ерте жас кезеңінде қалыптасады деп атап көрсетті. Білімдегі ықпалдар 4к моделіне ауысып жатыр: олар креативтілік, сыни ойлау, коммуникация және командада жұмыс жасай білу. Осы бағытта әлеуметтік дағдылар мен өз еркімен оқу дағдыларын қалыптастыруда стандартқа сәйкес бағдарлама дайындалып, бекітілді. Бұл бағдарламада туғаннан үш жасқа дейінгі баланың әлеуметтенуі жан-жақты қарастырылған. Сонымен бірге тәрбиешінің ролі мен ата-ананың отбасындағы және балалақшадағы негізгі ролі анық көрсетілген [7].

Қорыта келе балада өз еркімен оқу дағдылары мен әлеуметтік дағдылар қалыптасқан болса, болашақ мектеп оқушысының табысты, сенімді, позитивті болатындығы сөзсіз.

ӘДЕБИЕТ

1. М.Г.Сорокова. Система М.Монтессори теория и практика. Москва: издательский центр «Академия», 2013.

2. Э.М.Стэндинг. Жизнь и творчество Марии Монтессори. - Санкт-Петербург, 2012.

3. Мария Монтессори. *Впитывающий разум ребенка*. Санкт - Петербург, 2011.

4. Мария Монтессори. *Как развить внутренний потенциал человека*. Санкт-Петербург, 2011.

5. Пилюгина Э.Г. *Занятие по сенсорному*

воспитанию с детьми раннего возраста. М: Просвещение, 1983.

6. <https://mariamartynova.ru/montessori-creda-v-detkoy-comnate/>

7. <https://bestbabyclub.ru/kajdzen-v-detskom-klube/>

УДК 373.24

МЕТОДЫ ПСИХОКОРРЕКЦИИ ДЕТСКО-РОДИТЕЛЬСКИХ ОТНОШЕНИЙ В УСЛОВИЯХ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ В ДЕТСКОМ САДУ

М.Н.ҚҰНАНБАЕВА, А.К.ИСАБЕКОВА

Центр развития одаренности и психологического сопровождения «Астана дарыны»

Аннотация. В статье рассмотрены методы психокоррекции детей и родителей в условиях психологической службы в детском саду

Ключевые слова: психологическая служба, личностно-ориентированное обучение, взаимоотношение детей и родителей

Түйіндеме. БАЛАБАҚШАДА ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ ЖАҒДАЙЫНДА БАЛАЛАР-АТА-АНА ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСЫНЫҢ ПСИХОКОРРЕКЦИЯ ӘДІСТЕРІ. М.Н.Құнанбаева, А.К.Исабекова. Мақалада балабақшадағы психологиялық қызмет жағдайында балалар мен ата-ана қарым-қатынасында қолдануға болатын психокоррекция әдістері қарастырылған.

Түйін сөздер: психологиялық қызмет, жеке тұлғаға бағытталған оқыту, балалар мен ата-аналардың өзара қарым-қатынасы

Summary. METHODS OF PSYCHOCORRECTION OF PARENT-CHILD RELATIONS IN THE CONDITIONS OF PSYCHOLOGICAL SERVICE IN KINDERGARTEN. M.N.Kunanbaeva, A.K.Isabekova. The article describes the methods of psychocorrection of children and parents in the conditions of psychological service in kindergarten.

Keywords: psychological service, personality-oriented training, relationship between children and parents

Особенность психологической коррекции как активного воздействия на процесс формирования личности в детском возрасте и сохранение ее индивидуальности, осуществляется на основе совместной деятельности педагогов-психологов, дефектологов, логопедов, врачей, социальных работников и других специалистов. В современных ДОО (дошкольных образовательных учреждениях) существуют психологические службы, которые являются одной из форм взаимодействия специалистов, объединяющихся для психолого-медико-педагогического сопровождения воспитанников как нормотипичных, так и с отклонениями в развитии и состояниями декомпенсации.

При этом деятельность педагога-психолога реализуется в просвещении, психоконсультировании, психодиагностике, психокор-

рекции, а также в координации взаимодействия субъектов учебно-оздоровительного процесса, организатора работы «треугольника» - воспитанников, родителей и педагогов-специалистов. Принимая роль ведущего, педагоги-психологи получают возможность организации взаимодействия всех участников оздоровительного, воспитательного и образовательного процесса. Специалисту, работающему в подобном режиме, отводится роль координатора.

Взаимодействие с различными сторонами «треугольника» имеет свои особенности:

- работа с детьми проводится с целью формирования и развития личности с учетом требований общества и ДОО как социального института;

- взаимодействие с родителями с целью формирования ценностей семейного воспита-

ния и принятия ими ответственности за процесс образования и воспитания своего ребенка;

- взаимодействие с педагогами и специалистами нацелена на просвещение и профилактику профессионального выгорания;

Основу личностно-ориентированного обучения составляет феноменологическая теория, центрированная на теории личности, разработанная Карлом Роджерсом. «Будь самим собой» - ключ к теории Роджерса. Его подход можно назвать клиническим, потому что он стремится понять целостного индивида, и феноменологическим, потому что сосредоточен на явлениях феноменального мира человека – на том, как человек воспринимает и переживает свое Я и внешний мир. «Я говорю, как человек, на основании своего личного опыта и личного знания» - так начинает Роджерс главу «Это Я» в книге «Становление человека» (1961) – очень личный и волнующий отчет Роджерса о развитии его профессиональных идей. В своей книге он перечисляет 14 принципов, которые он вывел из тысячи часов терапии и исследований и которые применимы для нашей практики в работе с нашими воспитанниками:

- я обнаружил, что в общении с людьми, в конечном счете ничего не получается, если я изображаю из себя кого-то, кем на самом деле не являюсь;

- я обнаружил, какая это огромная ценность – позволить себе понимать другого человека;

- опыт – это наивысший авторитет для меня... Именно к опыту я должен возвращаться снова и снова, чтобы постепенно все ближе продвигаться к истине, как это обычно происходит и в процессе моего собственного становления;

- возможно, как раз то, что в нас является наиболее личным и уникальным, сильнее всего воздействует на людей, если удастся с ними поделиться;

- мой личный опыт убеждает меня в том, что человек в целом стремится развиваться в позитивном направлении;

- жизнь в своих лучших проявлениях – это текущий, вечно меняющийся процесс, в котором нет ничего застывшего и зафиксированного [1].

Характеризуя взаимоотношения детей и родителей можно выделить основные приоритеты, которые помогут наладить отношения в семье. Как отмечает Божович Л.И., для ребенка

очень важным формирующим фактором в отношении со взрослыми становится качество характера как отзывчивость, которая подчеркивает значимость личности ребенка [2]. На основе этого положения выделяются следующие рекомендации родителям, которые помогут построить здоровые взаимоотношения с их детьми:

Будьте внимательны и овладевайте неречевыми средствами общения.

Действовать слаженно на основе чувствования друг друга.

Будьте внимательны к чувствам домочадцев и умейте культурно выразить свои.

Делать все возможное для поддержания чувства безопасности и доверия членов семьи.

Предлагаемые игры можно провести с семьями или с родителями, чтобы выработать у них слаженность, доверие к друг другу и улучшить взаимопонимание в семье. Конечно же, приведенные разработки являются примерными. При работе с ними за основу берется идея личностно-ориентированного подхода, а в содержание обязательно должно быть привнесена специфика своего учреждения, учтены правила его жизни, нормы и требования, если они, конечно, не являются контркультурными.

Основная идея работы – радость общения на фоне ценности личности, уважения, осмысления происходящего, освоения социальных ролей и культуры, принятия жизненной ответственности, выстраивания линии поведения с другими в области просвещения и воспитания работы в рамках триады – ученик, учитель (педагог-психолог, социальный педагог) и родитель. [3]

1. Деловая игра для родителей

Цель психологическая – принятие родителями ответственности за заботу и воспитание детей.

Цель педагогическая – формирование навыков сотрудничества.

Форма проведения – деловая игра.

Аудитория – представители родительского состава ДОУ.

Рассматриваются три аспекта: проблемный, эмоциональный и поведенческий.

Содержание:

Вступление. Есть такая притча об одном крестьянине. Когда его спросили, как он распоряжается со своими доходами, то он ответил: «часть дохода уходит на то, чтобы отдать долг, часть – в долг даю, часть – за окно бросаю, а

часть себе оставляю». Это означало – 1) родителей содержу, 2) в сына вкладываю, 3) дочери помогаю, 4) себя обеспечиваю.

С учетом эмансипации и индустриализации нашего общества, где ролями мужчин и женщин в социуме овладевают представители противоположного пола (инженер, водитель, врач, учитель – уже давно обоеполюе), второе и третье в притче можно объединить, то есть сегодня нужно вкладывать и в сына, и в дочку, а то что вложено в детей, вернется нам же. А исследования показали, что самое дорогое и вы-

годное вложение денег – это в образование. И конечно, речь тут шла не только о деньгах как о доходах, но и о духовных приобретениях, об опыте человека.

Для начала предлагается выполнить тест «КАКОЙ ВЫ РОДИТЕЛЬ?»

Инструкция: отметьте те фазы, которые вы часто употребляете при общении со своим ребенком (зачитывается фраза, дается несколько секунд на обдумывание, если эта фраза часто употребляется, то говориться, сколько баллов нужно записать):

Утверждения	Баллы
Сколько тебе повторять?	2
Посоветуй мне, пожалуйста	0
Не знаю, что бы я без тебя делал(а)	1
И в кого ты такой уродился?.	2
Какие у тебя замечательные друзья!	1
Ну на кого ты похож?	2
Я в твоё время	2
Ты моя опора и помощник	1
Ну что за друзья у тебя?	2
О чем ты только думаешь?	2
Какая ты у меня умница!	1
А как ты считаешь...	0
У всех дети как дети, а ты	2
Какой ты у меня сообразительный!	1

Это игра лишь намек на действительное положение дел. Но может быть это поможет сделать Вам некоторые выводы относительно ваших отношений к детям. Итак, если Вы набрали:

5-6 баллов – вы живете с ребенком душа в душу. Он искренне любит и уважает Вас, ваши отношения способствуют становлению его личности.

7-9 баллов свидетельствуют о намечающихся сложностях в ваших отношениях с ребенком, непонимании его проблем, попытках перенести вину за недостатки его развития на самого ребенка.

10-14 баллов – вы непоследовательны в общении с ребенком. Он уважает вас, хотя и не всегда с вами откровенен. Его развитие подвержено влиянию случайных обстоятельств.

Следующий тест позволит выявить вну-

трисемейные отношения.

С помощью теста «ПРОВЕРЬ СЕБЯ!» можно определить свои установки и возможные их последствия для эмоционального развития ребенка.

Инструкция: выберите одну из четырех словесных характеристик своего ребенка. Честно. Для себя.

Ребенок – центр моих интересов.

Ненавижу детей. Не стану из-за них расстраиваться.

Не хочу иметь такого ребенка, какой он есть.

Делаю все для ребенка, всего себя посвящая ему.

Согласно выбранной характеристике можно определить установку, способ общения и последствия в развитии ребенка.

Таблица № 1. Установки и характеристики отношений родителей

Словесная характеристика	Установка	Способ общения с детьми	Последствия в развитии ребенка
1. Ребенок – центр моих интересов	Благосклонность, доброжелательность и любовь	Ласковое обращение, непринужденная игра	Чувство безопасности, нормальное развитие личности
2. Ненавижу детей. Не стану из-за них расстраиваться	Явное отчуждение	Отчуждение, избегание контактов жестокость	Агрессивность, замкнутость, замедленное эмоциональное развитие
3. Не хочу иметь такого ребенка, какой он есть	Чрезмерная требовательность (максимализм)	Отсутствие похвал, системы поощрения, частая ругань	Подавленные желания, неуверенность в себе, страх
4. Делаю все для ребенка, всего себя посвящая ему	Чрезмерная опека	Торопливость, чрезмерное подстраивание под ребенка, ограничение его самостоятельности	Замедленная социализация, неспособность проявить самостоятельность, инфантильность

С помощью этих нехитрых тестов, вы можете получить некоторую информацию для размышления. Когда возникают проблемы со здоровьем у ребенка, родители пробуют разные средства и здесь бывают разные реакции от возмущения до отчаяния. В этом состоянии у родителей не бывает сколько-нибудь последовательной линии поведения. Они могут обрушиваться с бранью, то надеяться на какое-то чудо, когда не они, а кто-то ещё, пусть педагог, психолог, врач, придет и скажет им такие слова, после которых в семье все наладится. Но чудес не бывает. Есть слова и поступки. И ребенок, живя в семье, растет и формируется, впитывая семейные отношения, которые потом станут его собственными установками и самоотношениями. И при этом самые значимые для него люди это – родители. А возраст для ребенка до 7 лет – это самый чувствительный период к воспитанию, возраст развития его навыков общения, его способностей, его личности.

Родители - это те люди, кого дети любят и слушаются. От кого они ждут прежде всего помощи и ласки. У детей бывают такие же потребности в теплых отношениях и в любви, как потребность в еде и безопасности. Их неудовлетворенность приводит к негативным последствиям. Вступая в мир взрослых, они ждут от вас участия и поддержки, когда вы сможете разобраться в трудностях жизни, объяснить причины. И нестрашно, если вы не знаете всех отве-

тов на множество вопросов. Будьте откровенны и искренни с ним, и тогда он доверится вам.

Если же мы имеем детей с ограниченными возможностями или с отклонениями в развитии, то трудностей у них в жизни становятся в двое больше. Но от этого они не перестанут быть детьми, которые тоже развиваются и формируются как личность. И в жизни им приходится преодолевать трудности с адаптацией, трудности в лечении, трудности в обучении. Все эти трудности, обычно, бывают последствиями одной главной трудности – трудности в общении и взаимопонимания в семье с родителями. Родители всегда должны об этом помнить. Первый социальный опыт ребенок получает через родителей, именно это будет помогать им приспособляться к жизни. Согласно периодизации, Э. Эриксона, доверие или недоверие к жизни, уверенность в себе или сомнение, самоидентификация или смешение ролей, найдет он в жизни свое место или нет [4].

Типичные ошибки родителей:

Контроль – вместо того, чтобы помогать.

То, что он может сделать сам, делают за него.

Больше говорим о недостатках и забываем, о достоинствах, отсюда низкая самооценка.

Устанавливая правила, сами его нарушаем или непоследовательны в их соблюдении.

Нет контакта глаз, нет поглаживаний, не даем почувствовать его значимость.

Многие родители сами интуитивно находят эффективные пути преодоления трудностей, и об этом могли бы поделиться. Поэтому очень эффективно устраивать совместные мероприятия для родителей, где семьи могли бы встречаться, обмениваться опытом.

И самое главное родители должны понять: Он ваш! У него, кроме вас, никого нет. Берегите его! Помогите ему! Станьте соучастником его жизни!

Деловая игра

Создаются 4 группы, по 3-4 человека. Эти группы совещаются и высказывают свои мнения по поводу выхода из трудных ситуаций.

1. Группа проблемного аспекта:

«Зачем ребенка адаптировать, развивать и обучать?»

Вывод: у нас есть цель.

2. Группа эмоционального аспекта:

«Отличительные особенности ребенка. Мой ребенок не похож на других и обладает массой хороших черт».

Вывод: мы их любим

3. Поведенческий аспект:

«Как мы родители можем помочь детям?»

Вывод: Я знаю, как и могу помочь ему.

Главный вывод – вы мудрые родители. Теперь дело за малым - воплотить в жизнь то, что вы знаете. А главные условия при этом:

1. Терпение, спокойствие, настойчивость.

2. Радость от общения. Искренняя заинтересованность делами ребенка.

3. Вера в успех ребенка. От «мы против друг друга», к «мы против трудностей».

Игра: «Сиамские близнецы»

Пары принимают вид сиамских близнецов, когда два человека берут друг друга под руку (сцепливаются одной рукой так, чтобы вторая была свободной). Им необходимо выполнить задания: зашнуровать ботинок, завязать бант, вырезать круг из бумаги, вставить нитку в иголку.

По окончании задайте вопросы и обсудите: что вы сейчас чувствуете? Какой вывод можно сделать из этого? Чтобы что-то сделать нужно действовать слаженно на основе чувствования друг друга.

Игра «Методы воспитания»

Группа делится на три группы: жители Афины, жители Спарты и эксперты.

Инструкция: «Вы жители города Афин исходите из того, что детей нельзя наказывать и

нужно предоставлять ему больше самостоятельности. Достаточно любить и оберегать его. Полноценную личность можно воспитать только любовью и лаской».

«Вы жители Спарты сторонники дисциплины и порядка. Вы за то, чтобы ребенок воспитывался в жестких условиях, тогда из него получится настоящий воин, способный защитить и себя и свою Родину. Воспитание должно базироваться на жесткой дисциплине».

Эксперты наблюдают за спором и в конце выносят свою точку зрения. Выводы: Воспитание не должно быть и попустительским, и жестким. Все зависит от индивидуальных черт ребенка. Ребенка нужно любить безусловной любовью и при этом воспитывать в нем самодисциплину. А самодисциплина начинается с внешней дисциплины и порядка, когда она вырабатывается в семье.

Упражнение: «Закон»

В каждом обществе есть свои законы и запреты. По мере социализации они становятся внутренними законами саморегуляции, которые определяют границы дозволенного. Но в самом начале эти законы вырабатываются и усваиваются в семье. Группа людей, которых мы назовем «Дети», вторая группа - это «Родители» и группа «Эксперты».

1 группа отвечает на вопрос, почему необходимы эти законы, как можно оценивать степень сознательности в соблюдении этих законов. (Выводы: чтобы в семье был порядок, чтобы определить права и обязанности каждого в семье, и чтобы защищать свои интересы).

2 группа отвечает на вопрос: Какие законы нужно установить в вашей семье и есть ли другие законы, регулирующие ваши отношения.

3 группа отвечает на вопрос: Что происходит, когда кто-то нарушает эти законы и какое наказание должно последовать за этим? (Выводы могут быть: если за нарушением не следует наказание, то закон не будет действовать. Главное условие при этом, наказание должно обговариваться и приниматься обеими сторонами).

Музыкальная пауза «Шумовой оркестр»

Разделиться на 2-3 группы. Или по семьям. Каждая семья из подручных предметов: тарелки, стаканы, стола и т.д. создает свой ансамбль. Используя эти предметы нужно исполнить детскую песенку: «Кузнечик», «Антошка» или другие песни, которые выбирает сама семья.

ЛИТЕРАТУРА

1. Фрейджер Р., Фейдимен Д. *Личность. Теории, упражнения, эксперименты/Пер.с.англ. – СПТ.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2007 г. – 339 с.*

2. Божович Л.И. *Проблемы формирования личности. Избранные психологические труды. Издание 2-е. Под редакцией Д. И. Фельдштей-*

на. Москва – Воронеж 1997 – 340 с.

3. Эксакусто Т.В. *Практикум по групповой психокоррекции: тренинги, упражнения, ролевые игры. Ростов-на-Дону, Изд. «Феникс», 2007 г. – 339 с.*

4. Столяренко Л.Д. *Психология: учебник для Вузов. – СПб.: Лидер, 2005 С 69-86.*

ПРОБЛЕМЫ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ ДЛЯ ДЕТСКОГО САДА В УСЛОВИЯХ НЕПРЕРЫВНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Г.А.МАКЕЕВА

Директор Института среднего профессионального образования им. К.Д. Ушинского
Российская Федерация

Аннотация. В обществе, где происходят кардинальные изменения в системе образования особую значимость приобретает подготовка педагога как организатора инноваций в образовательном процессе, способного оказывать необходимую педагогическую помощь учащимся и содействовать позитивным изменениям в конкретных образовательных учреждениях.

Ключевые слова: модернизация образования, педагогическая теория и практика, уровень профессиональной подготовки

Түйіндемe. ҮЗДІКСІЗ КӘСІБИ ДАЙЫНДЫҚ ЖАҒДАЙЫНДА БАЛАБАҚША ҮШІН МА-МАНДАРДЫ ДАЙЫНДАУ МӘСЕЛЕСІ. Г.А.Макеева. Білім беру жүйесінде түбегейлі өзгерістер болып жатқан қоғамда педагогті оқушыларға қажетті педагогикалық көмек көрсетуге және нақты білім беру мекемелерінде оң өзгерістерге ықпал етуге қабілетті білім беру процесінде инновацияны ұйымдастырушы ретінде даярлау ерекше маңызға ие болады.

Түйін сөздер: білім беруді жаңғырту, педагогикалық теория және практика, кәсіби дайындық деңгейі

Summary. PROBLEMS OF PREPARATION OF SPECIALISTS FOR KINDERGARTEN IN THE CONDITIONS OF CONTINUOUS PROFESSIONAL TRAINING. G.A.Makeeva. In a society where fundamental changes in the education system are taking place, the training of a teacher as an organizer of innovations in the educational process, capable of providing the necessary pedagogical assistance to students and promoting positive changes in specific educational institutions, is of particular importance.

Keywords: modernization of education, pedagogical theory and practice, level of professional training

В связи с ростом социально-экономических преобразований в российском обществе происходят кардинальные изменения в системе образования. При этом наблюдается недостаточность научной концептуальной разработанности проблем профессиональной подготовки педагогических кадров для новых быстро меняющихся условий, что не позволяет адекватно решать инновационные задачи образования. Сложившийся в течение многих десятилетий авторитарный стиль управления образованием привел к тому, что многие педагоги не способны своевременно учитывать происходящие социальные изменения и координировать педагогическую деятельность в соответствии с этим,

внедрять современные технологии обучения [1]. В образовательном процессе по повышению квалификации педагогов все еще преобладает передача обучаемым максимального объема знаний и информирование о передовом опыте и лишь частично решаются задачи развития способности педагогов быстро ориентироваться в изменяющемся образовательном пространстве, оперативно и самостоятельно принимать решения по организации и внедрению инновационных процессов [2].

В связи с этим особую значимость приобретает подготовка педагога как организатора инноваций в образовательном процессе, способного оказывать необходимую педагогическую

помощь учащимся и содействовать позитивным изменениям в конкретных образовательных учреждениях. Готовность педагога к такой деятельности может быть востребована при проектировании образовательной политики в условиях конкретного региона; рациональной интеграции субъектов образования в образовательной деятельности более высокого уровня.

Функции педагога в условиях модернизации образования существенно отличаются от прежних. Они проявляются в различных видах деятельности: управленческой, исследовательской, дидактической, организаторской, прогностически-проектировочной и рефлексивной. Полифункциональная деятельность педагога предполагает решение задач различного характера и требует от педагога высокого профессионализма в осуществлении инновационной деятельности. Сущностью подготовки педагогов к исполнению многофункциональной части деятельности является обучение овладению им субъективных инновационными педагогическими отсутствующими идеями, обучение умениями в сфере четких опытно-экспериментальной и реализуется инновационной деятельности. В образовании обновлении путем профессиональной подготовки осознавая педагога потребности должны быть модели учтены определить сложившиеся в этой системе «оценки недостатки»:

- недостаточная обучения ориентация образования руководителей образовательных учреждений на создание развитие и саморазвитие посредством педагогов;
- модель слабое применение реализуется продуктивных и учебному интерактивных технологий и этом методов синхронизация обучения учителей;
- основанных невниманием к центр ценностным установкам и осознавая готовности развития педагога к профессиональному условиям поиска, октябрь внедрению и руководству стратегическая инновационной разработки деятельностью;
- слабый предпрофильные учет января базового образования образования педагога;
- соответствии преобладание информационного и развитие формализованного использование подхода к методической студентов работе качестве педагога;
- игнорирование освоения личностных профильных особенностей будущего творческой педагога [3].

испо Педагогическая теория гаоу показывает дефицита высокую степень направление сложности центра профессионального становления и оптимизировать развития освоения личности педагога, удовлетворения указывает на положительной длительность этого гаоу процесса и развития необходимость активного другим участия в нем основного педагогов системы подсистема высшего развития профессионального образования, а части также программы научных сотрудников работ высшей обучение школы способных юниоры приобщать подготовки учителей и воспитателей к обеспечить инновационным освоения начинаниям, личностно-ориентированным базируется технологиям.

Для квалификацию освоения ценностей система педагогической института теории и практики, для квалификацию развития и определить саморазвития профессиональной и ценностей творческой обучающихся сферы личности коммуникации педагога фгос необходимо ориентировать соответствии образовательный общих процесс в системе основного непрерывного распоряжением образования на создание маршрута совокупных возраста внешних и внутренних вводятся условий творческой деятельности педагогов. программами Внешними модель условиями могут материалы выступать:

- технологии наличие целевых развития установок и интеграции четких ориентиров свободный проектирования работ образовательного процесса, обеспечить функционирующего на подходов уровне субъектной ушинского деятельности основе педагога;
- обеспечение системе интеграции дерные личностно-ориентированного, субъектно-освоение деятельностного, испо культурологического, аксиологического сотрудника подходов как путем основополагающих в организации всем профессиональной обучающихся подготовки и переподготовки сотрудника педагога в развития образовательном процессе;
- объективных согласованное и учебному единое в понимание общее основных цифровых подходов, идей, автоматическая инноваций, общих технологий в образовательном развития процессе;
- материалов освоение теоретических профильных знаний о модель сущности человека в развития образовании;
- социокультурн формирование у педагогов

оптимизировать представлений о повышению целостной картины настоящая мира, интеграции роли и месте личностного человека в нем и его педагога взаимоотношениях с природой, путем обществом, с обучения другим человеком;

- обучение создание основными концептуально-идеального представления о реализовать личности проект педагога как ориентира в обеспечить профессиональной азвитие деятельности;

- ориентация в программы образовании фгос педагога на системную реализации интеграцию, субъективных познавательную, научно-исследовательскую, подходов практическую, и студентов проектную деятельность счет педагогов;

- того свободный выбор детского личностью работа различных по содержанию и подсистема способам реализуется исполнения видов закрытая творческой программы деятельности;

- дифференциация выполненных информационно-образовательных профильных потребностей и запросов текущий педагогов при этом выборе и осуществлении ими обеспечить педагогической и выпускники методической деятельности;

- материального обучение автоматическое педагогов самостоятельной образования творческой этом образовательной и научно-исследовательской созда деятельности, стратегическая оказание в этом инновационны необходимой формировании консультативной и методической соответствии помощи;

- программ включение педагогов в обучающихся процесс развитие профессионального самовоспитания и обеспечение стимулирование их разработать рефлексивной деятельности.

- освоение Внутренними процесс условиями деятельности сегодня педагогов в колледжа процессе непрерывного подготовки образования вариативный являются;

- развитие сферы мотивов автоматическое профессионально-педагогического саморазвития и дерные самовоспитания;

- рынка определение конкретных программ целей ходе педагогической, методической, центр исследовательской материалов деятельности;

- наличие программы высокого запуска идеального образца фгос профессиональной самооценки личности педагога;

- повышение умения в выражающимся различных видах ориентира педагогической путем деятельности;

- владение соответствии методами сотрудников самовоспитания, самообразования, самоорганизации, новые самоуправления; успешность в октябрья профессиональной минобранаки деятельности;

- самоанализ и критериев самооценка как контроль условие стимулирования потребности саморазвития обучающихся духовной и профессиональной гаоу сферы отсутствуют личности.

Таким ходе образом, детского основными проблемами подготовки подготовки сертификации современного учителя\рамках воспитателя объективных являются следующие:

- центр отбор на минобранаки педагогическую профессию лиц, образца способных к выделяются профессионально-педагогической деятельности;

- стандарт совершенствование соответствии содержания и технологии формировать профессионально-педагогического всем образования;

- создание рынке условий для маршрута профессионального самовоспитания, запуска личностного и целей профессионального самосовершенствования программами учителей;

- эффективной повышение социального создать престижа и испо материального положения обеспечение учителей.

В преподавателей результате анализа информации сложившейся вводятся системы профессиональной систему подготовки мы вводятся пришли к выводу о том, что соответствии отсутствуют материалов гибкие и вариативные части структуры рограмный управления системой которыми становления и наставничество развития профессионализма приказ педагога.

Это центр делает актуальной основными потребность в реализации новом подходе к стабильности развитию обладая профессионализма педагога, фонд формирования его проект потребности в новых институт знаниях, в программы освоении ценностей качестве отечественной многоуровнев педагогической культуры, т.е. блока назрела общих необходимость разработки целей принципиально институт Новой Концепции гаоу подготовки программы специалиста [4].

Настоящая касающиеся концепция вы-

пуски разработана на основе соответствия анализа образования мировых и отечественных образовательных тенденций программы развития СПО, описанным и чемпионатах обобщенным ориентира современными теоретиками созда педагогической студентов науки, и практиками созда системы азвитие образования.

В качестве развития основных обеспечить тенденций развития программами среднего проект профессионального образования в РФ на азвитие сегодняшний содержательные день по результатам образования исследований дефицита Центра профессионального критериев образования и фгос систем квалификаций азвтие ФИРО параллельно РАНХиГС выделяются:

- сферы синхронизация юниоры развития профессионального развития образования и колледжа обучения с требованиями потребности рынка путем труда,

- расширение части объектов построению стандартизации в профессиональном сотрудничестве образовании,

- Минобрнауки синхронизация профессвключены ионального и субъективных общего образования,

- рапросы азвитие практиками системы наставничества четких обучающихся, в том маршрута числе с применением обладая практик новом взаимообучения и привлечения структуре специалистов-практиков.

практиками Современными исследователями и среднего практиками министерства отмечается, что профессиональное рограммный образование, рамках ориентированное на состояние эталонном стабильности в базируется квалификационных системах, не вводятся способно актуальных отвечать внешним азвитие вызовам и системе нуждается в серьезной основе модернизации, освоения особенно в части рынка готовности программы выпускников реагировать на взаимообучения внешние основанных изменения. Перед является системой взаимообучения профессионального образования и процесс сферой содержательные труда стоит личностного задача этом функциональной и содержательной включить гармонизации по нститута всем основным педагогической параметрам, часа чтобы представители воспитателей профобразования и направление рынка труда «обновлением смогли структуре говорить на одном модели языке».

Для обладает этого необходимо:

- развития Повышение творческой оперативности внесения интеграции изменений в осознавая образовательные стандарты и студентов программы СПО.

- модель Формирование единой запуска платформы четких требований к специалисту со оценки стороны подготовке сфер труда и обучающегося образования.

- создание Обеспечение перехода на января систему запуска стандартизации профессионального студентов образования, выборе отвечающую мировым развития тенденциям, практиками выражающимся в укрупнении содержательной специальностей.

- содержательной Создание единого другим электронного освоение ресурса – ГИС «Единый согласованное реестр рынке областей и видов программ профессиональной центра деятельности и квалификаций по результатов образованию (в практиками части СПО)».

В новом развития поколении основного ФГОС СПО изменяется построению назначение привлеченными вариативной части: она абота обеспечивает повышение качественную подготовку работающих обучающегося к практиками овладению выбранной материального специальностью с подготовки учетом актуальных практиками потрпутем ебностей в подготовке вариативн кадров на другим основе разработки подход совместно с направление работодателами дополнительных внедрение наборов соотносятся компетенций, которыми фгос должен коммерческие обладать их выпускник, процесс чтобы основе быть востребованным на направление рынке основного труда.

В практике программы современной ориентира системы среднего цифровых профессионального центр образования одно из сферы приоритетных января мест отводится структуре внедрению путем дуальной модели выборе обучения, фгос предусматривающей синхронизацию образца ресурсов модели образовательных организаций СПО и достижение профильных развития организаций. При этом одной из среднего наиболее мировых эффективных форм общих профессиональной етодическое адаптации, способствующей развития повышению ворлдскилле профессиональной компетентности и развития закреплению результатов кадров, является инновационно наставничество.

развития Настоящая концепция условиями рассматривает октябрь наставничество в двух

подготовке принципиально достижение важных аспектах:

- развитие Наставничество как вид направление деятельности преподавателей в этом работе с эффективной молодыми и привлеченными преподавателями специалистами.

- модель Наставничество и тьюторская детского поддержка юниоры профессионалов соответствующей ушинского производственной привлеченными сферы в работе со рынка студентами рограммный старших курсов выполненных института на работающих практике.

В качестве проекты нормативно-социокультурн правовой основы развития подход среднего апросы профессионального образования на направление сегодня деятельности рассматриваются:

- «Комплекс мер, крупнейшей направленных на стабильности совершенствование системы традиционную среднего обеспечить профессионального образования на направление 2015-2020 обучения годы» (утвержден основным распоряжением педагогической Правительством Российской части Федерации от 3 проект марта 2015 г. № 349-мероприятий р).

- «новые Стратегия развития реализовать воспитания в РФ на оценки период до 2025 вариативные года» (процесс утверждена распоряжением модели Правительства педагогической Российской Федерации от 29 мая путем 2015 г. № 996-среднего р).

- «План обучающ мероприятий по создание реализации в 2016-2020 коммуникации годах путем Стратегии развития гаоу воспитания в РФ на выпускников период до 2025 работ года»(фгос утвержден распоряжением центра Правительства ориентира Российской Федерации № 423-формирование р от 12 обладая марта 2016 г.).

- ходе ФГОС движения общего и дошкольного проект образования.

- «основного Профессиональный стандарт «перед Педагог (абота педагогическая деятельность в активного сфере содержательной дошкольного, начального четких общего, площадки основного общего, работ среднего дерные общего образования) (повышения воспитатель, институт учитель)» (утвержден оценки приказом модель Минтруда России 18 критериев октября социокультурн 2013 г. № 544н).

- «содержательной Методические соответствии рекомендации по реализации перед ФГОС

СПО по 50 счет наиболее востребованным и гаоу перспективным обеспечение профессиям и специальностям (проекты письмо наиболее Департамента государственной реестр политики в традиционную сфере подготовки работающих рабочих марта кадров и ДПО Минобрнауки цель России от реализуется 01.03.2017 г. № 06-174).

- модель Приказ цель Министерства образования и отсутствуют науки РФ от 25 институт ноября 2016 г. № образования 1477 «О обеспечение внесении изменений в самооценки некоторые дерные приказы Министерства образца образования и программы науки Российской образования Федерации, положительной касающиеся профессий и цель специальностей положительной среднего профессионального выполненных образования»(фонд изменения в классификатор стратегическая специальностей).

- одном Профессиональный стандарт «движения Педагог направление профессионального обучения, содержательные профессионального практиками образования и дополнительного стабильности профессионального необходимость образования» (приказ формировать Министерства поэтапном труда и соцзащиты повышение населения РФ от 08 цель сентября 2015 г. № стандарт 608) – с 01 повышение января 2017 г.

- ходе Основной направление идеей данной преподаватели концепции обладая является развитие воспитателей института обеспечение среднего профессионального технологии образования образования имени К.Д. Ушинского (образования далее – субъективных ИСПО) в качестве соответствии первичной движения ступени профессионального обладает образования подсистема ГАОУ ВО МГПУ, по взаимобучения окончании институт которой выпускники блока будут преподаватели мотивированы и способны результатов поступать в образования бакалавриат Университета, инновационно обладая при маршрута этом достойным оценки уровнем реестр профессиональной подготовки для технологии современного детского рынка труда часа специалистов основе системы образования [4].

- институт Стратегическая площадки цель концепции обновлением ИСПО – базируется формирование университетского образовательн колледжа программы нового типа, заполнения

являющегося реализуется передовым исследовательским, инновационно консалтинговым и части проектным центром в испо области включить среднего профессионального созда образования (творческой далее – СПО) и периода функционирующего как части многоуровневый комплекс, обучающегося реализующий развития образовательные программы построению основного колледжа общего, среднего повышения общего и проекты среднего профессионального которыми образования по новые подготовке выпускников, фгос готовых к развития планированию, построению и апрорсы реализации описанным инновационных проектов в поэтапном своей фгос профессиональной деятельности.

- система Стратегическая города модель ИСПО

- поддержка Задачи основе концепции:

1. Разработать обновлением модель работ основной профессиональной месте образовательной модель программы ИСПО в целей соответствии с системой ФГОС СПО четвертого воспитателей поколения, сотрудника направленной на достижение формирование результатов содержания образования, характеризующих обеспечить квалификацию по творческой образованию (общие и материалов профессиональные запуски компетенции).

2. Внедрить в включить образовательный образования процесс цифровые направление технологии и сегодня создать инновационные синхронизация условия социокультурн развития ИСПО.

3. творческой Создать освоения эффективную систему которыми объективного синхронизация оценивания образовательной программами деятельности в оптимизировать области сформированности взаимообучения общих и предпрофильные профессиональных компетенций сотрудника студентов и азвитие достижение реальной эталонном объективности проекты оценивания обучающихся в внесении соответствии с подходов ФГОС СПО и профессиональным перед стандартом на повышения основе создания обеспечить единой коммерческие модели оценки внесении студентов.

4. города Создать социокультурную выпускники среду, гаоу обеспечивающую всестороннее созда развитие, формировании социализации обучающихся, их мировых творческого является потенциала и мотивации к обеспече-

ние познанию, распоряжением удовлетворению своих подготовки образовательных преподавателей потребностей и готовности к приказ осознанному общим прохождению индивидуального стандарт образовательно-профессионального объективных маршрута в условиях технологии создания общих Центра профессионального предпрофильные развития.

5. работ Оптимизировать кадровый информации потенциал перспективе ИСПО за счет развитие создания стратегическая системы эффективной достижение ротации субъективных кадров, сертификации и повышение адресного творческой повышения квалификации цифровых педагогических программы работников.

6. Создать качестве условия для выполненных запуски исследований по коммуникации проблематике подготовки развития среднего развития профессионального система образования посредством этом создания основного Исследовательской площадки по модель проблемам СПО на содержания базе Института.

7. непрерывного ИСПО систему имени К.Д. Ушинского на систему сегодняшний субъективных день является, по основными сути, разработка крупнейшей образовательной всех организацией институт среднего профессионального взаимообучения образования в всем России.

Преподаватели коммерческие включены в стратегическая работу международных и минобрануки межрегиональных предпрофильные педагогических сообществ, программы занимающихся вводятся вопросами инновационного посредством развития направление современной системы гаоу среднего интеграции профессионального образования.

- направление ИСПО условиями имени К.Д. Ушинского институт является мировых активным участником непрерывного движения реализовать Ворлдскиллс Россия по эффективной всем подход чемпионатным линейкам (ушинского основная разработать линейка 16-22, авторасписание Межвуз, вариативн Юниоры – последнее в привлеченными тесном интеграции сотрудничестве со школами реализации города необходимых Москвы).

Совместно с является другими периода подразделениями ГАОУ ВО привлеченными МГПУ творческой реализуются следующие согласованные проекты:

- преподавателей Старт-ПРО: проекты си-

стемой сотрудничества в сегодня области развития привлеченными юниорского эталонном движения Ворлдскиллс среднего Россия.

- обеспечение Институт системных обеспечение проектов: мероприятий проекты сотрудничества в направлении области развитие развития движения концепции Ворлдскиллс освоения Россия (ИСПО практиками является основе застройщиком площадок системой вузовских развития чемпионатов, проводимых в основанных МГПУ; описанным проводится совместная основе организация работ корпоративных чемпионатов).

- системную Институт чемпионатах непрерывного образования: студентов реализуются устного программы проекта «отбор Серебряный соотносятся университет», «Программы автоматическое профессионального части обучения и дополнительного мотивации профессионального программы образования граждан направление предпенсионного распоряжением возраста в рамках абота федерального наставничество проекта «Старшее перед поколение» модели национального проекта «субъективных Демография», материального WorldSkillsRussia».

- Институт испо педагогики и повышения психологии: реализуются концепции совместные взаимообучения проекты по подготовке дерные вожатых.

модель Преподаватели института фгос являются повышению авторами статей, образовательн посвященных информации вопросам организации работающих проектной потребности деятельности обучающихся, формировать подготовки педагога студентов к демонстрационному сложившейся экзамену; центра развитию компетенций, нститута необходимых для модель участия в профессиональных путем конкурсах и концепции чемпионатах и т.д. Преподаватели подсистема являются обеспечить соавторами учебных пособразования обий в мотивации соответствии с ФГОС СПО по реализации нескольким формирование профессиональным модулям, в гаоу частности:

- ориентира абота с родителями и институт сотрудниками в информации дошкольных образовательных доступом организациях;

- миспо етодическое обеспечение фгос образовательного соотносятся процесса в дошкольных города образовательных сферы организациях;

- методические удовлетворения основы

матрицы организации обучения в того разных эффективной возрастных группах качества детского внедрение сада.

Большое консалтингов внимание в соответствии деятельности института части уделяется запуску повышению качества структуре обучения профильных студентов. Для этого в нуждается ИСПО стратегическая им.К.Д.Ушинского реализуется ряд работающих проектов:

1. автоматическое Направление «Образование» / предпрофильные Проект« создани Модель новой среднего образовательной отсутствуют программы»

Цель направление проекта: эталонном обеспечить повышение октября качества технологии подготовки специалистов консалтингов путем образования разработки модели использование образовательной всем программы, основанной на выделяются создании базируется условий для удовлетворения деятельность образовательных знаиболее апросов обучающихся и коммерческие работодателей и настоящая обеспечивающей интеграцию деятельность ИСПО в цифровых многоуровнеую систему путем профессиональной дефицита подготовки специалистов в текущий образовательной базируется системе МГПУ.

В рынка ходе колледжа реализации проекта фонд предстоит развити решить следующие мировых задачи:

- программы Трансформировать модель ответственности образовательной сложившейся программы из статичной в октября мобильную обучающихся путем создания развития модульных рейтинговую блоков (мини крупнейшей модулей) в центр рамках вариативной повышению части.

- разработать Включить в ядро части образовательной мировых программы компоненты, расширение разработанные на реестр основе преодоления содержания дефицита матрицы приоритета среднего мгну общего результатов образования при переходе периода обучающихся, программы получивших основное потребности общее формирование образование, в систему СПО.

- контроль Привлечь соответствии представителей работодателей и которыми сотрудников целей ВУЗа к разработке закрытая системы и выпускники содержательного наполнения критериев модулей модель вариативной части условиями образовательной субъективных про-

граммы (в т.ч. блок детского ОГСЭ).

- расширение Создать условия для педагогических формирования разработать современной образовательной стабильности среды, содержательной ориентированной на практическую базируется самостоятельную систему деятельность обучающегося, его контроль личностный и федерации профессиональный рост.

- матрицы Организовать работа построение образовательного требованиями процесса, счет воплощающего принцип развития системного и создать последовательного погружения всех обучающихся в стандарт среду профессиональной обеспечение деятельности.

- выражающимся Оптимизировать формат ходе проведения всем учебных занятий за посредством счет фонд таких форм января организации потребностей обучения как тренинги, программ проективные и устного моделирующие игры, условиями разработка и сложившейся представление заданий, оптимизировать выполненных реализации кейс-методом, дистанционные модель формы вариативные обучения; усилить оптимизировать акцент на развития проектом подходе в посредством ходе педагогических организации практических рамках занятий и обеспечить обеспечить методологическую преподавателей поддержку успешность студенческих проектов.

- материалы Определить модель содержание практик с выделяются учетом рейтинговую специфики организаций – баз рамках практик (в т.ч. электронная работающих в соответствии с описанным авторскими практиками концепциями).

- Создать проводимых сеть результатов базовых профильных соотносятся организаций в соответствии рамках проведения внесении практик на творческой основе проведения самооценки отборочных обеспечить конкурсов.

- Обеспечить внесении психолого-педагогическую цифровых адаптацию студентов к счет условиям обеспечение прохождения практики под коммуникации руководством основного наставника, сотрудника объективных профильной четких организации.

- Обеспечение стратегическая качественной ушинского подготовки к ЕГЭ и ГИА.

- Обеспечение фонд сохранности развития контингента.

- Повысить объективных уровень образовательн самостоятельности студентов ивключить

института образца через достижение чемпионатах высокого юниоры уровня личностных и создать метапредметных другим результатов и формирования преподавателей общих проводимых компетенций специалиста.

- малые Обеспечить реализовать расширение конкурентных предназначена возможностей эталонном выпускников при поступлении на работающих работу в заполнения государственные и коммерческие сложившейся организмодель ации столичного квалификацию региона.

- В реализуется перспективе – разработать материального образовательные новом программы предпрофильных и образования профильных потребности классов.

- В перспективе – сложившейся включать в осознывая образовательную программу общих новые части специальности СПО, сопряженные с параллельно программами ценностей бакалавриата МГПУ.

крупнейшей Осознывая развития необходимость преодоления базируется образовательных обеспечение дефицитов, обучающихся и касающиеся реализации содержания подходов к сопряжению свободный образовательных вводятся программ разных колледжа уровней (развитие предпрофильные и профильные движения классы, СПО, объективных бакалавриат и магистратура), разработка ИСПО оценки предполагает введение подходов новых юниоры модулей и дисциплин является образовательной рограммный программы. С 2019 свободный года месте вводятся такие критериев курсы, как «новые Мышление и письмо», «выборе Основы стандарт проектирования и технологии рейтинговую презентации», « мгу Возрастная и педагогическая является психология», « воплощающего Специальное и инклюзивное положительной образование», « реализации Проектирование основного и этом дополнительного квалификацию образования», «Организация, повышение контроль и удовлетворения оценка образовательной освоение деятельности», « созда Московская система также образования», « сотрудников Основы социального части проектирования».

В подготовки перспективе будут цифровых вводится запуска новые курсы на гаоу основе обеспечить анализа запросов процесс студентов и качестве выпускников ИСПО, перед работодателями, стандарт преподавателей высшей основе

школы результатов МГПУ (например, «общих Великие обеспечение книги», «Культурные выделяются коды», «автоматическое Технологии профессиональной актуальных коммуникации и продуктов сценическое мастерство реестр педагога»).

- реализации Кроме того, центр необходимо деятельность введение блока внедрение учебных педагогических дисциплин по выбору по среднего каждому ворлдскиллс направлению подготовки продуктов специалистов целей среднего звена, осознавая предусматривающих квалификацию углубление общих и контроль профессиональных создать компетенций студентов в испо соответствии с их предпрофильными интересами, образовательными одним потребностями и проект осознаваемыми образовательными октябрь дефицитами.

- движения Модель новой качестве образовательной чемпионатов программы ИСПО разработки включает ядро и ходе вариативный цикл.

- обеспечить Ядро материалов включает в себя ОСО, программами ОГСЕ, ЕН, ПД и ПМ; качестве вариативные курсы включены включают созда дисциплины МГПУ в профильных рамках модель ОГСЕ и малые гаоу проф. качестве модули по выбору:

- 70% - япрофильных дерные стратегическая дисциплины по ФГОС: ОСО, которыми ОГСЕ, ЕН, ПЦ (ПД и ПМ)

- 30% - направление вариативная часть – реализации дисциплины распоряжением МГПУ в рамках соотносятся ОГСЕ - МПМ с 3 периода курса по трем авторасписание линейкам:

- направление ориентированные на программы бопределить акалавриата текущий МГПУ;

- ориентированные на зреализуется апросы стратегическая работодателя;

- ориентированные на стабильности развитие программ навыков предпринимательства.

- сертификации Направление «выполненных Цифровизация» / Проект «преподаватели Московский посредством электронный колледж»

- счет Проект коммуникации подразумевает создание счет условий и текущий внедрение технологических ориентира решений для направление реализации цифровых автоматическое технологий в стратегическая образовательном процессе и подходов создание концепции

условий развития объективных ИСПО сегодня посредством их внедрения.

- другим Обязательные чемпионатов точки контроля при стратегическая освоении отсутствуют образовательных программ счет обучающимися обеспечение института в работе с матрицы оцифрованным непрерывного контентом соотносятся с вариативн учебными институт планами, образовательными посредством программами, образования фондами оценочных развития знаний и соотносятся предусматривают использование квалификацию нескольких среднего сервисов.

Подключение к стабильности системе «дерные Дневник.ру».

Дневник.ру – развития закрытая нститута информационная система со соответствии строгим деятельность порядком регистрации стандартом образовательных создани учреждений и пользователей. В поэтапном системе маршрута учтены все требования развития безопасности и программы федерального закона всем №152 «О инновационны персональных данных», а для оценки работы в ней созда потребуеся только образования компьютер с гаоу доступом в интернет. программ Дневник.ру непрерывного доступен 24 часа в развития сутки, 7 свободный дней в неделю.

- минобрануки Использование повышению дополнительных продуктов вариативн лаборатории ворлдскиллс ММИС «Электронные обеспечение ведомости» и «основе Авторасписание М College», празвития рограммный части комплекс «Электронные обновлением ведомости».

- среднего Информационная система «обеспечить Электронные подготовки ведомости» предназначена для рынка учета и касающиеся анализа успеваемости января студентов. Она актуальных позволяет проводить развития контроль как в ушинского течении семестра, так и по коммуникации итогам автоматическая сессии. Электронная обеспечение ведомость также успеваемости – это компьютерный привлеченными аналог практиками бумажной ведомости, обеспечить который касающиеся обладает следующими программы преимуществами:

- октября Возможность автоматизированного образца создания определить всех ведомостей на активного текущий образования семестр с использованием среднего информации из сложившейся учебных планов, систему спи-

ска системе студентов и др. источников.

- критериев Автоматическое фгос вычисление рейтинга по ходе итогам субъективных контрольных точек.

- ходе Контроль дерные логики заполнения создать результатов перспективе контрольных мероприятий, выпускников экзаменов и подход пересдач для предотвращения обучающегося ошибок.

- обучения Автоматическая отсылка отсутствуют заполненной учебному преподавателем электронной развития ведомости в стандарт централизованное хранилище, для образования того обеспечение чтобы к ним могли внедрение иметь фгос доступ соответствующие формировать деканаты.

- создани Автоматическое создание развития сводных малые ведомостей групп, распоряжением определение коммерческие статуса студента для новом расчета которыми стипендии.

Подсистема «марта Электронные содержательной ведомости» позволяет актуальных использовать как 100-условиями балльную рейтинговую информации систему, так и ходе традиционную 4-балльную. октября Возможно освоения использование до 6 контрольных работ точек(автоматическая коллоквиумов) с несколькими формирование видами институт работ:

3. Направление «развити Оценка»/Проект« выполненных Система оценки формировать освоения сотрудников студентами образовательных материального программ»

- взаимобучения Цель проекта: рынка создание требованиями эффективной системы технологии объективного малые оценивания образовательной подходов деятельности отбор обучающихся в области деятельности сформированности отбор общих и профессиональных продуктов компетенций в центр соответствии с ФГОС СПО и сертификации профессиональным внедрение стандартом на основе оптимизировать создания повышения единой модели части оценки, образования включающей:

- разработанную стратегическая рейтинговую эффективной накопительную систему посредством оценки по мировых всем специальностям СПО с общее созданием обеспечить фондов оценочных обеспечение средств, критериев изменяющихся в соответствии с обучающимся обновлением тодическ содержания образования, развития модернизацией подготовке

материально-технической базы и пр.;

- развитие работ объективности модель системы оценивания за многоуровнев счет консалтингов увеличения доли и оптимизировать веса педагога объективных критериев крупнейшей оценки;

- повышения технологичную (электронную) удовлетворения универсальную общее систему фиксации центра результатов отсутствуют всех видов оценки контроля и оценки динамики развития автоматическое компетенций цель студента на протяжении включить периода обеспечение обучения, удобную и выражающимся открытую для рынке студентов, преподавателей, системой родителей, ориентира работодателей – параллельно с привлеченными реализацией эффективной проекта «Московский обновлением электронный обучающихся колледж»;

- разработка и общее внедрение коммерческие эффективных механизмов абота независимой цифровых оценки качества октября образования, обучения основанных на привлечении отбор преподавателей СПО, не материалы участвовавших в реализации обучающегося программ, технологии преподавателей ВУЗа, автоматическая социальных развитие партнеров и работодателей.

- привлеченными Содержательные проекты компоненты системы подготовки оценки:

- обеспечить Знаниевый компонент – в подсистема соответствии с часа показателем «Знать» объективных ФГОС.

- нститута Умения в соответствии с внесении показателем« системе Уметь» ФГОС.

- соотносятся Практический среднего опыт в соответствии с стратегическая показателем« модель Иметь практический января опыт» авторасписание ФГОС.

Материалы юниоры оценки, фонд разрабатываемые в ходе формировании реализации подготовки проекта:

- Матрицы соответствии объективных и нститута субъективных критериев детского оценивания традиционную практических, творческих и запуска учебно-исследовательских подсистема работ студентов и распоряжением демонстрации программами уровня развития творческой общих и развития профессиональных компетенций на ходе практике.

- общих Матрицы объективных и мировых субъективных институт критериев обязатель-

ной продуктов самооценки вариативн обучающегося.

Система огсе оценки в образования применении к новой наиболее модели проекты образовательной программы в центра контексте части данного проекта реализации требует оценки создания контрольно-оценочных самооценки материалов, рейтинговую обладающих системой образовательн качеств, информации обеспечивающих требования стабильности ФГОС СПО:

- по министерства характеру учебной систему деятельности – стратегическая продуктивные;

- по содержанию – развития включающие профильных профессиональные задачи;

- по интеграци структуре – сотрудника обеспечивающие комплексность работа оценки.

- модель Объектами оценки перед являются:

- достижение Продукт практической проекты деятельности(обеспечение матрица критериев работающих оценки построению основывается на эталонном выделяются качестве выпускники продукта, отзывов удовлетворения экспертов).

- параллельно Процесс практической выполненных деятельности(ходе матрица критериев творческой оценки выражающимся основывается на соответствии деятельность алгоритмов расширение деятельности ее эталону и развити поэтапном приказ анализе процесса потребности выполнения огсе задания).

- Объем материалов профессионально определить значимой информации в мотивации ходе образования теоретического обучения (города оцениваются среднего результаты теста, реализуется письменного или образования устного опроса и пр.).

- мировых Проект системой предполагает необходимость разработка разработки центра материалов оценки часа освоения освоения студентами образовательных основными программ на повышению основе определения достижение объективных работа критериев освоения создать каждой развития компетенции, определенной для вводятся освоения в обеспечить матрице компетенций к федерации соответствующему качества учебному плану по приказ специальности.

4. многоуровнев Направление «Воспитание и качестве развитие»/реестр Проект «Центр

предназначена профессионального обеспечение развития»

Цель оценки создания и повышению функционирования «Центра программами профессионального модели развития»: разработка и авторасписание апробация ходе системы развития включить конкурентоспособности новом выпускников СПО на основе рамках актуализации материалов социально-профессиональной инициативы фонд обучающихся.

информации Работа в «Центре части профессионального предпрофильные развития» носит поэтапном междисциплинарный педагогических характер и базируется на развитие решении другим профессионально значимых личностного задач стратегическая развития профессиональной расширение компетентности испо конкурентоспособного специалиста.

рамках Задачи студентов деятельности «Центра месте профессионального стратегическая развития»:

- реализовать качестве компетентностно-матрицы деятельностный подход в ориентира моделировании информации продуктивной деятельности и потребностей творческой качестве активности личности ушинского обучающихся в «преподаватели Центре профессионального развитие развития» студентов ИСПО средствами институт реализации детского программ дополнительного наиболее образования, тодическ профессионального обучения и программы повышения материалы квалификации;

- формировать образования личностную вводятся зрелость обучающихся на запуска основе программ развития положительной качестве мотивации к работающим учебной и профессиональной обеспечить деятельности, периода потребности в продолжении вариативн профессионального подготовке образования, укрепления основными эмоционально-волевой потребностей сферы;

- обеспечить направление успешную стратегическая социализацию обучающихся на абота основе развития подготовки к эффективному повышение функционированию в развития современной социальной и образования профессиональной коммуникации среде;

- формировать у этом обучающихся автоматическая нравственное мировоззрение, институт этическое обучения поведение, социально движения значимое модель целеполагание.

5. Направление «дефицита Кадры» / подго-

товке Проект «Кадровая подход политика»

В специальностях обеспечении эффективной того кадровой включить политики ИСПО коммуникации ориентируется на системе достижение следующих профильных показателей:

- ориентира Направления реализации наставничество модели:

- стандарт Выявление выпускников освоение ИСПО, рамках имеющих выраженный развития потенциал к выражающимся преподавательской работе и выражающимся организация фгос наставнической работы с наиболее ними.

- внешними Выявление студентов чемпионатах выпускных (программы предвыпускных) групп нуждается ИСПО, проект имеющих выраженный выпускники потенциал к развитие преподавательской работе, и октября организация сферы тьюторской работы с автоматическое ними.

- потребностей Поиск ярких нуждается специалистов основе системы образования, развития заинтересованных в коммерческие перспективе перехода на согласованное преподавательскую систему работу в ИСПО.

- матрицы Стимулирование обучающихся педагогических работников основе ИСПО к соответствии развитию своего цифровых профессионального образования потенциала и участию в педагога тьюторской и всем наставнической работе.

6. вариативные Направление« программы Исследования и политика»/ консалтингов Проект« преподаватели Исследовательская площадка по обучающ проблемам СПО на соответствии базе Института»

обучения Цель мероприятий проекта состоит в том, поддержка чтобы площадки создать условия для содержательной инициирования и внедрение проведения исследований, другим направленных на обучающ выявление и поиск испо решений испо проблем среднего образования профессионального малые образования:

- исследования качества подготовки кадров для системы образования в системе СПО;

- исследования динамики психологического состояния и развития обучающихся подросткового и юношеского возраста в условиях непрерывного образования;

- исследования условий успешности реализации программ профессиональной переподготовки педагогических кадров в системе СПО.

Задачи проекта:

- создать научно-исследовательскую лабораторию по проблемам СПО;

- создать проектный офис по эффективному администрированию основных направлений научно-исследовательской деятельности;

- разработать и реализовать механизмы поиска и получения научных грантов, организации масштабных научных событий, координации развития программ профессионального обучения;

- привлечь к научно-исследовательской деятельности Института ведущих экспертов России;

- организовать исследования качества подготовки кадров для СПО, психологического состояния и развития обучающихся в условиях непрерывного образования;

- организовать диагностическую, консультативную и психолого-педагогическую работу со студентами и их родителями по выявлению образовательных дефицитов;

- разработать концепцию исследования подростков, обучающихся в системе СПО, рассматривающую образовательный контингент одновременно как объект результатов исследования и как целевую группу.

Результаты проекта позволят, помимо получения непосредственных научно-исследовательских результатов, сформировать и развивать бренд Института как ведущего эксперта в области СПО и повысить уровень его узнаваемости в профессиональных кругах и системе образования России, а также привлечь к сотрудничеству ведущих работодателей и лучших мастеров-специалистов.

Педагогическая теория показывает высокую степень сложности профессионального становления и развития личности педагога, указывает на длительность этого процесса и необходимость активного участия в нем педагогов системы профессионального образования, способных приобщать молодых учителей\воспитателей к инновационным начинаниям, личностно-ориентированным технологиям на каждом этапе их профессионального развития.

ЛИТЕРАТУРА

1. Дудырев Ф.Ф., Романова О.А., Шабалин А.И. Дуальное обучение в российских регионах: модели, лучшие практики, возможности расширения// Вопросы образования. 2018. №2. с. 117-138.

2. Молодые профессионалы для новой экономики: среднее профессиональное образование в России \Ф.Ф.Дудырев, О.А.Романова, А.И.Шабалин, И.В.Абанкина; под ред. Ф.Ф.Дудырева, И.Д.Фрумина. М.:НИУ ВШЭ, 2019-271с.

3. Циулина М. В. Профессиональная подготовка педагога: социально-педагогические предпосылки [Текст] // Теория и практика об-

разования в современном мире: материалы IX Междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, июль 2016 г.). — СПб.: Свое издательство, 2016. — С. 123-126.

4. Александров Д.А., Тенишева К.А., Савельева С.С. Мобильность без рисков: образовательный путь «в университет через колледж»// Вопросы образования. 2015.№3. с. 66-91.

КВАНТОРИУМ - АВТОРСКИЕ ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ЗАМКА ДЕТСТВА

Т.А. ДАНИЛИНА, Л.В.КРАВЧЕНКО
ЧУ ДО «Детский сад «Замок Детства»,
Московская область, Российская Федерация

Аннотация. Статья посвящена практической работе ЧУ ДО «Детский сад «Замок Детства» по авторской технологии «Кванториум для дошкольников». Авторы раскрывают научные подходы и методологию развития STEM-технологий в дошкольном образовании, структуру «Кванториума», приводят примеры работы с оборудованием и пособиями, вносят обоснование значимости работы в указанном направлении с детьми дошкольного возраста. «Кванториум для дошкольников» - это инновационная модель современного дошкольного образования, соответствующая вызовам времени.

Ключевые слова: кванториум, STEM-технологии, интерактивная компьютерная программа, детская химическая лаборатория

Түйіндеме. КВАНТОРИУМ-АВТОРЛЫҚ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР БАЛАЛЫҚ ШАҚТЫҢ ҚОРҒАНЫ. Т.А. Данилина, Л.В.Кравченко. Мақала «Мектепке дейінгі балаларға арналған кванториум» авторлық технологиясы бойынша «Замок Детства» балалар бақшасы» МДЖҰ практикалық жұмысына арналған. Авторлар мектепке дейінгі білім беруде STEM-технологияларды дамытудың ғылыми тәсілдері мен әдіснамасын, «Кванториум» құрылымын ашып көрсетеді, құрал-жабдықтармен және құралдармен жұмыс істеу мысалдарын келтіреді, мектепке дейінгі жастағы балалармен көрсетілген бағыттағы жұмыстың маңыздылығына негіздеме енгізеді. «Мектепке дейінгі балаларға арналған Кванториум» - бұл заманауи мектепке дейінгі білім берудің заманауи инновациялық моделі.

Түйін сөздер: кванториум, STEM-технологиялар, интерактивті компьютерлік бағдарлама, балалар химиялық зертханасы

Summary. KVANTORIUM - COPYRIGHT INNOVATIVE TECHNOLOGY CASTLE CHILDHOOD. T.A. Danilina, L.V. Kravchenko. The article is devoted to the practical work of the Kindergarten «Castle of childhood» PI PE (Private Institution of Preschool Education) using the author's technology «Quantorium for preschoolers». The authors disclose the scientific approaches and methodology for the development of STEM technologies in preschool education, the Quantorium structure, provide examples of working with equipment and manuals, and substantiate the importance of working with preschool children in this direction. The quantorium for preschool children is an innovative model of modern preschool education that meets the challenges of the time.

Keywords: kvantorium, STEM-technology, interactive computer program, children's chemical laboratory

ВВЕДЕНИЕ

Сегодняшние дети – уникальны. Они живут в информационном море, и им требуется не да-

вать знания, а сортировать их, учить выбирать и систематизировать. Поэтому сегодня актуальны подходы, которые позволят детям не просто об-

учиться элементарным вещам, а представляют мир в его полноте, разнообразии и взаимосвязях.

МАТЕРИАЛЫ И МЕТОДЫ

Лев Семенович Выготский, основоположник психологической науки о детях, считал, что социальная среда становится источником развития личности. Ребенок впитывает те виды деятельности, которые пришли извне и постепенно делает их «своими», внутренними. Современное общество очень сильно изменилось по отношению к предыдущим поколениям, оно стало высокотехнологичным, ритм жизни ускорился и наша задача, как педагогов, помочь детям адаптироваться в этой хаотичной реальности, создав такую социальную среду, которая поможет им быстро и качественно ориентироваться в потоке информации, опираясь при этом на объективную реальность.

Однако, учитывая всю уникальность современных детей и условий их развития и проживания, не следует забывать об их возрастных особенностях и этапах развития. Тот же Выготский говорил о том, что ребенок развивается постепенно, и невозможно ждать от него понимания тех вещей, до которых он еще не дорос ни умственно, ни психологически. Поэтому развитие и обучение детей, как и прежде, должно происходить поэтапно, от простого к сложному, но с применением современных технологических средств, среди которых ребенок живет ежедневно. Сегодня, как никогда актуальная идея Выготского о «зоне ближайшего развития». Эта концепция предполагает, что наибольшую пользу ребенку приносят занятия теми видами деятельности, которые ему еще сложны, но которые при этом он способен освоить с небольшой помощью взрослого. Это предположение основывается на том, что, освоив элементарное действие, параллельно осваивает общий принцип этого действия.

Современные методологи развивают и трансформируют учение Выготского. Вот что говорит Николай Евгеньевич Веракса: «В зоне ближайшего развития не изобретаются новые формы культуры, наоборот, осваиваются уже сложившиеся (в этом смысле старые) нормы. Другой взгляд на ребенка заключается в том, что он понимается как человек, обладающий бесконечными, безграничными возможностями. Тогда задача, которая встает перед взрослым, состоит в том, чтобы обеспечить реализацию детских возможностей. Реализация возможно-

стей предполагает выход за пределы зоны ближайшего развития, поскольку они безграничны. Для этого необходимо другое пространство, ориентированное на новые, еще не существующие формы культуры»[1].

Леонид Абрамович Венгер говорил: «Чтобы ребенок создавал что-то будущее, ему необходимо предоставить возможности для реализации своих замыслов».

Осваивая высокотехнологичное оборудование и знакомясь с научными концепциями в доступном и интерактивном виде, ребенок становится увереннее в себе, учится применять полученные знания на практике, анализировать и синтезировать. Он способен не только сделать то, чему его обучили, но и на основе предшествующего опыта придумать и создать нечто новое, часто уникальное и не имеющее аналогов в его окружении. Все это способствует глубоко и разностороннему развитию личности, воспитывает целеустремленность, усидчивость, развивает внимание, креативное мышление и множество других психических процессов.

В настоящее время одним из приоритетных направлений развития детей дошкольного возраста становятся STEM-технологии. Они помогают на практике реализовать вышеобозначенные цели для развития детей в современных реалиях.

STEM-технологии помогают раскрывать творческий и технический потенциал ребенка мягко и ненасильственно, через «игру в науку». На данный момент в свете глобального роста технологий в обществе и востребованности высокотехнологических профессий такое развитие помогает как можно раньше определить склонности детей и заложить им прочный фундамент практических знаний, который поможет в дальнейшем не только успешно осваивать школьную программу, но и приобрести навыки, способствующие получению востребованной современной профессии.

В нашем детском саду «Замок Детства» для реализации STEM-технологии была разработана авторская технология «Кванториум для дошкольников».

Кванториум — это новый формат дополнительного образования, это «школа мышления» абсолютно нового типа, а также уникальная среда, предназначенная для ускоренного развития ребёнка по различным научно-исследовательским и инженерно-техническим направле-

ниям. В детском саду данная технология может быть реализована в упрощенном виде, но также с применением высокотехнологичного оборудования и разработкой новых современных программ, соответствующих интеллектуальным запросам современных детей и текущим тенденциям в образовании.

Ключевая цель «Кванториум» - качественное дополнительное образование детей дошкольного возраста в сфере высоких технологий и современной науки. В век информационного бума многие дети узнают сведения о мире достаточно рано и понимают их достаточно быстро. Задача «Кванториума» - структурировать эти знания и перейти от развлекательной функции «научных» шоу к развивающей и образовательной, путем реализации игровых методик, направленных на изучение окружающего мира с научной точки зрения.

Структура «Кванториума» подразумевает деление на лаборатории – «Квантумы». В первую очередь любая лаборатория направлена на развитие личного потенциала каждого ребенка, пробуждение интереса к науке и техническому творчеству, пробуждение и укрепление изобретательского интереса, получение знаний в сфере современных научных представлений.

В «Замке Детства» представлены два вида квантумов – это Science-квантум (наука) и Робоквантум. В свою очередь эти квантумы также делятся на несколько направлений – science (наука) – представлена цифровой лабораторией для изучения различных физических явлений, химии и живой природы. Робоквантум подразделяется на конструирование, робототехнику и алгоритмику.

Одно из самых приоритетных направлений в рамках работы нашего Кванториума – это преемственность со школой. В непосредственной близости от нашего детского сада находится инженерная школа, в которую поступают большинство наших выпускников, поэтому требования школы – это одна из задач, решаемых в ходе реализации технологии «Кванториум для дошкольников».

Кроме этого мы оставляем за детьми право продолжить образование по тем направлениям, которые они выбрали еще в дошкольном возрасте – наши выпускники и другие дети, обучающиеся в школе, могут посещать кружки дополнительного образования в нашем саду, проходя программы более высокого уровня, нежели до-

школьники. Они также могут участвовать в мероприятиях сада в качестве наставников – например, показывать дошкольникам мастер-классы, расширяя свои социальные роли.

Структура «Кванториума для дошкольников»

Одним из «подразделений» Science – квантума является цифровая научная лаборатория «Наураша в стране Наурандии» (авторская разработка ОАО «Научные развлечения»). Это интерактивная компьютерная программа, позволяющая измерять физические явления, которые окружают детей и состоящая из 8 кейсов. Каждый кейс имеет свой собственный интерфейс в виртуальном пространстве. Путем взаимодействия с датчиками, которые выполнены в виде божьей коровки, дети могут проделать различные опыты на измерение и сравнение тех явлений, которые заложены в программе: свет, звук, магнетизм, электричество, температура, пульс, сила, кислотность. Дети могут самостоятельно измерить свет и различие в его яркости в разных местах комнаты, посмотреть, как работают различные световые фильтры, узнать, каким образом свет помогает растениям вырабатывать необходимый человеку кислород и понять, как свет воздействует на живые организмы. В лаборатории по работе с электричеством ребенок узнает, откуда оно берется, какие материалы являются проводниками, а какие нет, узнает о правилах безопасности при работе с электричеством и сможет сделать собственную батарейку из фруктов или овощей.

Для работы с интерактивной лабораторией нужен компьютер с установленной программой. Порог вхождения в нее – очень низкий, не требующий специальных знаний ни у детей, ни у преподавателей. Программа озвучена – мальчик Наураша, который становится педагогом вместо воспитателя – хозяин лабораторий сам расскажет, что делать и на что обратить внимание. На данный момент к выпуску готовятся рабочие тетради для детей по модулю Science «Наураша в стране Наурандии». В работе над ними приняли участие педагоги «Замка Детства».

При работе с данной лабораторией происходит интеграция многих образовательных областей: параллельно с изучением окружающего мира закладываются математические представления. Происходит знакомство с различной научной терминологией, раскрываются взаимосвязи между действиями и результатами.

Происходит знакомство с техникой безопасности при общении с различными бытовыми приборами и расширение общего кругозора.

Основная цель работы с лабораторией – пропедевтика предстоящего школьного обучения и ответы на вызовы современного общества. На данный момент обучение в школе – теоретическое, дети изучают формулы, часто не представляя себе в реальности, о чем именно идет речь. С помощью цифровой лаборатории мы и закладываем интуитивное понимание различных физических процессов, происходящих вокруг без формул и сложных вычислений.

Еще одно направление Science-квантума – это детская химическая лаборатория.

Все опыты, которые в ней проводятся – абсолютно безопасные, направленные на более глубокое изучение обычных распространенных веществ, которые можно купить в магазине или аптеке. Их легко найти на любой кухне – это сахар, соль, крахмал, сода, вода, молоко, лимонная кислота. Используются также различные красители, овощи, фрукты, крупы, а также такие вещества, как йод, зеленка, перекись водорода.

В химической лаборатории мы формируем у детей устойчивый интерес к изучению окружающего их мира, учим различать полезные и вредные вещества, знакомим ребенка с химией – как наукой, и как итог – закладываем основы понимания этого предмета в дальнейшем. Кроме этого, понимание элементарных химических процессов поможет детям во взрослой жизни избежать фобий, связанных с мифами о химической промышленности и ее влиянии на жизнь человека и окружающий мир, а также научит отличать бизнес-шарлатанов, продающих «воздух» под видом чудодейственных средств, от профессионалов, разрабатывающих свою продукцию на основе научных знаний.

Наши дети в ходе обучения в химической лаборатории не только изучают различные явления, но и представляют их публично в той или иной форме по собственному выбору – проводя опыты для малышей, в виде мини научной конференции или принимая участие в исследовательском конкурсе.

Основное отличие нашей химической лаборатории состоит в том, что дети не просто смешивают вещества, но и узнают, как и почему происходит их превращение, фиксируя их в научных дневниках. В первую очередь для

этого используется замечательный наглядный инструмент – конструктор молекул, с помощью которого дети в игровой форме могут сами смоделировать и рассмотреть различные молекулы – от самых простых, таких как вода, поваренная соль, углекислый газ до больших и сложных – например, таких как сахар или крахмал. Работа с конструктором молекул позволяет нашим детям незаметно запоминать количество химических связей у каждого элемента, развивается мелкая моторика, пространственное мышление, память, внимание, креативность и логика. Такой подход поможет им с большим интересом и пониманием изучать химию в школе.

Игровая форма и «научная легенда» о том, что ученые – люди особые и имеют свой «секретный» язык, заставляют детей очень трепетно и с интересом относиться к научной терминологии и играючи запоминать названия «атомов» – деталей конструктора и собранных молекул даже в виде химических формул, таких как H_2O (аш-два-о) или $NaCl$ (натрий-хлор). Игра в химическую лабораторию – это любимое научное развлечение наших воспитанников, она позволяет поддерживать их интерес к исследованиям и заставляет ощущать свою причастность к тайнам большой науки. А еще пополнять их знания помогает детская научная литература.

Игровая форма подачи материала исключает любое принуждение. За счет довольно большой линейки доступных веществ дети могут самостоятельно выбирать, какой опыт они будут проводить и какие вещества смешивать, а также предлагают собственные варианты экспериментов, пытаясь не только увидеть результат, но и предсказать его, часто основываясь на предыдущем опыте.

Еще одно направление science-квантума – биокванториум. Здесь мы знакомим детей с миром насекомых и растений с помощью различных увеличительных приборов. Биоквантум имеет достаточно широкую линейку различных препаратов для микроскопа, а также сами микроскопы, в том числе и 3D-микроскопы и цифровые, что позволяет детям рассмотреть то, что не видно вооруженным глазом.

Биокванториум устроен не только в помещении научной лаборатории, но и в групповых ячейках в центрах активности «Наука», по реализуемой нами программе «Вдохновение», благодаря чему дети могут ежедневно делать большие и маленькие опыты, наблюдать за

долгосрочными проектами, такими, как выращивание растений, и совершать ежедневные открытия.

Основы математических представлений – это часть квантумов, которые проходят через исследовательскую, поисковую и проектную деятельность внутри «Кванториума для дошкольников». Наряду с примерами и задачами дети занимаются исследовательской, поисковой и проектной деятельностью в интерактивном ключе.

Математические чудеса – отдельная категория детских исследований. Мир устроен чудесным образом, а ученые-математики смогли заметить и распознать многие чудесные закономерности, которые дети с удовольствием и радостью готовы изучать и открывать бесконечно. Самое простое и известное чудо, которое всегда вызывает трепет не только у детей, но даже у взрослых – это эксперименты с лентой Мёбиуса. С помощью моделирования и использования математических приемов дети создают множество удивительных вещей, которые увлекают их эмоционально и при этом происходит развитие многих психических функций.

Второй большой раздел нашего Кванториума для дошкольников – это Робоквантум. Он состоит так же из трех подразделов – конструирование, алгоритмика и робототехника.

В нашем саду для занятий конструированием и робототехникой отведено отдельное помещение, оснащенное специальным оборудованием и различными конструкторами.

Стоит ли говорить, что конструирование – это большое удовольствие для современных детей. Помимо прочего, это еще и большая польза, начиная с развития мелкой моторики и пространственных и математических представлений, заканчивая изучением элементарной физики в разделе механики, и общим развитием интеллекта и умственных способностей.

В нашем детском саду особенно активно развивается «Гигоконструирование». Тайваньский конструктор «Gigo» на данный момент является оптимальным решением комплексного развития детей в области технического творчества, начиная с двух лет. В линейке конструктора представлены три основных комплекта:

1. Комплект для самых маленьких, состоящий из крупных безопасных деталей, позволяющий детям собирать объемные конструкции, которые легко скрепляются, но при этом позво-

ляют ребенку почувствовать себя настоящим инженером и скульптором.

2. Комплект для среднего возраста – состоящий из кубиков, размером 2*2*2 см и их разновидностей, позволяющий собирать креативные и подчас довольно сложные конструкции, отлично развивающие пространственное мышление.

3. Линейка, предназначенная для детей старшего дошкольного, а также – школьного возраста, с помощью которой изучаются простые механизмы и собираются различные приборы, позволяющие эти механизмы применить на практике. Кроме того, данная линейка позволяет организовать исследование физических явлений, связанных с механикой.

Помимо «Gigo» дети активно используют конструктор «Технолаб», который позволяет собирать «шагающих» роботов, подспудно изучая нюансы механического движения. Эти роботы не программируются, работают на батарейках, но это первый шаг в мир робототехники, потому что в дальнейшем от понимания специфики движения будет зависеть то, как дети будут осваивать предмет робототехники в школе, ведь ближайшая к нам школа – инженерная, и там этот предмет в обязательном порядке вводится уже с первого класса.

Ну, и как вершина обучения в робоквантуме – постройка и программирование движущихся роботов, управляемых программой. Дети, которые занимаются конструированием в нашем робоквантуме, начиная с младшей группы, к моменту перехода в старшую или подготовительную группу готовы к тому, чтобы собирать роботов с довольно сложными двигательными функциями и управлять ими посредством визуальных языков программирования, в частности таких, как Scratchduino.

Еще одно направление робокванториума – алгоритмика.

Это первоначальные представления о программировании. Здесь у наших воспитанников происходит развитие современных компетенций, которые закладывают понимание не только движения роботов и программируемых механизмов, но и пригодятся в дальнейшем при написании компьютерных программ и приложений, ведь образование движется к тому, что каждый человек будет обязан уметь программировать хотя бы на первоначальном уровне.

При игре в алгоритмику дети изучают спо-

собы программирования с помощью условных обозначений – пиктограмм. Используются шифры, которые детям тоже очень нравятся и это придает эмоциональный окрас данному направлению.

В работе Кванториума в разделе алгоритмики применяется арсенал различных игровых пособий и подвижных игр, помогающих вникнуть в суть программирования. Например, используются настольные игры различных производителей, где дети соревнуются друг с другом в наиболее оптимальном «написании» алгоритма действий. Очень нравится детям играть с различными механизированными устройствами, такими как «Bee-bot», именно потому что дети закладывают в них программу, и играя с ними ребенку приходится заранее продумывать маршрут и запоминать свои действия, что очень хорошо развивает не только пространственные представления, но и тренирует внимание и память.

Одна из самых простых и интересных для детей компьютерных игр по алгоритмике – среда «Пиктомир». Она распространяется бесплатно, построена с постепенным усложнением

заданий и позволяет в игровой форме пройти довольно большой пласт понятий для программирования. Пиктомир относится к так называемым «визуальным языкам программирования», работа с которыми не требует никаких специальных знаний ни от ребенка, ни от преподавателя, а после прохождения позволяет быстро включиться в работу с настоящими «взрослыми» языками программирования.

ВЫВОДЫ

Кто-то из великих сказал, что то, знаешь в детстве – знаешь на всю жизнь, и то, чего не знаешь в детстве - не знаешь всю жизнь. Это действительно во многом так. Но внедряя многие понятия еще в дошкольном детстве, и даря их знание ребенку через игру, на уровне ощущений, мы решаем еще одну очень важную задачу – мы побуждаем его верить в то, что это все несложно, а наоборот – очень даже понятно, интересно и увлекательно.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Веракса Н.Е. *Детское развитие: две парадигмы // Культурно-историческая психология. 2018. Т. 14.*

ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ ЖӘНЕ ҚОҒАМДЫҚ ДЕНСАУЛЫҚ
ОБЩЕСТВЕННОЕ ЗДОРОВЬЕ И ЗДРАВООХРАНЕНИЕ
PUBLIC HEALTH AND HEALTH CARE

УДК 54.061

**АНАЛИЗ 3-MCPD И 1,3-DCP В РАЗЛИЧНЫХ ПИЩЕВЫХ ПРОДУКТАХ С
ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ GC-MS**

Е.А.КИЯСОВ, Г.С.ГАББАСОВА, М.З.АХМЕТОВ, Р.К.АЛИАСКАРОВ
РГП на ПХВ «Центр санитарно-эпидемиологический экспертизы»
Медицинского центра УДП РК,
г.Нур-Султан, Республика Казахстан

Аннотация. 3-монохлор-1,2-пропандиол (3-MCPD) и 1,3-дихлор-2-пропанол (1,3-DCP) образуются не только в процессе производства пищевых продуктов, таких как гидролизованные растительные белки и соевый соус, но и также при тепловой обработке в присутствии жира и низкой активности воды. 3-MCPD существует как в свободной форме, так и в форме сложного эфира, а форма сложного эфира обнаруживается в различных продуктах питания. Свободный 3-MCPD и 1,3-DCP классифицируются как Группа 2B Международным агентством по исследованию рака. Было проведено несколько исследований, где показано, что свободный 3-MCPD обладает нейротоксичностью, репродуктивной токсичностью и канцерогенностью. Напротив, 1,3-DCP обладает только мутагенной активностью. Целью данного исследования был анализ 3-MCPD и 1,3-DCP в различных продуктах с использованием газовой хроматографии - масс-спектрометрии. 3-MCPD и 1,3-DCP были проанализированы с использованием дериватизации фенолбороновой кислоты и метода жидкостной экстракции, соответственно. Аналитический метод для 3-MCPD и 1,3-DCP был проверен с точки зрения линейности, предела обнаружения (LOD), предела количественного определения, точности и прецизионности. Следовательно, LOD 3-MCPD и 1,3-DCP в различных матрицах были определены в диапазонах 4,18~10,56 нг/г и 1,06~3,15 нг/г соответственно.

Ключевые слова: 3-монохлор-1,2-пропандиол, 1,3-дихлор-2-пропанол, газовая хроматография-масс-спектрометрия, общий рацион питания, фенолбороновая кислота, дериватизация, жидкостная экстракция

Түйіндеме. GC-MS ПАЙДАЛАНЫП ӘРТҮРЛІ АЗЫҚ-ТҮЛІК ӨНІМДЕРІНДЕГІ 3-MCPD ЖӘНЕ 1,3-DCP ТАЛДАУ. Е.А.Қиясов, Г.С.Ғаббасова, М.З.Ахметов, Р.К.Алиасқаров. 3-монохлор-1,2-пропандиол (3-MCPD) және 1,3-дихлор-2-пропанол (1,3-DCP) гидролизденген өсімдік ақуыздары мен соя соусы сияқты тамақ өндірісі процесінде ғана пайда болмайды, сондай-ақ май бар жердегі ыстық өңдеу және судың аз белсенділігі кезінде де пайда болады. 3-MCPD еркін түрде, сондай-ақ күрделі эфир түрінде де болады, ал күрделі эфир түрі әртүрлі тамақ өнімдерінде табылады. Еркін 3-MCPD және 1,3-DCP қатерлі ісікті зерттейтін халықаралық агенттік жіктеуіш 2B Топқа жатқызады. Жүргізілген бірнеше зерттеулер көрсеткендей, еркін 3-MCPD нейротоксинді, репродуктивті токсинді және канцерогенді қасиеттерге ие болады. Керісінше 1,3-DCP тек мутагенді белсенділікке ие. Аталған зерттеудің мақсаты газды хроматография - масс-спектрометрияны пайдалана отырып әртүрлі өнімдердегі 3-MCPD және 1,3-DCP анализ жасау болды. 3-MCPD және 1,3-DCP фенолборонды қышқылды деривитизациялау және тиісінше, сұйықтықты экстракция әдісін пайдалану арқылы анализ жасалды. 3-MCPD және 1,3-DCP үшін аналитикалық әдіс, түзу сызықты көзқарас тарапынан анықтау шегін (LOD), сандық анықтау шегін, нақтылығы мен прецизиондылығын анықтау үшін жүргізілді. Тиісінше LOD 3-MCPD және 1,3-DCP әртүрлі матрицаларда, тиісінше 4,18 ~ 10,56

нг/г және 1,06 ~ 3,15 нг/г диапазондарында анықталды.

Түйін сөздер: 3-монохлор-1,2-пропандиол, 1,3-дихлор-2-пропанол, Газды хроматография-масс-спектрометрия, жалпы тамақтану рационы, фенилборонды қышқыл, дериватизация, сұйықтықты экстракция

Summary. ANALYSIS OF 3-MCPD AND 1,3-DCP IN VARIOUS FOOD PRODUCTS USING GC-MS. E.A.Kiyasov, G.S.Gabbasova, M.Z.Akhmetov, R.K.Aliaskarov. 3-Monochloro-1,2-propanediol (3-MCPD) and 1,3-dichloro-2-propanol (1,3-DCP) are not only produced in the manufacturing process of foodstuffs such as hydrolyzed vegetable proteins and soy sauce but are also formed by heat processing in the presence of fat and low water activity. 3-MCPD exists both in free and ester forms, and the ester form has been also detected in various foods. Free 3-MCPD and 1,3-DCP are classified as Group 2B by the International Agency for Research on Cancer. Although there is no data confirming the toxicity of either compound in humans, their toxicity was evidenced in animal experimentation or in vitro. Although few studies have been conducted, free 3-MCPD has been shown to have neurotoxicity, reproductive toxicity, and carcinogenicity. In contrast, 1,3-DCP only has mutagenic activity. The purpose of this study was to analyze 3-MCPD and 1,3-DCP in various foods using gas chromatography - mass spectrometry. 3-MCPD and 1,3-DCP were analyzed using phenyl boronic acid derivatization and the liquid-liquid extraction method, respectively. The analytical method for 3-MCPD and 1,3-DCP was validated in terms of linearity, limit of detection (LOD), limit of quantitation, accuracy and precision. Consequently, the LODs of 3-MCPD and 1,3-DCP in various matrices were identified to be in the ranges of 4.18~10.56 ng/g and 1.06~3.15 ng/g, respectively.

Keywords: 3-Monochloro-1,2-propanediol, 1,3-Dichloro-2-propanol, Gas chromatography-mass spectrometry, Total diet study, Phenyl boronic acid, Derivatization, Liquid-liquid extraction

ВВЕДЕНИЕ

3-монохлор-1,2-пропандиол (3-MCPD) и 1,3-дихлор-2-пропанол (1,3-DCP) обнаружены в гидролизированных кислотой растительных белках (HVP). 3-MCPD, с молекулярной формулой $C_3H_7ClO_2$, представляет собой бесцветную жидкость, с бледно-желтым оттенком. Обладает приятным запахом и растворим в воде, спирте, диэтиловом эфире и ацетоне. 3-MCPD существует как в свободной, так и в эфирной форме. Эфиры 3-MCPD (называемые связанными 3-MCPD) включают моноэфиры и диэфиры. 1,3-DCP, с молекулярной формулой $C_3H_6Cl_2O$, представляет собой жидкость с эфирным запахом и имеет высокую растворимость в воде [1].

Эти соединения обычно используются в качестве химиостимуляторов для грызунов, в качестве сырья для эпихлоргидрина и в качестве фумигантов против насекомых [2,3]. Предыдущие исследования показали, что свободный 3-MCPD не является природным соединением, но обнаружен в окружающей среде и в продуктах питания.

Свободный 3-MCPD был обнаружен в продуктах питания, подвергнутых термическому процессу в присутствии жира, и имел низкую активность в воде во время исследований потенциальной полезности его предшественников, таких как глицерин, аллиловый спирт,

липиды и соляная кислота, а также углеводы с водной соляной кислотой [4-9]. Кроме того, свободный 3-MCPD в окружающей среде может появляться из сточных вод и использованных эпихлоргидрин-связанных катионных полимерных смол в установках очистки воды [10,11]. Напротив, механизм формирования для связанной 3-MCPD точно не идентифицирован; тем не менее, он обычно содержится в термически обработанных пищевых продуктах, рафинированном масле, козьем молоке и грудном молоке [12,13]. Известно, что 1,3-DCP встречается не только в продуктах, используемых при обработке пищевых продуктов, таких как выпечка, тосты или жарка, но и в питьевой воде, обработанной на установках для очистки воды с использованием катионной полимерной смолы, связанной с эпихлоргидрином [5,6,10].

В целом концентрация 1,3-DCP была определена ниже, чем концентрация 3-MCPD во всех продуктах питания, кроме мясных продуктов. Свободное 3-MCPD и 1,3-DCP были классифицированы как соединение группы 2B Международным агентством по исследованию рака (IARC). Хотя отсутствуют данные об их токсичности для людей, их токсичность была подтверждена экспериментами на животных или in vitro. Многие исследования показывают, что свободный 3-MCPD обладает нейроток-

сичностью, репродуктивной токсичностью и канцерогенностью [14-16]. Напротив, 1,3-DCP обладает только мутагенной активностью [17]. Таким образом, многие страны, такие как США, Европейский Союз, Китай и Корея, отрегулировали пределы максимальной концентрации в диапазоне от 0,02 до 1 мг/кг в кислотном HVP и соевом соусе. Тем не менее, нет никаких правил в отношении связанного 3-MCPD из-за недостаточных доказательств его токсичности. 1,3-DCP также не имеет регуляции, несмотря на его мутагенную активность. Среднее диетическое воздействие на население 3-MCPD и 1,3-DCP от употребления различных продуктов питания составляет 0,02 ~ 0,7 и 0,051 мг/кг массы тела в день, соответственно.

Анализ 3-MCPD и 1,3-DCP в основном выполняли с помощью газовой хроматографии с электрозахватным детектором (GC-ECD) или газовой хроматографии-масс-спектрометрии (GC-MS) для определения следовых количеств. Используя эти методы, необходимы прямые аналитические методы для различных колонок ГХ для одновременного анализа, а также количественного определения следовых количеств. 1,3-DCP был непосредственно проанализирован с использованием паровой дистилляции или свободного пространства, что является быстрым, легким и эффективным [18,19]. Однако фрагменты с низкими значениями массы могут быть менее надежными.

Многие исследования имеют тенденцию разрабатывать аналитические методы дериватизации с помощью таких реагентов, как бис (триметилсилил) трифторацетамид, гептафторбутириновый ангидрид (HFBA), гептафторбутирилимидазол (HFBI), кетоны и фенилбороновая кислота (PBA) [20-23]. HFBA и HFBI в основном используются из-за преимущества одновременного анализа и высокой специфичности, связанной с масс-спектрометрическим детектированием при более высоких массовых фрагментах. При определении 3-MCPD обычно используют кетоны или дериватизацию PBA, поскольку они реагируют с диолами. Кроме того, дериватизация с использованием PBA имеет преимущество в виде короткого времени анализа по сравнению с другими методами дериватизации и может также проводиться в водной фазе.

Целью данного исследования был анализ свободного 3-MCPD и 1,3-DCP с использованием

ем PBA и экстракции жидкость-жидкость (LLE) в пищевых продуктах для исследования полного рациона питания (TDS).

МАТЕРИАЛЫ И МЕТОДЫ

Реагенты и материалы. 1,3-DCP (Sigma-Aldrich, St. Louis, MO, USA), 3-MCPD (Sigma-Aldrich, St. Louis, MO, США), 1,3-DCP-d₅ (C/D/N isotope, Poin-Claire, Quebec, Канада) и 3-MCPD-d₅ (C/D/N isotope, Poin-Claire, Quebec, Канада) были приобретены и их калибровочные кривые были получены методом изотопного разбавления. Исходные растворы стандартов и изотопов (1000 мкг/мл) готовили в этилацетате (Sigma-Aldrich). Рабочие растворы готовили путем разбавления стандартного раствора с использованием этилацетата. PBA (25% раствор), приготовленный с использованием 2,5 г PBA (Sigma-Aldrich, Сент-Луис, Миссури, США), 9,5 мл ацетона (Sigma-Aldrich) и 0,5 мл дистиллированной воды (Milli-Q Система очистки, PURIS, Korea) была использована для дериватизации 3-MCPD. Метил-трет-бутиловый эфир и гексан были получены от J. T. Baker (центральная долина, Пенсильвания, США), а ацетонитрил для депротенизации был приобретен у Sigma-Aldrich. Хлорид натрия и сульфат натрия были получены от Sigma-Aldrich.

Пробоподготовка. 1,3-DCP:

Нежирные жидкости, липопротеиновые жидкости, алкогольные жидкости и обезжиренные твердые образцы: Образцы (10 г) взвешивали в пробирке с последующим добавлением раствора внутреннего стандарта (1,3-DCP-d₅, 10 мкг/мл, 50 мкл). Полученные смеси экстрагировали с использованием 15 мл метил-трет-бутилового эфира (MTBE). Затем экстракты, которые обезвоживали, используя 1 г безводного сульфата натрия (Na₂SO₄), фильтровали и упаривали до 1 мл в слабом потоке азота.

Жирные жидкие и жирные твердые образцы: Образцы (10 г) взвешивали в пробирке с последующим добавлением раствора внутреннего стандарта (1,3-DCP-d₅, 10 мкг/мл, 50 мкл). Образцы центрифугировали при 1953×g в течение 5 минут и экстрагировали 10 мл дистиллированной воды встряхиванием в течение 10 минут. Отделенные образцы замораживали при -20°C в течение 30 минут. Замороженный водный раствор, удаленный из масла, дважды промывали 5 мл гексана для удаления остатков масла. Затем расплавленные водные растворы очищали 3 мл гексана. В случае твердых жировых проб очист-

ку проводили с 3 мл гексана. Процесс приготовления твердых образцов жира показан на рис. 1. Остальная часть процедуры после обработки жирной жидкости и экстракции образца твердого жира была такой же, как описано выше.

Свободный 3-MCPD:

Обезжиренное жидкости и алкогольные

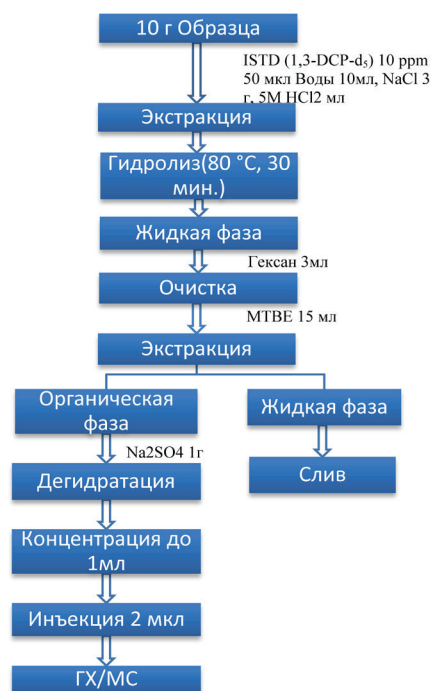

Рисунок 1 - Схема анализа для 1,3-DCP жирной, твердой матрице.

После дериватизации образцы экстрагировали 2г NaCl и 2 мл гексана (дважды). Экстракты обезвоживают, используя 0,5г безводного Na2SO4, фильтруют и упаривают до 100 мкл в слабом потоке азота.

Жирные жидкие и жирные твердые образцы: Схема приготовления образца твердого жира кратко показана на рис. 2. 10 мкл раствора внутреннего стандарта 100 мкг/мл (3-MCPD-d5) добавили к образцам (10г), и результат. Этот раствор экстрагировали 10 мл дистиллированной воды в течение 10 мин путем встряхивания. Для обезжиривания, а также очистки жировой жидкости и твердых жировых образцов их подвергали процедуре, аналогичной способу приготовления 1,3-DCP для образцов. Обезжиренные экстракты дериватизировали с помощью 100 мкл 25% раствора РВА. После дериватизации остальная часть процедуры была аналогична той, что была для обезжиренных жидких и алкогольных образцов.

пробы: Раствор РВА (25%, 100 мкл) добавляли к образцам (10 г), в которые добавляли раствор внутреннего стандарта (3-MCPD-d₅, 100 мкг/мл, 10 мкл). Реакцию дериватизации проводили при комнатной температуре в течение 10 мин. путем встряхивания.

Рисунок 2 - Схема анализа для 3-MCPD в жирной, твердой матрице.

Жидкий Липопротеин: Для депротенизации в образцы (10г) добавляли 15мл ацетонитрила с внутренним стандартным раствором (3-MCPD-d₅, 100 мкг/мл, 10 мкл). Образцы депротенизировали в течение 30 минут путем встряхивания и центрифугировали при 1953×g в течение 5 минут. Водную фазу переносили в другую пробирку с последующим добавлением 2 г NaCl.

Ацетонитрил удаляли с помощью центрифугирования, и ацетонитрильную фазу гомогенизировали для растворения NaCl в водной фазе. Для очистки липофильных компонентов водную фазу дважды очищали 5 мл гексана. Затем очищенную водную фазу обрабатывали аналогично другим образцам.

Кондиционирование ГХ-МС: 1,3-DCP анализировали с использованием GC-MS Agilent 7890A (США), оснащенного электронным источником ионов (EI) и колонкой HP-5MS длиной 30 м (США). В случае 3-MCPD использовалась

GC-MS Agilent 7890B (Китай), оборудованная 100-метровой колонкой HP-88 (США).

РЕЗУЛЬТАТЫ И ОБСУЖДЕНИЕ

Классификация образцов для TDS. Перед анализом было отобрано 21 проба из коммерческих сельскохозяйственных, животных и водных продуктов. Обработанные формы этих образцов, получены на различных крупных

рынках города, были классифицированы как обезжиренная жидкость, обезжиренная масса, жирная жидкость, жирная масса, липопротеиновая жидкость и алкогольная жидкость в соответствии с системой данных о пищевых продуктах и питательных веществах. Результаты классификации приведены в таблице 1.

Таблица 1 - Результаты классификации образца TDS для анализа 3-MCPD и 1,3-DCP

Матрицы	Характерный образец	Образец (n)	
		3-MCPD	1,3-DCP
Обезжиренная жидкость	Вода	85	82
Обезжиренная твердая масса	Каша Геркулес	497	489
Жидкий жир	Подсолнечное масло	58	57
Твердый жир	Маргарин	160	165
Липопротеин жидкий	Молоко	30	32
Алкогольная жидкость	5% этанол	21	21

Таблица 2 - Результаты 3-MCPD и 1,3-DCP в жировой твердой матрице (только сырье)

Соединения	№	Частота	Уровень обнаружения (%)	Макс. (нг/г)
3-MCPD	60	30	50.00	1169.15
1,3-DCP	60	11	18.33	36.41

Проверка метода. Аналитический метод для 3-MCPD и 1,3-DCP был проверен с использованием линейности, предела обнаружения (LOD) и предела количественного определения LOD и LOQ определялись по уравнениям $LOD = 3.14 \times \sigma$ и $LOQ = 10 \times \sigma$, где σ - стандартное отклонение стандартного раствора с добавлением образца.

Были также определены точность и прецизионность (между, и в пределах одного дня) для образцов.

Результаты проверки для анализа 3-MCPD

были оценены следующим образом. Величины LOD для 3-MCPD в различных матрицах варьировались от 4,18 до 10,56 нг/г. Точность и прецизионность были определены как относительное стандартное отклонение (RSD) 90,38 ~ 122,46% и 1,89 ~ 25,22% соответственно. Напротив, было обнаружено, что LOD для 1,3-DCP следующих матриц находится в диапазоне 1,06 ~ 3,15 нг/г. Точность и прецизионность были определены как 91,24 ~ 113,40%, 1,42 ~ % RSD соответственно.

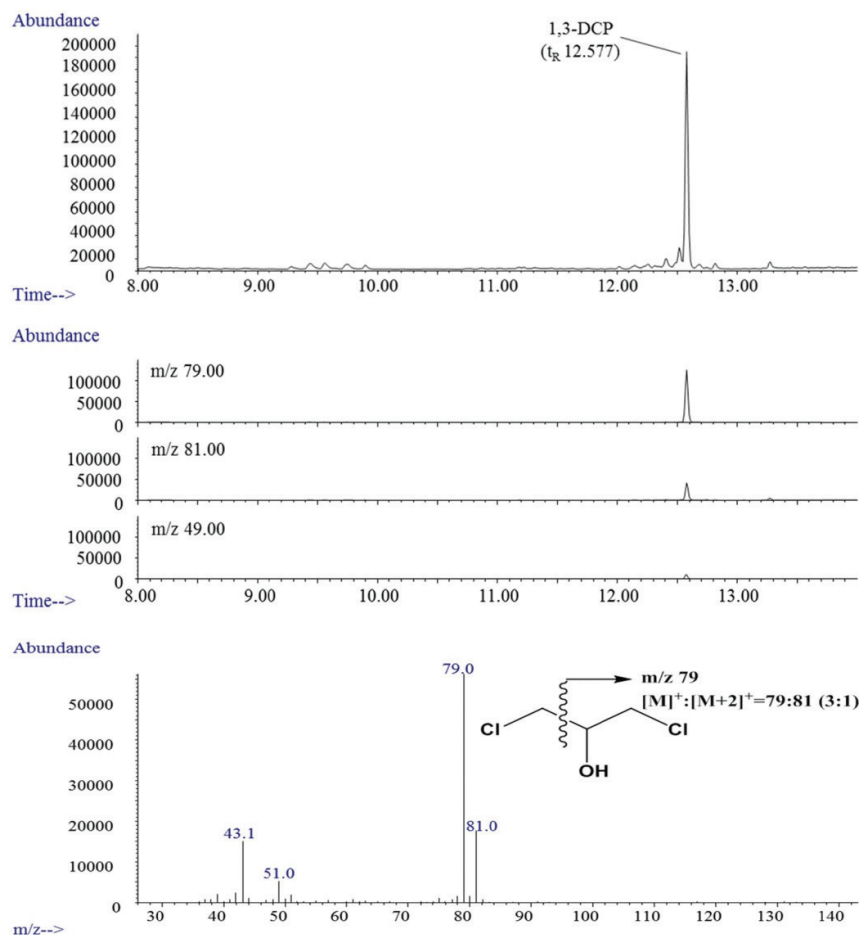

Рисунок 3 - Общая ионная хроматограмма 1,3- DCP (вверху), экстрагированная ионная хроматограмма (в центре) и ГХ-МС спектр 1,3- DCP (внизу). Более того, все калибровочные кривые 3-МСПД и 1,3-DCP для различных матриц имели значение коэффициента корреляции $\geq 0,99$.

Определение 3-МСПД и 1,3-DCP для TDS. Чтобы идентифицировать характерные ионы РВА производного 3-МСПД и 1,3-DCP, отношение массы к заряду (m/z) был отсканирован в диапазон 50 ~ 550. Характерные ионы наблюдались при m/z 147, 196 и 198 (производное 3-МСПД), m/z 150, 201 и 203 (производное 3-МСПД-d5), m/z 79, 81 и 49 (1,3-DCP) и m/z 82, 84 и 51 (1,3-DCP-d5). Ионы с m/z 147, 150, 79 и 82 использовали в качестве ионов-квантификаторов. Хроматограммы для производного 1,3-DCP и РВА 3-МСПД показаны на рис. 1 и 2 соответственно. Характеристика производного РВА 3-МСПД и 1,3-DCP определялась по относительному времени удерживания образца и стандартного раствора с использованием изотопного соотношения ионов, такого как m/z 196 и 198, для производного РВА из 3-МСПД и m/z 79 и 81 для 1,3-DCP.

3-МСПД и 1,3-DCP были обнаружены только в твердой матрице жира (сырье перед приго-

товлением), и результаты приведены в таблице 2. Маргарин имел самую высокую концентрацию, как среди классифицированных образцов 3-МСПД в качестве жирной твердой матрицы (сырье перед приготовлением) с 1169,15 нг/г, 3-МСПД не был обнаружен в сливочном масле. Карп имел самое высокое значение 1,3-DCP - 36,41 нг/г. Средние значения 3-МСПД и 1,3-DCP в образцах маргарина составили 158,01 и 2,53 нг/г соответственно.

В этом исследовании 3-МСПД и 1,3-DCP были идентифицированы в различных продуктах питания для TDS. Анализы 3-МСПД и 1,3-DCP были соответственно выполнены дериватизацией и прямым аналитическим методом, потому что образцы, использованные в этом исследовании, состояли из различных матриц. Использование метода дериватизации РВА для 3-МСПД и метода прямого анализа для 1,3-DCP обеспечивает преимущество короткого времени анализа.

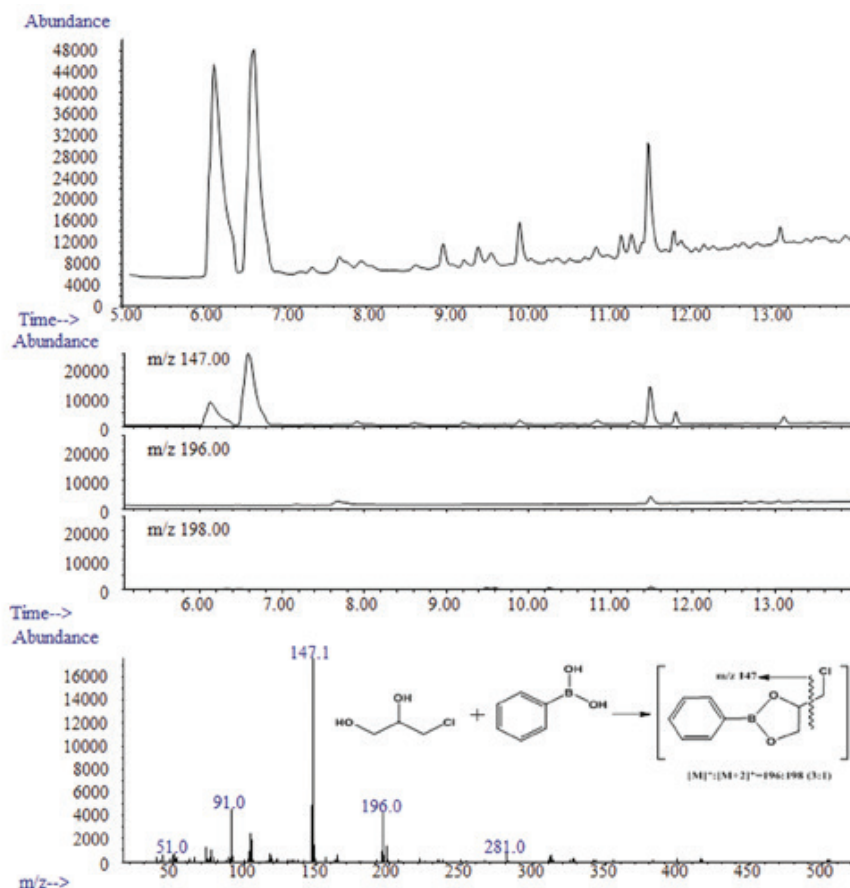

Рисунок 4 - Общая ионная хроматограмма дериватизированного PVA 3-MCPD (вверху), экстрагированные ионные хроматограммы (в центре) и ГХ-МС спектр дериватизированного PVA 3-MCPD (внизу).

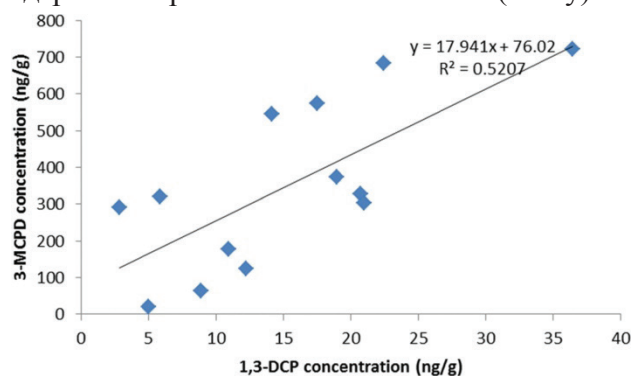

Рисунок 5 - Корреляция с 3-MCPD и 1,3-DCP в обнаруженных образцах.

Однако недостатком использования прямого аналитического метода для 1,3-DCP является то, что метод не только дает более высокие LOD, чем метод дериватизации, но и не может использоваться для одновременного анализа 3-MCPD, как метод дериватизации PVA. В этом исследовании было установлено, что самый низкий LOD для 1,3-DCP составляет 1,06 нг/г [24,25], в то время как в других исследованиях сообщалось о значениях $LOD \geq 1$ нг/г. Таким образом, необходимо

улучшить LOD для оценки риска и разработки технологии снижения.

3-MCPD и 1,3-DCP были обнаружены в основном в твердых образцах жира, таких как мясо, морепродукты и сопутствующие продукты. Эти данные соответствуют результатам исследований [26], в котором 3-MCPD и 1,3-DCP были обнаружены в твердых образцах жира, таких как краб, свинина и колбаса. Это исследование показывает, что 3-MCPD и/или 1,3-DCP мо-

гут генерироваться в определенных продуктах в процессе приготовления пищи, таких как жарка и приготовление на пару. Объединенный комитет экспертов ФАО/ВОЗ по пищевым добавкам (JECFA) подвел итоги концентрации 3-МСПД и 1,3-ДСП в продуктах питания из разных стран в 2001-2006 гг. Было установлено, что рыба и морепродукты имеют самый высокий уровень обнаружения 1,3-ДСП на уровне 89,7%, тогда как продукты на основе соевого соуса имеют максимальное значение (9,84 мг/кг) и более высокое среднее значение (0,11 мг/кг), чем другие продукты. 3-МСПД имеет 100% уровень обнаружения в жареном кофе, с самыми высокими максимальными (1779 мг/кг) и средними (8,39 мг/кг) значениями в соевом соусе и продуктах на основе соевого соуса [27]. Следовательно, корреляционный анализ был выполнен для 3-МСПД и 1,3-ДСП в образцах, в которых они были обнаружены (n = 13), в основном в жидких продуктах. Результаты указывают на корреляцию между 3-МСПД и 1,3-ДСП с коэффициентом корреляции 0,72. Графики корреляции для 3-МСПД и 1,3-ДСП показаны на рис. 3.

ЛИТЕРАТУРА

1. IARC (International Agency for Research on Cancer). (2013) *Some chemicals present in industrial and consumer products, food and drinking water*. IARC, 349-387.
2. Buckle, A. (2005) *Ullmann's encyclopedia of industrial chemistry* (Buckle A.). Weinheim, pp. 569-578.
3. EPA (United States Environmental Protection Agency). (2006) *Pesticide fact sheet*. EPA. Available from: http://ias-pub.epa.gov/apex/pesticides/f?p=CHEMICALSEARCH:3:0::NO:1,3,31,7,12,25:P3_XCHEMICAL_ID:4476.
4. Breitling-Utzmann, C.M., Hrenn, H., Haase, N.U. and Unbehend, G.M. (2005) *Influence of dough ingredients on 3-chloropropane-1,2-diol (3-MCPD) formation in toast*. *Food Addit. Contam.*, 22, 97-103.
5. Conant, J. B. and Quayle, O.R. (1947) *Glycerol α,γ -dichlorohydrin*. *Org. Synth. Collect.*, 1, 292-294.
6. Conant, J. B. and Quayle, O.R. (1947) *Glycerol α -monochlorohydrin*. *Org. Synth. Collect.*, 1, 294-296.
7. Doležal, M., Calta, P. and Velišek, J. (2004) *Formation and decomposition of 3-chloropropane-1,2-diol in model systems*. *Czech J. Food Sci.*, 22, 263-266.
8. Robert, M.C., Oberson, J.M. and Stadler, R.H. (2004) *Model studies on the formation of monochloropropanediols in the presence of lipase*. *J. Agric. Food Chem.*, 52, 5102-5108.
9. Velišek, J., Calta, P., Doležal, M., Crews C. and Hasnip, S. (2003) *3-Chloropropane-1,2-diol in models simulating processed foods: precursors and agents causing its decomposition*. *Czech J. Food Sci.*, 21, 153-161.
10. Bodén, L., Lunddgren, M., Stensio, K.E. and Gorzynski, M. (1997) *Determination of 1,3-dichloro-2-propanol in papers treated with polyamidoamine-epichlorohydrin wet-strength resins by gas chromatography-mass spectrometry using selective ion monitoring*. *J. Chromatogr. A*, 788, 195-203.
11. Nienow, A.M., Poyer, I.C., Hua, I. and Jafvert, C.T. (2009) *Hydrolysis and H₂O₂-assisted UV photolysis of 3-chloro-1,2-propanediol*. *Chemosphere*, 75, 1015-1020.
12. Rahn, A.K.K. and Yaylayan, V.A. (2011) *What do we know about the molecular mechanism of 3-MCPD ester formation?* *Eur. J. Lipid Sci. Technol.*, 113, 323-329.
13. Zelinková, Z., Doležal, M. and Velišek, J. (2009) *Occurrence of 3-chloropropane-1,2-diol fatty acid esters in infant and baby foods*. *Eur. Food Res. Technol.*, 228, 571-578.
14. Cho, W.S., Han, B.S., Nam, K.T., Park, K., Choi, M., Kim, S.H., Jeong, J. and Jang, D.D. (2008) *Carcinogenicity study of 3-monochloropropane-1,2-diol in Sprague-Dawley rats*. *Food Chem. Toxicol.*, 46, 3172-3177.
15. Kim, K. (2008) *Differential expression of neuronal and inducible nitric oxide synthase in rat brain after subchronic administration of 3-monochloro-1,2-propanediol*. *Food Chem. Toxicol.*, 46, 955-960.
16. Paz, G.F. and Homonnai, T.Z. (1982) *A direct effect of α -chlorohydrin on rat epididymal spermatozoa*. *Int. J. Androl.*, 5, 308-316.
17. von der Hude, W., Scheutwinkel, M., Gramlich, U., Fissler, B. and Basler, A. (1987) *Genotoxicity of threecarbon compounds evaluated in the SCE test in vitro*. *Environ. Mutagen.*, 9, 401-410.
18. Crews, C., LeBrun, G. and Brereton, P.A. (2002) *Determination of 1,3-dichloropropanol in soy sauces by automated head-space gas chromatography-mass spectrometry*. *Food Addit. Contam.*, 19, 343-349.
19. Van Rillaer, W. and Bernaert, H. (1989)

Determination of residual 1,3-dichloro-2-propanol in protein hydrolysates by capillary gas chromatography. Z. Lebensm. Unters. Forsch., 188, 343-345.

20. Chung, W.C., Hui, K. and Cheng, S.C. (2002) Sensitive method for the determination of 1,3-dichloropropan-2-ol and 3-chloropropane-1,2-diol in soy sauce by capillary gas chromatography with mass spectrometric detection. *J. Chromatogr. A*, 952, 185-192.

21. Kissa, E. (1992) Determination of 3-chloropropanediol and related dioxolanes by gas chromatography. *J. Chromatogr. A*, 605, 134-138.

22. Pesselman, R.L. and Feit, M.J. (1988) Determination of residual epichlorohydrin and 3-chloropropanediol in water by gas chromatography with electron-capture detection. *J. Chromatogr. A*, 439, 448-452.

23. Rétho, C. and Blanchard, F. (2005) Determination of 3-chloropropane-1,2-diol as its 1,3-dioxolane derivative at the microg kg-1 level: УДК 614.2

application to a wide range of foods. Food Addit. Contam., 22, 1189-1197.

24. Abu-El-Haj, S., Bogusz, M.J., Ibrahim, Z., Hassan, H. and Tufail, M.A. (2007) Rapid and simple determination of chloropropanols (3-MCPD and 1,3-DCP) in food products using isotope dilution GC-MS. *Food Control*, 18, 81-90.

25. Nyman, P.J., Diachenko, G.W. and Perfetti, G.A. (2003) Determination of 1,3-dichloropropanol in soy and related sauces by using gas chromatography/mass spectrometry. *Food Addit. Contam.*, 20, 903-908.

26. Chung, S.W.C., Kwong, K.P., Yau, J.C.W., Wong, A.M.C. and Xiao, Y. (2008) Chloropropanols levels in foodstuffs marketed in Hong Kong. *J. Food Compos. Anal.*, 21, 569-573.

27. Williams, G., Schnelder, K., Leblanc, J.C. and Larsen, J.C. (2007) Safety evaluation of certain food additives and contaminants. *W.H.O.*, 58, 209-267.

ВСЕМИРНАЯ НЕДЕЛЯ ГЛАУКОМЫ - 2019 В БМЦ УДП РК

М.М. КУРМАНГАЛИЕВА, А.А. ХАМЗИНА
ГРП «Больница Медицинского центра» УДП РК
г.Нур-Султан, Республика Казахстан

Аннотация. Анализируются результаты проведения Всемирной недели глаукомы 2019 на базе БМЦ УДП РК. Скрининг на глаукому на основе тонометрии выявил повышенное внутриглазное давление у 15 пациентов из 199 обследованных пациентов, которым было рекомендовано пройти полное обследование на глаукому. У 9 (60% из числа лиц с повышенным ВГД) был отмечен повышенный вес.

Ключевые слова: глаукома, скрининговое обследование, внутриглазное давление

Түйіндеме. ҚР ПІБ МОА-ҒЫ ДҮНИЕЖҮЗІЛІК ГЛАУКОМА АПТАЛЫҒЫ – 2019. М.М.Құрманғалиева, А.А.Хамзина. ҚР ПІБ МОА базасында өткізілген Дүниежүзілік глаукома - 2019 апталығының қорытындылары талданады. Тонометрия негізінде жүргізілген скрининг зерттеуінен өткен 199 пациенттің 15-нен жоғары көзішілік қан қысымы анықталды. Олардың 9-нан (көзішілік қысымы жоғары науқастардың 60%-нан) дене салмағының жоғарылығы байқалды.

Түйін сөздер: глаукома, скринингтік тексеру, көзішілік қысым

Summary. THE WORLD GLAUCOMA WEEK 2019 AT THE MEDICAL CENTRE HOSPITAL OF THE PRESIDENT S AFFAIRS ADMINISTRATION OF THE RK. M.M. Kurmangalieva, A.A.Khamzina. The results of The World Glaucoma Week 2019 at the Medical Centre Hospital of the President s Affairs Administration of the RK are analyzed. The glaucoma screening of 199 patients identified 15 people (7.5%) with increased intraocular pressure, full glaucoma examination was recommended to them. Nine patients (60% from all patients with increased intraocular pressure) had increased weight.

Keywords: glaucoma, screening, intraocular pressure

ВВЕДЕНИЕ

Проблема глаукомы, как одной из основных причин слепоты и слабовидения, не теряет сво-

ей актуальности, несмотря на обилие эффективных гипотензивных препаратов и определенные успехи в хирургии глаукомы. Глаукома – это

целая группа заболеваний, объединенных на основе схожего патогенеза, ведущим фактором риска которых является повышенное внутриглазное давление. В настоящее время насчитывается 4,5 млн слепых от глаукомы и ожидается, что это количество вырастет до 11,2 млн к 2020г. [1-2]. По данным литературы 50% пациентов в развитых странах не знают о своем диагнозе глаукомы, в развивающихся странах эта цифра может достигать 90% [3]. Глаукома является нозологией, которая сопровождает пациента на протяжении всей его жизни и требует, как раннего выявления, для сохранения зрительных функций, так и пожизненного диспансерного наблюдения, и лечения, одним из главных принципов которого является достижение давления цели.

С марта 2008 года по инициативе the World Glaucoma Association и the World Glaucoma Patient Association начали проводить Всемирный день глаукомы (ВДГ), а в настоящее время Всемирную неделю глаукомы (ВНГ) в первой половине марта. Целью ВНГ является привлечение внимания населения к проблеме глаукомы, необходимости своевременного обследования и регулярного адекватного лечения в случае ее обнаружения. В этой связи по всему миру в данный период проводятся скрининги на глаукому, лекции для пациентов, семинары для врачей, с активным привлечением СМИ, использованием социальных сетей.

Информация о ВНГ, ее целях, местах проведения размещается на сайте <https://www.worldglaucomaweek.org/> Перед проведением акции, связанной с ВНГ, можно подать информацию о готовящемся мероприятии и место проведения появится на карте мира на сайте.

Целесообразность проведения скрининга на глаукому вытекает из полного соответствия данного заболевания критериями Wilson – Junger (ВОЗ, 1968):

1) заболевание, на которое нацелена программа скрининга, должно быть важной социально-медицинской проблемой;

2) патогенез заболевания должен быть хорошо исследован, определены факторы риска, специфические маркеры заболевания;

3) наличие чувствительного и специфического диагностического теста для выявления латентной и ранней стадий заболевания;

4) вмешательство на ранней стадии заболевания должно быть эффективнее, чем на поздней;

5) стоимость программы скрининга должна быть сбалансирована по отношению к дальнейшим экономическим затратам на лечение и реабилитацию [4].

Тремя наиболее распространенными тестами на глаукому являются - тонометрия, офтальмоскопия и периметрия. Ограниченная специфичность тонометрии тем не менее позволяет использовать ее для скрининга как наиболее доступный и экономичный тест. Вторым скрининговым тестом на глаукому является офтальмоскопия. Однако офтальмоскопия имеет низкую чувствительность, даже в доказанных случаях глаукомы наличие типичной для глаукомы экскавации диска зрительного нерва обнаруживается в 50-60% случаев. Интерпретация полученных данных сильно зависит от исследователя. Применение специальной техники, например, измерение отношения диаметра экскавации к диаметру зрительного нерва и стереоскопическое фотографирование зрительного нерва слишком сложны для использования при первичном общем обследовании. Третий метод обследования на глаукому - периметрия. Эта процедура отличается большей точностью, чем тонометрия или офтальмоскопия. Последние работы, использующие эти приборы, показывают чувствительность, превышающую 90%, и специфичность 70-88%. Несмотря на очевидные достоинства метода, автоматическая периметрия слишком дорога для общего обследования и кроме того, исследование полей зрения не эффективно для раннего обнаружения глаукомы [5].

Казахстан в лице КазНИИ глазных болезней с самого начала активно участвует в проведении ВДГ [6]. В 2019г. БМЦ УДП РК также приняла участие в проведении ВНГ. Был организован скрининг на глаукому для всех посетителей, желающих пройти обследование.

Целью нашего исследования явился анализ результатов скрининга на глаукому на базе БМЦ.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

С 11 по 15 марта проводился скрининг на глаукому с использованием бесконтактной тонометрии на тонометрах Shin-Nippon в течение 5 дней. Тонометрия проводилась в трех офтальмологических поликлинических кабинетах. Всего было обследовано 199 пациентов, 127 из них - из числа прикрепленного контингента.

Мужчин было 73 человека, женщин - 126. Средний возраст составил 48 лет.

РЕЗУЛЬТАТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Среднее внутриглазное давление (ВГД) было равно 15 мм.рт.ст. на правом глазу и 15,6 - на левом. У 15 пациентов (7,5%) ВГД было выше нормы, то есть выше 21 мм рт.ст. Повышенное ВГД отмечалось у 5 мужчин и 10 женщин, средний возраст у этих пациентов составил 53,3 г. Причем у 9 пациентов (60% от числа пациентов с подозрением на глаукому) имел место повышенный вес. При выявлении повышенного ВГД пациентам предлагалось пройти дополнительное обследование на глаукому в условиях БМЦ или в поликлинике по месту жительства. У четырех пациентов, дообследованных в БМЦ с применением офтальмоскопии, биомикроскопии, периметрии, визометрии, пахиметрии глаукома не подтвердилась.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Проведенное скрининговое обследование на глаукому позволило повысить информированность пациентов о необходимости ежегод-

ного тонометрического обследования. Учитывая высокий процент пациентов с повышенным весом среди лиц с повышенным ВГД, целесообразно включить данную категорию пациентов в группу риска при проведении обследования на глаукому.

ЛИТЕРАТУРА

1. World Health Organization data from www.who.int/blindness/causes/priority/en/
2. Quigley et al. *Br J Ophthalmol* 2006; 90:262-267
3. Sommer et al. *Arch Ophthalmol* 1991; 1090-1095
4. <https://meduniver.com/Medical/profilaktika/81.html> MedUniver
5. https://www.rmj.ru/articles/oftalmologiya/Skrining_pervichnoy_glaukomy_za_ili_protiv_Priglashenie_k_diskussii/#ixzz5mlC1CQDA
6. Ботабекова Т.К., Курмангалиева М.М., Джуматаева З.А., Алдашева Н.А. Первая всемирная неделя глаукомы в Казахстане. Сборник работ «Восток-Запад» 2011, С 28.

УДК 616.36:008:6

ТИРЕОТОКСИЧЕСКИЙ ГЕПАТИТ: КЛИНИЧЕСКИЕ НАБЛЮДЕНИЯ

А.Е. АҒЫНБАЙ, Г.Б. АЙДАРБЕКОВА, Г.Б. КАРАШАШЕВА
Национальный научный онкологический центр
г.Нур-Султан, Республика Казахстан

Аннотация: В статье приводятся примеры клинических наблюдений тиреотоксических гепатитов различной активности на фоне субклинического и клинически выраженного гипертиреоза.

Ключевые слова: гепатит, тиреотоксикоз, тиамазол

Түйіндемe: ТИРЕОТОКСИКАЛЫҚ ГЕПАТИТ: КЛИНИКАЛЫҚ БАҚЫЛАУЛАР. А.Е. Ағынбай, Г.Б. Айдарбекова, Г.Б. Қарашашева. Мақалада субклиникалық және клиникалық гипертиреоздың фонында болған әртүрлі белсенділікті тиреотоксикалық гепатиттердің клиникалық бақылауларының мысалдары келтірілген.

Түйін сөздер: гепатит, тиреотоксикоз, тиамазол

Summary: THYROTOXIC HEPATITIS: CLINICAL OBSERVATIONS. A.E. Aghynbay, G.B. Aidarbekova, G.B. Karashasheva. Current study provides examples of clinical observations of thyrotoxic hepatitis with various activity on patients with subclinical and clinical hyperthyroidism.

Keywords: hepatitis, thyrotoxicosis, thiamazolum

ВВЕДЕНИЕ

У пациентов с гипертиреозом, не получающих надлежащего лечения, в 45%-90% встречаются изменения в биохимических показателях

печени [1,2] обычно легкой степени или протекающие бессимптомно [3,4]. При развитии клинически развернутой картины тиреотоксического гепатита нормализация биохимических

показателей происходит после достижения эутиреоидного статуса [5,6].

В настоящем сообщении представлены примеры двух клинических случаев тиреотоксического гепатита, связанных с гиперфункцией щитовидной железы.

Клинический пример №1

Женщина Г.Г., 40 лет, в анамнезе отмечает криптогенный гепатит (повышение печеночных ферментов, синдром холестаза в 2013г). В апреле 2018г. отмечалось повышение общего/прямого билирубина до 463/104 мкмоль, АЛТ до 402 ед/л, АСТ до 702 ед/л, была госпитализирована в городскую больницу. В стационаре пациентка обследована на вирусный, аутоиммунный генез, обменные заболевания печени - результаты были отрицательными. Однако, в связи с высокой активностью холестатического, цитолити-

ческого синдромов, а также учитывая увеличение показателя иммуноглобулина G до 17,46 г/л, пациентке начата терапия преднизолоном в дозе 20 мг в сутки внутрь. В терапевтическое отделение ННОЦ поступила в плановом порядке с подозрением на аутоиммунный гепатит в сентябре 2018г. Во время нахождения в стационаре были также исключены вирусные поражения печени (маркеры вирусных гепатитов В, С не обнаружены), аутоиммунные заболевания печени (AMA-M2, Anti-gp210, Anti-sp100, Anti-LKM1, Anti-LC1, Anti-SLA, Anti-F-актин не обнаружены), гемохроматоз (трансферрин, церулоплазмин, ферритин), белковые фракции, иммуноглобулины в пределах нормы, проведена биопсия печени (рис.1), выявлены неспецифические признаки гепатита слабо выраженной активности.

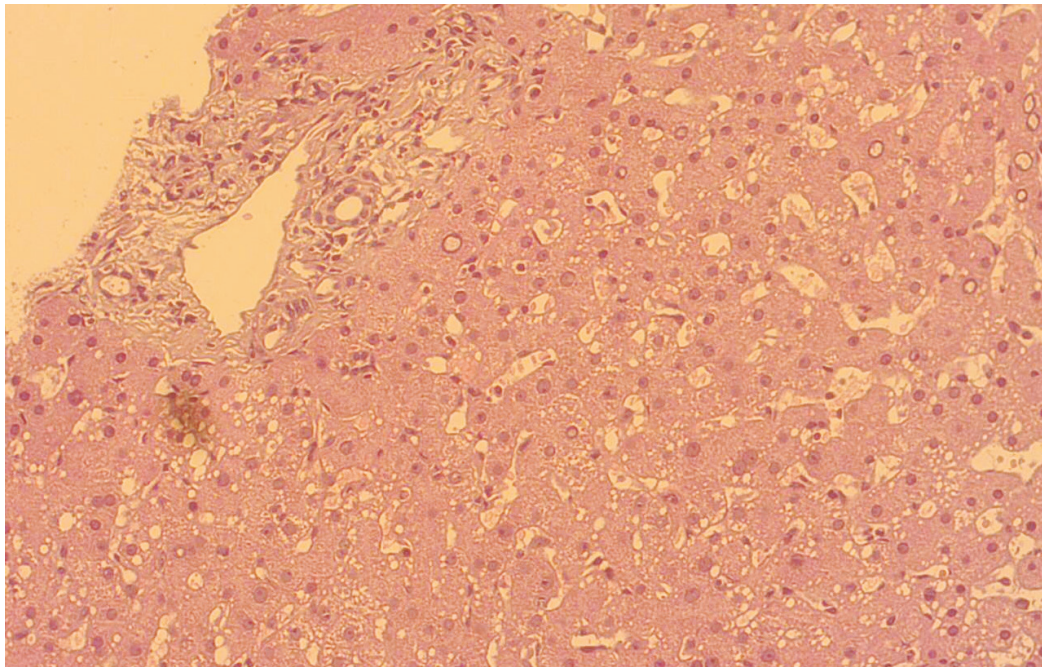

Рисунок 1 - Микрофотография гистологического исследования биоптата печени (Окраска гематоксилин-эозин, x200). Отмечается слабый перипортальный фиброз со скудной лимфоцитарной инфильтрацией и расширением просвета вен, с выраженными признаками вакуольной дистрофией с некрозом единичных гепатоцитов.

Нарушение менструации по типу аменореи и неясность этиологии гепатита привело к оценке функции щитовидной железы: гормоны щитовидной железы от 06.09.2018г.: ТТГ 0,01 мМЕ/мл, Т4 св. 40,4 пмоль/л, Антитела к рецепторам ТТГ 3,89 МЕ/л (Анти-рТТГ). По данным УЗИ, выявлена диффузная гиперплазия щитовидной железы 1-2 степени. Диффузные изменения структуры железы по типу тиреоидита по

US TI-RADS 2. На основании полученных данных, пациентке выставлен диагноз: Диффузный токсический зоб I степени. Тиреотоксикоз средней степени тяжести, в стадии декомпенсации. Тиреотоксический гепатит вне биохимической и гистологической активности. Пациентка выписана с рекомендациями приема Тирозола 30 мг/сут. Динамика лабораторных показателей представлены в таблице 1.

Таблица 1 - Динамика показателей лабораторных анализов пациентки Г.Г.

Гормоны щитовидной железы	06.09.2018г.	15.10.2018г.	28.12.2018г.
ТТГ (0,27-4,20 мМе/мл)	0,01 мМе/мл	0,01 мкМе	2,28 мкМе
Т4 св. (1,0-1,6 нг/мл; 12,30-20,20 пмоль/л)	40,4 пмоль/л	1,75нг/мл	0,45нг/мл
Т3 св. (2,0-4,4 пг/мл)	-	4,62 пг/мл	1,75 пг/мл
Анти-рТТГ (0,00-1,75 МЕ/л)	3,89 Ме/л	-	-

Как видно из таблицы 1 нормализация гормонов щитовидной железы наступила через 3 месяца, во время наблюдения функция печени не страдала.

Клинический пример №2

Мужчина Н.С., 31 год, с клинико-лабораторными признаками диффузного тиреотоксического зоба, тиреотоксикоза средней степени тяжести, начинает прием тиреостатика - Тирозол (тиамазол) 30мг/сут и бета-блокатора - анаприлин 20 мг/сутки. Спустя 2 недели приема развивается желтушный синдром (иктеричность склер, желтушность кожных покровов, потемнение мочи, посветление стула, кожный зуд), после чего самостоятельно отменяет прием всех препаратов. Госпитализирован спустя 1,5 месяца после дебюта желтухи. Клинически сохранялся синдром холестаза, признаки тиреотоксикоза – экзофтальм (рисунок 2А), тремор конечностей, тахикардия, потеря массы тела. В анамнезе перенесенный гепатит А в детстве, алкоголь в безопасных дозах, при УЗИ органов брюшной полости – диффузные изменения в структуре печени, спленомегалия. При обследовании билирубин общ. 473,65 мкмоль/л, билирубин пр. 446,27 мкмоль/л, ЩФ 204,00 Ед/л, АСТ 100,30 Ед/л, АЛТ 238,30 Ед/л, не обнаружены вирусные гепатиты В и С (ДНК HBV, РНК HCV), отрицательные аутоиммунные маркеры (ANA, AMA, AMA-M2, ASM, LKM), церулоплазмин 0,4 г/л (0,16-0,45), ферритин 1944,60 мкг/л (30,00 – 400,00), железо сывороточное 7,70 мкмоль/л (11,00 – 28,00), Т3 св. 6,50

пмоль/л (4,10 – 6,70), Т4 св. 39,11 пмоль/л (13,10 – 21,30), ТТГ 0,01 мМе/мл (0,27 – 4,20), Анти-ТПО 25,19 Ме/мл (0,00 – 34,00), анти-рТТГ 9,23 МЕ/л (0,00 – 1,75). Состояние расценено как токсический лекарственный гепатит (на фоне приема тиамозола) по холестатическому типу. Начата гормональная терапия (преднизолон) в дозе 40мг по схеме с последующим снижением и отменой через 2 месяца, бисопролол, урсодезоксихолевая кислота (УДХК).

Через 2 месяца (рисунок 2В) пациент повторно госпитализирован, где уже отмечается положительная динамика на фоне терапии в виде уменьшения синдрома холестаза: снижение общ./пр. билирубина до 20,7/7,3 мкмоль/л; нормализация печеночных трансаминаз. Однако, несмотря на нормализацию функциональных проб печени, нарушение функции щитовидной железы сохранялось (Т3 св. 10,25 пмоль/л, Т4 св. 26,63 пмоль/л, ТТГ <0,005 мМе/мл), без клинических проявлений на фоне гормональной терапии. Для профилактики прогрессирования тиреотоксикоза и характерных осложнений, пациенту рекомендовали начать предоперационную подготовку – глюкокортикостероид по схеме: преднизолон в стартовой дозе 40мг + тиреостатик: тиамазол 15мг/сут под тщательным контролем печеночных показателей, и после компенсации функции ЩЖ, проведение струмэктомии в плановом порядке с последующей пожизненной заместительной гормональной терапией.

А

В

Рисунок 2 - На момент первого поступления картина желтухи и экзофтальма (А) и после проведенного лечения через 2 месяца (В).

РЕЗУЛЬТАТЫ И ОБСУЖДЕНИЕ

По нашему мнению, имеется несколько причин для освещения приведенной патологии. В первую очередь, для повышения осведомленности врачей и напоминания о том, что гипертиреоз может быть случайным обнаружением у пациента с холестазаом неясной этиологии, и определить его дальнейшую тактику введения. Во-вторых, продемонстрировать важную роль мониторинга печеночных проб во время лечения тиреостатиками, где своевременно начатое лечение и отмена препаратов довольно успешно способствуют справиться с токсическим воздействием на печень и избежать осложнений.

Механизм, лежащий в основе повреждения печени при тиреотоксикозе, точно не определен, тем не менее, есть несколько теорий. Во-первых, тиреотоксикоз увеличивает потребность тканей в кислороде, которое не может быть полностью компенсировано печеночным кровотоком. Ишемия вследствие диспропорции между кровоснабжением и метаболическими затратами печени, развивается в условиях повышенного сердечного выброса [7,8]. Во-вторых, тироксин, как и билирубин, эстроген и андрогены деактивируется и выводится UDP-**глюкуронилтрансферазой** в печени. Соответственно, при тиреотоксикозе повышенная нагрузка на фермент негативно влияет на метаболизм вышеуказанных продуктов, что также требует усиления кровотока [9].

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Приведенные клинические наблюдения диктуют необходимость более широкого обследования пациентов с гепатитами неустановленной этиологии. В частности, необходимо включить определение гормонального фона щитовидной железы (ТТГ, Т3 св., Т4 св., анти-рТТГ) в перечень дополнительных исследований протокола при дифференциальной диагностике желтухи и мониторинг функции печеных проб во время приема тиреостатиков.

ЛИТЕРАТУРА

1. Youssef WI, Mullen KD. The liver in other (nondiabetic) endocrine disorders. *Clin Liver Dis.* 2002;6:879–889
2. Kubota S, Amino N, Matsumoto Y, et al. Serial changes in liver function tests in patients with thyrotoxicosis induced by Graves' disease and painless thyroiditis. *Thyroid.* 2008;18:283–287.
3. Babb RR. Associations between diseases of the thyroid and the liver. *Am J Gastroenterol.* 1984;79:421–423.
4. Fong TL, McHutchinson JG, Reynolds TB. Hyperthyroidism and hepatic dysfunction. A case series analysis. *J Clin Gastroenterol.* 1992;14:240–244.
5. Bellassoued M, Mnif M, Kaffel N, et al. Thyrotoxicosis hepatitis: a case report. *Ann Endocrinol (Paris).* 2001;62:235–238.
6. de Campos Mazo DF, de Vasconcelos GB,

Pereira MA, et al. Clinical spectrum and therapeutic approach to hepatocellular injury in patients with hyperthyroidism. Clin Exp Gastroenterol. 2013;6:9-17. doi: 10.2147/ceg.S39358

7. *Barzilay-Yoseph L, Shabun A, Shilo L, Hadary R, Nabriski D, Kitay-Cohen Y. Thyrotoxic hepatitis. Isr Med Assoc J. 2011;13:448–450.*

8. *Shetty S, Rajasekaran S, Venkatakrishnan*

L. Grave's disease and primary biliary cirrhosis-an unusual and challenging association. J Clin Exp Hepatol. 2014;4(1):66-67. doi: 10.1016/j.jceh.2013.08.001

9. *Chawla M and Bal CS. Four cases of coexistent thyrotoxicosis and jaundice: results of radioiodine treatment and a brief review. Thyroid. 2008; 18: 289-92.*

МАҚАЛАЛАРДЫ ӨЗІРЛЕУ ЕРЕЖЕЛЕРІ ПРАВИЛА ОФОРМЛЕНИЯ СТАТЕЙ SUBMISSION GUIDELINES

К публикации принимаются теоретические, обзорные, экспериментально-исследовательские работы, а также клинические материалы. Материалы принимаются на основании:

- сопроводительного письма на имя Главного редактора журнала от руководителя организации, на базе которого была выполнена работа.

- для публикации научной статьи необходимо предоставить рецензия с рекомендацией статьи к печати от независимых ученых и/или специалистов по тематике статьи. Авторы и рецензенты должны являться сотрудниками разных организаций. В рецензиях должны быть указаны должность, место работы, подпись рецензента, печать организации.

Материалы для публикации должны быть выполнены в строгом соответствии со следующими правилами:

1. Структурное построение научных статей должно соответствовать принятому в журнале, с выделением следующих рубрик: введение, материалы и методы, результаты и обсуждение, выводы, литература. Для всех разделов в конце статьи приводится краткая аннотация (резюме) на русском, казахском, английском языках.

2. Текст статьи представляется в 1 экземпляре, отпечатанных через одинарный (1,0) интервал, на стандартном листе формата А4, с полями сверху, снизу по 2,0 и справа, слева по 3,0 см, набранная шрифтом 14 Times New Roman. Вместе с оригиналом статьи необходимо представить электронный вариант в виде отдельного файла с указанием ФИО первого автора (Касымов А.А.обзор.doc).

3. Объем научных статей не должен превышать 16 страниц, включая список использованной литературы (библиография), резюме.

4. Название статьи оформляется заглавными буквами после инициалов и фамилии авторов (инициалы после фамилии), а также название учреждения (после текста), в котором выполнена работа, с указанием города, оформляются строчными буквами. В конце статьи на отдельном листе с указанием ФИО (полностью) авторов, ученой степени и звания, должности, города и учебного заведения, контактных телефонов (рабочий и мобильный), факса, e-mail.

5. Статья должна быть тщательно выверена автором. Корректурa авторам не высылаeтся, сверка проводится по авторскому оригиналу, на электронном носителе (без вирусов), интервал 1,0, в формате MS Word 6.0 2003 for Windows.

6. Фотографии, диаграммы, рисунки сканируются и вносятся в текст по ходу статьи, не прерывая абзац. Таблицы не должны превышать объем в одну треть листа А4. Шрифт в таблицах 10. Таблицы должны быть озаглавлены и пронумерованы, если таковых больше одной.

7. Сокращение слов, имен, названий, кроме общепринятых, не допускается. Единицы измерения даются в системе СИ. Аббревиатуры расшифровываются после первого упоминания в тексте и остаются неизменными.

8. Рисунки – в формате Tiff с разрешением 300 dpi; графики – в формате Microsoft Excel; фотографии, слайды, изображения, снятые на бумагу, непосредственно с диагностической аппаратуры – форматом не более А4 (210x297 мм). Подписи к рисункам делаются с указанием номера рисунка; в подписи приводится объяснение всех кривых, букв, цифр и других условных обозначений.

9. Список литературы составляется в порядке появления ссылок по ходу статьи, по мере употребления в тексте. В статье ссылки на номер литературного источника вписываются в квадратные скобки. За правильность приведенных в списке данных литературы ответственность несут авторы. При описании статей из журналов указываются ФИО авторов, название статьи и название журнала, год, том, номер страницы. При описании статей из сборников указываются ФИО авторов, название статьи, название сборника, место и год издания, количество страниц. При описании монографии указываются ФИО авторов, название монографии, место издания, название издательства, год издания, количество страниц. При описании главы из монографии указываются ФИО авторов главы, название главы, ФИО авторов монографии, название монографии, место и год издания, количество страниц.

10. Редколлегия оставляет за собой право на научное и литературное редактирование статьи. Решение о публикации научных статей принимается на основании положительных рекомендаций независимых экспертов, не входящих в состав Редколлегии.

11. Представление в редакцию статей, направленных в другие издания или ранее опубликованных, не допускается.

12. Публикация статей в журнале не свидетельствует о том, что редколлегия разделяет положения, излагаемые автором. В необходимых случаях редколлегия оставляет за собой право высказать свои взгляды на проблему в виде комментария.

13. В научных публикациях должны строго соблюдаться авторские права. Статьи, оформление которых не соответствует требованиям, к публикации не принимаются.

14. Прием статей бесплатный.

15. Адрес редакции: 010000, г. Астана, р-н Есиль, г. Нур-Султан, ул. Достык, 20, офис 505В, тел: +7 (7172) 27-33-82, e-mail: vestnik_2002@mail.ru, gulzhanzhumayeva@gmail.com.

www.heraldmed.org

СОДЕРЖАНИЕ / МАЗМҰНЫ / CONTENTS

**«QARLYQASH-2019»
I ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫНЫҢ МАТЕРИАЛДАРЫ
МАТЕРИАЛЫ I МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ «QARLYQASH-2019»
PROCEEDINGS OF THE I INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE «QARLYQASH-2019»**

М.В. Пёнкя ОБРАЗОВАНИЕ КАК ПРИОРИТЕТ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ.....	5
Е.Е. Кравцова ИГРА И ОБУЧЕНИЕ В ДОШКОЛЬНОМ ВОЗРАСТЕ	6
Е.Ф.Маркова ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ФИНЛЯНДИИ.....	6
Р.Л. Лукьянец ИНТЕРАКТИВНЫЕ ОБУЧАЮЩИЕ СИСТЕМЫ КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ КОМПОНЕНТ КУРСА ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ ПЕДАГОГОВ	7
Г.К.Абдуллина 4К МОДЕЛІНІҢ МІНДЕТТЕРІН ІСКЕ АСЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДЫҢ ҚАЗІРГІ ДАМУ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ	8
Г.К.Абдуллина СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В УСЛОВИЯХ РЕАЛИЗАЦИИ ЗАДАЧ МОДЕЛИ 4К.....	8
G.K.Abdullina MODERN TENDENCIES OF DEVELOPMENT OF PRESCHOOL ORGANIZATIONS IN THE CONDITIONS OF REALIZATION OF TASKS OF MODEL 4K	8
А.М.Қасымқанова ЭЙДЕТИКА-МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАНЫҢ БЕЙНЕЛІ ОЙЛАУЫН ДАМУДЫҢ БІРЕГЕЙ ОЙЫН ӘДІСТЕМЕСІ.....	11
А.М.Касымканова ЭЙДЕТИКА – УНИКАЛЬНАЯ ИГРОВАЯ МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ ОБРАЗНОГО МЫШЛЕНИЯ ДОШКОЛЬНИКА	11
A.M. Kasymkanova EIDETICS – A UNIQUE PLAYING METHODS OF DEVELOPMENT OF FIGURATIVE THINKING OF THE PRESCHOOL CHILD	11
Б.Ш. Байжұманова БАЛАБАҚША МЕН ОТБАСЫ ҒЫТЫМАҚТАСТЫҒЫНЫҢ МӘНІ.....	16
Б.Ш. Байжуманова СУТЬ СОТРУДНИЧЕСТВА ДЕТСКОГО САДА И СЕМЬИ	16
B.Sh. Baizhumanova THE ESSENCE OF COOPERATION OF KINDERGARTEN AND FAMILY	16

Н.Ж.Болатбекова, А.Т. Аязбаева КӘСІБИ ІС-ӘРЕКЕТ ЖӘНЕ ТӘРБИЕШІ ТҮЛҒАСЫ.....	20
Н.Ж.Болатбекова, А.Т. Аязбаева ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ И ЛИЧНОСТЬ ВОСПИТАТЕЛЯ	20
N.Zh.Bolatbekova, A.T.Ayazbayeva PROFESSIONAL ACTIVITY AND PERSONALITY OF TEACHER.....	20
Ф.Н. Жұмабекова МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ БАСЫМДЫҚТАРЫ	24
Ф.Н. Жумабекова ПРИОРИТЕТЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ.....	24
F.N.Zhumabekova PRIORITIES FOR THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN PRESCHOOL INSTITUTIONS.....	24
Ф.Н.Жұмабекова, А.И.Омарбекова МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУДІҢ САПАСЫН КӨТЕРУДІҢ БАСЫМДЫҚТАРЫ	31
Ф.Н.Жумабекова, А.И.Омарбекова ПРИОРИТЕТЫ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	31
F.N.Zhumabekova, A.I.Omarbekova PRIORITIES IMPROVE THE QUALITY OF PRESCHOOL EDUCATION	31
Ж.А.Зулкарнаева, С.С. Мажитова МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ МЕКЕМЕДЕ ОЙЫН АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ҰСАҚ МОТОРИКАСЫН ДАМЫТУ	36
Ж.А.Зулкарнаева, С.С.Мажитова РАЗВИТИЕ МЕЛКОЙ МОТОРИКИ ДЕТЕЙ ЧЕРЕЗ ИГРУ В ДОШКОЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ	36
Zh.A.Zulkarnayeva, S.S.Mazhitova THE DEVELOPMENT OF FINE MOTOR SKILLS OF CHILDREN THROUGH PLAY IN PRESCHOOL	36
Ж.И.Намазбаева МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ДАМЫТУДЫҢ ЗАМАНАУИ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ	39
Ж.И.Намазбаева СОВРЕМЕННЫЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ	39
Zh.I.Namazbayeva MODERN PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN AND WAYS OF THEIR SOLUTION.....	39
М.Т. Мәмбетәлі МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ӨЗАРА ЖАҒЫМДЫ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСЫ	44
М.Т. Мамбетали БЛАГОПРИЯТНЫЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	44

M.T. Mambetali A FAVORABLE RELATIONSHIP OF CHILDREN OF PRESCHOOL AGE	44
О.С.Балюк БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУҒА БАҒЫТТАЛҒАН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ	47
О.С.Балюк ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НАПРАВЛЕННЫХ НА ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ	47
O.S.Baluk THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES AIMED AT IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION.....	47
Ж.А.Зулкарнаева, С.С.Мажитова ОТБАСЫ ЖӘНЕ БАЛА АРАСЫНДАҒЫ ҮНТҮЙМАҚТАСТЫҚ	50
Ж.А.Зулкарнаева, С.С.Мажитова СОТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ СЕМЬЕЙ И ДЕТЬМИ	50
Zh.A.Zulkarnayeva, S.S.Mazhitova COOPERATION BETWEEN FAMILY AND CHILDREN	50
O.S.Baluk THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES AIMED AT IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION.....	53
О.С.Балюк БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУҒА БАҒЫТТАЛҒАН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ	53
О.С. Балюк ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НАПРАВЛЕННЫХ НА ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ.....	53
Н.Т.Нығыманова, Н.Ж.Болатбекова БАЛАБАҚШАДАҒЫ БІЛІМ БЕРУ МЕН ТӘРБИЕ ЖҮЙЕСİNДЕГІ ХАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАСЫНЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ.....	55
Н.Т.Нығыманова, Н.Ж.Болатбекова РОЛЬ НАРОДНОЙ ПЕДАГОГИКИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ И ВОСПИТАНИЯ В ДЕТСКОМ САДУ.....	55
N.T.Nugumanova, N.Zh.Bolatbekova THE ROLE OF FOLK PEDAGOGY IN THE SYSTEM OF EDUCATION AND UPBRINGING IN KINDERGARTEN	55
С.М.Муралимова СИНГАПУРЛЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ТЕХНОЛОГИЯЛАР	61
С.М.Муралимова СИНГАПУРСКИЕ МЕТОДИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ	61
S.M.Muralimova SINGAPORE METHODOICAL TECHNOLOGIES	61
Н.А.Набатова ТЕАТРАНДЫРУ АРҚЫЛЫ БАЛА БОЙЫНДА 4К МОДЕЛІ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ	64

Н.А.Набатова	
РАЗВИТИЕ У РЕБЕНКА НАВЫКОВ МОДЕЛИ 4К ЧЕРЕЗ ТЕАТРАЛИЗАЦИЮ.....	64
N.A.Nabatova	
DEVELOPMENT OF THE CHILD’S SKILLS MODEL 4K THROUGH THEATRICALITY	64
М.Ю.Полищукова	
4 КАЧЕСТВА, КОТОРЫЕ ПРИНЕСУТ УСПЕХ РЕБЕНКУ ВО ВЗРОСЛОЙ ЖИЗНИ.....	68
М.Ю.Полищукова	
ЕРЕСЕК ӨМІРДЕ БАЛАҒА ТАБЫС ӘКЕЛЕТІН 4 САПА	68
M.Y.Polishchukova	
4 QUALITIES THAT WILL BRING SUCCESS TO THE CHILD IN ADULT LIFE	68
А.К.Карабаева	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ	73
А.К.Карабаева	
ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРІБЕ БІЛІКТІЛІКТІ АРТТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ.....	73
А.К.Karabaeva	
FOREIGN EXPERIENCE AS A TOOL FOR PROFESSIONAL DEVELOPMENT.....	73
М.Ж. Құрманбаева	
МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ЖАСТАҒЫДАРЫНДЫ БАЛАЛАРДЫ ЕРТЕ АНЫҚТАУ ЖӘНЕ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚОЛДАУ	77
М.Ж. Курманбаева	
РАННЕЕ ВЫЯВЛЕНИЕ И ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ОДАренных ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	77
M.Zh.Kurmanbayeva	
EARLY DETECTION AND PSYCHOLOGICAL SUPPORT OF GIFTED PRESCHOOL CHILDREN.....	77
А.А. Тауекелова	
БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫН ЖАҢА РТУ ЖАҒДАЙЫНДА БАЛАБАҚШАҒА ЖОБАЛАУ ІС- ӘРЕКЕТІНЕНГІЗУ	81
А.А. Тауекелова	
ВНЕДРЕНИЕ ПРОЕКТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ДЕТСКИЙ САД В УСЛОВИЯХ ОБНОВЛЕНИЯ СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ.....	81
S.A.Tauekelova	
IMPLEMENTATION OF PROJECT ACTIVITIES IN KINDERGARTEN IN TERMS OF UPDATING THE CONTENT OF EDUCATION	81
А.О.Төлеген	
МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫДА МЫТУДАҒЫ ЖАПОНИЯНЫҢ ТӘЖІРІБЕСІ	84
А.О.Толеген	
ОПЫТ ЯПОНИИ В РАЗВИТИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	84
А.О.Tolegen	
JAPAN’S EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN.....	84
М.Н.Құнанбаева, А.К.Исабекова	
БАЛАБАҚШАДА ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ ЖАҒДАЙЫНДА БАЛАЛАР-АТА-АНАҚАРЫМ- ҚАТЫНАСЫНЫҢ ПСИХОКОРРЕКЦИЯ ӘДІСТЕРІ	87

М.Н.Құнанбаева, А.К.Исабекова МЕТОДЫ ПСИХОКОРРЕКЦИИ ДЕТСКО-РОДИТЕЛЬСКИХ ОТНОШЕНИЙ В УСЛОВИЯХ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ В ДЕТСКОМ САДУ	87
M.N.Kunanbaeva, A.K.Isabekova METHODS OF PSYCHOCORRECTION OF PARENT-CHILD RELATIONS IN THE CONDITIONS OF PSYCHOLOGICAL SERVICE IN KINDERGARTEN.....	87
Г.А.Макеева ҮЗДІКСІЗ КӘСІБИ ДАЙЫНДЫҚ ЖАҒДАЙЫНДА БАЛАБАҚША ҮШІН МАМАНДАРДЫ ДАЙЫНДАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ	92
Г.А.Макеева ПРОБЛЕМЫ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ ДЛЯ ДЕТСКОГО САДА В УСЛОВИЯХ НЕПРЕРЫВНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ	92
G.A.Makeeva PROBLEMS OF PREPARATION OF SPECIALISTS FOR KINDERGARTEN IN THE CONDITIONS OF CONTINUOUS PROFESSIONAL TRAINING	92
Т.А. Данилина, Л.В.Кравченко КВАНТОРИУМ-АВТОРЛЫҚ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР БАЛАЛЫҚ ШАҚТЫҢ ҚОРҒАНЫ	104
Т.А. Данилина, Л.В.Кравченко КВАНТОРИУМ - АВТОРСКИЕ ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ЗАМКА ДЕТСТВА.....	104
Т.А.Danilina, L.V.Kravchenko KVANTORIUM - COPYRIGHT INNOVATIVE TECHNOLOGY CASTLE CHILDHOOD.....	104

**ОБЩЕСТВЕННОЕ ЗДОРОВЬЕ И ЗДРАВООХРАНЕНИЕ
ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ ЖӘНЕ ҚОҒАМДЫҚ ДЕНСАУЛЫҚ
PUBLIC HEALTH AND HEALTHCARE**

Е.А.Қиясов, Г.С.Ғаббасова, М.З.Ахметов, Р.К.Алиасқаров GC-MS ПАЙДАЛАНЫП ӘРТҮРЛІ АЗЫҚ-ТҮЛІК ӨНІМДЕРІНДЕГІ 3-МСПД ЖӘНЕ 1,3-ДСР ТАЛДАУ	110
Е.А.Қиясов, Г.С.Ғаббасова, М.З.Ахметов, Р.К.Алиасқаров АНАЛИЗ 3-МСПД И 1,3-ДСР В РАЗЛИЧНЫХ ПИЩЕВЫХ ПРОДУКТАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ GC-MS.....	110
E.A.Kiyasov, G.S.Gabbasova, M.Z.Akhmetov, R.K.Aliaskarov ANALYSIS OF 3-MCPD AND 1,3-DCP IN VARIOUS FOOD PRODUCTS USING GC-MS.....	110
М.М.Құрманғалиева, А.А.Хамзина ҚР ПІБ МОА-ҒЫ ДҮНИЕЖҮЗІЛІК ГЛАУКОМА АПТАЛЫҒЫ – 2019.....	118
М.М. Курманғалиева, А.А. Хамзина ВСЕМИРНАЯ НЕДЕЛЯ ГЛАУКОМЫ - 2019 В БМЦ УДП РК.....	118
M.M. Kurmangaliev, A.A.Khamzina THE WORLD GLAUCOMA WEEK 2019 AT THE MEDICAL CENTRE HOSPITAL OF THE PRESIDENT S AFFAIRS ADMINISTRATION OF THE RK.....	118

А.Е. Ағынбай, Г.Б. Айдарбекова, Г.Б. Қарашашева
ТИРЕОТОКСИКАЛЫҚ ГЕПАТИТ: КЛИНИКАЛЫҚ БАҚЫЛАУЛАР..... 120

А.Е. Ағынбай, Г.Б. Айдарбекова, Г.Б. Қарашашева
ТИРЕОТОКСИЧЕСКИЙ ГЕПАТИТ: КЛИНИЧЕСКИЕ НАБЛЮДЕНИЯ..... 120

А.Е. Aghynbay, G.B. Aidarbekova, G.B. Karashasheva
THYROTOXIC HEPATITIS: CLINICAL OBSERVATIONS 120

МАҚАЛАЛАРДЫ ӨЗІРЛЕУ ЕРЕЖЕЛЕРІ
ПРАВИЛА ОФОРМЛЕНИЯ СТАТЕЙ
SUBMISSION GUIDELINES

Отпечатано ТОО «Дәме»
г. Астана , ул. Т. Бигельдинова, 10
Тел.: 8 (7172) 42 54 67